

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

ul. Legionów 57, 43-300 Bielsko-Biała,
tel. (0-33) 810-10-54, 816-41-42, fax.: (0-33) 810-10-54, w. 24
www.bfesa.com e-mail: bfesa@bfesa.com

Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, RHB 3363; Zarząd : Jan Dajnowicz, Jan Huzarewicz;
kapitał zakładowy 6.509.000 zł
Członek Polskiej Izby Ekologii
NIP: 937-21-69-208; REGON 072132702

TYTUŁ OPRACOWANIA:

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY GORZYCE

ZLECENIODAWCA:

GMINA GORZYCE

WYKONAWCA:

BESKIDZKI FUNDUSZ EKOROZWOJU SA

BIELSKO – BIAŁA, LISTOPAD 2003 ROK

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

ZESPÓŁ AUTORSKI:

1. Andrzej Blarowski
2. Jerzy Rapacz
3. Agnieszka Chylak
4. Jerzy Jarząb
5. Ewa Strzałkowska
6. Paweł Jańczyk
7. Agnieszka Miler-Jańczyk
8. Tomasz Giza

W wyniku realizacji Programu oczekuje się znacznej poprawy jakości środowiska naturalnego oraz osiągnięcia standardów międzynarodowych, w tym wymagań dyrektyw Unii Europejskiej.

*Zespół autorski pragnie złożyć serdeczne podziękowanie
pracownikom Urząd Gminy Gorzyce za udostępnienie
niezbędnych materiałów oraz poświęcony czas w przygotowaniu
niniejszego opracowania.*

1 WSTĘP	10
1.1 CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	10
1.2 OPIS PRZYJĘTEJ METODYKI	12
1.3 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GORZYCE	14
1.3.1 Lokalizacja	14
1.3.2 Warunki naturalne	16
1.3.2.1 Geologia	16
1.3.2.2 Gleby	17
1.3.2.3 Hydrografia	17
1.3.2.4 Klimat	18
1.3.2.5 Ekologia	18
1.3.2.6 Pomniki przyrody	20
1.3.3 Sytuacja społeczno-gospodarcza i zasoby ludzkie	20
1.3.3.1 Uwarunkowania demograficzne	20
1.3.3.2 Działalność gospodarcza	21
1.3.3.3 Zatrudnienie	24
1.3.3.4 Bezrobocie	25
2 KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE GORZYCE	27
2.1 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	27
2.1.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu	27
2.1.1.1 Wody powierzchniowe	27
2.1.1.2 Wody podziemne	29
2.1.1.3 Zaopatrzenie w wodę	31
2.1.1.4 Ochrona przed powodzią i suszą	32
2.1.1.5 Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych	32
2.1.1.6 Kanalizacja i oczyszczanie ścieków	33
2.1.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej	34
2.1.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego	34
2.1.2.2 Aktualny stan prawa polskiego	35
2.1.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wraz ze stanem docelowym	38
2.1.3 Cele i kierunki działań	39
2.1.4 Priorytety ekologiczne	39
2.1.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008	39
2.1.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015	39
2.1.5 Mechanizmy prawno-ekonomiczne	40
2.1.6 Rejestr celów i zadań środowiskowych	42
2.1.7 Matryca logiczna	44
2.1.8 Harmonogram realizacji Programu	46
2.1.9 1.8 Wnioski	49
2.2 GOSPODARKA ODPADAMI	51
2.2.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu	51
2.2.1.1 Odpady komunalne	51
2.2.1.2 Odpady inne niż niebezpieczne	54
2.2.1.3 Odpady niebezpieczne	54
2.2.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej	55
2.2.2.1 Prognoza powstawania i bilans odpadów komunalnych	55
2.2.2.2 Określenie stanu docelowego	57
2.2.2.3 Regulacje prawa wspólnotowego	59
2.2.2.4 Aktualny stan prawa polskiego	61
2.2.2.5 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy	63
2.2.3 Cele i kierunki działań	64
2.2.4 Priorytety ekologiczne	65
2.2.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008	65
2.2.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015	66
2.2.5 Rejestr celów i zadań środowiskowych	67
2.2.6 Matryca logiczna	69
2.2.7 Harmonogram realizacji Programu	70
2.2.8 Wnioski	74
2.3 OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB	75

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.3.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	77
2.3.2	Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej..	82
2.3.2.1	Regulacje prawa wspólnotowego.....	82
2.3.2.2	Aktualny stan prawa polskiego	83
2.3.2.3	Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb wraz ze stanem docelowym.....	85
2.3.3	Cele i kierunki działań.....	86
2.3.4	Priorytety ekologiczne.....	87
2.3.4.1	Zadania krótkoterminowe – do roku 2008.....	87
2.3.4.2	Zadania długoterminowe – do roku 2015.....	88
2.3.5	Mechanizmy prawno - ekonomiczne.....	88
2.3.6	Rejestr celów i zadań środowiskowych w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb.....	90
2.3.7	Matryca logiczna.....	92
2.3.8	Harmonogram realizacji Programu.....	93
2.3.9	Wnioski.....	96
2.4	CHRONA POWIETRZA.....	97
2.4.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	97
2.4.2	Stan docelowy i identyfikacja potrzeb.....	107
2.4.2.1	Regulacje prawa wspólnotowego.....	107
2.4.2.2	Aktualny stan prawa polskiego w zakresie ochrony powietrza.....	109
2.4.2.3	Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska gminy Gorzyce w zakresie ochrony powietrza wraz ze stanem docelowym.....	111
2.4.3	Cele i kierunki działań.....	112
2.4.4	Priorytety ekologiczne.....	113
2.4.4.1	Zadania krótkoterminowe – do roku 2008.....	115
2.4.4.2	Zadania długoterminowe – do roku 2015.....	115
2.4.5	Mechanizmy prawno-ekonomiczne.....	116
2.4.6	Rejestr celów i zadań środowiskowych.....	119
2.4.7	Matryca logiczna.....	121
2.4.8	Harmonogram realizacji Programu	122
2.4.9	Wnioski.....	125
2.5	CHRONA PRZED HAŁASEM.....	127
2.5.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	130
2.5.2	Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej..	131
2.5.2.1	Regulacje prawa wspólnotowego.....	133
2.5.2.2	Aktualny stan prawa polskiego dotyczący ochrony przed hałasem.....	134
2.5.2.3	Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska gminy Gorzyce w zakresie ochrony przed hałasem wraz ze stanem docelowym.....	136
2.5.3	Cele i kierunki działań.....	136
2.5.4	Priorytety ekologiczne.....	137
2.5.5	Rejestr celów i zadań środowiskowych.....	138
2.5.6	Matryca logiczna.....	139
2.5.7	Harmonogram realizacji Programu.....	140
2.5.8	Wnioski.....	142
2.6	PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE.....	143
2.6.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	144
2.6.2	Określenie stanu docelowego.....	144
2.6.2.1	Regulacje prawa wspólnotowego.....	145
2.6.2.2	Aktualny stan prawa polskiego	146
2.6.2.3	Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy.....	146
2.6.3	Cele i kierunki działań.....	147
2.6.4	Priorytety ekologiczne.....	148
2.6.4.1	Zadania krótkoterminowe – do roku 2008.....	148
2.6.4.2	Zadania długoterminowe – do roku 2015.....	148
2.6.5	Rejestr celów i zadań środowiskowych.....	149
2.6.6	Matryca logiczna.....	150
2.6.7	Harmonogram realizacji Programu.....	151
2.6.8	Wnioski.....	152
2.7	CHRONA PRZYRODY.....	153
2.7.1	Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	153
2.7.1.1	Zbiorowiska roślinne.....	153
2.7.1.2	Gospodarka łowiecka, rybactwo, wędkarstwo.....	153
2.7.1.3	Obszary leśne.....	155
2.7.1.4	Racjonalne gospodarowanie obszarami leśnymi.....	155
2.7.1.5	Stan degradacji lasów.....	157

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

2.7.1.6Zalesienia i zadrzewienia.....	157
2.7.1.7Zieleń urządzona.....	158
2.7.1.8Formy ochrony przyrody wynikające z „Ustawy o ochronie przyrody” i innych aktów prawnych.....	159
2.7.1.9Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.....	160
2.7.2Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej..	161
2.7.2.1Regulacje prawa wspólnotowego.....	161
2.7.2.2Aktualny stan prawa polskiego	162
2.7.2.3Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie ochrony przyrody wraz ze stanem docelowym.....	163
2.7.3Cele i kierunki działań.....	164
2.7.4Priorytety ekologiczne.....	165
2.7.5Mechanizmy prawno ekonomiczne.....	165
2.7.6Rejestr celów i zadań środowiskowych.....	167
2.7.7Matryca logiczna.....	169
2.7.8Harmonogram realizacji Programu.....	172
2.7.9Wnioski.....	180
2.8EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	181
2.8.1Charakterystyka i ocena aktualnego stanu.....	181
2.8.1.1Działania proekologiczne w Gminie.....	183
2.8.2Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej..	185
2.8.2.1Regulacje prawa wspólnotowego.....	185
2.8.2.2Aktualny stan prawa polskiego	185
2.8.2.3Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie edukacji ekologicznej wraz ze stanem docelowym.....	186
2.8.3Cele i kierunki działań.....	187
2.8.4Priorytety ekologiczne.....	188
2.8.4.1Zadania krótkoterminowe – do roku 2008.....	188
2.8.4.2Zadania długoterminowe – do roku 2015.....	188
2.8.5Rejestr celów i zadań środowiskowych.....	189
2.8.6Matryca logiczna.....	190
2.8.7Harmonogram realizacji Programu.....	191
2.8.8Wnioski.....	194
3UWARUNKOWANIA FINANSOWE GMINY GORZYCE.....	195
3.1MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH.....	195
3.2OGÓLNA SYTUACJA FINANSOWA GMINY GORZYCE.....	203
3.3ZDOLNOŚCI INWESTYCYJNE – PROGNOZA FINANSOWA GMINY NA LATA 2004-2015.....	205
3.4NAKLADY NA INWESTYCJE ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA A MOŻLIWOŚCI FINANSOWE GMINY.....	207
3.5WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z ANALIZY EKONOMICZNO-FINANSOWEJ.....	208
4WDRAŻANIE I REALIZACJA PROGRAMU.....	209
4.1PRZEZNACZENIE REMAS.....	210
4.2MODEL I PROCEDURY REMAS.....	211
4.3 NARZĘDZIA INFORMATYCZNE WSPOMAGAJĄCE WDRAŻANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	217
4.3.1Program REMAS.....	217
4.3.2Program SOZAT.....	218
4.4SYSTEM KONTROLI I PROGNOZOWANIA OPŁAT ŚRODOWISKO- WYCH STANOWIĄCYCH DOCHODY FUNDUSZY EKOLOGICZNYCH..	221
4.5OKRESOWA KONTROLA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA.....	222
4.6PODSTAWA OPRACOWANIA ROZDZIAŁU I WYKORZYSTANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	223
5SPOSOBY I KRYTERIA OKREŚLANIA PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH UMOŻLIWIAJĄCYCH PRZYGOTOWYWANIE WIELOLETNIICH PLANÓW INWESTYCYJNYCH..	224
6SYSTEM OCENY REALIZACJI PROGRAMU WRAZ Z PROPONOWANYMI WSKAŹNIKAMI	226
6.1MIERNIKI (WSKAŹNIKI) EKORozwoJU.....	226
6.1.1Wskaźniki ekorozwoju w Unii Europejskiej	228
6.1.2Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa.....	230
6.1.3Mierniki na poziomie województwa	232

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

6.1.4Warianty — scenariusze wdrażania zrównoważonego rozwoju.....	234
7BIBLIOGRAFIA.....	236
8ZAŁĄCZNIKI DO SYSTEMU REMAS.....	240
8.0.1Projekt polityki środowiskowej gminy Gorzyce.....	241
8.0.2Wskaźniki oceny efektów działalności środowiskowej.....	242
8.0.3Rejestr celów i zadań środowiskowych.....	245
8.0.4Program Zarządzania Środowiskowego.....	254

SPIS TABEL

TABELA 1-1.1 BEZROBOCIE W GMINIE GORZYCE W MIESIĄCACH LIPIEC-PAŹDZIERNIK 2003 R. W ODNIESIENIU DO POZOSTAŁYCH GMIN POWIATU WODZISŁAWSKIEGO.....	25
TABELA 2-2.1 JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH W PUNKTACH MONITORINGU NA RZEKACH ODRA I OLZA ORAZ POTOKU LEŚNICA.....	29
TABELA 2-2.2 ILOŚĆ WYTWARZANYCH ODPADÓW NA TERENIE GMINY GORZYCE W 2002R.....	51
TABELA 2-2.3 SKŁAD MORFOLOGICZNY ODPADÓW WYTWARZANYCH NA TERENIE GMINY GORZYCE [%].....	52
TABELA 2-2.4 POTENCJALNA ILOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH FRAKCJI W ODPADACH DO PRZEROBU LUB ODZYSKU [MG].....	53
TABELA 2-2.5 AKTUALNE UŻYTKOWANIE TERENÓW W GORZYCACH.....	78
TABELA 2-2.6 POWIERZCHNIA POSZCZEGÓLNYCH UPRAW INDYWIDUALNYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH (WEDŁUG SPISU Z ROKU 2002):.....	79
TABELA 2-2.7 STRUKTURA ZASIEWÓW DZIAŁEK ROLNYCH	79
TABELA 2-2.8 EMISJE ZANIECZYSZCZEŃ DO ATMOSFERY NA TERENIE GMINY GORZYCE W 2002R.	100
TABELA 2-2.9 PRZECIĘTNY SKŁAD SPALIN SILNIKOWYCH (W % OBJĘTOŚCIOWO).....	102
TABELA 2-2.10 OPAD PYŁU W GMINACH I MIASTACH POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W 2000 ROKU.....	104
TABELA 2-2.11 OPAD PYŁU W GMINACH I MIASTACH POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W 2001 ROKU.....	104
TABELA 2-2.12 OPAD PYŁU W GMINACH I MIASTACH POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W 2002 ROKU.....	105
TABELA 2-2.13 OPAD METALI W GMINACH I MIASTACH POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W 2000 ROKU.....	105
TABELA 2-2.14 OPAD METALI W GMINACH I MIASTACH POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W 2001 ROKU.....	106
TABELA 2-2.15 DOPUSZCZALNY RÓWNOWAŻNY POZIOM HAŁASU DLA DRÓG, LINII KOLEJOWYCH, TOROWISK TRAMWAJOWYCH POZA PASEM DROGOWYM ORAZ POZOSTAŁYCH OBIEKTÓW I GRUP ŹRÓDEŁ HAŁASU.....	128

TABELA 2-2.16 DOPUSZCZALNA RÓWNOWAŻNA WARTOŚĆ PROGOWA POZIOMU HAŁASU DLA DRÓG, LINII KOLEJOWYCH, TOROWISK TRAMWAJOWYCH POZA PASEM DROGOWYM ORAZ POZOSTAŁYCH OBIEKTÓW I GRUP ŹRÓDEŁ HAŁASU.....	129
TABELA 2-2.17 PORÓWNANIE WARTOŚCI DOPUSZCZALNYCH NATEŻENIA POLA ELEKTRYCZNEGO POLSKI I NIEKTÓRYCH KRAJÓW EUROPY.....	145
TABELA 2-2.18 STRUKTURA POWIERZCHNIOWA OBWODÓW ŁOWIECKICH NA TERENIE GMINY GORZYCE.....	153
TABELA 2-2.19 WYCIĄG Z ROCZNEGO PLANU GOSPODARCZEGO KOŁA ŁOWIECKIEGO „RÓG” W KATOWICACH.....	154
TABELA 2-2.20 POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GMINY GORZYCE.....	160
TABELA 2-2.21 CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ WG STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO I PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	164
TABELA 3-3.1 NAKŁADY FINANSOWE ZPORR NA PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE W OBSZARZE OCHRONY ŚRODOWISKA (MLN EURO).....	200
TABELA 3-3.2 ZESTAWIENIE PRIORYTETÓW ŚRODOWISKOWYCH PROPONOWANYCH DO WSPARCIA Z FUNDUSZU SPÓJNOŚCI W RAMACH NPR 2004-2006.....	202
TABELA 3-3.3 PODSTAWOWE FORMY PUBLICZNO-PRYWATNEGO PARTNERSTWA W SEKTORZE USŁUG KOMUNALNYCH.....	202
TABELA 3-3.4 SYTUACJA FINANSOWA GMINY GORZYCE W LATACH 2001-2003.....	203
TABELA 3-3.5 ŚRODKI FINANSOWE GMINNEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2001-2003.....	205
TABELA 3-3.6 SYMULACJA DOCHODÓW I WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH GMINY GORZYCE NA LATA 2004-2015 (TYS. PLN).....	206
TABELA 3-3.7 PROGNOZA FINANSOWA GMINNEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (TYS. PLN).....	207
TABELA 3-3.8 OSZACOWANE NAKŁADY FINANSOWE W POSZCZEGÓLNYCH KIERUNKACH OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2004-2015.....	207
TABELA 3-3.9 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH ŹRÓDEŁ A FINANSOWANIA ZADAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA (ZADANIA WŁASNE).....	207
TABELA 4-4.1 WSKAŹNIKI OCENY EFEKTÓW DZIAŁALNOŚCI ŚRODOWISKOWEJ [9].....	218
TABELA 5-5.1 WAGI PRZELICZENIOWE I OPIS ZNACZENIA POSZCZEGÓLNYCH WARTOŚCI WSPÓŁCZYNNIKA OCENY DLA KOLEJNYCH KRYTERIÓW OCENY INWESTYCYJNYCH.....	225
TABELA 6-6.1 ZESTAW MIERNIKÓW CHARAKTERYZUJĄCYCH PRIORYTETY F STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO.....	232

SPIS RYSUNKÓW

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

RYSUNEK 1 GMINA GORZYCE NA TLE POWIATU WODZISŁAWSKIEGO – ORIENTACJA.....	15
RYSUNEK 2 SOŁECTWA GMINY GORZYCE - ORIENTACJA	16
RYSUNEK 3 LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE GORZYCE W LATACH 1995–2002, STAN LUDNOŚCI WG FAKTYCZNEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA.....	21
RYSUNEK 4 UDZIAŁ SEKTORÓW PUBLICZNEGO I PRYWATNEGO W GMINIE GORZYCE.....	22
RYSUNEK 5 UDZIAŁ WYBRANYCH FORM ORGANIZACYJNO-PRAWNYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH.....	22
RYSUNEK 6 PODMIOTY GOSPODARCZE – UDZIAŁ WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI.....	23
RYSUNEK 7 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI W ZATRUDNIENIU.....	25
RYSUNEK 8 BEZROBOCIE W POWIECIE WODZISŁAWSKIM.....	25
RYSUNEK 9 MAPA HYDROGRAFICZNA GMINY GORZYCE.....	28
RYSUNEK 10 PROGNOZA ILOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY W OKRESIE 2003-2015.....	55
RYSUNEK 11 PROGNOZOWANE ZMIANY WSKAŹNIKÓW WYTWARZANIA ODPADÓW PRZEZ MIESZKAŃCA GMINY.....	56
RYSUNEK 12 PROGNOZA WYTWARZANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH NA TERENIE GMINY... 	57
RYSUNEK 13 PODZIAŁ GŁÓWNYCH DYREKTYW UNIJNYCH Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI.....	61
RYSUNEK 14 EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ NA TERENIE GMINY GORZYCE W 2002R.....	101
RYSUNEK 15 POMOC STRUKTURALNA UE PRZYZNANA POLSCE NA LATA 2004-2006 (MLD EURO).....	196
RYSUNEK 16 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DLA SEKTOROWEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO.....	198
RYSUNEK 17 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DLA ZINTEGROWANEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO ROZWOJU REGIONALNEGO.....	199
RYSUNEK 18 WYDATKI INWESTYCYJNE W WYDATKACH OGÓLEM GMINY.....	204
RYSUNEK 19 ZOBOWIĄZANIA GMINY GORZYCE W ODNIESIENIU DO LIMITÓW USTAWY O FINANSACH PUBLICZNYCH.....	205
RYSUNEK 20 OGÓLNY SCHEMAT FUNKCJONOWANIA REMAS W WOJEWÓDZTWIE.....	210
RYSUNEK 21 PODSTAWOWE ELEMENTY ZINTEGROWANEGO MODELU SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO.....	213
RYSUNEK 22 SCHEMAT PROCEDURY PR1 „ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKOWE”.....	214
RYSUNEK 23 SCHEMAT PROCEDURY PR2 „OCENA EFEKTÓW DZIAŁALNOŚCI ŚRODOWISKOWEJ”.....	215
RYSUNEK 24 SCHEMAT PROCEDURY PR3 „ZARZĄDZANIE INFORMACJAMI EKOLOGICZNYMI”.	216

1 Wstęp

1.1 Cel i zakres opracowania

Opracowany „Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce” stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w Gminie. Realizacja programu ma doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskiem, odnoszące się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Przy tworzeniu Programu przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia w pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień techniczno-ekonomicznych związanych z przyszłymi projektami.

Ponadto celami Programu Ochrony Środowiska są:

1. Rozpoznanie stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska (zadania te w większości stanowią zadania własne Gminy)
2. Wyznaczenie hierarchii ważności poszczególnych inwestycji (ustalenie priorytetów)
3. Przedstawienie rozwiązań technicznych, analiz ekonomicznych, formalno-prawnych dla proponowanych działań proekologicznych
4. Wyznaczenie optymalnych harmonogramów realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy ze wskazaniem źródeł finansowania

Program wspomaga dążenie do uzyskania w Gminie sukcesywnego z roku na rok ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla Program

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Ochrony Środowiska a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według nowej ustawy co 2 lata).

Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w Gminie w odniesieniu do gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem niejonizującym, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych z podaniem ich charakterystyki, oceną stanu aktualnego i stanu docelowego umożliwiając tym samym identyfikację potrzeb w tym zakresie.

Identyfikacja potrzeb Gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących w kraju przepisów prawnych i regulacji prawnych Unii Europejskiej, pozwoliła na sformułowanie celów i kierunków działań oraz wyznaczeniu priorytetów ekologicznych z podziałem na cele krótkoterminowe (do 2006 r.) i długoterminowe (do roku 2015).

Analizę każdego kierunku ochrony środowiska w Gminie kończy tzw. matryca logiczna – tabelaryczne zestawienie celów, zadań i oczekiwanych rezultatów z podaniem sprawdzalnym wyznaczników osiągnięć oraz źródeł i sposobów weryfikacji oraz harmonogramu realizacji Programu. Dla każdego kierunku działań utworzony zostanie harmonogram realizacji Programu. Harmonogram zawiera wykaz zadań Gminy z podziałem na zadania własne i koordynowane, określenie terminu i jednostki odpowiedzialnej za realizację zadań, planowane efekty ekologiczne oraz planowane koszty przedsięwzięć z wykazaniem źródeł ich finansowania.

Omówienie poszczególnych kierunków działań proekologicznych zamyka zestaw wniosków, w których wyspecyfikowane zostały najważniejsze informacje i uwagi odnośnie zadań Gminy i zakresu działań.

W omówieniu uwarunkowań finansowych Gminy przedstawiono możliwości pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań Programu, nakreślono ogólną sytuację finansową Gminy, przeprowadzono prognozę budżetową oraz powiązано oszacowane nakłady finansowe na realizację zadań w poszczególnych kierunkach ochrony środowiska z możliwościami finansowymi budżetu.

Mając na względzie konieczność zachowania spójności i wzajemnej koordynacji opracowanego Programu Ochrony Środowiska z innymi lokalnymi i regionalnymi programami, a także z uwagi na spełnienie wymagań Unii Europejskiej w zakresie sukcesywnego z roku na rok ograniczania negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w rozdziale czwartym przedstawiony został Regionalny System Zarządzania Środowiskowego REMAS.

W celu optymalnego doboru inwestycji do realizacji oraz właściwego uzasadnienia decyzji o przyjęciu bądź też odmowie realizacji danej inwestycji, w końcowym rozdziale opracowania przedstawiono sposoby i zestaw kryteriów umożliwiających wyznaczenie priorytetów w planowaniu inwestycyjnym.

1.2 Opis przyjętej metodyki

Obowiązek wykonania Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami), a w szczególności:

Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i Gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

2. Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska.

3. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i gminy.

- *Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada Gminy.*

2. Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i Gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie Gminy.”

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa treści i zakresu programu ochrony środowiska, zwraca jednak uwagę (art. 17 pkt. 1), by uwzględniał on wymagania zawarte w art. 14 wynikające z polityki ekologicznej państwa:

„Art. 14. 1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne,*
- 2) priorytety ekologiczne,*
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,*
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.*

2. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

W opracowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytucznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (Warszawa, grudzień 2002 r.) podkreśla się, że struktura wojewódzkich powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska powinna nawiązywać do struktury „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010”. Wytuczne „...mają charakter ramowy i mogą być wykorzystane jako materiał pomocniczy przy sporządzaniu programów ochrony środowiska”.

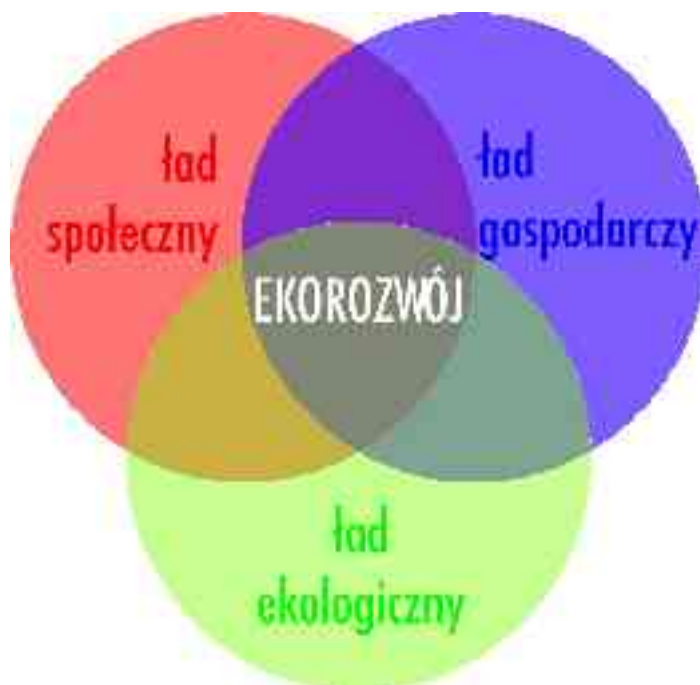
Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce opracowany został z uwzględnieniem układu strukturalnego cytowanego wyżej dokumentu dotyczącego polityki ekologicznej państwa, którego następujące rozdziały:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu

weszły w skład treści poszczególnych rozdziałów opracowania.

Należy podkreślić, iż w idei ekorozwoju powiatu, na którą składa się wzajemny układ łańców: społecznego, gospodarczego i ekologicznego, musi sprzyjać łańć polityczno-institutionalny gwarantujący realizację opracowanego Programu.

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

1. POLE ŁADU SPOŁECZNEGO – SPOŁECZNA ZASADNOŚĆ, AKCEPTACJA
2. POLE ŁADU EKONOMICZNEGO – EKONOMICZNA, GOSPODARCZA EFEKTYWNOŚĆ
3. POLE ŁADU EKOLOGICZNEGO – EKOLOGICZNA RACJONALNOŚĆ

1.3 Ogólna charakterystyka gminy Gorzyce

1.3.1 Lokalizacja

Gmina Gorzyce leży w południowo - zachodniej części Województwa Śląskiego, na krawędzi Wyżyny Śląskiej i Doliny Nadodrzańskiej, co sprawia, iż ziemia ta należy do najciekawszych krajobrazowo terenów Górnego Śląska. Część Gminy położona jest na równinie nadodrzańskiej, pozostała część to teren Wyżyny Śląskiej, w bezpośrednim sąsiedztwie Beskidu Śląskiego, Bramy Morawskiej i Doliny Odry. Przez teren Gminy przepływają rzeki Olza i Odra. Poza tym obszar Gminy charakteryzuje występowanie szeregu małych jezior powstałych po wyrobiskach żwirowych, a także kompleksów leśnych stanowiących część tzw. „Zielonego Śląska”.

Po reformie administracyjnej w 1999 roku, gmina Gorzyce weszła w skład powiatu wodzisławskiego.

Rysunek 1 Gmina Gorzyce na tle powiatu wodzisławskiego – orientacja

Źródło: www.gminy.pl

Gmina Gorzyce zajmuje powierzchnię 64 km², co stanowi ok. 22,3% terytorium powiatu wodzisławskiego i ok. 0,5% całego obszaru województwa śląskiego. W skład gminy Gorzyce wchodzi dwanaście sołectw:

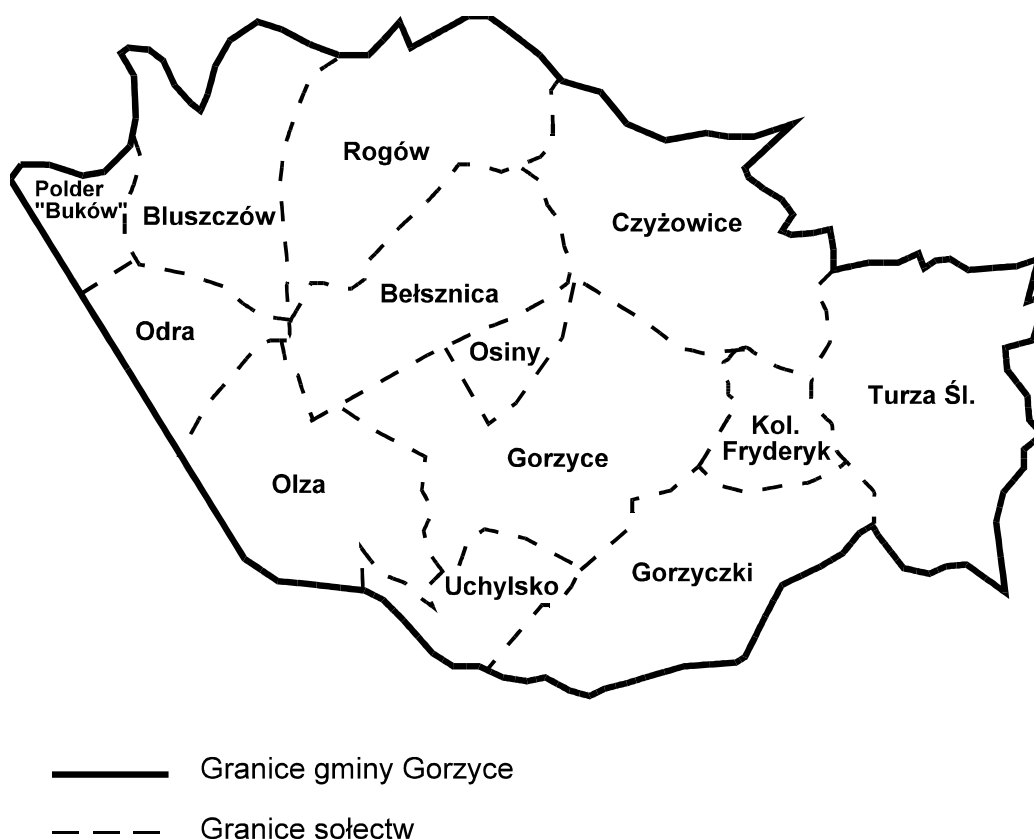
1. Bełsznica
2. Bluszczów
3. Czyżowice
4. Gorzyce
5. Gorzyczki
6. Kolonia Fryderyk
7. Odra
8. Olza

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

9. Osiny
10. Rogów
11. Turza Śląska
12. Uchyłsko –

Siedzibą władz Gminy są Gorzyce. W miejscowości tej zlokalizowane są również: Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zespół Obsługi Finansowej, Bank Spółdzielczy, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”

Rysunek 2 Sołectwa Gminy Gorzyce - orientacja

1.3.2 Warunki naturalne¹

1.3.2.1 Geologia

¹ Na podstawie: www.gorzyce.pl

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

W budowie geologicznej gminy Gorzyce biorą udział utwory należące do karbonu, trzeciorzędu i czwartorzędu.

Utwory karbonu zalegają pod utworami minoceńskimi grubości ok. 3 m. Tworzą go utwory piaskowcowo-iłowcowe (w grupie brzeźnej) oraz łupki i piaskowce z pokładami węgla (grupa środkowa).

Na karbonie zalega seria utworów trzeciorzędowych (miocen) pochodzenia morskiego w postaci iłów z wkładkami piasków i żwirów. Miocen zalega ciągłą warstwą na głębokości średnio 10-15 m. powierzchni terenu. Na obszarach wychodni tworzą nachylenia 10-25%.

Utwory czwartorzędowe tworzą osady aluwialne, lessowe, wodno-łodowcowe i osady morenowe.

Zespół osadów aluwialnych - występuje w obrębie dolin rzecznych. Tworzą je głównie gliny pylaste, iły oraz żwiry i pospółki w dolinie Odry. Szczególnie dobrze poznane w dolinie Odry są przedmiotem przemysłowej eksploatacji i stanowią (szczególnie żwiry) doskonały materiał jako kruszywo budowlane.

Poniżej zalegają iły, które z punktu widzenia budownictwa i planowania przestrzennego stanowią dobre podłoże budowlane. Na obszarze dolin rzecznych Leśnicy i jej bocznych dopływów warunki gruntowe są zdecydowanie mniej korzystne z uwagi na zwiększoną wilgotność względną gruntów.

Zespół osadów wodnolodowcowych - zajmuje największe powierzchnie; tworzą go serie piaszczyste z domieszką żwirów, stanowiące dobre podłoże budowlane.

Zespół osadów glin zwałowych - reprezentowany przez gliny piaszczyste występuje głównie w rejonie Czyżowic i wykazuje dobre warunki budowlane.

1.3.2.2 Gleby

Użytki rolne w granicach gminy stanowią 65,5% całkowitej powierzchni (4 222 ha z 6 453 ha). W większości są to grunty klasy III i IV. Zwarte kompleksy tych gruntów w trybie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78) podlegają ochronie.

Struktura tych gruntów jest niekorzystna dla prowadzenia gospodarki rolnej, gdyż średnia wielkość gospodarstw rolnych indywidualnych wynosi zaledwie 0,87 ha. Jednak przedmiotowe użytki rolne z uwagi m. in. na niski stopień ich skażenia metalami ciężkimi (znacznie poniżej dopuszczalnej normy) na podstawie monitoringu gleb (trzystopniowa skala lokalizacji A, B, C) są zaliczone do strefy "A", na której nie występują żadne przeciwwskazania do ich rolniczego wykorzystania i produkcji żywności.

1.3.2.3 Hydrografia

Przez Gminę Gorzyce przepływa rzeka Odra i Olza oraz mniejsze ciekі jak Leśnica i Łęgoń. Ważną cechą hydrologiczną rzek są stoiny wód. Dwa przesilenia wiosenne i letnie są powodem gwałtownych wezbrań rzek które prowadzą do powodzi. Wały ochronne nie zawsze stanowią skuteczną zaporę przeciw wylewom rzek.

Poziom wód podziemnych pierwszego poziomu ściśle związany jest z budową geologiczną i występuje na kilku poziomach:

- poziom wodonośny w utworach teras rzecznych na głębokości od 5,5 -12 m; zwierciadło swobodne, powodujące kontakt z wodą powierzchniową Odry (wahania zależne od stanu wód Odry). Na obszarze dolin dopływów Odry woda występuje na głębokości 0-2m,
- poziom wodonośny w utworach wodno-lodowcowych występuje na głębokości od 1,2-12 m poniżej powierzchni teras,
- w utworach morenowych i lessowych woda występuje w sposób nieciągły w przewodzie na głębokości 2 m.

W celu przeciwdziałania skutkom powodzi w trakcie realizacji znajduje się zbiornik „Racibórz Górny”, który również będzie spełniał ważną funkcję rekreacyjno - wypoczynkową wzdłuż jego linii brzegowych.

1.3.2.4 Klimat

Na terenie gminy Gorzyce występuje dobre przewietrzanie terenu dzięki urozmaiconemu ukształtowaniu terenu i dość gęstej sieci cieków okresowych, zwłaszcza w części północnej i środkowej, gdzie przeważają tereny wyniesione. W części południowej, gdzie przeważają tereny obniżone, warunki klimatyczno-zdrowotne są średnio korzystne.

Higiena atmosfery w ostatnich latach ewidentnie się poprawiła w związku z restrukturyzacją przemysłu w sąsiedztwie, zmianą technologii, wprowadzeniem monitoringu w systemie ciągłym, który w przypadku przekroczenia obowiązujących norm automatycznie wyłącza urządzenia produkcyjne itp.

Według danych punktów pomiarowych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej (WSSE) stwierdza się generalną poprawę ujemnego oddziaływania przemysłu na stan higieny atmosfery. Głównymi elementami obecnego skażenia atmosfery są: niska emisja i spaliny samochodowe.

W "różny" wiatrów na obszarze gminy dominują kierunki: NW, W, SW. Wg danych WSSE opad pyłu na terenie gminy, której wartość dopuszczalna wynosi 200g/m² na rok, kształtuje się poniżej tej w/w normy i wynosi średnio dla całej gminy: 60-100g/m² rok. Najniższy opad jest w części północnej (Rogów, Czyżowice - 64 g/m² na rok) a najwyższy w części południowej (Olza - 91g/m² na rok).

1.3.2.5 Ekologia

Turystyczne i rekreacyjno-wypoczynkowe walory terenów gminy Gorzyce podnosi urozmaicona rzeźba terenu z malowniczymi dolinami cieków wodnych i kompleksami leśnymi o powierzchni 851 ha.

Cała roślinność zgodnie z ustawą o ochronie przyrody jest chroniona, niektóre zaś obszary roślinne są szczególnie chronione. Na terenie gminy chronione są pomniki

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

przyrody oraz roślinność w ramach projektowanego Zespołu Przyrodniczo - Krajobrazowego „Szwajcaria Czyżowicka”, który powinien otrzymać status prawny terenów chronionych stosowną uchwałą Rady Gminy Gorzyce, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody.

W celu ochrony gatunkowej roślin i zwierząt w strefie dużej bioróżnorodności, ochrony wartości i przyrody nieożywionej (głównie geologicznych, geomorfologicznych i hydrograficznych, a także glebowych i klimatycznych) konieczna jest restytucja wartości przyrodniczych i krajobrazowych, utworzenie nowej generacji zaplecza wypoczynkowego, rekreacyjnego i edukacyjnego (upowszechnienie informacji o wartościach przyrodniczych i kulturowych i krajobrazowych tego Zespołu oraz o prawidłowym gospodarowaniu jego przestrzenią). Ponadto adaptacji wymagają:

- Doliny cieków, tereny przydolinne, doliny cieków okresowych. Nie należy ich przegradzać roślinnością wysoką czy zabudową. Ewentualne usytuowanie obiektu kubaturowego wzdłuż, a nie w poprzek doliny.
- Zbiorniki wodne powierzchniowe - oczka wodne, stawy, torfowiska itp. Nie należy wprowadzać żadnych zmian - pełna ochrona. Są to ważne węzły ekologiczne.
- Tereny wypływu wód podziemnych - naturalne źródła: wymagana szczególna ochrona.
- Tereny wypływu wód podziemnych - antropogeniczne: studnie, ujęcia wody. Dla studni obowiązuje strefa sanitarna od kilku do kilkunastu metrów w zależności od podłoża (piasek czy glina), spadki terenu itp. Dla ujęcia wody obowiązuje bezpośrednia - ogrodzona i oznakowana tablicami informacyjnymi. W strefie zakaz jakichkolwiek działalności gospodarczych nie związanych z techniczną obsługą ujęcia. Wielkość strefy określa dokumentacja geologiczna złoża. Dla ujęcia wody wyznacza się też strefę pośrednią - jej wielkość ustalona dokumentacją geologiczną złoża obejmuje nieraz duży obszar np. całe zlewnie, w związku z czym przestrzeganie obowiązujących w niej zakazów jak np.: gnojowanie pól, biwakowanie itp. są trudne do wyegzekwowania.
- Pozostałe tereny zieleni wysokiej - lasy, tereny, zadrzewień są obszarami chronionymi.
- Tereny zieleni niskiej, naturalnej genezy. Przyrodniczo bardzo cenne zespoły roślinne jak pastwiska, wrzosowiska, łąki itp.
- Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej - pola uprawne, łąki, plantacje, gospodarstwa hodowlane itp.

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

- Tereny złóż surowców pospolitych.
- Mikroformy rzeźby terenu naturalnej genezy - wychodnie skalne, progi, skarpy itp. Te formy terenu porastają nieraz jedynie roślinnością niższego stopnia ewolucji (nie naczyniową) - ekosystemy mchów, porostów. Porosty odgrywają szczególnie ważną rolę w środowisku przyrodniczym.

1.3.2.6 Pomniki przyrody

Pomniki przyrody wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody (WKP):

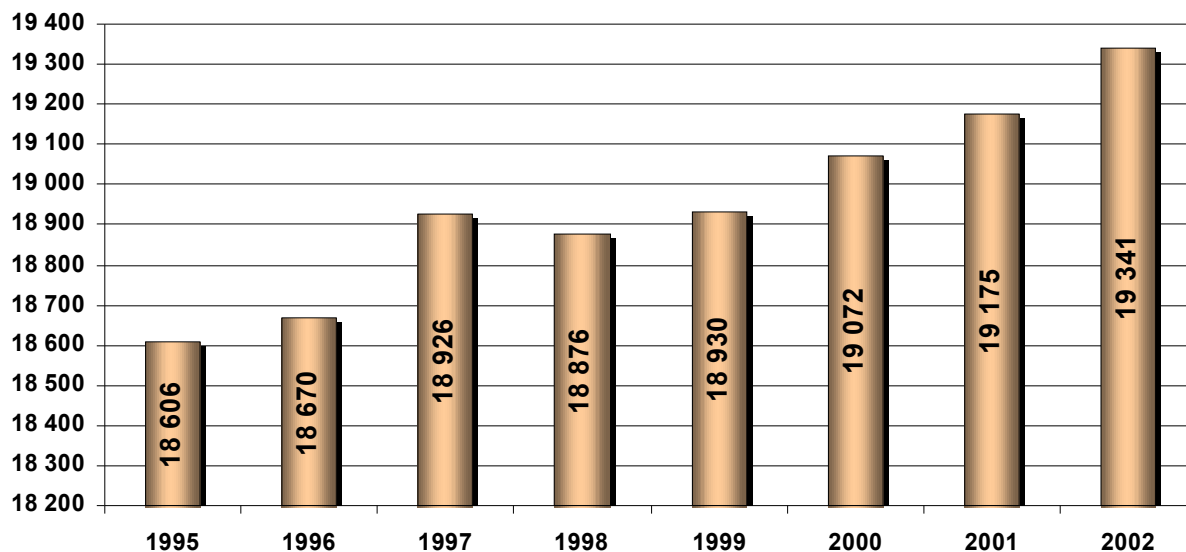
- Czyżowice, przy ul. Gorzyckiej 39 - Głaz narzutowy

1.3.3 Sytuacja społeczno-gospodarcza i zasoby ludzkie²

1.3.3.1 Uwarunkowania demograficzne

W latach 1995-2002 obserwowany był ciągły wzrost liczby mieszkańców gminy Gorzyce.

² Według GUS (Polska Statystyka Publiczna) i Rocznika Statystycznego 2002

Rysunek 3 Liczba ludności w gminie Gorzyce w latach 1995–2002, stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania

W 1995 roku gminę Gorzyce zamieszkiwało 18 606 osób. Do roku 2002 liczba ludności zwiększyła się do poziomu 19 341. Oznacza to około 3,1% wzrost liczby mieszkańców Gminy w ciągu ośmiu lat.

Średnia gęstość zaludnienia wynosiła w 2002 roku ok. 299 osób na 1km². Odnotowano 211 urodzeń żywych oraz 180 zgonów, przy czym nie wystąpiły zgony niemowląt. Przyrost naturalny w 2002 roku był dodatni i wynosił 31 osób.

1.3.3.2 Działalność gospodarcza³

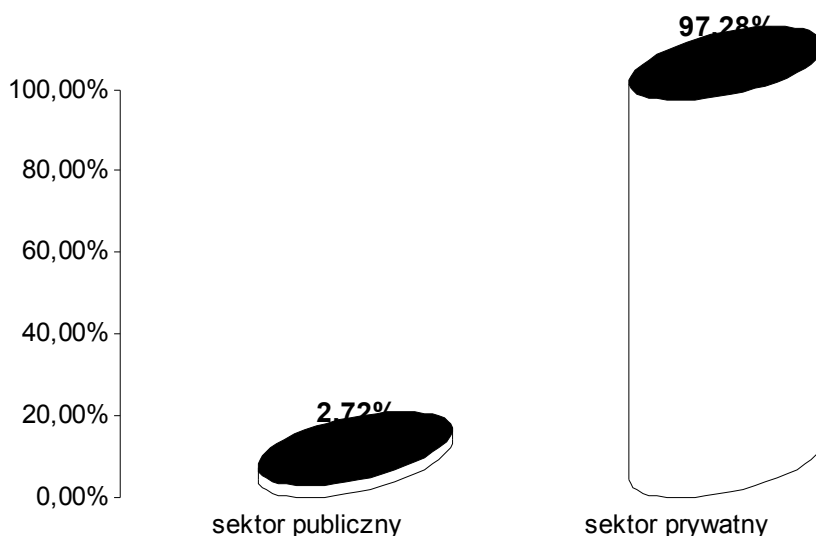
W gminie Gorzyce jest 1 139 podmiotów gospodarczych (stan na koniec roku 2001) zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej – regon⁴. W sektorze prywatnym działa 1 108 podmiotów, natomiast w sektorze publicznym funkcjonuje 31 jednostek.

³ Na podstawie: Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, Katowice 2002

⁴ Dane dotyczą osób prawnych, jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej i osób fizycznych

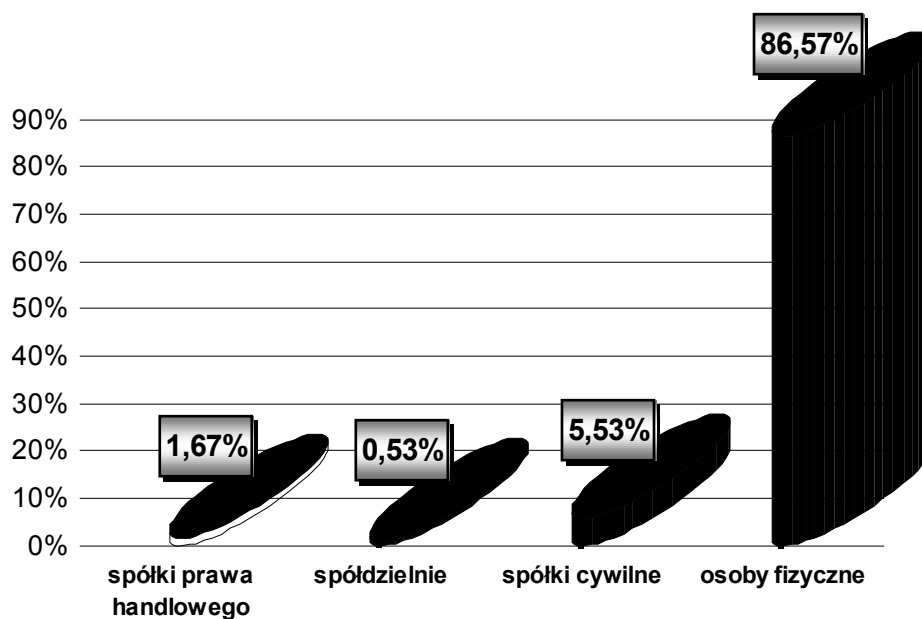

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

Rysunek 4 Udział sektorów publicznego i prywatnego w gminie Gorzyce

Na terenie gminy Gorzyce prowadzi działalność gospodarczą 986 osób fizycznych. W formie spółek cywilnych działa 63 podmiotów, natomiast w formie spółek prawa handlowego funkcjonuje 19 jednostek. Na terenie Gminy zarejestrowanych jest 6 spółdzielni.

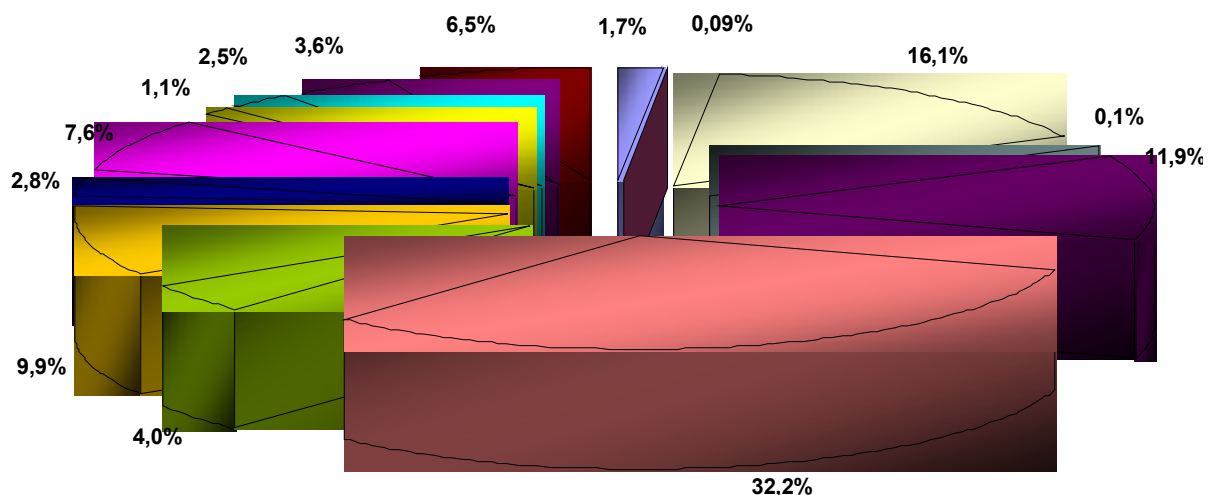

Rysunek 5 Udział wybranych form organizacyjno-prawnych podmiotów gospodarczych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Z przedstawionych danych oraz po uwzględnieniu specyfiki poszczególnych form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw można stwierdzić, że na terenie gminy Gorzyce dominują podmioty gospodarcze sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Z pośród 1 139 podmiotów gospodarczych na terenie gminy Gorzyce zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej, najczęściej jednostek funkcjonowało w handlu i naprawach (367 podmiotów), najmniej – w górnictwie i kopalnictwie oraz wytwórstwie i zaopatrzeniu w energię elektryczną, gaz i wodę (po jednym podmiocie).

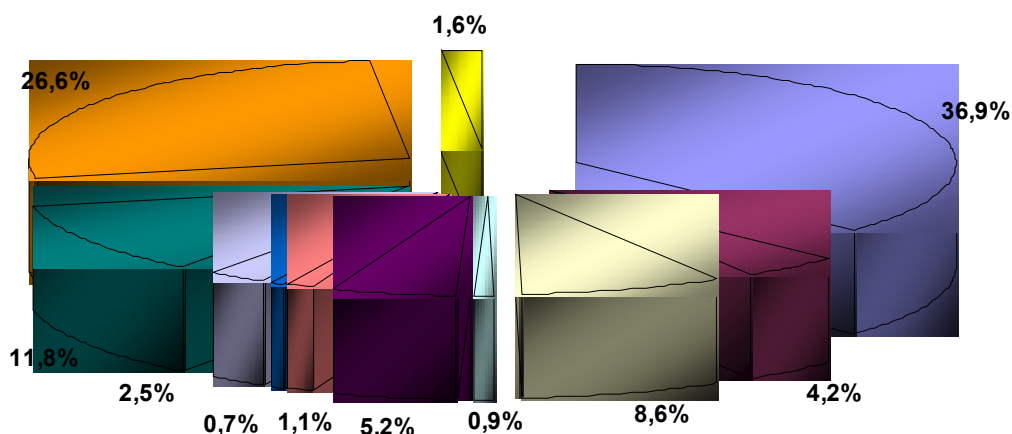
- rolnictwo i leśnictwo
- górnictwo i kopalnictwo
- przetwórstwo przemysłowe
- wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę
- budownictwo
- handel i naprawy
- hotele i restauracje
- transport, gospodarka magazynowa i łączność
- pośrednictwo finansowe
- obsługa nieruchomości i firm; nauka
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne
- edukacja
- ochrona zdrowia i opieka społeczna
- pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna

Rysunek 6 Podmioty gospodarcze – udział według rodzajów działalności

1.3.3.3 **Zatrudnienie⁵**

Głównym źródłem utrzymania⁶ na obszarze gminy Gorzyce jest przemysł. Poza tym istotną rolę w zatrudnieniu odgrywają jednostki w dziedzinie ochrony zdrowia i opieki społecznej, edukacji, handlu i napraw, budownictwa i administracji publicznej. Najmniejszy udział w zatrudnieniu mieszkańców gminy Gorzyce ma obsługa nieruchomości i firm, nauka.

- przemysł
- budownictwo
- handel i naprawy
- hotele i restauracje
- transport, gospodarka magazynowa i łączność
- pośrednictwo finansowe
- obsługa nieruchomości i firm; nauka
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne
- edukacja
- ochrona zdrowia i opieka społeczna
- pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna

⁵ Na podstawie: Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, Katowice 2002

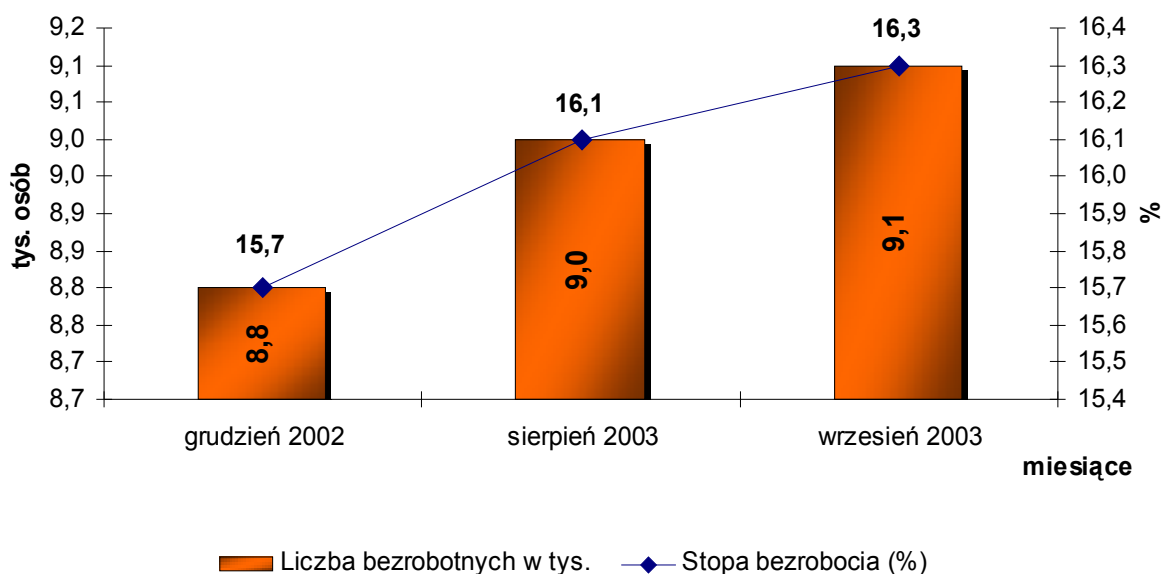
⁶ Dane według faktycznego (stałego) miejsca pracy i dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub
Beskidzki Fundusz Ekorożwoju S.A., ul. Legionów 57, 43-300 Bielsko-Biała, tel./fax: (033) 810 10 54, 816 41 24
42, www.bfesa.com, e-mail: bfesa@bfesa.com, NIP: 937-21-69; REGON: 072132702

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Rysunek 7 Udział poszczególnych rodzajów działalności w zatrudnieniu.

1.3.3.4 Bezrobocie

Na koniec września 2003 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim zarejestrowanych było 9,1 tys. osób bezrobotnych, tj. o ok. 1,1% więcej niż w poprzednim miesiącu i o ok. 3,4% więcej niż na koniec grudnia 2002 r. We wrześniu 2003 roku stopa bezrobocia dla powiatu wodzisławskiego wynosiła 16,3%.

Rysunek 8 Bezrobocie w powiecie wodzisławskim.

Na koniec października 2003 roku w gminie Gorzyce pozostawało bez pracy 969 osób, co odpowiada stopie bezrobocia na poziomie 14,5%

Tabela 1-1.1 Bezrobocie w Gminie Gorzyce w miesiącach lipiec-październik 2003 r. w odniesieniu do pozostałych gmin powiatu wodzisławskiego

Lp.	Wyszczególnienie	lipiec		sierpień		wrzesień		październik	
		liczba bezr.	stopa bezr.	liczba bezr.	stopa bezr.	liczba bezr.	stopa bezr.	liczba bezr.	stopa bezr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Powiat	9 057	16,2	8 992	16,1	9 131	16,3	9 037	16,1
2.	Wodzisław Śl.	3 344	19,0	3 327	18,8	3 404	19,4	3 350	19,0
3.	Rydułtowy	1 295	15,5	1 285	15,4	1 300	15,5	1 287	15,3
4.	Radlin	1 077	16,4	1 069	16,3	1 088	16,6	1 082	16,5
5.	Pszów	766	14,4	753	14,3	782	14,7	769	14,4
6.	Godów	618	14,4	632	14,7	626	14,6	621	14,4
7.	Gorzyce	1 026	15,5	982	14,8	976	14,7	969	14,5

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

8.	Lubomia	344	12,3	346	12,3	364	12,8	348	12,1
9.	Marklowice	241	13,5	244	13,7	244	13,7	237	13,2
10.	Mszana	339	13,7	335	13,5	347	13,8	352	13,9

Stopa bezrobocia w Gminie Gorzyce w badanym okresie pozostawała poniżej średniej dla całego powiatu wodzisławskiego

2 Kierunki ochrony środowiska w gminie Gorzyce

2.1 Gospodarka wodno-ściekowa

2.1.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

2.1.1.1 Wody powierzchniowe

Gmina Gorzyce położona jest w dorzeczu rzeki Odry i jej dopływów. Charakteryzuje się gęstą siecią rzeczną.

Odra jest największą rzeką odwadniającą obszar gminy Gorzyce i stanowi równocześnie zachodnią granicę z Powiatem Raciborskim. Wzdłuż południowej granicy gminy przepływa rzeka Olza, stanowiąca jednocześnie granicę polsko – czeską. Wschodnią część gminy odwadnia Leśnica – prawy dopływ Szotkówki. Cały obszar gminy jest gęsto przecinany potokami.

Zachodnia część gminy charakteryzuje się występowaniem znacznej ilości naturalnych i antropogenicznych jezior poprzedzielanych groblami. Znajduje się tu szereg zbiorników, wykorzystywanych do celów hodowlanych.

Największe zbiorniki wód powierzchniowych znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie Odry. Są to przede wszystkim stawy hodowlane oraz zbiorniki w wyrobiskach popiaskowych.

Gęsta sieć wodna gminy jest powodem występowania na tym obszarze częstych powodzi.

Wody powierzchniowe gminy Gorzyce przedstawione są na mapie hydrograficznej.

Jakość wód powierzchniowych

Na terenie gminy Gorzyce oraz w jej bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się 4 punkty monitoringu wód powierzchniowych.

W Tabeli 2-2.1 zestawiono porównawcze wyniki badań wód powierzchniowych w tych punktach przeprowadzonych przez Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w 1999 i 2001 roku.⁷

⁷ Według raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska za rok 1999 i 2001.

Rysunek 9 Mapa hydrograficzna gminy Gorzyce

Badania przeprowadzone, zarówno w 1999 roku, jak i w 2001 we wszystkich punktach pomiarowo – kontrolnych gminy Gorzyce i najbliższego sąsiedztwa, wskazują na pozaklasową jakość wód w tych rzekach. Generalnie, porównanie ogólnych ocen jakości wód w ostatnich latach (według kryterium fizykochemicznego - bakteriologicznego) pozwala na wyciągnięcie wniosku, iż stan jakości wód w tej części powiatu pozostaje bez większych zmian.

O klasyfikacji powierzchniowych wód płynących na obszarze gminy decydujący wpływ mają ścieki komunalne, ścieki z terenów rolniczych, przemysłowych oraz ścieki dołowe z kopalń węgla kamiennego i rud metali, które znajdują się na terenach sąsiadujących z gminą Gorzyce.

Odra, wpływając na teren gminy prowadzi wody pozaklasowe (zanieczyszczone zarówno pod względem fizykochemicznym, jak i bakteriologicznym), ze względu na fakt bezpośredniego wprowadzania do niej ścieków komunalnych i przemysłowych m. in. z Ostrawsko – Karwińskiego Zagłębia Przemysłowego. Oprócz tego, zawiera zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego. W stosunku do lat wcześniejszych stan zanieczyszczenia Odry nie uległ większym zmianom. Wpływające do Odry potoki Łęgoń, który płynie przez obszar gminy Gorzyce, Syrynka i Plinc wprowadzają ładunki zanieczyszczeń głównie pochodzenia rolniczego (nawozy sztuczne) i komunalnego (ścieki gospodarcze).

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Olza oraz Szotkówka z Leśnicą, w porównaniu z latami ubiegłymi, nadal prowadzą wody nie odpowiadające normom. Cieki te są odbiornikami ścieków komunalnych i przemysłowych z terenu Wodzisławia Śląskiego i Jastrzębia oraz wód dołowych Jastrzębskiej i Rybnickiej Spółki Węglowej. Należy podkreślić fakt, że cieki te poprawiły w 2001 roku jakość wód w zakresie zawiesiny. Olza, według klasyfikacji ogólnej, tylko na granicy państwa prowadzi wody III klasy czystości, a w dalszym biegu, aż do ujścia Odry – zanieczyszczenie przekracza normy.

Poza źródłami skażenia, zlokalizowanymi często poza obszarem gminy Gorzyce (zanieczyszczenia okolic Wodzisławia Śląskiego, Jastrzębia i Ostrawsko – Karwińskiego Zagłębia Przemysłowego), istnieją również własne, lokalne przyczyny zanieczyszczenia wód powierzchniowych: brak w pełni rozbudowanej kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.

Tabela 2-2.1 Jakość wód powierzchniowych w punktach monitoringu na rzekach Odra i Olza oraz potoku Leśnica

Lp.	RZEKA nazwa przekroju pomiarowo - kontrolnego	rok	klasyfikacja na podstawie poszczególnych oznaczeń fizykochemicznych						klasyfikacja według oznaczeń			klasyfikacja pełna
			tle n	BZ T ₅ , Ch ZT utl en ial no śc	zw ią z ki bi og en ne (b ez N O ₂)	zw ią z ki mi ne ral ne	m et ale cięż ki e	z a wi esi na	fiz yk oc he mi cz ny ch (b ez zw ią z kó w bi og en ny ch)	fiz yk oc he mi cz ny ch	b a kte ri ol ogi cz n ych	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	ODRA w Krzyżanowicach	1999	II	II	non	III	I	II	III	non	non	non
		2001	I	III	III	III	II	non	non	non	non	non
2.	OLZA ujście do Odry	1999	I	III	non	non	non	III	non	non	non	non
		2001	I	III	non	non	II	non	non	non	non	non
		2001	I	II	non	I	I	I	III	III	non	non
3.	LEŚNICA powyżej kolektora Olza	1999	non	non	non	non	non	non	non	non	non	non
		2001	non	non	non	non	I	I	non	non	non	non
4.	LEŚNICA ujście do Szotkówki	1999	non	non	non	non	I	III	non	non	non	non
		2001	II	non	non	non	I	III	non	non	non	non

2.1.1.2 Wody podziemne

Obszar Powiatu Wodzisławskiego, na terenie którego leży gmina Gorzyce, znajduje się w zasięgu występowania hydrogeologicznego subregionu kędzierzyńskiego (część północno - zachodnia), rybnicko – oświęcimskiego (część północna)

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

i podregionu podkarpacko – śląskiego (część południowa). Subregion rybnicko – oświęcimski i podkarpacko – śląski obejmuje m. in. gminę Gorzyce.

Użytkowy charakter mają przede wszystkim wody czwartorzędowe. Piętro wodonośne czwartorzędu ma zróżnicowane warunki hydrogeologiczne oraz zmienną wodonośność, która zależy od miąższości i wykształcenia litologicznego osadów. Utwory czwartorzędowe tworzą tutaj główny poziom wód użytkowych Odry. Dotyczy to przede wszystkim współczesnej doliny Odry, jak i kopalnej doliny tej rzeki (GZWP 352 i 349, leżące poza granicami Powiatu Wodzisławskiego oraz UPWP)⁸. Poziom wodonośny doliny Odry stanowią piaszczysto – żwirowe i żwirowe aluwia holocenijskie oraz serie żwirowe, związane genetycznie ze zlodowaceniem bałtyckim. Poziom ten jest dobrze rozpoznany licznymi studniami; zwierciadło wód podziemnych ma charakter swobodny, poziom jest ciągły i rozprzestrzeniony w obrębie całej doliny.

Czwartorzędowy poziom wód podziemnych występuje na kilku poziomach:

- poziom wodonośny w utworach teras rzecznych na głębokości od 5,5 -12 m; zwierciadło swobodne, powodujące kontakt z wodą powierzchniową Odry (wahania zależne od stanu wód Odry); na obszarze dolin dopływów Odry woda występuje na głębokości 0-2m,
- poziom wodonośny w utworach wodno-łodowcowych występuje na głębokości od 1,2-12 m poniżej powierzchni teras,
- w utworach morenowych i lessowych woda występuje w sposób nieciągły w przewodzie na głębokości 2 m.

W obrębie opisywanego obszaru występuje mało zasobny i prowadzący wody o dość zróżnicowanych parametrach fizykochemicznych, czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych. Zbiornik ten został zaliczony do UPWP o typie porowym Q_1 – rejonu Górnej Odry. Z uwagi na kierunek odpływu wód (zgodny z nachyleniem terenu – na zachód ku dolinie Odry) ze zbiornika czwartorzędowego Q_1 jest on wyrazem wpływu na zlokalizowany w pobliżu Raciborza Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP Q_6 – Racibórz.

Płytko zalegające wody gruntowe są często zanieczyszczone chemicznie, fizycznie i bakteriologicznie; ich zasilanie następuje bezpośrednio na całym obszarze przez wody opadowe, a drenaż odbywa się przez cieki powierzchniowe i infiltrację w podłoże. Natomiast wody czwartorzędowe w dolinach kopalnych są dobrej jakości; tworzą odcinkami otwarte, półotwarte, a nawet zakryte zbiorniki wodne, zasilane w drodze infiltracji lub przesączania.

Wody podziemne tych zbiorników pod względem hydrochemicznym należą do typów: wodorowęglanowo - wapniowych, wodorowęglanowo - wapniowo - magnezowych, wodorowęglanowo - siarczanowo - wapniowo - magnezowych, siarczanowo - wodorowęglanowo - chlorkowo - wapniowych oraz wodorowęglanowo - chlorkowo - wapniowo - magnezowych.

Wskaźnikami, które decydują najczęściej o niższej klasie jakości wód podziemnych, są związki azotu i fosforany pochodzenia antropogenicznego, żelazo, mangan pochodzenia geogenicznego oraz substancje ropopochodne i stront.

⁸ Według raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach za rok 2001.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Zasadniczy wpływ na klasyfikację czwartorzędowych wód podziemnych w tej części województwa śląskiego (notowano je do II i III klasy – średniej i niskiej jakości) miała zawartość azotanów, żelaza, manganu.¹

2.1.1.3 Zaopatrzenie w wodę

Do sieci wodociągowej podłączeni są prawie wszyscy mieszkańcy gminy Gorzyce, tj. ok. 19 181 osób (3 618 gospodarstw domowych).

Gmina zaopatrywana jest w wodę z wodociągu grupowego GO-CZA, administrowanego przez Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów w Katowicach.⁹

Woda dostarczana jest na teren gminy:

- rurociągiem Ø 250 z kierunku Jedłownika do Turzy,
- rurociągiem Ø 400 (odgałęzienie magistrali Ø 1000 Strumień – Jastrzębie – zbiorniki Pszów) poprzez Czyżowice do zbiorników wody w Gorzycach.

Na terenie gminy Gorzyce istnieje obecnie kilka ujęć wód podziemnych.¹⁰

W gminie Gorzyce ilość zużywanej wody dostarczanej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji z Wodzisławia (PWIK) wynosi ok. 0,49 mln m³/rok (dane za 2002 rok).

Średnie zużycie wody dostarczanej przez PWIK z Wodzisławia Śląskiego na jednego mieszkańca wynosi 71 IM/d.

⁹ Wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce, 1999r.

¹⁰ Wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce, 1999r.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Zbiorniki i sieć wodociągowa są w dobrym stanie technicznym. Stara sieć z rur stalowych jest sukcesywnie wymieniana na nową.

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 177 km.¹¹

2.1.1.4 Ochrona przed powodzią i suszą

Zagrożenie powodziowe gminy Gorzyce może wystąpić w okresie wiosennym (w czasie gwałtownych roztopów) i w czasie intensywnych opadów letnich.

Najsilniej narażone na podtopienia i zalania powodziowe są obszary położone w obrębie szerokiej doliny Odry. Powódź z lipca 1997 roku została zaliczona do największych obserwowanych powodzi na Odrze, dlatego należy zwrócić szczególną uwagę na możliwie najskuteczniejszą ochronę tych terenów przed jej skutkami.

W celu eliminacji zagrożeń powodziowych na terenach dolinnych rzek Odry i Olzy zaprojektowano Racibórz wybudowano zbiornik wodny „Racibórz Górny”. Zbiornik zajmuje dolinę Odry na długości 5 km pomiędzy mostem kolejowym w miejscowości Olza a mostem drogowym w Krzyżanowicach. Teren inwestycji obejmuje ok. 800 ha, z czego powierzchnia lustra wody osiągnie ponad 700 ha. Szacuje się, że pojemność zbiornika wyniesie przy wielkiej wodzie miarodajnej 86 mln m³.

Ponadto, dobrze rozbudowana sieć hydrograficzna, z występującymi w dolinach rzek licznymi zbiornikami wodnymi pochodzenia antropogenicznego, sprzyja lokalnej retencji wód.

Niektóre obszary gminy w dalszym ciągu pozostają narażone na katastrofalne skutki powodzi, co jest związane z niewielką na tych terenach retencją wody, z uwagi na duże spadki terenu. Może to prowadzić do zalania terenów wzdłuż niektórych cieków wodnych.

Ochronie przed powodzią służy również identyfikacja i ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy terenów zagrożonych występowaniem powodzi; na tych terenach powinna być ograniczona możliwość budowy nowych i rozbudowy istniejących obiektów.

Istniejące rozpoznanie hydrogeologiczne obszaru gminy Gorzyce potwierdza, że istniejące zasoby wód podziemnych stanowią potencjalne źródło zaopatrzenia ludności w wodę, a w przypadku zagrożenia suszy mogą służyć do jej wykorzystania. W związku z powyższym, konieczna jest ochrona tych zasobów przed zanieczyszczeniem.

2.1.1.5 Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Można wyróżnić kilka źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych obszaru gminy Gorzyce:

- ścieki socjalno – bytowe, które na skutek braku kanalizacji sanitarnej są odprowadzane do szamb lub bezpośrednio do rowów i potoków; nie oczyszczone ścieki wpływają na stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych; ścieki socjalno-bytowe wprowadzają głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT₅, ChZT, azot amonowy i fosforany (np.: potok Leśnica);

¹¹ Wg Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gorzyce, 1999r.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- ścieki deszczowe przede wszystkim z centrów miast, dróg przelotowych oraz parkingów i stacji paliw mogą zanieczyszczać wody powierzchniowe i podziemne głównie substancjami ropopochodnymi splukiwanymi z nawierzchni;
- zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego (nawozy sztuczne) niosą głównie ze sobą zanieczyszczenia w postaci związków azotu i fosforu, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych.
- słone wody dołowe z kopalń węgla kamiennego, usytuowanych na obszarach ościennych gminy, stanowią dodatkowe źródło zanieczyszczeń wód;
- skała płonna, powstająca przy eksploatacji węgla kamiennego, składowana na hałdach stanowi zagrożenie dla czystości wód podziemnych i powierzchniowych; składowiska te mogą generować do środowiska specyficzne składniki mineralne: siarczany, chlorki oraz metale; zwałowisk tego typu nie ma na terenie gminy – znajdują się na obszarach gmin sąsiednich (np.: Gmina Mszana), ma to jednak istotny wpływ na jakość wód obszarów otaczających;

Ponadto rzeki Olza i Odra wpływając na teren gminy Gorzyce już są zanieczyszczone ponadnormatywnie ściekami komunalnymi i przemysłowymi pochodzącymi z Ostrawsko – Karwińskiego Zagłębia Przemysłowego oraz rejonu Wodzisławia Śląskiego i Jastrzębia.

2.1.1.6 Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Kanalizacja sanitarna

Całkowita długość sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przykanalikami na terenie gminy Gorzyce wynosi ok. 5,2 km (wg stanu na koniec 2002 roku). Do miejscowości obsługiwanych przez system kanalizacyjny należą Belsznica i Czyżowice. Do sieci podłączonych jest obecnie 250 odbiorców, co stanowi ok. 3% wszystkich mieszkańców gminy.¹²

Pozostała ilość ścieków sanitarnych na terenie Gminy gromadzona jest w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożona wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków „KARKOSZKA” PWiK Sp. Z o.o w Wodzisławiu Śląskim. Znaczna część ścieków odprowadzana jest natomiast w sposób niekontrolowany do ziemi i rowów melioracyjnych oraz bezpośrednio do rzek i potoków (np.: do Leśnicy).

Oczyszczalnie ścieków sanitarnych

Na terenie Gminy obecnie oczyszczalnia ścieków sanitarnych znajduje się w Belsznicy. Jednak z większości budynków ścieki oczyszczane są w oczyszczalni ścieków Karkoszka w Wodzisławiu Śląskim (wywóz wozami asenizacyjnymi). Ponadto niewielka liczba jednostek (szkoła, szpital, firmy) posiada własne niewielkie oczyszczalnie ścieków.

Kanalizacja deszczowa

Gmina nie posiada systemu kanalizacji deszczowej. Wody deszczowe z ulic odpływają powierzchniowo do przydrożnych rowów, a następnie do pobliskich cieków.

¹² Wg danych przekazanych przez Urząd Gminy w Gorzycach

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.1.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

2.1.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

Przyjęte wspólne dla Unii Europejskiej regulacje prawa w zakresie gospodarki wodno-ściekowej zawarte są w następujących dyrektywach:

- Dyrektywa Rady 2000/60/EC - Ramowa Dyrektywa Wodna,
- Dyrektywa Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczenia (IPPC),
- Dyrektywa Rady 76/464/EWG w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre niebezpieczne substancje wprowadzane do środowiska wodnego wspólnoty,
- Dyrektywa Rady 91/676/EWG w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych,
- Dyrektywa Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych,
- Dyrektywa Rady 93/481/EWG dotycząca formularzy dla prezentowania narodowych programów przewidzianych w Art.17 Dyrektywy Rady 91/271/EWG,
- Dyrektywa Rady 76/464/EWG w sprawie odprowadzania niebezpiecznych substancji do wody, oraz dyrektywy „córki” 82/176, 83/515, 84/156, 84/491, 86/280, 88/347, 90/415,
- Dyrektywa Rady 75/440/EWG w sprawie wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do pobierania wody pitnej w krajach członkowskich,
- Dyrektywa Rady 80/778/EWG w sprawie jakości wody przeznaczonej do picia,
- Dyrektywa Rady 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, uzupełniająca i zastępująca dyrektywę 80/778/EWG
- Dyrektywa Rady 76/160 dotycząca jakości wody w kąpieliskach,
- Dyrektywa Rady 77/795 ustanawiająca wspólną procedurę wymiany informacji na temat jakości wód powierzchniowych w Unii,
- Dyrektywa Rady 79/869/EWG dotycząca metod badań i częstotliwości analiz wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej w krajach członkowskich.
- Dyrektywa Rady 80/68/EWG w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem powodowanym przez niektóre substancje niebezpieczne,
- Dyrektywa Rady 78/659/EWG w sprawie jakości wód wymagających ochrony dla podtrzymania życia ryb,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Dyrektywa Rady 79/923/EWG w sprawie jakości wód wymaganych dla hodowli skorupiaków i mięczaków.

Pozostałe obszary związane z gospodarką wodno-ściekową nie ujęte w powyższych dyrektywach, państwa członkowskie normują na poziomie krajowym.

2.1.2.2 Aktualny stan prawa polskiego

W Polsce sprawy związane z ochroną środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej regulują ustawy wraz z rozporządzeniami.

Poniżej podane zostały ustawy wraz z ważniejszymi rozporządzeniami dotyczącymi tego zagadnienia:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 listopada 2001 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. Nr 140, poz. 1585),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska i sposobu ich przedstawiania. (Dz. U. Nr 100, poz. 920),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 179, poz. 1490),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzenia ścieków do wód lub do ziemi (Dz. U. Nr 146, poz. 1640),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. Nr 129, poz. 1108),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem (Dz. U. Nr 35, poz. 308),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 55, poz. 477),

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 110, poz. 1057),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Dz. U. Nr 110, poz. 1058),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska i sposobu ich przedstawiania (Dz. U. Nr 113, poz. 1075),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. 2001 nr 115 poz. 1229)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 4, poz. 44),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy, przyporządkowania zbiorników wód podziemnych do właściwych obszarów dorzeczy, utworzenia regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz podziału obszarów dorzeczy na regiony wodne (Dz. U. Nr 232, poz. 1953),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2002 r. w sprawie metodyk referencyjnych badania stopnia biodegradacji substancji powierzchniowoczynnych zawartych w produktach, których stosowanie może mieć wpływ na jakość wód (Dz. U. Nr 196 poz. 1658),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach (Dz. U. Nr 183, poz. 1530),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. Nr 176, poz. 1455),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 212, poz. 1799),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093),

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych (Dz. U. Nr 35, poz. 309),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub części stanowiących własność publiczną (Dz. U. Nr 16, poz. 149),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747; zm.: nr 115, poz. 1229),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. Nr 8 poz. 70),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. Nr 26, poz. 257),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. Nr 129, poz. 1108),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203, poz. 1718),
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. w sprawie warunków wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnych. (Dz. U. Nr 188, poz. 1576),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. Nr 89, poz. 414),

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75 poz. 690),
- Ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 89, poz. 991).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 60, poz. 616).

Polskie prawo w dalszym ciągu jest w trakcie dostosowywania do wymogów Unii Europejskiej, w związku z tym należy oczekiwać wejścia w życie kolejnych nowych rozporządzeń związanych z gospodarką wodno-ściekową.

2.1.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wraz ze stanem docelowym

Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa jest rozbudowana w pełnym zakresie. Zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę objęci są wszyscy mieszkańcy gminy Gorzyce (ok. 100%). Docelowo przewidzieć należy nieznaczny wzrost długości sieci związany z uzupełniającą rozbudową sieci oraz wyposażeniem nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz tereny komercyjne. Wstępnie oszacować można¹³, że do wykonania pozostanie ok. 5 km sieci wraz z przyłączami.

Ważnym zadaniem do wykonania jest także inwentaryzacja studni kopanych na terenie Gminy, pod kątem ich zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem. Z uwagi na pełne wyposażenie mieszkańców w sieć wodociągową, większość z nich jest wyłączona z eksploatacji i często może znajdować się w złym stanie technicznym. Studnie nieeksploatowane powinny być zasypane lub właściwie zabezpieczone.

Zmniejszenie strat i zużycia wody przyczynia się do zachowania cennych zasobów wody pitnej, należy prowadzić działania uświadamiające mieszkańców o tej konieczności poprzez np. akcje w szkołach, kampanie reklamowe itp.

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Zakłada się podłączenie do kanalizacji ok. 98,6 % mieszkańców gminy Gorzyce.

Docelowo ścieki oczyszczane będą w oczyszczalni ścieków Bełsznica, o projektowanej przepustowości $Q - 2000 \text{ m}^3/\text{d}$. Oczyszczalnia obsługiwać będzie 7 626 mieszkańców gminy, co stanowi ok. 40 % wszystkich mieszkańców gminy. Pozostała ilość ścieków odprowadzana będzie do istniejącej i zmodernizowanej oczyszczalni Karkoszka w Wodzisławiu Śląskim.

W Gminie docelowo zakłada się budowę systemu kanalizacji rozdzielczej. Do wybudowania pozostanie ok. 167 km sieci kanalizacyjnej wraz z przykanalikami. W Programie podaje się łącznie kanały grawitacyjne i tłoczne.

W zakresie budowy kanalizacji deszczowej zakłada się wstępnie budowę ok. 10 km sieci deszczowej. Przy odprowadzaniu ścieków deszczowych z terenów

¹³ Własne oszacowanie

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

zanieczyszczonych (stacje benzynowe, parkingi, drogi wojewódzkie i krajowe itp.) należy przewidywać wykonanie podczyszczalni wód deszczowych w celu usunięcia zawiesiny (do wartości 100 mg/l) i substancji ropopochodnych (do wartości 15 mg/l).¹⁴

Ochrona przed powodzią i suszą

Gmina powinna współdziałać z Powiatem przy opracowaniu programu ochrony przed powodzią, przy czym wskazane jest, aby programy opracowywane były w układzie zlewniowym. Opracowania takie wykraczają poza obszar danej gminy, dlatego przy pracach nad nimi należy współdziałać z sąsiednimi gminami i powiatami oraz administratorami rzek.

2.1.3 Cele i kierunki działań

Cel przyjęty w „Strategii rozwoju województwa śląskiego na lata 2000-2015”:
„Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych.”

Cel długoterminowy do 2015r przyjęty w „Programie ochrony środowiska województwa śląskiego: „**Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania**”

2.1.4 Priorytety ekologiczne

Priorytetem programu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest: **„Przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zapewnienie mieszkańcom wody o wysokiej jakości.”**

Priorytet ten jest zgodny z celami przyjętymi dla województwa śląskiego.

2.1.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008

1. Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy o długości L = 69 km - I Etap,
2. Rozpoznanie problemu starych studni w celu ochrony przed zanieczyszczeniem,
3. Rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego.

2.1.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015

1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy długości L = 98 km – II Etap,
2. Przebudowa oczyszczalni ścieków Okręgowej Mleczarni w Bełżnicy,
3. Uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej o długości ok. 5 km,
4. Budowa kanalizacji deszczowej o długości L = ok. 10 km, w tym rowy melioracyjne i odwodnienia dróg,
5. Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody,

¹⁴ Według Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. (Dz.U. Nr 212, Poz.1799).

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

6. Rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym,
7. Propagowanie dobrych praktyk rolniczych.

2.1.5 Mechanizmy prawno ekonomiczne

Podstawowym aktem prawnym regulującym sprawy w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej jest ustawa Prawo wodne.

Ustawa reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie wodami.

Wody podlegają ochronie niezależnie od tego, czyją stanowią własność.

Ochrona wód polega w szczególności na:

- unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczeniami substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego,
- zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

Ustawa nakazuje, aby aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 były wyposażone w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków. Zapis powyższy jest implementacją dyrektywy Rady nr 91/271/EWG i w negocjacjach stowarzyszeniowych Polska uzyskała 10 letni okres przejściowy (do 31.12. 2015r.) na dostosowanie do tego wymogu, a dla aglomeracji powyżej 10 000 RLM – 6 letni okres przejściowy (do 31.12.2008r.)

W miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania.

Produkcję rolną należy prowadzić w sposób ograniczający i zapobiegający zanieczyszczeniu wód związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Należy upowszechniać dobre praktyki rolnicze, w szczególności na drodze organizowania szkoleń dla rolników.

Szczególnej ochronie podlegają zasoby wód podziemnych, ustawa nakazuje, aby wody podziemne były wykorzystywane przede wszystkim do:

- zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na cele socjalno-bytowe,
- na potrzeby produkcji artykułów żywnościowych oraz farmaceutycznych.

W zakresie ochrony przed powodzią i suszą obowiązek ten ciąży na organach administracji rządowej i samorządowej. Ochronę przed powodzią i suszą realizuje się w szczególności przez:

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, sterowanie przepływami wód,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi.

Problematykę wodno-ściekową reguluje również ustawa Prawo ochrony środowiska oraz ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

2.1.6 Rejestr celów i zadań środowiskowych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L D	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
W 1	„Przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zapewnienie mieszkańcom wody o wysokiej jakości	W1C1	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i deszczowej	W1C1Z1	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Gorzyce	UG Gorzyce	G
				W1C1Z2	Budowa kanalizacji deszczowej na terenie gminy Gorzyce	UG Gorzyce	G
		W1C2	Ograniczenie ilości ścieków nieczyszczonych	W1C2Z1	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Belsznicy	UG Gorzyce	G
		W1C3	Ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawa zaopatrzenia ludności w wodę	W1C3Z1	Uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej	UG Gorzyce	G
				W1C3Z2	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	UG Gorzyce	G
		W1C4	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	W1C4Z1	Propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne.	UG Gorzyce	G
		W1C5	Zmniejszenie zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych	W1C5Z1	Rozpoznanie problemu starych studni w celu ochrony przed zanieczyszczeniem	UG Gorzyce	G
				W1C5Z2	Rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie	gospodarstwa indywidualne	L

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L D	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
W 2	Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi	W2C1	Ochrona przed powodzią	W2C1Z1	Rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego	UG Gorzyce	G

2.1.7 Matryca logiczna

Cele Rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
---------------------------	---------------------------	--	---	------------------

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Cele nadrzędne	Przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zmniejszenie strat i zapewnienie wysokiej jakości wody do picia.	Poprawa stanu czystości oraz jakości wód powierzchniowych i podziemnych, Zapewnienie ludności oraz gospodarce potrzebnych ilości wody o odpowiedniej jakości spełniającej wymogi sanitarne.	Urząd Gminy Gorzyce, Główny Urząd Statystyczny Przepisy i normy Unii Europejskiej Raporty Unii Europejskiej	
Cele szczegółowe programu	Zmniejszenie strat wody w sieci wodociągowej, Poprawa jakości wody dostarczanej mieszkańcom, Poprawa jakości wód powierzchniowych przez: oczyszczanie ścieków komunalnych i przemysłowych, ograniczenie splotu azotanów z terenów rolniczych oraz ograniczenie splotu zanieczyszczonych wód deszczowych z dróg, Ochrona czystości wód podziemnych	Ilość odprowadzanych ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczenia w hm ³ , w tym oczyszczonych, % ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków, Długość sieci kanalizacyjnej, Długość sieci wodociągowej, Redukcja zanieczyszczeń w ściekach.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Urząd Wojewódzki w Katowicach Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej	Pozyskanie inwestorów. Pozyskanie odpowiednich środków finansowych
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie atrakcyjności terenu Gminy Gorzyce dla inwestorów, Poprawa warunków sanitarnych i zmniejszenie zagrożenia zdrowia, Podniesienie standardu życia mieszkańców	Poprawa kondycji środowiska naturalnego, a w szczególności wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy	Pomiary poziomu zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych	Ogólna poprawa stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.1.8 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	partnerzy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA WŁASNE GMINY*										
1	Rozpoznanie problemu starych studni w celu ochrony przed zanieczyszczeniem	2004	2006	Urząd Gminy Gorzyce	Poprawa jakości wód podziemnych	20				X	Właściciele gruntu
2	Rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego	2004	2005	Urząd Gminy Gorzyce	Ochrona przed powodzią	10				X	Spółka Wodna RZGW Gliwice
3	Propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	40				X	
4	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Zmniejszenie zużycia wody	10				X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	partnerzy
5	Uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej, L = ok. 5,0 km	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Zaopatrzenie ludności w wodę do picia	2 500				X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski
6	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej I Etap L = ok. 69 km,	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	38 634	X	X	X	X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski
7	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej II Etap L = ok. 98 km,	2006	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	84 678	X	X	X	X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski
8	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Bełsznicy	2005	2010	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	15 000	X	X	X	X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	partnerzy
9	Budowa kanalizacji deszczowej na terenie gminy L = ok. 10 km w tym rowy melioracyjne i odwodnienia dróg	2007	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	4 500	X	X	X	X	zakł. przemysłowe, zarządcy dróg
SUMA						145 392					

II ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**											
	Rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym	2004	2015	gospodarstwa indywidualne	Wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	200					X Urząd Gminy Gorzyce
SUMA						200					

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Powiatu

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: wojewódzkiego i centralnego

*** Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gmin

Łączna wartość przewidywanych nakładów inwestycyjnych do wydatkowania na realizację zadań w latach 2003 – 2015 szacowana jest na kwotę **145.592.000 zł.**

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.1.9 1.1.8 Wnioski

Niekontrolowane wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi wpływa niekorzystnie na zanieczyszczenie wód powierzchniowych, głównie rzek Odry i jej dopływów: Olzy, Leśnicy.

Aby skutecznie zapobiegać tym zjawiskom konieczne są działania mające na celu eliminację poszczególnych źródeł zanieczyszczeń, tj. przede wszystkim:

- ograniczenie i w konsekwencji wyeliminowanie odprowadzanie ścieków komunalnych i przemysłowych w sposób niekontrolowany do wód lub do ziemi,
- oczyszczanie wód deszczowych z terenów przemysłowych, baz transportowych, większych parkingów, stacji benzynowych oraz dróg krajowych i wojewódzkich.

Działania te powinny być skoordynowane z działaniami prowadzonymi w na terenie sąsiednich gmin.

Podjęto niezbędne działania celem ograniczenia zanieczyszczenia rzeki Leśnicy słonymi wodami dołowymi z kopalń Rybnickiej i Jastrzębskiej Spółki Węglowej poprzez budowę rurociągu tłocznego wód słonych bezpośrednio do rzeki Odry. Kopalnie tych spółek wprowadzają do Leśnicy, jeszcze przed granicami administracyjnymi gminy Gorzyce, ok. 520 ton chlorków i siarczanów w przeciągu doby, co znacznie wpływa na pogorszenie jakości rzeki.

W zakresie zaopatrzenia w wodę konieczne jest stworzenie możliwości korzystania przez mieszkańców Powiatu z zasobów czystych wód zbiorników podziemnych dostarczanych poprzez wodociąg grupowy.

W zakresie ochrony przed powodzią i suszą należy opracować kompleksowe programy ochrony przed powodzią w obszarze zlewni poszczególnych rzek, które obejmować będą przede wszystkim regulację rzek i potoków, budowę obiektów małej retencji oraz wyznaczenie terenów zalewowych. Wyznaczone tereny zalewowe powinny zostać ujęte w Planie zagospodarowania przestrzennego Gmin, z wpisem o zakazie rozbudowy i budowy nowych obiektów na tych terenach. Celem eliminacji zagrożeń powodziowych na terenach dolinnych rzek Odry i Olzy wybudowano zbiornik wodny „Racibórz Górny”.

Dla pełnej realizacji wymienionych działań konieczne będzie pozyskanie środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Aby skutecznie korzystać ze wsparcia finansowego z Unii Europejskiej zamierzenia inwestycyjne w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej należy włączać w programy o charakterze regionalnym.

Objaśnienia skrótów występujących w opracowaniu:

- BZT₅ – Biologiczne Zapotrzebowanie Tlenu
- ChZT – Chemiczne Zapotrzebowanie Tlenu
- NO₂ – Azot azotynowy
- GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- NFOŚ – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska
- WFOS – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
- OŚ – Oczyszczalnia ścieków
- PCV, PVC – Polichlorek winylu
- PE – Polietylen
- RLM – Równoważna Liczba Mieszkańców
- PWiK – Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
- RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- UE – Unia Europejska
- UG – Urząd Gminy

2.2 Gospodarka odpadami

Przedmiotem analiz niniejszego opracowania będą odpady oraz gospodarka odpadami, w rozumieniu Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami), wydzielone i gromadzone na terenie gminy Gorzyce. W poniższym dziale ujęta została problematyka gospodarki odpadami komunalnymi, innymi niż niebezpieczne i niebezpiecznymi.

Tematyka podjęta w opracowaniu, dotyczy odpadów i gospodarki odpadami, w stopniu podstawowym nie uwzględniając szczegółowych analiz. Dokładne opisanie scenariuszy uwzględniających bardzo dokładną analizę stanu istniejącego zostanie przeprowadzona w „Planie Gospodarki Odpadami Gminy Gorzyce”. Opracowanie takie stanowi odrębny dokument uwzględniający zapisy Programu Ochrony Środowiska dla Gminy oraz wytyczne zawarte w programach wyższego szczebla (powiatowym, wojewódzkim).

2.2.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

2.2.1.1 Odpady komunalne

Według definicji umieszczonej w Ustawie o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628) odpady komunalne to: „odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych”. Do innych wytwórców odpadów zaliczamy:

- obiekty handlowo – usługowe,
- restauracje, stołówki, punkty gastronomiczne,
- instytucje i urzędy,
- ulice, place, parki i cmentarze,
- inne obiekty infrastruktury komunalnej.

Do odpadów komunalnych zaliczamy także odpady wielkogabarytowe.

Ilość powstających odpadów

Podstawę do ustalenia ogólnej ilości odpadów komunalnych na analizowanym terenie stanowi jednostkowy wskaźnik nagromadzenia odpadów wyrażony w m³/M/rok i/lub w kg/M/rok.

Ponieważ na terenie gminy nie prowadzi się bazy danych dotyczących ilości odpadów wytwarzanych, dla potrzeb niniejszego opracowania założono średni wskaźnik wytwarzania odpadów. Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego” wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 223 kg/M/rok. Tabela 2-2.2 przedstawia dane dotyczące ilości odpadów wytworzonych na terenie gminy.

Tabela 2-2.2 Ilość wytwarzanych odpadów na terenie gminy Gorzyce w 2002r¹⁵.

¹⁵ Dane obliczone na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Lp.	Gmina	Liczba ludności	Średni wskaźnik nagromadzenia	Średni wskaźnik nagromadzenia	Ilość odpadów wytworzonych	
			m ³ /M*rok	kg/M*rok	m ³ /rok	Mg/rok
1	2	3	4	5	6	7
1.	Gorzyce	19 341	1,01	223	19 604,74	4 313,05

Dla Gminy został przyjęty wskaźnik objętościowego nagromadzenia odpadów na poziomie 220 kg/m³.¹⁶

Faktycznie w 2002 roku z terenu Gminy zostało wywiezionych 1090 Mg odpadów niesegregowanych. Wynika to przede wszystkim z małego zainteresowania mieszkańców korzystaniem z systemu zorganizowanego wywozu odpadów niesegregowanych. Spowodowane jest to również faktem istnienia bezpłatnej dla mieszkańców zbiórki surowców wtórnych (odpadów segregowanych, opakowaniowych) spod domów. Zbiórka ta organizowana jest przez Urząd Gminy, powstających prowadzona raz powstającym miesiącu.

Jakość powstających odpadów

Na terenie gminy nie prowadzono badań dotyczących składu morfologicznego odpadów wytwarzanych. W związku z tym przedstawiony w poniższej tabeli skład morfologiczny odpadów zaczerpnięto z opracowania pt. „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego”, Katowice 2003.

Tabela 2-2.3 Skład morfologiczny odpadów wytwarzanych na terenie gminy Gorzyce [%]

Lp.	Fracja	Ilość [%]
1	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	12,09%
2	Odpady zielone	2,35%
3	Papier i tektura (nieopakowaniowe)	4,42%
4	Opakowania z papieru i tektury	4,42%
5	Opakowania wielomateriałowe	0,98%
6	Tworzywa sztuczne (nieopakowaniowe)	6,88%
7	Opakowania z tworzyw sztucznych	2,95%
8	Szkło (nieopakowaniowe)	0,91%
9	Opakowania ze szkła	5,14%
10	Metale	2,12%
11	Opakowania z blachy	0,61%
12	Opakowania z aluminium	0,30%
13	Tekstylia	2,27%
14	Odpady mineralne	7,56%
15	Drobna frakcja popiołowa	24,94%
16	Odpady wielkogabarytowe	7,04%
17	Odpady budowlane	14,08%
18	Odpady niebezpieczne	0,94%
suma		100%

¹⁶ Wartość przyjęta na podstawie „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego”, Katowice 2003

Określenie jakości oraz ilości powstających odpadów jest punktem wyjścia do dalszych rozważań dotyczących możliwości doboru odpowiednich technologii w zakresie przerobu odpadów, odzysku surowców i unieszkodliwiania pozostałości.

W celu określenia potencjalnych strumieni poszczególnych frakcji wchodzących w skład odpadów komunalnych wydzielanych na obszarze opracowania wykonano stosowne obliczenia, których wyniki przedstawiono w tabeli.

Tabela 2-2.4 Potencjalna ilość poszczególnych frakcji w odpadach do przerobu lub odzysku [Mg]

Lp.	Frakcja	Ilość [Mg/rok]
1	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	521,61
2	Odpady zielone	101,25
3	Papier i tektura (nieopakowaniowe)	190,75
4	Opakowania z papieru i tektury	190,75
5	Opakowania wielomateriałowe	42,32
6	Tworzywa sztuczne (nieopakowaniowe)	296,65
7	Opakowania z tworzyw sztucznych	127,16
8	Szkło (nieopakowaniowe)	39,08
9	Opakowania ze szkła	221,73
10	Metale	91,32
11	Opakowania z blachy	26,12
12	Opakowania z aluminium	12,96
13	Tekstyli	97,80
14	Odpady mineralne	326,01
15	Drobna frakcja popiołowa	1 075,83
16	Odpady wielkogabarytowe	303,74
17	Odpady budowlane	607,47
18	Odpady niebezpieczne	40,50
suma		4 313,05

Zbieranie i wywóz odpadów

Na terenie gminy został wprowadzony system segregacji odpadów „u źródła”. Mieszkańcy na terenie posesji wydzielają ze strumienia odpadów komunalnych następujące frakcje: tworzywa sztuczne, szkło i metale. Na terenie gminy w roku 2002 zebrano 545 Mg odpadów z selektywnej zbiórki w tym:

- tworzywa sztuczne – 97 Mg
- metale – 8 Mg
- szkło – 440 Mg

Ponad to na terenie gminy funkcjonuje system selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych. W szkołach i gimnazjach zlokalizowanych na terenie Gminy rozmieszczono specjalne pojemniki do tego celu.

Dodatkowo na terenie gminy funkcjonuje system zbierania przeterminowanych leków. Do odbioru wyznaczona jest apteka „Apteka leków gotowych” w Gorzycach, z której odpady transportowane są do spalarni odpadów w Gliwicach.

Zagospodarowanie i unieszkodliwianie odpadów

Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów. W związku z tym odpady są wywożone poza teren gminy.

Poważnym problemem na terenie gminy są nielegalne składowiska odpadów. Miejsca takie pojawiają się sporadycznie (na terenach należących do gminy i prywatnych) i usuwane są na bieżąco.

2.2.1.2 Odpady inne niż niebezpieczne

Do tej grupy odpadów zaliczamy odpady powstające w wyniku działalności podmiotów gospodarczych na terenie Gminy. Odpady takie co do składu nie mogą posiadać właściwości, wymienionych w załącznikach 3 i 4 do Ustawy o odpadach, mogących zakwalifikować je do niebezpiecznych.

Szerzej problem odpadów innych niż niebezpieczne, powstających w przemyśle, ujęty zostanie w „Planie Gospodarki Odpadami Gminy Gorzyce”.

Szczegółowa lista i ilość odpadów innych niż niebezpieczne wytwarzanych na terenie Gminy wynika z decyzji i pozwoleń, na działalność bądź wytwarzanie odpadów, jakie otrzymują podmioty gospodarcze.

Większość tego typu odpadów wytwarzanych na terenie gminy Gorzyce przekazywana jest podmiotom gospodarczym zajmującym się transportem, odzyskiem bądź unieszkodliwianiem odpadów posiadającym stosowne zezwolenia i decyzje na działalność. Ta część odpadów, która jest gospodarczo nieprzydatna jest bezpośrednio kierowana na składowisko odpadów.

2.2.1.3 Odpady niebezpieczne

W rozumieniu Ustawy z 27 kwietnia 2001 roku o odpadach odpady niebezpieczne to: „należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście A załącznika 2 do ustawy oraz posiadające co najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku 4 do ustawy lub należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście B załącznika nr 2 do ustawy i zawierające którykolwiek ze składników wymienionych w załączniku nr 3 oraz posiadające co najmniej jedną cechę wymienioną w załączniku nr 4”.

Powstawanie odpadów niebezpiecznych na terenie gminy związane jest z działalnością podmiotów gospodarczych, a także z funkcjonowaniem gospodarstw domowych.

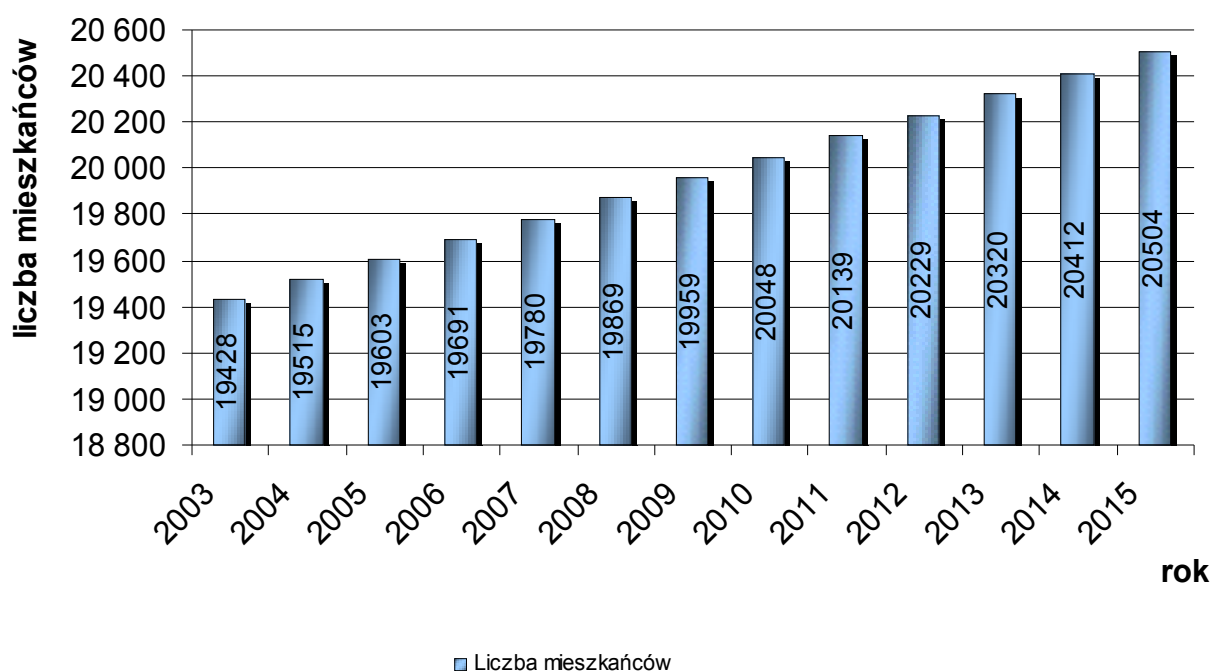
Szczegółowa lista oraz ilość odpadów niebezpiecznych wytwarzanych na terenie gminy wynika z zezwoleń i decyzji wydanych przez odpowiednie organy administracji państwowej. Wszystkie podmioty gospodarcze wytwarzające odpady niebezpieczne muszą posiadać takie pozwolenia.

Odpady niebezpieczne wymagają odpowiedniego systemu zbierania, magazynowania oraz transportu w celu unieszkodliwienia. Działalnością tą zajmują się specjalne podmioty gospodarcze posiadające pozwolenia na taką działalność.

2.2.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

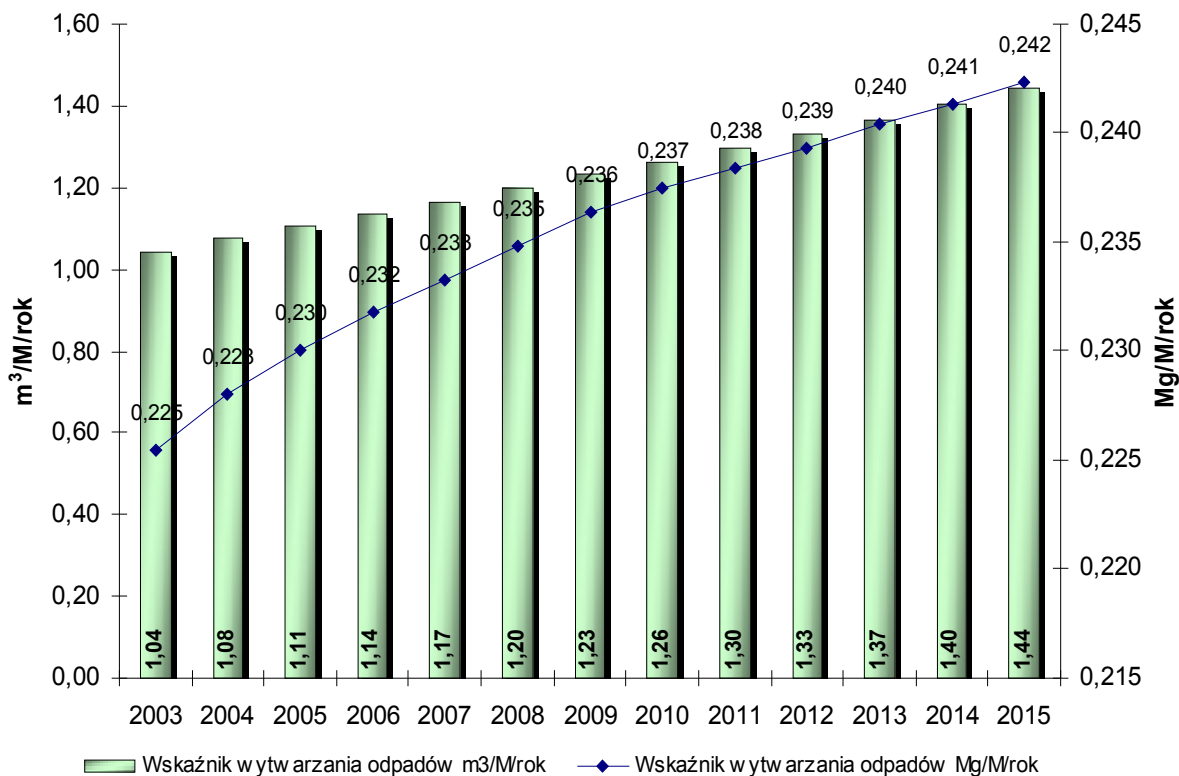
2.2.2.1 Prognoza powstawania i bilans odpadów komunalnych

Prognoza ilościowo-jakościowa powstawania odpadów w gminie Gorzyce jest podstawą do opracowania alternatywnych rozwiązań ich zagospodarowania. Bazę wyjściową do prognozy stanowią zmieniające się w czasie jednostkowe wskaźniki nagromadzenia odpadów oraz przewidywane dane w zakresie liczby ludności w okresie perspektywicznym. W opracowaniu przyjęto, na podstawie analiz demografii przeprowadzonych w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce”, wzrost ilości ludności. Rysunek 10 przedstawia prognozę ilości mieszkańców na terenie gminy.

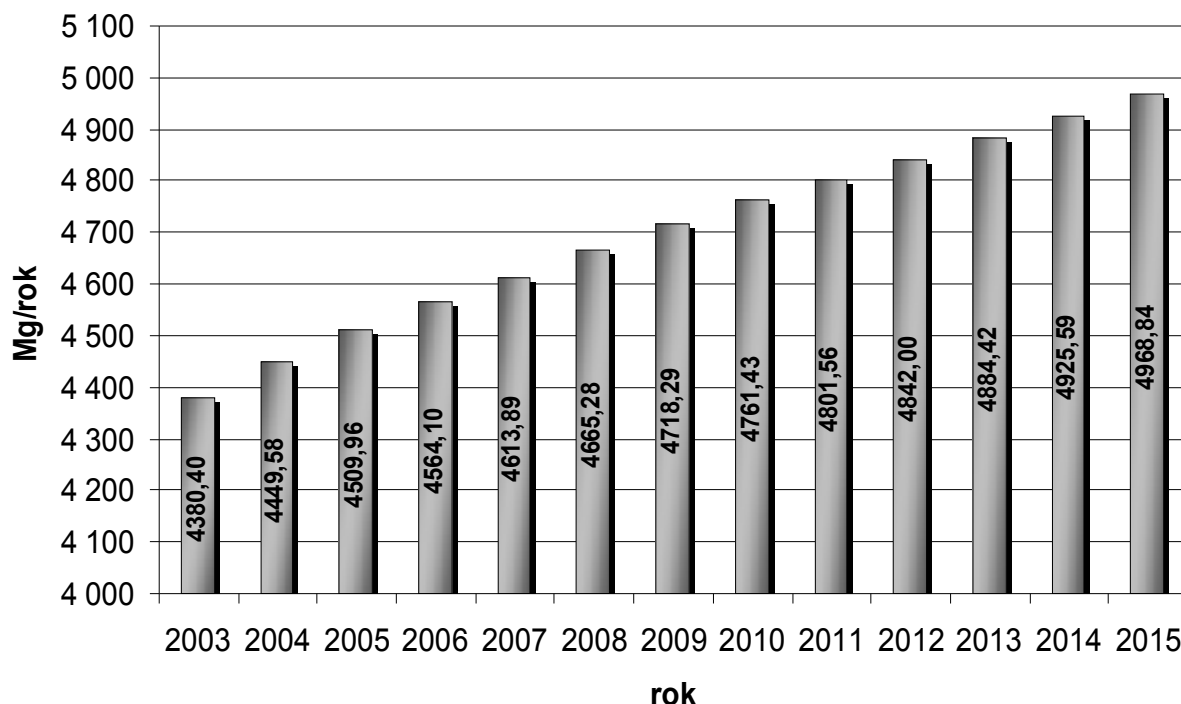
Rysunek 10 Prognoza ilości mieszkańców gminy w okresie 2003-2015

W opracowaniu przyjęto, że jednostkowy objętościowy oraz ilościowy wskaźnik nagromadzenia odpadów będzie wzrastał, jako konsekwencja rozwoju gospodarczego i wzrostu poziomu konsumpcji. Rysunek 11 przedstawia prognozę zmian wskaźników wytwarzania odpadów przez mieszkańca gminy.

Rysunek 11 Prognozowane zmiany wskaźników wytwarzania odpadów przez mieszkańca gminy

Analizując przyjęte założenia oraz dane przedstawione powyżej opracowano prognozę ilości odpadów komunalnych przewidzianych wytworzenia na terenie gminy. Rysunek 12 przedstawia przewidywane ilości odpadów przewidywanych do wytworzenia na terenie gminy.

Rysunek 12 Prognoza wytwarzania odpadów komunalnych na terenie gminy

2.2.2.2 Określenie stanu docelowego

Rozpatrywane rozwiązania techniczno-organizacyjne dotyczące gospodarki odpadami w Gminie powinny służyć ograniczeniu ich uciążliwości dla środowiska, poprawie wyglądu, estetyki i czystości gminy Gorzyce. Analizy przeprowadzone w ramach niniejszego opracowania służą wypracowaniu strategii funkcjonowania poszczególnych elementów gospodarki odpadami. Rozwiązania, które będą stosowane w najbliższych latach w ramach tej strategii, muszą przede wszystkim zaspokajać potrzeby mieszkańców, być zgodne z wymogami ochrony środowiska oraz z technikami i technologiami stosowanymi w Unii Europejskiej.

Zapewnienie tych wszystkich uwarunkowań wiąże się niewątpliwie z ponoszeniem nakładów finansowych. Zgodnie z zasadą "zanieczyszczający płaci" koszty związane z funkcjonowaniem systemu unieszkodliwiania odpadów, winny być ponoszone przez mieszkańców oraz innych wytwórców odpadów.

Jest rzeczą oczywistą, że im wyższa i nowocześniejsza technologia zastosowana w gospodarce odpadami, tym wyższe są koszty. Trudno w dniu dzisiejszym stwierdzić, jaka jest maksymalna akceptowalna granica kosztów jakie może ponieść potencjalny mieszkaniec Gminy, ponieważ program będzie obowiązywać do roku 2015.

W przypadku gminy Gorzyce przyjęcie odpowiedniej strategii wymuszone jest istniejącą sytuacją w zakresie gospodarki odpadami. W skrótovej formie, według aktualnych wytycznych należy maksymalnie ograniczyć ilość składowanych odpadów. Wynika to z Ustawy o odpadach oraz z dyrektyw Unii Europejskiej przewidującej stopniowe wprowadzenie zakazu składowania odpadów w formie nieprzetworzonej. W związku

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

z tym rozwój technologii przerobu i unieszkodliwiania odpadów jest konieczny, ale niestety pociąga za sobą wzrost kosztów.

Program bazuje na kilku podstawowych założeniach:

- ograniczeniu powstających odpadów,
- rozwoju selektywnej zbiórki odpadów prowadzącej do wzrostu odzysku surowców wtórnych,
- wprowadzeniu oraz rozwoju stopnia utylizacji organicznej frakcji odpadów poprzez technologię biologicznego ich przerobu,
- lokowaniu na składowisku odpadów, których dalsza przeróbka lub wykorzystanie jest niemożliwe.

Pojęcie odzysku surowców z odpadów powinno być rozumiane jako element gospodarki odpadami i traktowane na równi z innymi metodami unieszkodliwiania odpadów.

Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że spodziewane zyski ze sprzedaży odzyskanych surowców nie pokrywają w całości wydatków poniesionych w procesach odzysku odpadów, dotyczy to również innych procesów przerobu odpadów. Założenie, że działalność przerobu odpadów może być samofinansująca jest błędne. Oczywistym jest, że działania związane z odzyskiem odpadów będą oznaczały dodatkowe koszty: zbierania, transportu oraz sortowania zebranego materiału. Stąd też odzysk surowców powinien stanowić nierozdzielalną część systemu gospodarki odpadami. Przy czym podstawą ekonomiczną dla wdrażania systemów przetwarzania odpadów jest odpowiednio wysoki poziom kosztów ich składowania, który wymusza szukanie innych rozwiązań.

Poza czysto ekonomicznym aspektem odzysku surowców, powinno się brać pod uwagę ochronę środowiska i ochronę zasobów naturalnych, do których niewątpliwie działania związane z odzyskiem surowców się przyczyniają. Obecnie odzysk surowców jest uznany jako konieczność ekologiczna.

Główne zalety wynikające z odzysku surowców można podsumować następująco:

- bezpośrednia sprzedaż uzyskanych surowców,
- oszczędzanie pojemności składowiska i jego uciążliwości dla środowiska,
- zmniejszenie ilości odpadów poddawanych unieszkodliwianiu,
- oszczędność zasobów naturalnych poprzez ponowne wykorzystanie surowców z odpadów, co zmniejsza zużycie surowców naturalnych w procesie produkcji.

Bezpośrednia sprzedaż uzyskanych surowców pozwala na odzyskanie części pieniędzy wydanych na program gospodarki odpadami, co ma bezpośredni wpływ na budżet Gminy.

Oszczędność zasobów naturalnych nie powinna być rozpatrywana tylko pod względem korzyści ekonomicznych. Wynikające korzyści powinny być rozpatrywane w szerszym horyzoncie czasowym.

Ważnym punktem programu gospodarki odpadami jest kompostowanie odpadów organicznych. Dzięki temu część odpadów organicznych może być przerobiona na kompost, co powoduje zmniejszenie ilości odpadów tego typu deponowanych na składowisku. Ma to wpływ na sposób funkcjonowania składowiska, jednocześnie zmniejszając uciążliwość składowania organicznych odpadów. Dlatego tak ważne jest oddzielenie odpadów organicznych od strumienia odpadów deponowanych na składowisku, przez co zmniejsza się jego uciążliwość dla otoczenia. Uzyskany kompost posiadający niektóre cechy nawozów mineralnych jest wykorzystywany do kondycjonowania gleby.

Odzysk surowców jak i proces kompostowania wymaga systemu segregacji odpadów „u źródła” oraz selektywnej zbiórki innych surowców. Program zakłada znaczne zaangażowanie ze strony mieszkańców. W trakcie trwania programu powinna zostać przeprowadzona i kontynuowana kampania kształtowania świadomości społecznej, której celem będzie osiągnięcie zakładanych wskaźników odzysku surowców o odpowiedniej czystości.

Program zakłada także rozwój selektywnego zbierania biomasy (odpady organiczne z domostw i ogródków przydomowych) do kompostowania. Segregacja „u źródła” odpadów organicznych pochodzenia domowego jest niezbędna, jeżeli przyjmujemy, że wyprodukowany kompost ma spełniać wymogi rynku.

Oprócz wymienionych powyżej założeń programu gospodarki odpadami, przewiduje się na terenie Gminy stworzyć punkt odbioru odpadów niebezpiecznych (baterie, akumulatory, świetlówki, przepracowane oleje, itp.) oraz miejsce tymczasowego magazynowania do czasu przewozu tych odpadów do miejsca utylizacji bądź odzysku. Spowoduje to zmniejszenie negatywnego wpływu odpadów niebezpiecznych na środowisko poprzez wyeliminowanie niekontrolowanego pozbywania się tych odpadów.

W związku z wejściem w życie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 roku, należy się spodziewać wzrostu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na terenie Gminy. Fakt ten jest ważnym argumentem dla stworzenia możliwości odbioru odpadów niebezpiecznych z terenu Gminy. Działania takie podjął już Urząd Gminy dofinansowując w 2003 r. poprzez dotacje wraz ze Starostwem Powiatowym demontaż eternitu z budynków osób fizycznych.

2.2.2.3 Regulacje prawa wspólnotowego

Przyjęte wspólne dla Unii Europejskiej regulacje prawa w zakresie gospodarki odpadami zawarte są w następujących dyrektywach stanowiących ramy dla struktur systemu gospodarki odpadami na terenie Unii:

- Dyrektywa Rady 75/442/EEC z 15 lipca 1975 r. w sprawie odpadów (dyrektywa ramowa),
- Dyrektywa Rady 91/689/EEC z 12 grudnia 1991 r. w sprawie odpadów niebezpiecznych.

Dyrektywy podstawowe zostały uzupełniane dwoma grupami:

- grupą dyrektyw szczegółowych określających wymogi dotyczące udzielania zezwoleń i eksploatacji zakładów usuwania odpadów.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

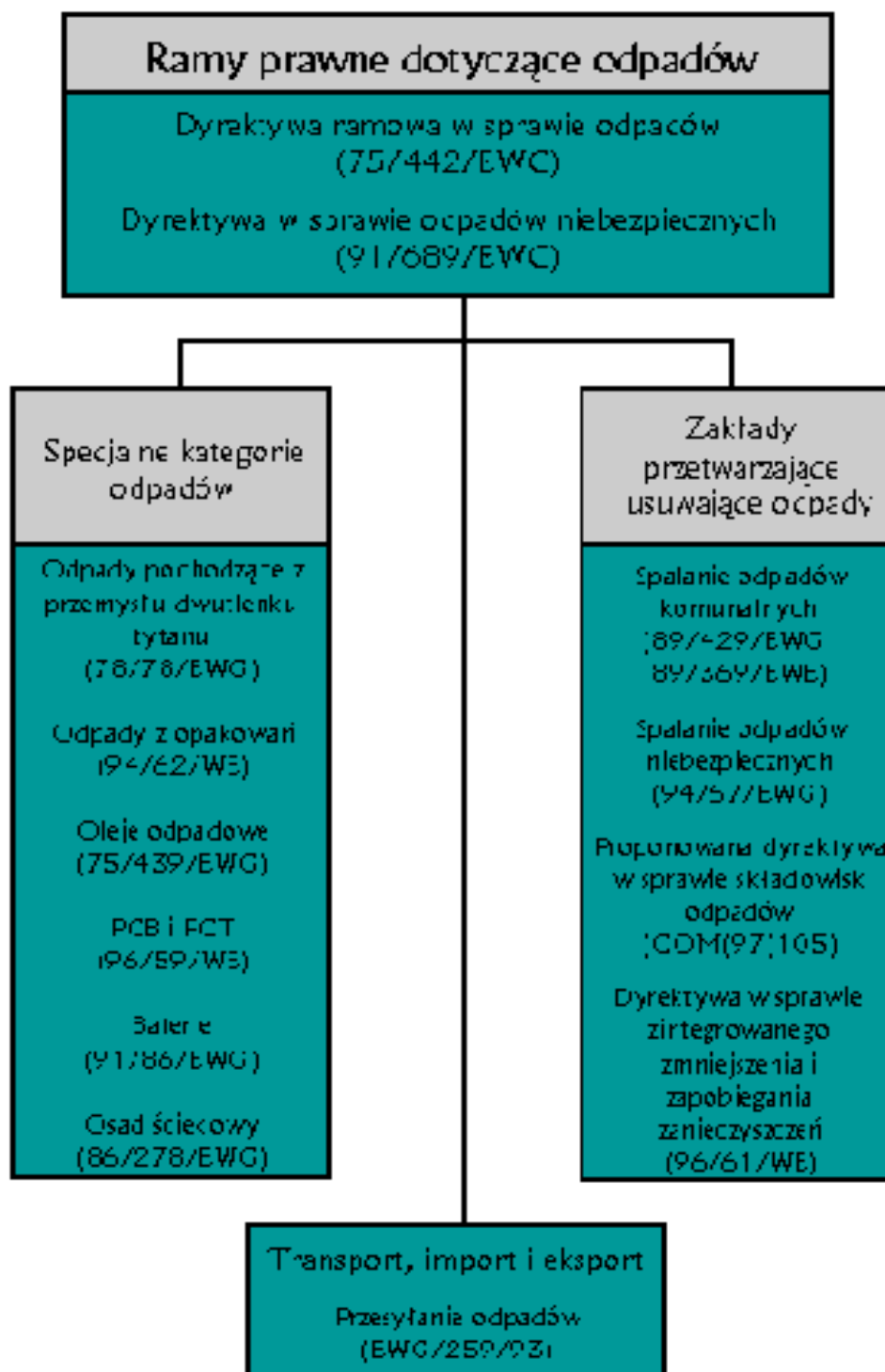
- grupą dyrektyw szczegółowych zawierających postanowienia dotyczące poszczególnych rodzajów odpadów, jak np. olejów, opakowań i baterii oraz rozporządzeń określających zasady przesyłu odpadów.

Do dyrektyw uzupełniających zalicza się przede wszystkim:

- Dyrektywa Rady 76/403/EEC z dnia 6 kwietnia 1976 r. w sprawie usuwania polichlorowanych dwufenyli i polichlorowanych trójfenyli
- Dyrektywa Rady 78/176/EEC z dnia 20 lutego 1978 r. w sprawie odpadów pochodzących z przemysłu dwutlenku tytanu
- Dyrektywa Rady 89/369/EEC z dnia 8 czerwca 1989 r. w sprawie zapobiegania zanieczyszczeniu powietrza przez nowe zakłady spalania odpadów komunalnych
- Dyrektywa Rady 89/429/EEC z dnia 21 czerwca 1989 r. w sprawie zmniejszania zanieczyszczenia powietrza przez istniejące zakłady spalania odpadów komunalnych
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 94/62/EC z dnia 20 grudnia 1994r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych
- Dyrektywa Rady 1999/31/EC z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie ziemnych składowisk odpadów
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/53/EC z dnia 18 września 2000 r. w sprawie wycofanych z użytkowania samochodów
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/76/EC z dnia 4 grudnia 2000r. w sprawie spalania odpadów
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/96/EC z dnia 27 stycznia 2002 r. w sprawie odpadów pochodzących z urządzeń elektrycznych i elektronicznych
- Dyrektywa Rady 78/319/EEC z dnia 20 marca 1978 r. w sprawie odpadów toksycznych i niebezpiecznych
- Dyrektywa Rady 91/157/EEC z dnia 18 marca 1991 r. w sprawie baterii i akumulatorów zawierających niebezpieczne substancje
- Dyrektywa Rady 94/67/WE z 16 grudnia 1994 r. w sprawie spalania odpadów niebezpiecznych
- Dyrektywa Rady 75/439/EEC z dnia 16 czerwca 1975 w sprawie usuwania olejów odpadowych

Oprócz ww. dyrektyw na terenie Unii Europejskiej funkcjonuje wiele innych regulacji prawnych z gospodarki odpadami.

Rysunek 13 przedstawia w postaci graficznej podział najważniejszych dyrektyw unijnych na podstawowe grupy.

Rysunek 13 Podział głównych dyrektyw unijnych z zakresu gospodarki odpadami¹⁷

2.2.2.4 Aktualny stan prawa polskiego

W Polsce prawo dotyczące gospodarki odpadami, stan na 31 marca 2003 roku, realizowane jest na podstawie:

¹⁷ Na podstawie www.otzo.most.org.pl

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.) – tzw. Ustawa wprowadzająca
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63, poz. 638, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. Nr 63, poz. 639 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z późn. zm.) – w zakresie odpadów zawierających azbest
- Rozporządzenie z dnia 20 listopada 2001 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. Nr 140, poz. 1585)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2002 r. w sprawie sposobu udostępniania informacji o środowisku (Dz. U. Nr 176, poz. 1453)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków jakim powinna odpowiadać prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 197, poz. 1667)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji podawanych przy rejestracji przez posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwoleń (Dz. U. Nr 152, poz. 1734)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie rodzajów odpadów lub ich ilości, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów oraz kategorii małych i średnich przedsiębiorstw, które mogą prowadzić uproszczoną ewidencje odpadów (Dz. U. Nr 152, poz. 1735)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie niezbędnego zakresu informacji objętych obowiązkiem zbierania i przetwarzania oraz sposobu prowadzenia centralnej i wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami (Dz. U. Nr 152, poz. 1740)

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i zakresu dostępu do wojewódzkiej bazy dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami (Dz. U. Nr 152, poz. 1737)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie rodzaju odpadów inne niż niebezpieczne oraz rodzajów instalacji i urządzeń, w których dopuszcza się ich termiczne przekształcanie (Dz. U. Nr 18, poz. 176)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów (Dz. U. Nr 37, poz. 339)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 maja 2002 r. w sprawie listy rodzajów odpadów, które posiadacz odpadów może przekazywać osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym, niebędącymi przedsiębiorcami, do wykorzystania na ich własne potrzeby (Dz. U. Nr 74, poz. 686)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 134, poz. 1140, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 października 2002 r. w sprawie odpadów pochodzących z procesów wytwarzania dwutlenku tytanu oraz z przetwarzania tych odpadów, które nie mogą być unieszkodliwiane przez ich składowanie (Dz. U. Nr 180, poz. 1513)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, których zbieranie i transport nie wymagają zezwolenia na prowadzenie działalności, oraz podstawowych wymagań dla zbierania i transportu tych odpadów (Dz. U. Nr 188, poz. 1575)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2001 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych (Dz. U. Nr 69, poz. 719)

2.2.2.5 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy

W oparciu o przeprowadzone szczegółowe analizy dotychczasowego stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Gorzyce, a także prognozy zmian ilościowych odpadów, dokonano identyfikacji potrzeb w zakresie ich unieszkodliwiania i utylizacji. Stwierdzono, że wymogi ochrony środowiska oraz standardy sanitarne wymuszają konieczność podjęcia odpowiednich działań porządkujących gospodarkę odpadami komunalnymi w okresie perspektywicznym.

Ustalono, że w dziedzinie gromadzenia i transportu odpadów należy:

- doskonalić system selektywnej zbiórki i wywozu odpadów celem wtórnego wykorzystania,

- wspierać działania w zakresie wydzielenia odpadów niebezpiecznych (baterie, akumulatory, świetlówki, przeterminowane leki, zużyte oleje, itp.) ze strumienia odpadów komunalnych,
- systematycznie podwyższać standardy w zakresie zbierania i wywozu odpadów.

W zakresie utylizacji i unieszkodliwiania odpadów należy:

- wprowadzić technologię umożliwiającą zmniejszenie ilości składowanych odpadów,
- rozwijać i wspierać system indywidualnych form utylizacji odpadów pochodzenia organicznego,

2.2.3 Cele i kierunki działań

Cel dotyczący kompleksowego problemu gospodarki odpadami w Gminie zgodny jest ze strategią województwa śląskiego (ujęty został w programie operacyjnym województwa):

W strategii województwa śląskiego zapisano:

„Priorytet rozwoju województwa śląskiego F:

Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu.

Cel strategiczny C2: *Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami*

Kierunki działań:

- FC2K1 – uporządkowanie obrotu odpadami i stworzenie warunków dla ich bezpiecznego unieszkodliwiania,
- FC2K2 – stworzenie infrastruktury recyklingu odpadów,
- FC2K3 – usuwanie odpadów niebezpiecznych z terenów objętych ochroną wód,
- FC2K4 – utworzenie systemu ponadgminnych wysypisk komunalnych z pełnym wyposażeniem w instalacje segregacji odpadów,
- FC2K5 – wzmocnienie i rozbudowa regionalnego monitoringu wytwarzania (przewozu i składowania) materiałów niebezpiecznych, wytwarzania, składowania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- FC2K6 – likwidacja składowisk odpadów niebezpiecznych i stworzenie systemu ich bieżącej utylizacji,
- FC2K7 – stworzenie regionalnego systemu stacji przeładunkowych odpadów i technologicznych instalacji utylizacji odpadów”

W „Programie Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego” zapisano:

„**Priorytet: Gospodarka Odpadami (O)**

Cel długoterminowy do 2015 r.: *Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i bezpieczne składowanie pozostałych odpadów.*

Cele krótkoterminowe:

- **O.0.1.** *stworzenie bazy danych dotyczących wytwarzania wszystkich rodzajów odpadów i gospodarki tymi odpadami*
- **O.0.2.** *opracowanie planów gospodarki odpadami (wojewódzkiego, powiatowych i gminnych)*

Kierunki działań:

Odpady komunalne:

- **O1.** Wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi
- **O2.** Utrzymanie ilości powstających odpadów komunalnych na poziomie 115% w stosunku do roku 1999 i recykling na poziomie 10% odpadów wytworzonych
- **O3.** Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska składowania odpadów niebezpiecznych

Odpady inne niż niebezpieczne:

- **O4.** Ograniczenie obciążenia środowiska odpadami innymi niż niebezpieczne
- **O5.** Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska składowania odpadów

Odpady niebezpieczne:

- **O6.** Ograniczenie obciążenia środowiska odpadami niebezpiecznymi”

2.2.4 Priorytety ekologiczne

Jednym z podstawowych wymogów realizujących program ochrony środowiska na terenie Gminy Gorzyce jest uporządkowanie gospodarki odpadowej. Powinna ona być prowadzona zgodnie z założeniami polityki ekologicznej państwa w zakresie zbierania, gromadzenia i unieszkodliwiania odpadów.

Biorąc pod uwagę oczekiwania społeczne oraz uwarunkowania lokalizacyjno-przyrodnicze, jako podstawowy priorytet gospodarki odpadami w Gminie do roku 2015 przyjęto – **ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.**

2.2.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008

Zadania krótkoterminowe obejmują mogą być realizowane do roku 2008. Do zadań tych zaliczono:

1. Objęcie wszystkich mieszkańców Gminy systemem selektywnej zbiórki odpadów,

2. Zorganizowanie na terenie Gminy punktu odbioru odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych przy współpracy z firmami mającymi decyzje zezwalające na taką działalność,
3. Zorganizowanie w sezonie urlopowym na terenach rekreacyjnych systemu zbierania odpadów,
4. Opracowanie Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Gorzyce,
5. Dostosowanie istniejących rozwiązań w Gminie do wymogów Unii Europejskiej.

2.2.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015

Zadania długoterminowe obejmują działania związane z gospodarką odpadami, które realizowane będą do roku 2015. W ramach realizacji tych zadań dla Gminy Gorzyce przyjęto:

1. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami w Gminie (konieczność selektywnej zbiórki, ograniczenie powstawania odpadów, konieczność wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, itp.),
2. Zastąpienie niskiej jakości paliw stałych paliwami ekologicznymi lub innymi nośnikami energii,
3. Zmniejszenie ilości produkowanych odpadów,
4. Wprowadzenie technologii niskoodpadowych,
5. Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów organicznych, które mogą być poddane procesowi kompostowania poza terenem Gminy,
6. Wzrost stopnia wykorzystania surowców wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych,
7. Wzrost poziomu odzysku surowców z odpadów poprzez wprowadzenie nowych technologii segregacji,
8. Kontynuowanie systemu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, oraz systemu ich magazynowania i wywozu na składowisko odpadów niebezpiecznych.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.2.5 Rejestr celów i zadań środowiskowych

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
1	2	3	4	5	6	7	8

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
O1	Ograniczenie do minimum uciążliwości odpadów dla środowiska przy maksymalnym ich wykorzystaniu gospodarczym	O1C1	Usystematyzowanie gospodarki odpadami	O1C1Z1	Opracowanie Planu Gospodarki Odpadami w Gminie	UG	G
				O1C1Z2	Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie Gminy	UG	G
				O1C1Z3	Wprowadzenie na terenie Gminy systemu odbioru odpadów biodegradowalnych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych	UG	G
				O1C1Z4	Objęcie wszystkich mieszkańców systemem zorganizowanego wywozu odpadów	UG	G
		O1C2	Wzrost stopnia odzysku i recyklingu odpadów	O1C2Z1	Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów	Zakłady Gospodarki odpadami	L
				O1C2Z2	Rozbudowa ZUO o instalację do energetycznego wykorzystania biogazu, składowisko	Zakłady Gospodarki odpadami	L
				O1C2Z3	Budowa instalacji do termicznego przetwarzania odpadów	Zakłady Gospodarki odpadami	L
				O1C3Z1	Zorganizowanie na terenie Gminy punktu odbioru odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze	UG	G

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.2.6 Matryca logiczna

Cele rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
1	2	3	4	5
Cel nadrzędny	Ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko	Ilość odpadów nie segregowanych wywożonych z terenu Gminy na składowisko	Pomiary imisji zanieczyszczeń w środowisku	
Cele szczegółowe Programu	Objęcie wszystkich mieszkańców Gminy zorganizowaną zbiórką odpadów użytkowych Organizacja i rozwijanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych wydzielanych ze strumienia odpadów komunalnych Budowa indywidualnych systemów utylizacji odpadów organicznych i systemu zbiórki biomasy Stworzenie systemu zbierania i wywozu odpadów z terenów rekreacyjnych w okresie wiosenno - letnim	Oszczędzanie zasobów naturalnych poprzez wtórne wykorzystywanie surowców pochodzenia odpadowego, Oszczędzanie pojemności składowiska przez zmniejszenie ilości deponowanych odpadów , Poprawa jakości środowiska i walorów estetyczno-krajobrazowych terenu oraz wzrost areалу gruntów przydatnych do przyrodniczego zagospodarowania	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach Starostwo Powiatowe Urząd Gminy	Pozyskanie odpowiednich środków finansowych Pozyskanie inwestorów indywidualnych
Oczekiwane rezultaty	Poprawa wyglądu, estetyki i czystości Gminy, a tym samym podnoszenie standardu życia mieszkańców	Zmniejszenia stopnia zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby przez odpady	Liczba mieszkańców Gminy objętych zorganizowanym wywozem i selektywną zbiórką odpadów	Ogólna poprawa jakości środowiska w Gminie

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.2.7 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ZADANIA WŁASNE GMINY*											
1	Opracowanie Planu Gospodarki Odpadami w Gminie	2004	2004	Gmina Gorzyce	Uregulowanie gospodarki odpadami w Gminie	20			X	X	
2	Objęcie wszystkich mieszkańców systemem zorganizowanego wywozu odpadów	2004	2004	Gmina Gorzyce	Zapobieganie powstawaniu dzikich składowisk odpadów	50			X	X	
3	Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie Gminy	2004	2006	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości odpadów dla środowiska, poprawa jakości środowiska w Gminie	100			X	X	Firmy zajmujące się odbiorem i transportem odpadów

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
4	Zorganizowanie na terenie Gminy punktu odbioru odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych	2004	2006	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości odpadów niebezpiecznych dla środowiska, uregulowanie systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi	200		X	X	X	Firmy zajmujące się utylizacją, odzyskiem, transportem odpadów niebezpiecznych
5	Inwentaryzacja materiałów zawierających azbest	2004	2006	Gmina Gorzyce	Określenie miejsc negatywnego oddziaływania materiałów zawierających azbest	50				X	
6	Kontynuowanie na terenie Gminy programu usuwania azbestu	2004	2015	Gmina Gorzyce	Poprawa jakości środowiska w Gminie	600		X	X	X	UG, powiat, Inwestorzy prywatni
7	Zastąpienie niskiej jakości paliw stałych paliwami ekologicznymi lub innymi nośnikami energii	2004	2015	Gmina Gorzyce	Ograniczenie niskiej emisji	700			X	X	Inwestorzy prywatni

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
8	Wprowadzenie na terenie Gminy systemu odbioru odpadów biodegradowalnych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych	2007	2015	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości odpadów tego typu dla środowiska	100			X	X	
9	Prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców z zakresu gospodarki odpadami	2004	2015	Gmina Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	500			X	X	
SUMA						2320					

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Powiatu

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
II ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**											
Bu 1	Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów	2007	2012	Zakłady Gospodarki odpadami	Zmniejszenie strumienia odpadów deponowanych na składowisku	12000	X	X	X	X	Powiat wodzisławski
2	Rozbudowa ZUO o instalację do energetycznego wykorzystania biogazu, składowisko	2012	2015	Zakłady Gospodarki odpadami	Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska	3000	X	X	X	X	Powiat wodzisławski
3	Budowa instalacji do termicznego przetwarzania odpadów	2012	2015	Zakłady Gospodarki odpadami	Zmniejszenie ilości odpadów deponowanych na składowisku	24000	X	X	X	X	Powiat wodzisławski
SUMA						39000					

2.2.8 Wnioski

Najważniejsze zadania Programu w zakresie gospodarki odpadami to:

1. Dalszy rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie Gminy i egzekwowanie od mieszkańców korzystania z systemu zbiórki pozostałych (po już wysegregowanych) odpadów komunalnych,
2. Rozwijanie działań w kierunku wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, oraz wydzielenie miejsca odbioru tych odpadów,
3. Systematyczne podwyższanie standardów usług w zakresie zbioru, wywozu i unieszkodliwiania odpadów,
4. Rozwój technologii ograniczających ilości składowanych odpadów, w szczególności selektywnej zbiórki odpadów w celu uzyskania lepszych wyników odzysku surowców, oraz kompostowania odpadów organicznych,
5. Zorganizowanie systemu sezonowego gromadzenia odpadów w miejscach o dużym natężeniu turystycznym,
6. Kontynuowanie programu usuwania azbestu.

Kompleks działań przedstawionych w Programie powinien w najbliższym czasie poprawić system gospodarki odpadami w Gminie, a także zapewnić osiągnięcie standardów wymaganych zarówno prawem polskim jak i wspólnotowym.

2.3 Ochrona powierzchni ziemi i gleb

Gleba jest wytworem złożonego procesu, zwanego procesem glebotwórczym, na który składają się oddziaływanie klimatu, skały macierzyste, położenia w rzeźbie terenu i przede wszystkim organizmów zwierzęcych i roślinnych. Proces ten jest powolny i przebiega z szybkością 1 cm wytworzonej gleby na 100-400 lat. Z tego względu glebę uważa się za zasób w praktyce nieodnawialny i powinna ona podlegać szczególnej ochronie. Gleby, obok przebiegającego bardzo powoli procesowi tworzenia, podlegają równocześnie procesom degradacji, które mogą niekiedy przebiegać bardzo szybko.

Wyróżnia się procesy degradacji :

- fizycznej
- chemicznej
- biologicznej

Procesy te są ze sobą ściśle połączone i mogą być wywoływane tymi samymi przyczynami. Degradacja gleby powoduje również określone skutki środowiskowe, wykraczające poza samo środowisko glebowe.

Degradacja fizyczna polega na stracie określonej masy gleby w wyniku procesów erozji wodnej i wietrznej oraz pogorszeniu właściwości powietrzno-wodnych gleby / zaskorupienie, zbitość, rozpyływanie się gleby/ .Szczególnie groźna, bo nieodwracalna jest strata masy, częściowo tylko wyrównywana procesem jej tworzenia.

Degradacja chemiczna polega na stratach składników pokarmowych roślin, nagromadzeniu się substancji szkodliwych oraz zakwaszeniu i zasoleniu gleby.

Degradacja biologiczna obejmuje procesy zmniejszania się zawartości substancji organicznej oraz niekorzystne zmiany mikroflory i mikrofauny pożytecznej.

Wszystkie opisane procesy degradacji prowadzą do zmniejszenia żyzności gleby. Zmniejsza się również wówczas środowiskowa rola gleby, polegająca na magazynowaniu wody i składników mineralnych oraz na zapobieganiu ujemnym skutkom nagromadzenia substancji szkodliwych dla roślin, zwierząt i ludzi. Ochrona gleby jest szczególnym obowiązkiem rolnika dla którego stanowi warsztat pracy

Jednakże znaczenie gleby nie sprowadza się wyłącznie do jej wykorzystania dla celów rolniczych. Gleba stanowi również:

- środowisko zamieszkania organizmów żyjących w glebie, zarówno roślin i zwierząt,
- część obiegu wodnego i pokarmowego naszych ekosystemów,
- reaktor biochemiczny, w którym pewne materiały są wytwarzane (na przykład próchnica) lub ulegają rozkładowi (na przykład mikrobiologiczny rozkład odpadów),
- środek przechowywania i filtrowania wód opadowych oraz filtrowania wody podskórnej i gruntowej,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- środek zachowania pomników przyrody i kultury,
- teren wykorzystywany do działalności rolniczej i dla leśnictwa,
- teren przeznaczony do różnego rodzaju działalności gospodarczej i wykorzystywany jako miejsca pracy, miejsce ruchu, obszary użyteczności publicznej lub miejsce składowania odpadów,
- magazyn surowców.

Większa część działań związanych z wykorzystaniem terenu przez człowieka stanowi mniejsze lub większe zakłócenie funkcji spełnianych przez glebę, w zależności od rodzaju i intensywności jej wykorzystania.

Do głównych czynników ubożenia, a w konsekwencji degradacji gleb należą:

- wadliwy sposób użytkowania ziemi,
- mechaniczne zniszczenie biologicznie czynnej warstwy gleby,
- erozja,
- przesuszenie lub zbytne nawodnienie,
- zubożenie w składniki pokarmowe,
- zakwaszenie lub alkalizacja,
- zanieczyszczenia chemiczne i mechaniczne,
- zmniejszenie zawartości próchnicy,
- zanieczyszczenie organizmami chorobotwórczymi.

Gleba posiada naturalne zasoby składników i związków stanowiących źródło zachodzących w niej procesów życiowych. W miarę pobierania składników pokarmowych przez rośliny zachodzi konieczność ich uzupełniania poprzez dostarczenie do gleby tych składników, które pobierane są w największych ilościach, tzw. makroelementów: azotu, fosforu, potasu, magnezu i wapnia oraz grupy pierwiastków pobieranych co prawda w bardzo małych ilościach, niemniej również niezbędnych do wzrostu i rozwoju roślin, tzw. mikroelementów głównie: boru, miedzi, manganu, ołowiu, cynku oraz żelaza.

Ostatnie lata, spowodowały obniżenie produktywności gleb. Zmniejszeniu ulega ilość stosowanych nawozów i wapna nawozowego, popełniane są błędy w ich stosowaniu powoduje to zmniejszanie urodzajności gleb. Zagrożenie dla środowiska i dla produkcji żywności może się zwiększać w wyniku dopływu z działalności pozarolniczej, związków i składników chemicznych.

Urodzajność gleb zależy również od odczynu gleby. Kwaśny odczyn gleby obniża jej żyzność prowadząc do degradacji urodzajności. Ze względu na różną reakcję roślin na odczyn gleb, przemiany pH mają znaczenie wskaźnikowo – porównawcze. Łatwo na tej podstawie określić potrzebę uregulowania odczynu, trudniej jednak ocenić przyczynę

i stopień degradacji gleby. Jediną metodą, która przynosi rezultaty są systematyczne pomiary odczynu pH prowadzone systematycznie w ciągu odpowiednio długiego czasu.

Wapnowanie jest jedynym praktycznie dostępnym, a jednocześnie najbardziej efektywnym sposobem ograniczenia zdolności migracji istniejących i potencjalnych zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi.

Znaczną rolę w procesie zanieczyszczenia i degradacji środowiska (w tym gleb) odgrywają metale ciężkie. Zaliczamy do nich pierwiastki o liczbie atomowej powyżej 20, wśród których najczęściej wymienia się kadm, miedź, nikiel, ołów, cynk. Ich cechą charakterystyczną jest zdolność do bardzo dużej bioakumulacji, tj. systematycznego nagromadzania się w środowisku, co zwiększa intensywność oddziaływania¹⁸

Gleba, podobnie jak woda i atmosfera jest nieodnawialnym elementem środowiska naturalnego. Jej właściwości decydują o przydatności rolniczej, dlatego powinna być dobrze poznana i chroniona przed zanieczyszczeniami.

2.3.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Gmina Gorzyce położona jest w makroregionie Wyżyny Śląskiej i mezoregionie Płaskowyżu Rybnickiego. Płaskowyż Rybnicki znajduje się między Kotliną Raciborską na zachodzie, a Kotliną Ostrowską na południu i Kotliną Oświęcimską na wschodzie, przechodząc bez wyraźnej granicy w Równinę Pszczyńską, od północy przylega do Wyżyny Katowickiej. Obejmuje południową część górnośląskiego zagłębia węglowego, ale fundament ze skał karbońskich pokrywają osady morza mioceńskiego, zawierające złoża soli, gipsu i siarki, na powierzchni zalegają gliny, żwiry i piaski czwartorzędowe. Na południe od Rybnika płaskowyż wznosi się do 310 m, górując do 100 m ponad dolina Odry i około 70 m ponad dolina Wisły. Gmina zajmuje teren równinny (równina nadodrzańska) oraz łagodnie pagórkowaty (Wyżyna Śląska), powstały z utworów lodowcowych moreny dennej i resztek moreny czołowej. Średnia wysokość n.p.m wynosi 260-280 m. Teren opada łagodnie w kierunku północnym i północno-wschodnim, natomiast stromo /ponad sto metrów różnicy poziomów/ w kierunku południowym- w stronę doliny Odry.

Ze względu na intensywny rozwój przemysłu na terenie województwa katowickiego do końca lat osiemdziesiątych gmina Gorzyce, mimo nieznacznego skażenia gruntów, braku szkód górniczych, braku zwałowisk i hałd pokopłanianych zaczęła zatracać swój rolniczy charakter, a rolnictwo stanowi marginalną gałąź produkcji w Gminie..

Na zaniechanie produkcji rolniczej oprócz rozwoju przemysłu miało wpływ:

- znaczne rozdrobnienie gruntów
- skażenie gleb metalami ciężkimi
- brak opłacalności produkcji rolniczej

¹⁸

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- niska bonitacja gleb

Charakterystyka poszczególnych sołectw.

Gorzyce – większe obszary upraw rolniczych występują w części północno-wschodniej, w części zachodniej i południowo-zachodniej przechodzącymi w odłogi i ugory.

Rogów – występowanie terenów rolniczych obejmujących rejon Syrynki w części wschodniej, sąsiadującymi ze zwartym kompleksem leśnym.

Bluszczów – znacznymi arealami użytków rolniczych, otaczającymi od strony południowej, zachodniej i północnej obszar zainwestowany.

Belsznica – większe obszary rolniczymi w części południowej- występują tu głównie użytki zielone- obecnie porzucone odłogi.

Uchylsko – w przewadze użytki zielone otaczające tereny zainwestowane.

Gorzyczki – tereny o wyższej kulturze rolnej

Turza Śląska – miejscowość o wiodącej funkcji rolnej- kompleksy gruntów rolnych o dobrej i średniej klasie bonitacji , w południowej fragmencie sołectwa występują znaczne obszary nieużytków po byłym PGR.

Kolonia Frydek – w części zachodniej współistnieją dwie funkcje- rolnicza i mieszkaniowa

Osiny – tereny rolnicze wykorzystywane pod zasiewy.

Strukturę użytkowania terenu w gminie Gorzyce przedstawiono w tabeli.

Tabela 2-2.5 Aktualne użytkowanie terenów w Gorzycach

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
1	2	3
1.	Ogólna powierzchnia	6 447
2.	Użytki rolne w tym:	4 431
a.	Grunty orne	3 191
b.	Łąki	499
c.	Pastwiska	225
d.	Sady	146
e.	Grunty rolne pod zabudowaniami	316
f.	Stawy	3
g.	Rowy	51

ŹRÓDŁO: Dane z gminy Gorzyce

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Tabela 2-2.6 Powierzchnia poszczególnych upraw indywidualnych gospodarstwach rolnych (według spisu z roku 2002):

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
1	2	3
I.	Powierzchnia ogółem	2302,42
	W tym: Użytki rolne	1878,82
II.	Grunty orne	1580,13
III.	Sady	18,67
IV.	Zasiewy ogółem	1179,57
1.	w tym : pszenica ozima	305,88
2.	pszenica jara	57,97
3.	żyto	53,28
4.	jęczmień ozimy	18,13
5.	jęczmień jary	133,78
6.	owies	62,80
7.	pszenżyto ozime	75,20
8.	pszenżyto jare	13,29
9.	mieszanki zbożowe ozime	17,73
10.	Mieszanki zbożowe jare	59,85
11.	kukurydza na ziarno	267,94
12.	ziemniaki	85,39
13.	buraki	0,82
14.	warzywa	6,59
15.	rzepak ozimy	4,00
16.	rzepak jary	0,00
17.	truskawki	3,02

Tabela 2-2.7 Struktura zasiewów działek rolnych

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
1	2	3
1.	Ogólna powierzchnia	1072,61
2.	Użytki rolne w tym:	797,17
3.	Grunty orne	601,62

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

a.	Zasiewy ogółem	254,10
b.	Sady	87,77
c.	Zboża ogółem	183,99
d.	Ziemniaki	56,54
e.	Warzywa gruntowe	5,29
f.	Truskawki	3,03

Obsada zwierząt inwentarskich przedstawia się następująco :

Bydło ogółem	423 szt
• w tym krowy dojne	178 szt
Trzoda chlewna ogółem	1 985 szt
• w tym lochy na chów	115 szt
Owce	171 szt

Znaczna część terenów rolniczych w gminie mimo, występowania gruntów ornyczych o średnich klasach bonitacji / grunty kl III-IV/ i niskim stopniu skażenia gleb jest odłogowana, łąki i pastwiska sporadycznie użytkowane, a budynki inwentarskie spełniają funkcje budynków gospodarczych. Gleby ulegają degradacji.

Na terenie Gminy powinny być przeprowadzane badania gleb na zawartość metali ciężkich. Ze względu na zanieczyszczenie gleb została wprowadzona skala zanieczyszczeń powierzchniowej warstwy gleby metalami ciężkimi przez Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach:

- 0 stopień zawartość naturalna metali ciężkich,
Gleby nie zanieczyszczone, o naturalnych zawartościach metali śladowych. Gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze
- I stopień o podwyższonej zawartości metali
Gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe, z ograniczeniem warzyw przeznaczonych dla dzieci.
- II stopień zanieczyszczenie słabe metalami ciężkimi,
Gleby słabo zanieczyszczone. Na glebach takich zachodzi już obawa chemicznego zanieczyszczenia roślin. Wykluczyć należy przede wszystkim niektóre uprawy ogrodnicze, jak sałata, marchew, szpinak, kalafior. Dozwolona jest uprawa roślin zbożowych, okopowych i pastewnych.
- III stopień zanieczyszczenie średnie metalami ciężkimi,

Gleby średnio zanieczyszczone. Wszystkie uprawy na takich glebach narażone są na skażenie. Dopuszczalna jest uprawa roślin zbożowych, okopowych i pastewnych pod warunkiem okresowej kontroli poziomu metali w konsumpcyjnych częściach roślin. Zalecane są uprawy roślin przemysłowych i traw nasiennych.

- IV stopień zanieczyszczenie silne metalami ciężkimi,

Gleby silnie zanieczyszczone

- V stopień zanieczyszczenie bardzo silne metalami ciężkimi.¹⁹

Tego typu badania nie zostały przeprowadzone na terenie gminy Gorzyce. Gmina Gorzyce została objęta Regionalnym Monitoringiem Gleb województwa katowickiego pod kątem przydatności gruntów do produkcji rolniczej. Analizę wykonał Instytut Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach, a wyniki zostały opublikowane w roku 1993. Zgodnie z metodyką badań zastosowano trójstopniową skalę uwzględniając szereg czynników wpływających na zanieczyszczenie gleb i pośrednio lub bezpośrednio na uprawy.

Czynnikami decydującymi o zakwalifikowaniu do danej klasy są :

- zawartość zanieczyszczeń w glebie i roślinach
- położenie gruntów względem emitorów pyłów metalonośnych, składowisk odpadów przemysłowych, tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu drogowego,
- położenie w strefach ochronnych zakładów przemysłowych,
- wielkość emisji zanieczyszczeń,
- sposób użytkowania gruntów przed rekultywacją.

Po przeprowadzeniu analizy środowiska według powyższych kryteriów zakwalifikowano użytki rolne do jednej z trzech grup:

- A. Kwalifikacja korzystna dopuszcza się uprawy wszystkich gatunków roślin jadalnych i paszowych
- B. Kwalifikacja niekorzystna: wskazana uprawa selektywna tzn. uprawy należy ograniczyć do tych roślin, których części kumulują najmniej zanieczyszczeń- zboża, rośliny strączkowe, drzewa i krzewy owocowe. Zalecane są zabiegi agrotechniczne jak: wapnowanie, nawożenie organiczne, nawożenie fosforowe.
- C. Kwalifikacja wybitnie niekorzystna: konieczne jest zaniechanie upraw roślin jadalnych i paszowych. Wskazane jest wprowadzanie roślin przemysłowych, ozdobnych oraz przeznaczenie terenów na zalesianie.

Zawartość metali ciężkich w gruntach rolnych gminy Gorzyce

¹⁹ Na podstawie danych z „Wyciągu z wytycznych IUNG w Puławach dot. wyceny zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi”

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Gmina	Areal użytków rolnych	Cynk		Ołów		Kadm		Typ lokalizacji i gruntów
		min-max	średnia	min-max	średnia	min-max	średnia	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gmina Gorzyce	4227	10-117	52.98	3-45	19.57	<0,5-0,5	0,56	A

Wartości dopuszczalne: cynk – 300mg/kg w glebie, ołów – 100 mg/kg w glebie, kadm 3mg/kg w glebie.

Użytki rolne gminy Gorzyce zostały zakwalifikowane w całości do strefy A .

Na degradację gleb rolniczych ma fakt porzucenia użytkowania rolniczego. Gleby ulegają erozji wiatru i wody oraz silnemu zachwaszczeniu i zakrzewieniu.

Do procesów niszczących glebę zaliczamy :

1. wyczerpywanie się składników odżywczych,
2. degradacja gleb – obniżenie wartości użytkowej gleb,
3. denudacja – zniszczenie profilu glebowego, zmęczenie gleb,
4. zanieczyszczenie chemiczne gleb,
5. zbyt małe nawożenie organiczne, co prowadzi do utraty próchnicy,
6. wyczerpywanie się składników odżywczych, stosowanie zbyt ciężkiego sprzętu uprawowego, co powoduje pogarszanie się struktury gleb,

Na terenie gminy Gorzyce średnia powierzchnia gospodarstw wynosi 0,87ha

Większość terenów rolniczych, zwłaszcza o niższych klasach gleb lub peryferyjnym położeniu w stosunku do gospodarstwa, a także na terenach zalewowych stanowią wieloletnie ugory, obecnie częściowo zakrzaczone.

2.3.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

2.3.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

- Dyrektywa Rady 91/676/EWG w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami wywołanymi azotanami ze źródeł rolniczych.
- Dyrektywa Rady 86/278/EWG/ z dnia 12 czerwca 1986 r. W sprawie ochrony środowiska a szczególnie gleb, przy stosowaniu osadów ściekowych w rolnictwie.
- Dyrektywa Rady 91/271/EWG w sprawie utylizacji miejskich ścieków.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Dyrektywa Rady 88/609/EWG w sprawie ograniczenia niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw.
- Dyrektywa Rady 90/313/EWG z dnia 7 czerwca 1990 w sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku.
- Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska.
- Dyrektywa Rady 91/692/EWG z dnia 23 grudnia 1991 w sprawie standaryzacji i racjonalizacji raportów z wprowadzania w życie postanowień niektórych dyrektyw dotyczących środowiska.
- Dyrektywa Rady 76/464/EWG w sprawie odprowadzania niebezpiecznych substancji do wody, oraz dyrektywy „córki” 82/176, 83/515, 84/156, 84/491, 86/280, 88/347, 90/415.
- Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991r dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych.
- Dyrektywa 72/306/EWG, 77/537/EWG – ustanawia normy dla maksymalnej ilości spalin z silników Diesla w pojazdach samochodowych, ciągnikach używanych w rolnictwie i leśnictwie.
- Dyrektywa 80/779/EWG – w sprawie dopuszczalnych i zalecanych stężeń SO i cząstek zawieszonych w powietrzu.
- Dyrektywa 82/884/EWG – ustanowienie maksymalne wartości stężeń ołowiu w powietrzu atmosferycznym.

2.3.2.2 Aktualny stan prawa polskiego

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski.
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późn. zm.)
4. Ustawa z dnia 26 marca 1982 roku o scalaniu i wymianie gruntów (Dz. U. Nr 58, poz. 349 z późn. zm.)
5. Ustawa z dnia 16 marca 2001 roku o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 38, poz. 452).
6. Ustawa o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz.492 z późn. zm.)

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

7. Ustawa z dnia 20 lipca 1991 roku. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. nr 77, poz. 335 z późn. zm.)
8. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późn. zm.)
9. Ustawa z dnia 28 września 1991 o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.)
10. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 – Kodeks postępowania administracyjnego.
11. Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 – Prawo Prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, z późn. zm.)
12. Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 roku o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. Nr 73, poz. 764).
13. Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000 roku (Dz. U. Nr 89, poz. 991).
14. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z późn. zm.)
15. Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej w Polsce przyjęta przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej dnia 23 sierpnia 2000 roku.
16. Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010
 1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. Nr 165, poz. 1358 i 1359),
 2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. (Dz. U. Nr 241, poz. 2093),
 3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 w sprawie wykonywania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 60, poz. 615),
 4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 roku w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 60, poz. 616),
 5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 lutego 2003 roku w sprawie stawek za udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie oraz sposobach uiszczania opłat.
 6. Rozporządzenie Ministra Środowiska a dnia 23 grudnia 2002 roku w sprawie szczegółowych wymagań jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 4, poz. 44. z dnia 15.01.2003)

7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093 z dnia 31.12 2002)
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2001 w sprawie rejestru obszarów górniczych (Dz. U. Nr 148, poz. 1660)

2.3.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb wraz ze stanem docelowym

Teren gminy Gorzyce charakteryzuje się średniej jakości glebami znacznym rozdrobnieniem gruntów, w słabym stopniu zanieczyszczonymi metalami ciężkimi. W Gminie jest szansa na rozwój rolnictwa ekologicznego i z ciekawą ofertą gospodarstw agroturystycznych.

Badania na zawartość metali ciężkich w glebie zostały przeprowadzone w latach dziewięćdziesiątych, dlatego koniecznym jest przeprowadzanie takich badań w odstępie 3-5 lat. Takie działania dają możliwość porównania wyników i określenia w jakim kierunku zmierza stan środowiska. Dlatego ważnym zadaniem do zrealizowania na terenie Gminy jest okresowe badanie gleby na zawartość metali ciężkich oraz odczyn pH.

Ciekawym sposobem użytkowania terenu ograniczającym procesy erozyjne są uprawy roślin energetycznych takich jak ; ślazier pensylwański, miscanthus olbrzymi, róża bezkolcowa, wierzba wiciowa. Plony tych roślin są źródłem wysokoenergetycznego paliwa przyczyniającego się do ograniczenia zastosowania nie ekologicznych paliw będącego źródłem zanieczyszczenia powietrza. Rośliny te z wyjątkiem wierzby wiciowej nie wymagają urodzajnych gleb i dlatego możliwa jest ich uprawa na nieużytkach, z uwagi na ich głęboki system korzeniowy zapobiegają wywiewaniu i wymywaniu cząstek gleby. Plantacje wikliny plecionkarskiej i wysokowydajnej wierzby krzewiastej Salix sp. można zlokalizować na terenach w dolinach cieków wodnych, na terenach zalewowych.

Rolnicy, którzy decydować się będą na uprawę powinni w swoich gospodarstwach dążyć do wprowadzenia zasad rolnictwa ekologicznego i Zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych. Są to działania, które realizowane przez właścicieli gospodarstw rolnych przyczyniają się do zrównoważonego rolnictwa. Do Urzędu Gminy należy zadanie zorganizowania cyklu szkoleń i działań edukacyjnych dla rolników, właścicieli ogródków przydomowych i producentów żywności obejmujących takie praktyki jak:

- optymalizacja sposobów intensywności nawożenia i ochrony roślin, w kierunku ograniczenia zużycia środków chemicznych oraz zwiększenia nawożenia organicznego, wapnowania i wykorzystania metod ochrony biologicznej i integrowanej,
- zróżnicowanie struktury zasiewów, stosowania właściwego płodozmianu i odłogowania oraz ograniczania pozostawiania gleby w stanie nie pokrytym roślinnością poprzez stosowanie przedplonów i poplonów oraz ściółkowania,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- właściwa regulacja stosunków wodnych na terenach rolniczych poprzez stosowanie melioracji zapewniających nie tylko możliwość odwadniania, ale również nawadniania gruntów w zależności od zmieniających się potrzeb,
- utrzymywanie miedz oraz stosowania ich biologicznej zabudowy (zadrzewienia, i zakrzewienia śródpolne, żywopłaty),
- opracowanie propozycji mechanizmów stymulujących praktyczną realizację zasad zawartych w Kodeksie Dobrych Praktyk Rolniczych,
- prowadzenia gospodarstw agroturystycznych i gospodarstw ekologicznych
- uprawa roślin na cele energetyczne

Ważnym zadaniem w zakresie ochrony ziemi i gleb jest coroczna kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin. Realizacja tych zadań przyczyni się do ograniczenia zanieczyszczenia i niepotrzebnej degradacji środowiska glebowego w Gminie.

Zadaniem, które zarówno teraz jak i przyszłości może się przyczynić do poprawy stanu nie tylko gleb, ale i całego środowiska jest organizacja w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz dla osób dorosłych np. członków Związku Rolników Kółek Organizacji Rolniczych, Kół Gospodyń Wiejskich, członków OSP kilku lekcji o tematyce ochrony środowiska i metodach dbania o jego zasoby i naturalny charakter.

2.3.3 Cele i kierunki działań

Cele zapisane w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce dotyczące ochrony ziemi i gleb są zgodne ze Strategią Rozwoju ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego, a także Strategią Rozwoju Gminy Gorzyce.

W „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego” zapisano:

Priorytet rozwoju województwa śląskiego F: **Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu**

Cel strategiczny C8: **Kształtowanie ośrodków wiejskich**

Kierunki działań:

- FC8K3: rozwijanie rynku usług na terenach wiejskich,
- FC8K4: promowanie różnorodności produkcji na terenach wiejskich,

Cel strategiczny C4: Rewitalizacja terenów przemysłowych oraz pogórnich

Kierunki działań:

- FC4K2: rekultywacja terenów zdegradowanych

W programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego” zapisano: Priorytet: **Gleby użytkowane rolniczo (GL)**

Cel krótkoterminowy do roku 2004:

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- GL. 1. Kontrola poziomu zanieczyszczenia gleb
- GL.2. Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi

Kierunki działań:

- GL.1.1. Inwentaryzacja stopnia zanieczyszczenia gleb w obrębie funkcjonujących aktualnie i w przeszłości uciążliwych dla środowiska zakładów przemysłowych oraz wokół składowisk odpadów przemysłowych czynnych i wyłączonych z użytkowania
- GL. 2.1. Zaktualizowanie i poszerzenie tematyki map glebowo rolniczych co będzie podstawą do wapnowania i nawożenia gleb, walki z erozją
- GL.2.2. Upowszechnianie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej i rolnictwa ekologicznego.

2.3.4 Priorytety ekologiczne

W Strategii Gminy Gorzyce określono główny cel rozwoju: „**Gmina Gorzyce- atrakcyjnym obszarem aktywizacji społeczno-gospodarczej, chroniącej środowisko przyrodnicze, kulturowe i tożsamość lokalną**”

Osiągnięcie celu głównego wymaga realizacji celów strategicznych, którymi są:

1. Efektywny i trwały rozwój funkcji usługowych i wytwórczych o znaczeniu lokalnym i ponad lokalnym.
2. Zapewnienie wspólnocie samorządowej gminy i pożądanym w gminie użytkownikom niezbędnej przestrzeni prywatnej i pełnego dostępu do komunikacji, infrastruktury technicznej i usług publicznych.
3. Ekorozwój - zasadą rozwoju gminy
4. Ochrona wartości przyrodniczych i kulturowych.
5. Rozwój mieszkalnictwa z wykorzystaniem walorów ekonomicznych przestrzeni.

2.3.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008

Zadania krótkoterminowe w zakresie ochrony ziemi i gleb mogą być zrealizowane do końca 2008 roku:

1. Zlecenie przeprowadzenia badań zanieczyszczeń glebowych i kwasowości,
2. Opracowanie programu upraw roślin energetycznych na terenach dolin rzecznych i gruntach odłogowanych
3. Przeciwdziałanie procesom erozyjnym poprzez zakrzaczenia, zadrzewienia, zalesienia

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

4. Przeprowadzenie cyklu szkoleń obejmujących Zasady Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej
5. Przeprowadzenie cyklu szkoleń obejmujących zasady rolnictwa ekologicznego
6. Przeprowadzenie cyklu szkoleń zasad prowadzenia gospodarstw agroturystycznych

2.3.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015

Zadania długoterminowe w zakresie ochrony ziemi i gleb na terenie gminy Gorzyce stanowią pochodną zadań krótkoterminowych:

1. Wykorzystanie nieużytków na uprawy energetyczne,
2. Organizacja lekcji wychowania ekologicznego dla dzieci i młodzieży oraz szkoleń dla rolników z zakresu Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, rolnictwa ekologicznego, prowadzenia gospodarstw agroturystycznych oraz zasad zrównoważonego rozwoju

2.3.5 Mechanizmy prawno - ekonomiczne

Zagadnienia związane z ochroną ziemi i gleb podlegają jak każda dziedzina związana z ochroną środowiska własnym normom prawnym, które są opisane w obowiązujących ustawach i rozporządzeniach.

Wszystkie dziedziny zarówno ochrona powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, jak i też ochrona ziemi i gleb podlegają i muszą być zgodne z uchwaloną przez Sejm II Polityką Ekologiczną. Jednocześnie niniejszy Program Ochrony Środowiska jest zgodny z Ustawą prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku i wszystkimi zmianami tej ustawy. Program ten został opracowany przy współpracy, konsultacjach i doradztwie Urzędu Gminy, musi być spójny z Programem wyższego szczebla, czyli w tym wypadku z Powiatowym Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Wodzisławskiego.

Realizowane w ramach II Polityki ekologicznej Państwa działania w zakresie ochrony gleb zmierzają w dwóch kierunkach:

1. Ochrony zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele, ochrony przed ich degradacją i zanieczyszczeniem powodowanym oddziaływaniem czynników antropogenicznych i naturalnych,
2. Rekultywacji gleb zdegradowanych

Równie ważnym zadaniem do zrealizowania w zakresie ochrony ziemi i gleb jest okresowa kontrola zanieczyszczenia oraz kwasowości gleb, co jest opisane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 roku w sprawie standardów jakości gleby i jakości ziemi.

Kolejnym zadaniem do realizacji w zakresie ochrony powierzchni ziemi jest racjonalizacja nawożenia mineralnego w gospodarstwach rolnych. Dane dotyczące dopuszczonych do stosowania nawozów oraz zasady ich stosowania określone zostały w ustawie o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000 roku.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Innym zadaniem, które należy realizować na terenie gminy Gorzyce jest ochrona gruntów przed erozją, na którą gleby występujące na terenie Gminy są znacznie narażone, reguluje to Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych z późniejszymi zmianami (Dz. U. 1995.16.78).

Zadanie ochrony gruntów przed erozją realizowane jest również poprzez uprawę roślin energetycznych, które głęboko się korzeniać ograniczają ten proces. Działania takie reguluje przyjęta przez Sejm Rzeczypospolitej w dniu 23 sierpnia 2000 roku rządowa „Strategia rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce”.

Zadanie polegające na rekultywacji gruntów zdegradowanych jest jednym z najważniejszych działań związanych z racjonalnym użytkowaniem ziemi i jej ochroną zapisanym jako jeden z priorytetów w II Polityce Ekologicznej Państwa. Zadanie to jest o tyle ważne, że 10 kwietnia 2003 roku Rada Ministrów przyjęła „Założenia programu rządowego dla terenów przemysłowych” oznacza to, że kraje członkowskie przy współpracy z krajami kandydującymi zobowiązują się do przygotowania w ciągu dwóch lat szeregu regulacji prawnych i instrumentów ekonomicznych ograniczających zanieczyszczenie gleb. Oznacza to, że również Polska musi podjąć działania w zakresie uporządkowania i wzmocnienia ochrony prawnej gleb oraz opracować strategię ich ochrony²⁰

²⁰ Ekoinfo - Serwis Informacyjny Ochrony Środowiska 16 kwiecień 2003 roku

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.3.6 Rejestr celów i zadań środowiskowych w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
TPGL1	Poprawa jakości środowiska pod względem ziemi i gleb, w tym zwiększenie atrakcyjności Gminy	TPGL1C1	Zagospodarowanie terenu w sposób racjonalny	TPGL1C1Z1	Tworzenie grup producenckich, realizacja działań w kierunku scalania i wymiany gruntów rolnych	UG	W
				TPGL1C1Z2	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	UG	W
				TPGL1C1Z3	Wykorzystanie nieużytków i gruntów na terenach zalewowych na uprawy energetyczne,	UG	W
		TPGL1C2	Przywrócenie pożądanych właściwości biologicznych gleb	TPGL1C2Z1	zapobieganie degradacji i erozji gleb	UG	W
				TPGL1C2Z2	Okresowa kontrola pH i zawartości metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo	UG	W
				TPGL1C2Z3	Coroczna aktualizacja rejestru zawierającego informacje o terenach na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi	UG	W
				TPGL1C2Z4	Kontrola ilości zużytych nawozów mineralnych i środków ochrony roślin	UG	W
					Okresowa kontrola szczelności oraz remonty		W

2.3.7 Matryca logiczna

Cele rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
1	2	3	4	5
Cele nadrzędne	Poprawa jakości środowiska pod względem ochrony ziemi i gleb		Dane z: Urzędu Gminy Gorzyce Urzędu Marszałkowskiego	

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Cele szczegółowe Programu	<p>Przeprowadzenie badań zanieczyszczeń glebowych i kwasowości, Przeciwdziałanie procesom erozyjnym,</p> <p>Wykorzystanie nieużytków i gruntów na terenach zalewowych na uprawy energetyczne, Organizacja lekcji wychowania ekologicznego dla dzieci i młodzieży oraz szkoleń dla rolników z zakresu Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, rolnictwa ekologicznego, prowadzenia gospodarstw agroturystycznych</p>	<p>Dostosowanie upraw do wymogów rolnictwa ekologicznego Dostosowanie dawek nawozowych do specyfiki i rodzaju gleb Zmniejszenie erozji gleb</p> <p>Zmniejszenie zużycia nieekologicznych paliw Wykształcona i zdolna do efektywnej ochrony środowiska młodzież</p>	Dane z: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach Dane ze Starostwa Powiatowego w Wodzisławiu Urzędu Gminy Gorzyce	Pozyskanie inwestorów, Pozyskanie odpowiednich środków finansowych
Oczekiwane rezultaty	<p>Zwiększenie atrakcyjności Gminy, rozwój agroturystyki ,przyciągnięcie większej ilości inwestorów Stworzenie Gminy przyjaznej środowisku zarówno pod względem ziemi, powietrza i wody</p>	<p>Oszacowanie zanieczyszczeń w glebie, a dzięki temu dostosowanie lokalizacji produkcji żywności ekologicznej. Poprzez zastosowanie ekologicznych paliw uprawianych na polach zmniejszy się zanieczyszczenie powietrza</p>	Pomiary zanieczyszczenia. gleb Obserwacje roślin Roczne zestawienie inwestorów.	Ogólna poprawa stanu jakości środowiska na terenie Gminy

2.3.8 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA WŁASNE GMINY*										

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

1.	Zlecenie przeprowadzenia badań zanieczyszczeń glebowych i kwasowości,	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Dostosowanie upraw do specyfiki podłoża	120			x	x	Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu
2.	Przeciwdziałanie procesom erozyjnym	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce właściciele terenów	Ochrona gruntów rolnych przed działaniem wody i wiatru	100			x	x	Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu
4.	Organizacja lekcji wychowania ekologicznego dla dzieci i młodzieży oraz szkoleń dla rolników z zakresu Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, prowadzenia gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyrobienie świadomości ekologicznej wśród młodzieży	40			x	x	
SUMA						290					

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	Partnerzy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**										

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

1.	Dostosowanie gospodarstw w celu przyjęcia turystów w gospodarstwach rolnych przez rolników	2004	2015	Właściciele gospodarstw rolnych	Zwiększenie dochodów rolników	150			x	x	Bank Ochrony Środowiska ,
2.	Wykorzystanie gruntów rolniczych i nieużytków na uprawy energetyczne,	2004	2015	Właściciele terenów	Zmniejszenie zużycia nie ekologicznych paliw	150			x	x	Śląski Związek Gmin i Powiatów WFOŚiGW
SUMA						300					

2.3.9 Wnioski

Działania zmierzające do ograniczenia zanieczyszczenia ziemi i gleb należy prowadzić w następujących kierunkach:

W zakresie rolnictwa rozwijać uprawę roślin przemysłowych .

Dla zwiększenia opłacalności rolnictwa należy w miarę możliwości dążyć do scalania gospodarstw i ścisłej współpracy rolników między sobą, do tworzenia grup producenckich, które będą bardziej konkurencyjne w stosunku do gospodarstw większych i produkujących masowo żywności nie ekologicznymi sposobami.

Ważnym zadaniem jest okresowe przeprowadzenie badań gleb na zawartość metali ciężkich, odczyn pH oraz inne zanieczyszczenia na całym obszarze Gminy, co pozwoli rolnikom dostosować rodzaje upraw, dawki wapnowania i nawożenia do cech gleb,

Jako działanie wspomagające należy informować, doszkalać i szkolić producentów rolnych i hodowców o możliwościach i szansach rozwoju przedsiębiorstwa rolnego w obecnie jak i w warunkach gospodarki rynkowej Unii Europejskiej,

W zakresie ochrony gleb przed erozją Urząd Gminy powinien zadbać o zadrzewienia, zakrzaczenia i zalesienia na terenach, które są najbardziej narażone na te procesy,

Poprzez nasadzenia i zakrzaczenia śródpolne, a także inne zabiegi przeciw erozyjne należy zapobiegać postępowaniu procesów erozji. Dodatkowym działaniem pomagającym chronić środowisko są plantacje roślin energetycznych, co przyczyni się do zwiększenia użycia ekologicznych paliw. Działania te będą realizowane w gospodarstwach rolników bez wsparcia finansowego Gminy.

Lekcje w szkołach dla dzieci i młodzieży spowodują, że rosnące społeczeństwo będzie większą wagę przywiązywać do otaczającego nas środowiska i zwracać uwagę na jego degradację,

2.4 Ochrona powietrza

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

2.4.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Czynnikiem, który w znacznym stopniu oddziałuje na poziom życia jest stan czystości powietrza. W ochronie powietrza przed zanieczyszczeniem występują dwa główne problemy o różnym stopniu trudności i różnych barierach utrudniających lub ograniczających ich rozwiązywanie.

Pierwszym jest zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza substancjami pyłowymi, powstającymi w wyniku spalania paliw i stosowania różnorodnych technologii przemysłowych. Drugi problem to zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza substancjami gazowymi.

Zanieczyszczenia to substancje, które ze względu na swoje właściwości zmieniają średni skład atmosfery. Substancje te są usuwane z atmosfery poprzez procesy fizyczne lub dzięki procesom biologicznym albo poprzez reakcje chemiczne, w których powstają inne związki będące często również zanieczyszczeniami tzw. zanieczyszczenia wtórne.

Do najważniejszych niekorzystnych zjawisk wymuszających działania w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem zalicza się:

- emisję zorganizowaną pochodząca ze źródeł punktowych (przemysł, usługi, lokalne kotłownie, z ogrzewania budynków mieszkalnych tzw. niska emisja),
- emisję niezorganizowaną tj. emisję zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu czy spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, itp., lub
- emisję ze źródeł liniowych i powierzchniowych (drogi, parkingi).

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w procesach przemysłowych są procesy spalania paliw dla potrzeb technologicznych oraz grzewczych. Przyczynami tego są przede wszystkim przestarzałe urządzenia wytwórcze, nisko sprawne instalacje ochrony środowiska, jak też spalanie niskiej jakości paliw.

Praktycznie wszystkie składniki spalin, z wyjątkiem pary wodnej są zanieczyszczeniami powietrza. Część z nich należy do składników mniej toksycznych, choć wywołujących

dalekosiężne skutki klimatyczne, ale pozostała większość to bardzo szkodliwe związki bezpośrednio zagrażające człowiekowi, zwierzętom i roślinności.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne oraz związki węgla elementarnego w postaci sadzy. Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i benzo(α)piren, który uznawany jest za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych, co przy występujących stężeniach stwarza istotne ryzyko zdrowotne dla mieszkańców. Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

Oprócz szkodliwego oddziaływania na środowisko naturalne i zdrowie ludzi, emisje zanieczyszczeń do powietrza powodują straty gospodarcze. Stopień oddziaływania na środowisko zależy od wielu czynników oraz od odporności organizmów na zanieczyszczenia. Również nie do pominięcia są czynniki klimatyczne takie jak: temperatura, nasłonecznienie, wilgotność powietrza czy prędkość wiatru. Żadne z zanieczyszczeń nie występuje pojedynczo, w formie wyizolowanej i rzadko które nie podlega w powietrzu dalszym przemianom. Poza tym w działaniu zanieczyszczeń na organizmy żywe obserwuje się występowanie zjawiska synergizmu, tj. działania skojarzonego, wywołującego efekt większy, niżby to wynikało z sumy efektów poszczególnych składników.

Ze źródeł emisji poza przemysłowych istotną rolę odgrywają źródła emisji niskiej związanej z eksploatacją niskosprawnych palenisk węglowych w domach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Paliwa stałe są i jeszcze przez długi okres czasu będą podstawowym nośnikiem energii (głównie ze względów ekonomicznych), wobec czego szczególną uwagę należy zwrócić na zagadnienia ograniczenia emisji zanieczyszczeń w procesie ich spalania, a więc na kierunki modernizacji samych źródeł ciepła, substytucję paliw, wprowadzenie nowych technik i technologii spalania, a także sprawdzone metody oczyszczania spalin i utylizacji odpadów paleniskowych. Należy zwrócić uwagę na możliwość wykorzystania czystych źródeł energii oraz źródeł odnawialnych. Do źródeł energetycznych o charakterze odnawialnym należy między innymi biomasa roślinna. Źródłem biomasy wykorzystywanej dla celów energetycznych mogą być odpady tartaczne oraz drewno odpadowe z wyrębu i czyszczenia lasów. Perspektywicznie dodatkowym źródłem biomasy mogą być uprawy energetyczne prowadzone na nieużytkach i terenach niezagospodarowanych, wilgotnych czy zalewowych.

Racjonalizacja wytwarzania i użytkowania ciepła jest najprostszą i najefektywniejszą metodą ochrony środowiska w wyniku bezpośredniego ograniczenia zużycia paliwa.

Charakterystyka systemów energetycznych i źródeł ciepła na terenie gminy Gorzyce

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

W Gminie Gorzyce nie występuje system ciepłowniczy. Istnieje natomiast na obszarze części gminy system gazowniczy. W Studium Uwarunkowań rozważa się możliwość dalszej gazyfikacji gminy.

Na terenie gminy Gorzyce zlokalizowanych jest łącznie 24 budynki publiczne, a wśród niektórych z nich przewiduje się wymianę źródła ciepła:

1. OSP Belsznica zasilany z kotłowni węglowej o mocy 35 kW;
2. OSP Bluszczów zasilany z kotłowni węglowej o mocy 15 kW;
3. OSP Czyżowice zasilany z kotłowni węglowej o mocy 40kW;
4. OSP Gorzyczki zasilany z kotłowni węglowej o mocy 60 kW;
5. OSP Olza zasilany z kotłowni węglowej o mocy 45 kW;
6. OSP Rogów i sala zasilany z kotłowni węglowej o mocy 45 kW;
7. OSP Turza Śl. zasilany z kotłowni węglowej;
8. OSP Uchylsko i świetlica zasilany z kotłowni węglowej o mocy 28 kW;
9. Urząd Gminy Gorzyce zasilany z kotłowni węglowej o mocy 200 kW;
10. Ośrodek Pomocy Społecznej i GZOF zasilany z kotłowni węglowej o mocy 40 kW;
11. Biblioteka Rogów zasilany z kotłowni węglowej o mocy 20 kW;
12. Biblioteka Turza Śl. / budynek usługowy/sołtysówka zasilany z kotłowni węglowej;
13. Wiejski Dom Kultury Czyżowice zasilany z kotłowni olejowej o mocy 120 kW;
14. Wiejski Dom Kultury Gorzyce/ biblioteka/OSP Gorzyce zasilany z kotłowni węglowej o mocy 200 kW;
15. Wiejski Dom Kultury Olza zasilany z kotłowni węglowej o mocy 100 kW;
16. Budynek gminny - usługowy ul. Raciborska Rogów zasilany z kotłowni węglowej;
17. Szatnia LKS Olszynka OLZA zasilany z kotłowni węglowej o mocy 16 kW;
18. Szatnia LKS Czyżowice zasilany z kotłowni węglowej o mocy 35 kW;
19. Budynek gminny Odra/świetlica (stara szkoła) zasilany z kotłowni węglowej o mocy 100 kW.

Ponadto na terenie Gminy znajduje się 18 obiektów szkół i przedszkoli, które zostały przekazane umowami użyczenia użytkownikom.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Na terenie gminy Gorzyce występują budynki o łącznej powierzchni ogrzewanej około 8 tys. m² (budynki użyteczności publicznej), o łącznej mocy zainstalowanej ponad 1 MW.

W zdecydowanej większości w budynkach gminnych zastosowano kotły węglowe, a w części wprowadzono przedsięwzięcia termomodernizacyjne.

Niska emisja

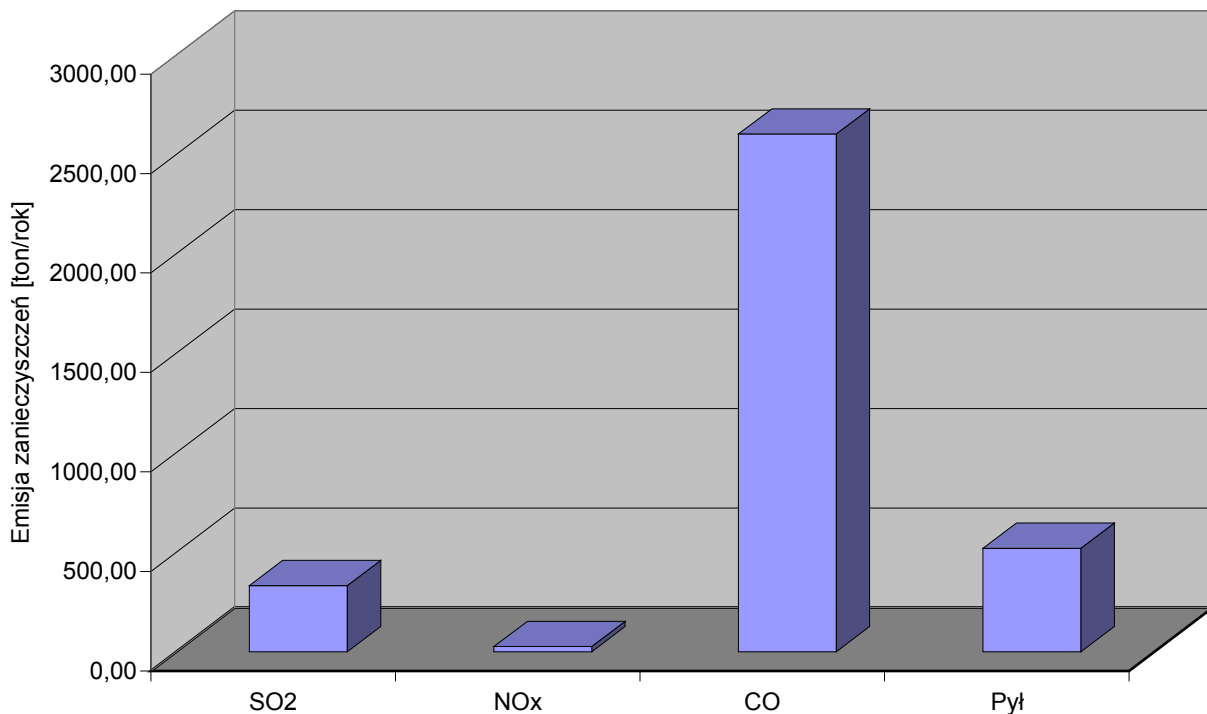
W chwili obecnej gospodarstwa domowe na terenie Gorzyce korzystają w zdecydowanej większości z niskosprawnych palenisk węglowych opalanych najczęściej niskogatunkowym węglem. Zanieczyszczenia emitowane są emitarami o wysokości około 10m, co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy.

W indywidualnym i komunalnym ogrzewnictwie funkcjonują jeszcze urządzenia grzewcze o przestarzałej konstrukcji jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do paleniska oraz bez regulacji i kontroli powietrza wprowadzanego do procesu spalania, o sprawności średniorocznej wynoszącej ok. 50%. W starych nieefektywnych urządzeniach grzewczych spala się niskiej jakości węgiel niesortymentowany, a często także różnego rodzaju materiały odpadowe i odpady komunalne.

Bilans emisji pyłowej i gazowej w gminie Gorzyce

Tabela 2-2.8 Emisje zanieczyszczeń do atmosfery na terenie gminy Gorzyce w 2002r.

Rodzaj zanieczyszczenia	System ciepłowniczy	Paliwo gazowe (gaz ziemny i płynny propan-butan)	Węgiel (kotły przydomowe i piece węglowe)	Kotły olejowe i inne	Suma
	ton/rok	ton/rok	ton/rok	ton/rok	ton/rok
1	2	3	4	5	6
SO₂	0,00	0,00	333,12	0,05	333,17
NO₂	0,00	0,75	26,02	0,05	26,83
CO	0,00	0,16	2602,49	0,01	2602,66
Pył	0,00	0,01	520,50	0,02	520,53

Rysunek 14 Emisja zanieczyszczeń na terenie gminy Gorzyce w 2002r.

Powyższe obliczenia oparto na:

- informacjach udostępnionych przez gminę Gorzyce;
- własnych analizach wykonawcy opracowania.

Na podstawie powyższej tabeli i wykresu można stwierdzić, że najwyższy poziom emisji CO i pyłu związany jest ze spalaniem węgla w kotłach przydomowych i piecach węglowych.

Gmina na tle 9 gmin powiatu wodzisławskiego charakteryzuje jednym z niższych poziomów emisji zanieczyszczeń SO₂, NO₂, CO i pyłu.

Analizując przyczyny wciąż jeszcze dużej ilości zużywanego węgla w stosunku do innych nośników energii należy uwzględnić czynniki ekonomiczne i dostępność do innych źródeł energii (niewielki obszar objęty systemem gazowniczym oraz brak systemu ciepłowniczego na terenie gminy). Głównym paliwem stałym wykorzystywanym przez mieszkańców jest węgiel oraz odpady z jego przeróbki (muł węglowy), w małym zaś stopniu biomasa oparta na drewnie. Natomiast pozostałe nośniki ciepła, które są przyjazne dla środowiska tj. gaz propan – butan, olej opałowy i energia elektryczna są znacznie droższe i dlatego stosowane są przez zamożniejszą część społeczeństwa lub firmy i instytucje.

Komunikacyjne źródła zanieczyszczeń

Drugim źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w Gorzycach jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Na skutek czynności eksploatacyjnych do atmosfery emitowane są węglowodory.

Charakterystycznymi cechami emisji komunikacyjnej są:

- stosunkowo duże stężenie tlenu węgla, tlenków azotu i węglowodorów lotnych;
- koncentracja zanieczyszczeń wzdłuż dróg;
- nierównomierność w okresach dobowych i sezonowych związana ze zmianami natężenia ruchu.

Na wielkość tej emisji mają wpływ:

- stan jezdni;
- konstrukcja i stan techniczny silników pojazdów, warunki pracy silników;
- rodzaj paliwa;
- płynność ruchu.

Jest to problem narastający, zwłaszcza na terenie gmin i centrum miast. Mimo prowadzonej tam modernizacji układów komunikacyjnych, wskutek lawinowo narastającej liczby samochodów, płynność ruchu w godzinach szczytu jest zakłócona. Obecność spalin samochodowych najdotkliwiej odczuwany jest w letnie, słoneczne dni, ponieważ oprócz toksycznych spalin tworzy się bardzo szkodliwa dla zdrowia, przypowierzchniowa warstwa ozonu pochodzenia fotochemicznego.

Ze względu na dużą ilość czynników, jak i znaczny zakres ich zmienności bardzo trudno jest wyznaczyć ilość substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery. Na podstawie znanych wartości średniego statystycznego składu mieszanki dla poszczególnych rodzajów silników i odpowiadających im wartości emisji substancji oszacowano sumaryczną emisję (wg J Jakubowski – „Motoryzacja a środowisko”).

Tabela 2-2.9 Przeciętny skład spalin silnikowych (w % objętościowo)

Składnik	Silniki o zapłonie iskrowym	Silniki wysokoprężne	UWAGI
1	2	3	4
Azot	24-77	76-78	nietoksyczny
Tlen	0,3-8	2-18	nietoksyczny
Para wodna	3,0-5,5	0,5-4	nietoksyczny
Dwutlenek węgla	5,0-12	1-10	nietoksyczny
Tlenek węgla	0,5-10	0,01-0,5	toksyczny
Tlenki azotu	0,0-0,8	0,0002-0,5	toksyczny
Węglowodory	0,2-3	0,009-0,5	toksyczny
Sadza	0,0-0,04	0,01-1,1	toksyczny
Aldehydy	0,0-0,2	0,001-0,009	toksyczny

Emisja niezorganizowana

Do emisji niezorganizowanej zaliczyć można emisję zanieczyszczeń pyłowo - gazowych wprowadzanych do powietrza z obiektów powierzchniowych takich jak hałdy, składowiska odpadów, oczyszczalnie ścieków, jak również emisję zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych.

Emisja transgraniczna

Na stan atmosfery w Gorzycach ma także wpływ emisja zanieczyszczeń źródeł energii spoza granic Gminy. Są to zakłady przemysłowe, elektrownie, elektrociepłownie i ciepłownie zlokalizowane poza granicami gminy, w tym także poza granicami kraju Ostrawsko Karwińskiego Okręgu Przemysłowego (Czechy).

Ocena stanu jakości powietrza

Stan zanieczyszczenia atmosfery na terenie gminy Gorzyce badany jest przez Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Katowicach (WSSE) w ramach sieci stanowisk pomiarowych.

Na terenie gminy Gorzyce zlokalizowano 4 stanowiska pomiaru opadu pyłu oraz metali. Na podstawie danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Katowicach przedstawiono roczny poziom opadu pyłu oraz metali w powiecie wodzisławskim. W gminie Gorzyce obserwuje się stosunkowo niski poziom opadu pyłu z lekką tendencją spadkową.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Tabela 2-2.10 Opad pyłu w gminach i miastach powiatu wodzisławskiego w 2000 roku

Miasto/Gmina	Opad pyłu w roku 2000 w okresach – wartość dopuszczalna 200 [g/(m ² rok)]				Średnia w okresach	
	Grzewczy zimowy [g/(m ² sezon)]	Letni [g/(m ² sezon)]	Grzewczy jesienny [g/(m ² sezon)]	Rok [g/(m ² rok)]	Lata 1995/99 [g/(m ² rok)]	Lata 1996/00 [g/(m ² rok)]
1	2	3	4	5	6	7
Godów*	15	29	10	54	220	163
Gorzyce*	20	30	12	61	205	181
Lubomia	18	41	18	77	288	239
Marklowice*	15	31	11	56	235	169
Mszana*	16	30	14	60	250	187
Pszów	6	63	6	75	182	146
Radlin*	19	37	13	69	325	231
Rydułtowy*	22	52	18	92	343	279
Wodzisław Śl.*	15	36	11	62	279	184

Tabela 2-2.11 Opad pyłu w gminach i miastach powiatu wodzisławskiego w 2001 roku

Miasto/Gmina	Opad pyłu w roku 2001 w okresach – wartość dopuszczalna 200 [g/(m ² rok)]				Średnia w okresach	
	Grzewczy zimowy [g/(m ² sezon)]	Letni [g/(m ² sezon)]	Grzewczy jesienny [g/(m ² sezon)]	Rok [g/(m ² rok)]	Lata 1996/00 [g/(m ² rok)]	Lata 1997/01 [g/(m ² rok)]
1	2	3	4	5	6	7
Godów*	20	29	17	66	72	65
Gorzyce*	15	23	11	49	65	60
Lubomia	30	34	25	89	88	83
Marklowice*	21	33	12	70	67	61
Mszana*	29	18	9	55	67	59
Pszów	13	30	8	50	55	53
Radlin*	34	39	20	92	94	88
Rydułtowy*	32	40,5	15,5	88	103,5	95
Wodzisław Śl.*	22	22	9	53	77	66

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Tabela 2-2.12 Opad pyłu w gminach i miastach powiatu wodzisławskiego w 2002 roku

Miasto/Gmina	Opad pyłu w roku 2002 w okresach – wartość dopuszczalna 200 [g/(m ² rok)]				Średnia w okresach	
	Grzewczy zimowy [g/(m ² sezon)]	Letni [g/(m ² sezon)]	Grzewczy jesienny [g/(m ² sezon)]	Rok [g/(m ² rok)]	1997/01	1998/02
					Lata [g/(m ² rok)]	Lata [g/(m ² rok)]
1	2	3	4	5	6	7
Godów*	16	29	9	54	57	56
Gorzyce*	16	24	5	46	60	57
Lubomia	24	36	9	69	83	82
Markłowice*	24	34	12	70	61	61
Mszana*	16	20	9	45	59	55
Pszów	12	42	10	63	53	57
Radlin*	24	36	20	81	81	77
Rydułtowy*	26	44	16	86	95	90
Wodzisław Śl.*	15	27	10	51	66	59

Tabela 2-2.13 Opad metali w gminach i miastach powiatu wodzisławskiego w 2000 roku

Miasto/Gmina	Opady metali w 2000 roku Jedn.: [mg/(m ² rok)]; [g/(m ² rok)] - Fe								
	Pb	Zn	Cd	Cu	Cr	Ni	Fe	Mn	Co
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Wartości dopuszczalne	100	-	10	-	-	-	-	-	-
Godów*	12,3	65	0,45	4,7	1,9	3,0	1,43	30	1,30
Gorzyce*	10,5	79,3	0,3	4,5	1,5	3,4	1,45	28,3	1,56
Lubomia	13	89	0,28	6	3	2,4	1,3	48	0,89
Markłowice*	11	73	0,23	5	2	3,75	1,2	28	3,59
Mszana*	9,3	73,5	0,25	4,5	1,68	2,3	1,0	24,3	0,65
Pszów	11	826	1,05	10	1,30	14,1	0,8	22	1,40
Radlin*	24	575,5	0,69	6	1,95	2,9	1,5	37	1,18
Rydułtowy*	18,5	121,5	0,66	14,5	2,45	3,25	2,25	55	0,99
Wodzisław Śl.*	11	81,3	0,27	4,5	1,75	3,10	1,15	31,5	0,90

Tabela 2-2.14 Opad metali w gminach i miastach powiatu wodzisławskiego w 2001 roku

Miasto/Gmina	Opady metali w 2001 roku Jedn.: [mg/(m ² rok)]; [g/(m ² rok)] - Fe								
	Pb	Zn	Cd	Cu	Cr	Ni	Fe	Mn	Co
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Wartości dopuszczalne	100	-	10	-	-	-	-	-	-
Godów*	10	61	0,48	8	1,1	1,8	1,4	29	1,36
Gorzyce*	9	53	0,29	5	1,1	1,1	1,0	21	0,89
Lubomia	11	70	0,3	5	1,3	1,5	1,3	49	1,16
Markłowice*	16	73	0,37	7	1,7	2,0	1,6	36	1,19
Mszana*	9	82	0,46	4	1,2	1,3	1,0	22	0,80
Pszów	7	63	0,27	3	0,7	3,6	0,6	10	0,69
Radlin*	18	470	0,48	11	1,8	3,0	1,8	37	1,27
Rydułtowy*	19	141	0,68	11	2,1	2,7	2,6	51	1,51
Wodzisław Śl.*	11	111	0,25	5	1,6	1,7	1,2	27	1,01

2.4.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb

Podejmowane działania stwarzające warunki umożliwiające realizację zadań w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Gorzyce powinny być realizowane poprzez:

1. Podnoszenie społecznej świadomości proekologicznej w zakresie ochrony powietrza i przedstawienie szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla zdrowia i kosztów społeczno-ekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniem atmosfery.
2. Opracowanie i wdrożenie programu ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Gorzyce.
3. Uporządkowanie zabudowy zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
4. Określenie potencjalnych terenów lokalizacji obiektów szkodliwych.
5. Ograniczenie emisji ze środków transportu przez poprawę stanu technicznego dróg, budowę ścieżek rowerowych oraz rowerowych tras rekreacyjno-sportowych, promowanie korzystania z publicznych środków transportu.
6. Dbłość o stan techniczny dróg.
7. Modernizację systemu komunikacyjnego.

2.4.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

Przyjęcie Polski do Unii Europejskiej spowoduje konieczność dostosowania krajowych systemów prawa do obowiązującego prawa UE we wszystkich dziedzinach. W zakresie jakości powietrza w UE obowiązują:

„Dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza Dyrektywa 96/62/WE”. Dyrektywa ta ma na celu określenie głównych zasad wspólnej strategii. Strategia ta:

- definiuje i wytycza cele jakości powietrza dla obszaru UE w celu uniknięcia, zapobieżenia lub ograniczenia szkodliwych skutków dla zdrowia ludzi i środowiska,
- dokonuje oceny jakości powietrza w państwach członkowskich na podstawie wspólnych przyjętych metod i kryteriów,
- przewiduje opracowanie odpowiednich materiałów informacyjnych i zapewnienie dostępu do nich obywatelom,
- zakłada utrzymanie jakości powietrza, jeżeli jest ona dobra i poprawienie jej w innych przypadkach.

Obowiązujące normy jakości powietrza, będą zastępowane przez dyrektywy „córki” na podstawie dyrektywy ramowej:

- Dyrektywa 70/220/EWG i 94/12/WE – ustanawia wymogi techniczne i dopuszczalne wartości dla CO i nie spalonych emisji węglowodorów z silników pojazdów samochodowych.
- Dyrektywa 72/306/EWG, 77/537/EWG – ustanawia normy dla maksymalnej ilości spalin z silników diesla w pojazdach samochodowych, ciągnikach używanych w rolnictwie i leśnictwie.
- Dyrektywa 80/779/EWG – w sprawie dopuszczalnych i zalecanych stężeń SO₂ i cząstek zawieszonych w powietrzu.
- Dyrektywa 82/884/EWG – ustanowienie maksymalne wartości stężeń ołowiu w powietrzu atmosferycznym.
- Dyrektywa 85/203/EWG – ustanawia obowiązujące dopuszczalne wartości tlenu azotu.
- Dyrektywa 88/77/EWG – ustanawia wymogi techniczne i dopuszczalne CO, węglowodorów, NO_x dla samochodów ciężarowych.
- Dyrektywa 85/210/EWG – w sprawie zawartości ołowiu w benzynie.
- Dyrektywa 92/72/EWG – ustanawia wartości progowe ozonu.
- Dyrektywa 93/12/EWG – w sprawie zawartości siarki w paliwach płynnych.
- Dyrektywa 94/63/WE – ma na celu ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (VOC) pochodzących z magazynowania i dystrybucji benzyny.
- Dyrektywa 99/30/WE w sprawie wartości granicznych stężenia SO₂, NO₂, NO_x, pyłu i ołowiu w powietrzu,
- Dyrektywa 84/360/EWG w sprawie ograniczania zanieczyszczeń powietrza powodowanych przez zakłady przemysłowe,
- Dyrektywa 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń,
- Dyrektywa 88/609/EWG w sprawie ograniczenia emisji z niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw,
- Dyrektywa 89/369/EWG w sprawie zapobiegania zanieczyszczaniu powietrza przez nowe zakłady spalania odpadów komunalnych.

- Dyrektywa nr 2003/17/EC Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z 3 marca 2003 wprowadzająca poprawki do Dyrektywy 98/70/EC dot. jakości benzyny i oleju napędowego.
- Dyrektywa Komisji nr 2002/80/EC z 3 października 2002 dostosowania do postępu technicznego Dyrektywy Rady Europy nr 70/220/EEC o sposobach jakie powzięte mają zostać przeciw zanieczyszczeniu powietrza przez emisję z silników samochodowych.
- Decyzja Rady Europejskiej nr 2003/507/EC z 13 Czerwca 2003 o przystąpieniu Wspólnot Europejskich do protokołu z 1979 Konwencji o dalekosiężnych skutkach transgranicznego zanieczyszczenia powietrza.
- Decyzja Rady Europy nr 2003/37/E z 16 stycznia 2003 dot. o metodach pomiaru PM2.5 wg Dyrektywy 1999/30/EC

Dostosowywanie się do prawa UE spowoduje konieczność zmniejszenia emisji szkodliwych substancji do powietrza. Związane jest to z wieloma inwestycjami i modernizacjami istniejących źródeł ciepła oraz dociepleniem budynków. Działania takie spowodują zmniejszenie zużycia energii co w konsekwencji obniży ilość odprowadzanych zanieczyszczeń do powietrza.

2.4.2.2 Aktualny stan prawa polskiego w zakresie ochrony powietrza

Ustawa Prawo ochrony środowiska wprowadza ogólne zasady ochrony powietrza polegające na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości oraz obowiązki organów administracji w sprawie utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach, zaś rozporządzenia jako akty wykonawcze wprowadzają szczegółowe zasady.

Ochrona środowiska w zakresie ochrony powietrza realizowana jest w oparciu o następujące przepisy prawne:

- Ustawa z dnia 27.04.2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami);
- Ustawa z dnia 27.07.2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz.1085 z późniejszymi zmianami);
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 25.06.2002r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 112, poz. 982);

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Rozporządzenie z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 197, poz. 1667);
- Rozporządzenie z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 179, poz. 1490);
- Rozporządzenie z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203, poz. 1718);
- Rozporządzenie z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549)
- Rozporządzenie z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 110, poz. 1057)
- Rozporządzenie z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Dz. U. Nr 110, poz. 1058);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717);
- Rozporządzenie z dnia 30 maja 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (Dz. U. Nr 104, poz. 971);
- Obwieszczenie z dnia 15 kwietnia 2003 r. w sprawie średniej krajowej przychodów gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w 2002 r. przypadających na jednego mieszkańca (Mon. Pol. Nr 23, poz. 340);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 1, poz. 12, z dnia 8 stycznia 2003 r.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30.07.2001r. w sprawie wprowadzenia do powietrza substancji zanieczyszczających z procesów technologicznych i operacji technicznych (Dz. U. Nr 87, poz. 957.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 06.06.2002r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 06.06.2002r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 798.);
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 17.09.1987r. w sprawie dopuszczalnych do wprowadzania do powietrza atmosferycznego rodzajów i ilości substancji zanieczyszczających, wytwarzanych przez silniki spalinowe (Dz. U. Nr 14, poz. 87);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20.11.2001r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. Nr 122, poz. 805).
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 03.09.1998r. w sprawie metod obliczania stanu zanieczyszczenia powietrza dla źródeł istniejących i projektowanych (Dz. U. Nr 122, poz. 805).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 20.09.2000r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 98, poz. 1067).

2.4.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska gminy Gorzyce w zakresie ochrony powietrza wraz ze stanem docelowym

W zdecydowanej większości budynki ogrzewane są przestarzałymi systemami centralnego ogrzewania, zaopatrzonymi w kotły o mocach cieplnych do 100 kW. Stosowane urządzenia grzewcze są nieefektywne, kominy spalinowe są niskie i technicznie niesprawne, spalany węgiel – złej jakości. W konsekwencji, wiele trujących części lotnych, zawartych

w spalonym węglu (smoły, popioły, toksyczne gazy, będące w 30% składnikami węgla) nie są spalane, lecz uwalniane bezpośrednio do atmosfery.

W Gorzycach do celów indywidualnego ogrzewnictwa starej generacji wciąż spalany jest węgiel, co powoduje znaczną emisję substancji szkodliwych do atmosfery. Emisja zanieczyszczeń z tych źródeł jest szczególnie uciążliwa ze względu na niskie kominy i małe rozproszenie zanieczyszczeń.

Diagnoza sytuacji ekoenergetycznej gminy Gorzyce w kontekście ochrony powietrza

1. Analiza sytuacji strategicznej w gospodarce ekoenergetycznej gminy wskazuje na istnienie mało sprzyjających warunków zewnętrznych umożliwiających restrukturyzację energetyki konwencjonalnej i rozwój energetyki odnawialnej.
2. W ślad za rządową strategią rozwoju energetyki odnawialnej nie pojawiły się preferencje i instrumenty finansowe zachęcające gminę do realizacji projektów ekoenergetycznych.
3. Utrzymuje się nadal niekorzystna relacja jednostkowych kosztów produkcji i cen energii ze źródeł odnawialnych w porównaniu z energetyką konwencjonalną.

4. Szanse na zmianę systemów grzewczych w powiecie tkwią w wysokich wymaganiach dotyczących jakości powietrza oraz we wzroście dostępności środków europejskich związanych z realizacją infrastruktury środowiskowej.
5. Na niekorzyść inicjatyw, innowacji i inwestycji związanych z ochroną powietrza, dla gminy działać będzie w średnioterminowej perspektywie słabość finansowa uczestników lokalnego rynku kapitałowego, a zwłaszcza gospodarstw domowych.

2.4.3 Cele i kierunki działań

Według „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego” jednym z priorytetów strategii rozwoju jest: „poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu”.

Stąd jednym z celów strategicznych jest: „polepszenie jakości powietrza”.

Osiągnąć to można poprzez następujące kierunki działań:

- „redukcja niskiej emisji, ograniczenie emisji CO₂ (oraz NO_x + SO_x), ograniczenie strat energetycznych”,
- „zintegrowanie i rozbudowa systemu ciepłowniczego regionu, rozwój odnawialnych systemów produkcji energii oraz mikrogeneracji; rozbudowa systemu wspierania inwestycji odnawialnych źródeł energii; przebudowa świadomości społecznej w zakresie racjonalnego użytkowania energii”,
- „promocja wykorzystania alternatywnych źródeł energii”.

Drugim ważnym dokumentem jest „Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego”, w którym do celów długoterminowych (do 2015r.) zaliczono „polepszenie jakości powietrza atmosferycznego”.

Według w/w dokumentu do celów krótkoterminowych (do 2004r.) zaliczono między innymi opracowanie strategii i programów wdrożeniowych dla osiągnięcia obniżenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu do określonych poziomów, rozpoczęcie procesu wdrażania wspólnotowych aktów prawnych dotyczących poprawy jakości powietrza, ograniczenie emisji z procesów spalania paliw, utrzymania wielkości emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych do powietrza na poziomie emisji z 1999r.

Poza tym Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności, Projekt z dnia 13 lutego 2003, która w priorytetach Funduszu Spójności w ochronie środowiska w latach 2004 - 2006 dotyczących poprawy jakości powietrza przyjmuje:

- modernizację i rozbudowę miejskich systemów ciepłowniczych (źródeł, sieci) połączoną z likwidacją "niskiej emisji" w strefach o znaczących przekroczeniach dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza,
- systemową konwersję palenisk domowych na rozwiązania przyjazne zdrowiu i środowisku (głównie zamiana węgla na gaz, w okresie początkowym - eliminacja węgla niskiej jakości, ew. przejście na paliwa bezdymne),

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- podniesienie efektywności wykorzystania energii i jej oszczędzanie, szersze stosowanie alternatywnych źródeł energii,
- działanie mające na celu redukcję uciążliwości transportu.

2.4.4 Priorytety ekologiczne

Strategia Gminy w zakresie ochrony powietrza

Kierunki działań podejmowanych na rzecz rozwoju gminy Gorzyce w oparciu o program zrównoważonego rozwoju zostały wyznaczone w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzyce*.

Najważniejsze cele w zakresie ochrony powietrza wymienione w tym dokumencie to:

Cel główny 3: „Ekorozwój zasadą rozwoju gminy” w tym następujące zadania:

- Zadanie 1: „Eliminacja uciążliwości związanych z zanieczyszczeniem powietrza w wyniku niskiej emisji w terenach zabudowanych”.
- Zadanie 2: „Eliminacja uciążliwości związanych z transportem poza obszarem zabudowanym gminy i w terenach zabudowy mieszkalnej”.

Strategia powiatu w zakresie ochrony powietrza

W „Strategii rozwoju powiatu Wodzisławskiego” zawarto wizję POWIAT WODZISŁAWSKI MIEJSCEM LUDZI SPOKOJNYCH O SWOJĄ PRZYSZŁOŚĆ, MIEJSCEM BOGATYM W INWESTYCJE, Z ROZWINIĘTĄ TURYSTYKĄ, MINIMALNYM BEZROBOCIEM, KWITNĄCYM ROLNICTWEM I BARDZO DOBRZE ROZWINIĘTYM SEKTOREM MSP, która odwołuje się do specyfiki miast i gmin znajdujących się w powiecie Wodzisławskim.

W tym dokumencie zawarto cele:

Cel Strategiczny III w obszarze „GOSPODARKA” Rozwój rekreacji i turystyki

- Zadanie 1 Opracowanie (we współpracy z gminami) powiatowego programu rozwoju turystyki i rekreacji.
- Zadanie 2 Wytyczenie ścieżek rowerowych.

Cel Strategiczny VI Dywersyfikacja działań w obszarze przemysłu węglowego i przetwórstwa węgla kamiennego

Zadanie 1 Opracowanie projektów dla ekologicznego wykorzystania węgla.

Cel Strategiczny VI w obszarze „EDUKACJA” Tworzenie warunków do efektywnego funkcjonowania oświaty

Zadanie 4 Przeprowadzenie prac inwestycyjnych i remontowych na obiektach szkolnych w celu poprawy stanu technicznego szkół ze szczególnym uwzględnieniem zmniejszeniem kosztów energii.

Cel Strategiczny I w obszarze „INFRASTRUKURA TECHNICZNA” Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej

- Zadanie 2 Opracowanie koncepcji optymalnych rozwiązań komunikacyjnych.
- Zadanie 8 Opracowanie programu modernizacji i remontów w zakresie istniejących dróg w obrębie powiatu.
- Zadanie 17 Budowa ścieżek rowerowych, w tym również łączących szlaki międzynarodowe.

Cel Strategiczny III Rozwój infrastruktury związanej z ochroną środowiska

- Zadanie 1 Opracowanie kompleksowego planu związanego z ochroną środowiska powiatu zgodnie z wymogami Unii Europejskiej.
- Zadanie 3 Podejmowanie wspólnych inwestycji ponadgminnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, niskiej emisji zanieczyszczeń oraz gospodarki odpadami.
- Zadanie 12 Skuteczne egzekwowanie kar za zanieczyszczenie środowiska.
- Zadanie 15 Zwiększenie stopnia wyedukowania społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska.

Cel Strategiczny III Poprawa ilości i jakości usług w zakresie telekomunikacji i sieci energetycznych

- Zadanie 1 Zainicjowanie przez władze samorządowe opracowania koncepcji i przygotowanie projektów technicznych w zakresie telekomunikacji i sieci ciepłno-energetycznych.
- Zadanie 2 Wystąpienie z inicjatywą opracowania kompleksowego programu ucieplnienia gmin – centralizacja źródeł emisji wyposażonych w wysokosprawne urządzenia oczyszczające gazy odlotowe.
- Zadanie 3 Wystąpienie z inicjatywą rozbudowy i modernizacji sieci przesyłowych w tym : gazowych, C.O. i elektroenergetycznych.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.4.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008

W ramach realizacji zadań krótkoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Gorzyce należy przyjąć następujące programy:

1. Opracowanie i wdrażanie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza.
2. Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami).
3. Działania związane z ruchem kołowym:
 - unowocześnienie układu komunikacyjnego;
 - poprawa stanu technicznego dróg;
 - budowa ścieżek rowerowych zgodnie z zaleceniami Studium Uwarunkowań.
4. Zakaz wypalania traw i rżysk.
5. Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska.
6. Oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od terenów działalności uciążliwej - wyznaczenie terenów pod lokalizację przemysłu przyjaznego dla środowiska, uporządkowanie zabudowy zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
7. Zorganizowanie programów edukacyjnych dla szerokich kręgów społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza ze szczególnym uwzględnieniem wskazywania szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla zdrowia oraz kosztów społeczno-ekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniem atmosfery.

2.4.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015

W ramach realizacji zadań długoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie Gminy Gorzyce należy przyjąć następujący cel długoterminowy: „Poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu” w tym następujące zadania stanowiące kontynuację zadań krótkoterminowych:

- realizacja programu likwidacji niskiej emisji;
- realizacja zadań wynikających z „Założeń do planu zaopatrzenia ...”;
- poprawa stanu technicznego dróg; w tym dróg śródpolnych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- realizacja programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony powietrza.

2.4.5 Mechanizmy prawno-ekonomiczne

Mechanizmy prawne służące realizacji ochrony środowiska w zakresie ochrony powietrza, a nakładające na organy administracji samorządowej określone zadania wynikają z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy Prawo energetyczne czy ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.

Obowiązujące akty prawne w zakresie ochrony powietrza określają dopuszczalne wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu w odniesieniu do jednostek organizacyjnych. Na jednostki te nałożono obowiązek stosowania metod, technologii, środków technicznych chroniących powietrze przed zanieczyszczeniem. Jednostka organizacyjna wprowadzająca do powietrza substancje zanieczyszczające jest zobowiązana posiadać decyzję ustalającą rodzaje i ilości substancji dopuszczonych do wprowadzenia do powietrza. Decyzję taką wydaje starosta powiatu.

Zgodnie z obowiązującym prawem z obowiązku tego są zwolnione jednostki organizacyjne:

1. z których wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza odbywa się w sposób nieorganizowany, bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych,
2. wentylacji grawitacyjnych,
3. energetycznych:
 - opalanych węglem kamiennym o łącznej nominalnej mocy do 5 MW_t,
 - opalanych koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym o łącznej nominalnej mocy do 10 MW_t,
 - opalanych paliwem gazowym o łącznej nominalnej mocy do 15 MW_t,
4. innych niż energetyczne o łącznej nominalnej mocy do 1 MW_t, opalanych węglem kamiennym, koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym, paliwem gazowym,
5. do przetaczania paliw płynnych,
6. do suszenia zboża,
7. w lakierniach zużywających na dobę mniej niż 3 kg lakierów wodnych i lakierów o wysokiej zawartości cząstek stałych,
8. stosowanych w gastronomii,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

9. w oczyszczalniach ścieków,
10. w zbiornikach bezodpływowych kanalizacji lokalnej,
11. w przechowalniach owoców i warzyw.
12. stosowanych w hutach szkła - o wydajności mniejszej niż 1 tona na dobę,
13. stosowanych w fermach hodowlanych, z wyłączeniem instalacji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w art. 51 ust. 1 ustawy (POŚ),
14. do suszenia, brykietowania i mielenia węgla - o mocy przerobowej mniejszej niż 30 ton surowca na godzinę,
15. stosowanych w młynach spożywczych,
16. do produkcji wapna palonego - przy wydajności mniejszej niż 10 ton na dobę.

Najbardziej uciążliwa dla środowiska emisja pochodząca z zabudowy mieszkaniowej nie jest objęta regulacjami prawnymi. W przypadku gdy na określonym obszarze nastąpiło przekroczenie dopuszczalnych stężeń substancji zanieczyszczających na mocy art. 96 ustawy POŚ – wojewoda jest upoważniony do wydawania rozporządzenia, w którym może określić dla danego terenu jakość albo rodzaje paliw dopuszczonych do stosowania przez wymienione jednostki administracyjne oraz przez osoby fizyczne, a także sposób realizacji i kontroli obowiązku. Rozporządzenie to może wydać tylko w celu ograniczenia zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi i zapobieżenia zniszczeniu środowiska.

Środki finansowo-prawne ochrony środowiska stanowią w szczególności:

- opłata za korzystanie ze środowiska, która ponoszona jest między innymi za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- administracyjna kara pieniężna, która ponoszona jest za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, ustalonych decyzją w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza
- zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska.

Wysokość opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych zależy od ilości i rodzaju gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza.

Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji do środowiska. Opłatę ustala się według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

środowiska miało miejsce, a podmiot korzystający ze środowiska wnosi opłatę do końca miesiąca następującego po upływie każdego kwartału.

Podmiot korzystający ze środowiska bez uzyskania wymaganego pozwolenia lub innej decyzji ponosi opłatę podwyższoną za korzystanie ze środowiska. W razie korzystania ze środowiska z przekroczeniem lub naruszeniem warunków określonych w pozwoleniu lub innej decyzji podmiot korzystający ze środowiska ponosi, oprócz opłaty, administracyjną karę pieniężną.

Opłaty za korzystanie ze środowiska podmiot korzystający ze środowiska wnosi na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce korzystania ze środowiska. Opłaty za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wynikające z eksploatacji urządzeń, wnosi się na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce rejestracji podmiotu korzystającego ze środowiska.

Administracyjne kary pieniężne podmiot korzystający ze środowiska wnosi na rachunek wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, który wydał decyzje w przedmiocie wymierzenia kary.

Wpływy z tytułu opłat i kar stanowią przychody odpowiednich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Ochrona powietrza związana jest z zainwestowaniem znaczących kwot na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych. Zadania w tym zakresie w nieznacznym tylko zakresie realizowane są bezpośrednio przez gminę (dotyczy to likwidacji niskiej emisji z kotłowni budynków administrowanych przez gminę). Pozostałymi inwestorami są mieszkańcy, instytucje oraz przedsiębiorcy z terenu gminy. Gmina dla realizacji przyjętych w zakresie ochrony powietrza celów, może stwarzać inwestorom odpowiednie warunki np. zachęty ekonomiczne. Przykładami takich rozwiązań mogą być zwolnienia z podatku od nieruchomości (na kilka lat) lub dofinansowanie do inwestycji ze środków gminnego funduszu ochrony środowiska.

2.4.6 Rejestr celów i zadań środowiskowych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
P1	Poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu	P1C1	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niezorganizowanej (obszarowej)	P1C1Z1	Opracowanie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	UG Gorzyce	W
				P1C1Z2	Wdrażenie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	UG Gorzyce	W
				P1C1Z3	Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, en. Elektr. I paliwa gazowe” zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami).	UG Gorzyce	W
				P1C1Z4	Wprowadzenie zakazu wypalania traw i rżysk	UG Gorzyce	L
				P1C1Z5	Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska	UG Gorzyce	L
				P1C1Z6	Oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od terenów działalności uciążliwej - wyznaczenie terenów pod lokalizację przemysłu przyjaznego dla środowiska, uporządkowanie zabudowy zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania	UG Gorzyce	L

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.4.7 Matryca logiczna

Cele Rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
Cele nadrzędne	Ochrona środowiska i zasobów naturalnych	Obniżenie poziomów substancji w powietrzu	Pomiary imisji zanieczyszczeń w środowisku	
Cele szczegółowe Programu	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z procesów energetycznego spalania węgla w niskosprawnych urządzeniach grzewczych Ograniczenie niskiej emisji niezorganizowanej dla budynków użyteczności publicznej, zasobów mieszkaniowych wielorodzinnych i zabudowy indywidualnej na terenie Gminy Ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez wprowadzenie zmian w układzie komunikacji	Stworzenie i wdrożenie programów ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Gorzyce Dążenie do wykorzystania energii odnawialnej ze szczególnym uwzględnieniem biomasy i energii geotermalnej Pełny i konsekwentny zakaz wypalania traw, spalania odpadów na powierzchni ziemi Unowocześnienie układu komunikacyjnego Preferencje ogrzewania ekologicznego (przy użyciu paliw ekologicznych) i zbiorowego w domach mieszkalnych oraz jego upowszechnienie Wymuszenie obniżenia emisji skażeń do atmosfery z emitorów zakładów przemysłowych w gminie i poza jej granicami Wykluczenie lokalizacji uciążliwych dla środowiska przyrodniczego zakładów produkcyjnych i preferencje dla małych przedsiębiorstw o nieuciążliwych procesach produkcyjnych	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach Starostwo powiatowe w Wodzisławiu Urząd Gminy w Gorzycach WIOŚ w Katowicach	Pozyskanie odpowiednich środków finansowych Pozyskanie inwestorów
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie atrakcyjności Gminy i dostępności terenów rekreacyjnych przy jednoczesnej poprawie jakości powietrza	Porównawcze pomiary imisji na wybranych obszarach Gminy Gorzyce Poprawa kondycji lasów	Ankiety Pomiary imisji zanieczyszczeń Obserwacje drzewostanów	Ogólna poprawa stanu jakości powietrza na terenie gminy

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.4.8 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA WŁASNE GMINY*										
1	Opracowanie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	2004	2005	Gmina Gorzyce	Obniżenie zapotrzebowania na energię cieplną.	10	x		x	x	Starostwo Powiatowe
2	Wdrażenie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	2004	2015	Gmina Gorzyce		(2)	x	x	x	x	właściciele posesji
3	Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, en. Elektr. i paliwa gazowe” zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami).	2004	2006	Gmina Gorzyce	Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	10			x	x	
4	Poprawa stanu technicznego dróg w tym dróg śródpolnych	2004	2015	Gmina Gorzyce	Poprawa płynności ruchu, ograniczenie emisji spalin	4 000	x			x	
5	Wprowadzenie zakazu wypalania traw i rżysk	2004	2004	Gmina Gorzyce	Ograniczenie emisji niezorganizowanej	(1)					

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

6	Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska	2004	2015	Gmina Gorzyce	Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	(1)				x	WSSE, WIOŚ
7	Oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od terenów działalności uciążliwej - wyznaczenie terenów pod lokalizację przemysłu przyjaznego dla środowiska, uporządkowanie zabudowy zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	2004	2006	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości zakładów dla mieszkańców	(1)				x	
8	Zorganizowanie programów edukacyjnych dla szerokich kręgów społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza	2004	2015	Gmina Gorzyce	Wzrost świadomości mieszkańców na temat konieczności ochrony powietrza	50	x		x	x	
SUMA						4 070					

(1) zadanie organizacyjne

(2) zadanie zależne od ilości złożonych wniosków mieszkańców

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

(2) nakłady inwestycyjne zostaną określone w obszarowym programie likwidacji niskiej emisji L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
II ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**											
1	Unowocześnienie układu komunikacyjnego na terenie powiatu wodzisławskiego	2004	2010	Starostwo powiatowe	Poprawa płynności ruchu, ograniczenie emisji spalin	(3)	x		x	x	
2	Budowa ścieżek rowerowych	2004	2010	Starostwo powiatowe	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony przyrody	40	x		x	x	
SUMA						40					

(3) Pełne nakłady inwestycyjne na terenie wszystkich gmin i miast powiatu wodzisławskiego określa się na 20 000 tys. zł.

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: wojewódzkiego i centralne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.4.9 Wnioski

W ramach realizacji zadań krótkoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Gorzyce należy przyjąć następujące cele:

1. Opracowanie i wdrażanie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji wynikającego z gminnego operacyjnego planu polepszenia jakości powietrza.
2. Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia ...” zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami).
3. Działania związane z ruchem kołowym:
 - unowocześnienie układu komunikacyjnego na terenie powiatu wodzisławskiego;
 - poprawa stanu technicznego dróg;
 - budowa ścieżek rowerowych zgodnie z zaleceniami Studium Uwarunkowań.
4. Zakaz wypalania traw i rżysk.
5. Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska.
6. Oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od terenów działalności uciążliwej - wyznaczenie terenów pod lokalizację przemysłu przyjaznego dla środowiska, uporządkowanie zabudowy zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
7. Zorganizowanie programów edukacyjnych dla szerokich kręgów społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza ze szczególnym uwzględnieniem wskazywania szkodliwego oddziaływania zanieczyszczeń pyłowych i gazowych dla zdrowia oraz kosztów społeczno-ekonomicznych spowodowanych zanieczyszczeniem atmosfery.

W ramach realizacji zadań długoterminowych, w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Gorzyce należy przyjąć następujący cel długoterminowy: „Poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu”.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

WAŻNIEJSZE SKRÓTY:

SO₂ – dwutlenek siarki,

SO_x – tlenki siarki,

NO₂ – dwutlenek azotu,

NO_x – tlenki azotu,

CO – tlenek węgla,

CO₂ – dwutlenek węgla,

VOC - lotne zanieczyszczenia organiczne,

co – centralne ogrzewanie,

cwu – ciepła woda użytkowa,

PM –10 – stężenie pyłu o średnicy aerodynamicznej ziaren do 10 μm,

PM – 2.5 stężenie pyłu o średnicy aerodynamicznej ziaren do 2,5 μm,

kW – kilowat,

MW – megawat,

MW_t – megawat cieplny,

MW_e – megawat elektryczny,

MJ – megadżul,

GJ – gigadżul,

m³ – metr sześcienny,

t – tona.

2.5 Ochrona przed hałasem

Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko. Hałasem nazywa się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi energie, takie jak hałas czy wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno-naczyniowym.

Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy i lotniczy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Wskaźnikiem oceny hałasu w środowisku jest poziom równoważny dla przedziału czasu odniesienia. Równoważny poziom dźwięku A określa się w decybelach (dB). Dopuszczalne wartości równoważnego poziomu dźwięku podano w załącznikach do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436), które zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2002r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw Dz. U. Nr 7, poz. 78) obowiązują do 30.06.2004r.

Poziomy dopuszczalne dotyczą emisji hałasu na danym terenie. Na terenach nie wyszczególnionych w załączniku do ww. rozporządzenia, dopuszczalny poziom hałasu określa się, przyjmując wartości dopuszczalne dla rodzaju terenu o zbliżonym przeznaczeniu. Dopuszczalny poziom hałasu w środowisku na terenie podlegającym zaliczeniu do dwóch lub więcej rodzajów terenów wyszczególnionych w załączniku do rozporządzenia określa się, przyjmując wartości dopuszczalne poziomów dźwięku odpowiadające najniższemu dopuszczalnemu poziomom dźwięku dla tych terenów. W rozporządzeniu, określono także standardy emisyjne dla takich obiektów jak drogi lub linie kolejowe (wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym) jak i poziomy hałasu w środowisku

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty, lądowania i przeloty statków powietrznych.

Tabela 2-2.15 Dopuszczalny równoważny poziom hałasu dla dróg, linii kolejowych, torowisk tramwajowych poza pasem drogowym oraz pozostałych obiektów i grup źródeł hałasu

Lp.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe*		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		Pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	Pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	Pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia	Pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	2	3	4	5	6
1.	a. Obszary A ochrony uzdrowiskowej b. Tereny szpitali poza miastem	50	40	40	35
2.	a. Tereny wypoczynkowo-rekreacyjne poza miastem b. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej c. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży d. Tereny domów opieki społecznej e. Tereny szpitali w miastach	55	45	45	40
3.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c. Tereny zabudowy zagrodowej	60	50	50	40
4.	a. Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ze zwartą zabudową mieszkaniową i koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych	65	55	55	45

*Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym

Na podstawie art. 118 ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska, wydane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002r. w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. Nr 8, poz. 81).

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Rozporządzenie to określa wartości progowe poziomów hałasu w środowisku, których przekroczenie powoduje zaliczenie obszaru, na którym poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny do kategorii terenu zagrożonego hałasem.

Tabela 2-2.16 Dopuszczalna równoważna wartość progowa poziomu hałasu dla dróg, linii kolejowych, torowisk tramwajowych poza pasem drogowym oraz pozostałych obiektów i grup źródeł hałasu

Lp.	Przeznaczenie terenu	Wartość progowa poziomu hałasu wyrażona równoważnym poziomem dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe*		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		Pora dnia (przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom)	Pora nocy (przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom)	Pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia	Pora nocy – przedział czasu odniesienia równy jednej najmniej korzystnej godzinie nocy
1	2	3	4	5	6
1.	Obszary A ochrony uzdrowiskowej	60	50	50	45
2.	Tereny wypoczynkowo-rekreacyjne poza miastem	60	50	-	-
3.	1) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży 2) Tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej	65	60	60	50
4.	Tereny zabudowy mieszkaniowej	75	67	67	57

*Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym.

Dla obszarów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, wojewoda lub rada powiatu (w zależności od kompetencji) tworzy program działań, którego celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52\text{dB}$
- średnia uciążliwość $52\text{dB} < L_{Aeq} < 62\text{dB}$
- duża uciążliwość $63\text{dB} < L_{Aeq} < 70\text{dB}$
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70\text{dB}$

2.5.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Problemy związane ze stanem środowiska na terenie gminy Gorzyce, w zakresie oddziaływań akustycznych, spowodowane są wieloma czynnikami m.in. koncentracją usług, jakością sieci drogowej, stopniem urbanizacji, występowaniem małych zakładów rzemieślniczych w jednostkach zabudowy mieszkaniowej.

Hałas przemysłowy.

Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zakładu, zarówno na otwartej przestrzeni (punktowe źródła hałasu), jak i w budynkach (wtórne źródła hałasu). Punktowymi źródłami hałasu są np. piły mechaniczne, wentylatory, czerpnie powietrza, sprężarki itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłem hałasu wtórnego są obiekty budowlane w tym produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, strop, okna i drzwi. Ponadto prace dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi jak np. cięcie, kucie, a także obsługa zakładów przez transport kołowy (np. wózki widłowe, ciężarowy transport zewnętrzny) stanowią dodatkowe źródło hałasu.

Działalność zakładów rzemieślniczych, obiektów handlowych czy placówek usługowych kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących. Interwencje mieszkańców na ponadnormatywne oddziaływania hałasu, dotyczą uciążliwości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania interweniujących.

Hałas drogowy.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach nie będących drogami kolejowymi. Jest to hałas typu liniowego.

Układ drogowy stanowi o rozwoju danego regionu i powiązaniach z innymi ośrodkami. Przez teren gminy Gorzyce przebiega droga krajowa nr 78 relacji Wodzisław Śląski – Granica Państwa. Układ drogowy gminy uzupełniają drogi powiatowe i drogi gminne.

Układ linii autobusowych i komunikacja samochodowa indywidualna stanowią podstawowe systemy transportowe przewozów pasażerskich na terenie gminy. Część dróg cechują niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni.

Obecnie mamy do czynienia z gwałtownym rozwojem motoryzacji. Konsekwencją tego jest:

- stały wzrost natężenia ruchu,
- nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny,
- dekapitalizacja zasobów drogowej infrastruktury komunikacyjnej,
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego, aż do 22⁰⁰ włącznie,
- powstanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- wzrost populacji zamieszkałych przy głównych drogach i ulicach,
- stały wzrost uciążliwości hałasu i drgań wywołanych przez ruch drogowy,
- wzrost uciążliwości hałasu na terenach wypoczynkowych.

Hałas kolejowy.

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych.

Przez teren gminy Gorzyce przebiega linia kolejowa relacji Wodzisław Śląski – przejście graniczne.

Generalnie w całej Polsce hałas kolejowy kształtuje się na jednakowym poziomie. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowej może przekraczać dopuszczalną wartość 50 dB w odległości do około 80 m od osi torów. Lokalnie mogą wystąpić niekorzystne zmiany ze względu na, stan infrastruktury (torowiska), prędkości przejazdu, rodzaju taboru kolejowego, stanu taboru kolejowego, położenia torowiska (nasyt, wąwóz, teren płaski).

2.5.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

Na terenie gminy Gorzyce mamy do czynienia z obszarami, na których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny tych terenów, z drugiej strony występują miejsca, które nie są narażone na jakąkolwiek formę oddziaływania akustycznego związanego z działalnością człowieka. Racjonalnie prowadzona polityka rozwoju przestrzennego gminy z jego podstawowymi funkcjami winna być prowadzona i ukierunkowana na powstrzymanie degradacji oraz przywracanie walorów środowiska naturalnego, w tym na poprawę i kształtowanie klimatu akustycznego.

Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy możliwa jest poprzez zahamowanie wzrostu zagrożeń wynikających z emisji hałasu do środowiska jak i poprzez podjęcie działań zmierzających do obniżenia poziomu hałasu do obowiązujących normatywów.

Ochrona przed hałasem przemysłowym.

Pojedynczy zakład, warsztat, przedsiębiorstwo czy placówka handlowo-usługowa prowadząc działalność gospodarczą, kształtuje klimat akustyczny w swoim bezpośrednim otoczeniu. Z badań kontrolnych hałasu tych obiektów wynika, iż procedury lokalizacyjne, system ocen oddziaływania na środowisko, system kontroli i egzekucji daje możliwość oddziaływania na jednostki organizacyjne nie spełniające wymagań ochrony środowiska przed hałasem. W drodze decyzji administracyjnej ustalany jest dopuszczalny poziom hałasu emitowany z terenu danej jednostki organizacyjnej do środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Pozwolenie na emitowanie hałasu do środowiska jest wymagane, gdy hałas w środowisku przekracza dopuszczalne poziomy.

Dopuszczalną emisję hałasu dla obiektów, mogących oddziaływać na środowisko, usytuowanych na terenie gminy Gorzyce ustala Starosta Wodzisławski w drodze indywidualnej decyzji, w oparciu o charakter, przeznaczenie i sposób zagospodarowania oraz użytkowania terenu jak i obowiązujące standardy dla obszarów otaczających obiekt.

Daje to możliwość przeprowadzenia badań kontrolnych Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska w Katowicach. Nie przestrzeganie ustaleń decyzji administracyjnej skutkuje sankcjami finansowymi w postaci kar.

Pozwolenie na emitowanie hałasu do środowiska nie jest wymagane, gdy hałas powstaje w związku działalnością osoby fizycznej nie będącej przedsiębiorcą.

Ochrona przed hałasem drogowym

Układ komunikacyjny na terenie gminy, jakość dróg, wzrost zatłoczenia systemu drogowego, nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny przy braku systemu obwodnic usuwających ruch tranzytowy z centrów miejscowości, lokalizacja zabudowy mieszkaniowej w bezpośredniej bliskości ciągów komunikacyjnych jest przyczyną emisji hałasu do środowiska. Obciążenie dróg na terenie gminy Gorzyce szczególnie w sezonie letnim należy zaliczyć do wysokich. Stan dróg jest bardzo zróżnicowany: od dobrych po bardzo zniszczone.

Strategicznym celem na najbliższe lata w zakresie ochrony środowiska przed hałasem komunikacyjnym, jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców i przyjezdnych na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu.

Eksploatacja dróg nie może powodować przekroczenia standardów jakości środowiska. Hałas, powstający w związku z eksploatacją drogi nie może spowodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający drogą ma tytuł prawny. Jeżeli w związku z eksploatacją drogi utworzono obszar ograniczonego użytkowania, eksploatacja nie może spowodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza tym obszarem.

Na emitowanie hałasu do środowiska, w związku z eksploatacją dróg, nie jest wymagane pozwolenie.

Zarządzający drogą jest obowiązany od dnia 01.01.2004r. (Dz. U. nr 35, poz. 308), do okresowych pomiarów poziomów hałasu w środowisku wprowadzanych w związku z jej eksploatacją. Wyniki pomiarów, zarządzający drogą przedkłada Staroście Wodzisławskiemu, o ile pomiary te mają szczególne znaczenie dla systematycznej obserwacji zmian stanu środowiska wynikających z eksploatacji tych obiektów.

Poprawę sytuacji można osiągnąć poprzez modyfikację systemu transportowego realizowaną przez modernizację lub przebudowę tras komunikacyjnych, właściwą dbałość o stan nawierzchni dróg, budowę obwodnic, jak i modernizację systemów transportu zbiorowego. Realizując ten cel należy jednocześnie podejmować działania w celu niedopuszczenia do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna. Opracowanie koncepcji zmian ruchu

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

samochodowego na najbardziej obciążonych skrzyżowaniach np. poprzez zastosowanie ronda, remonty i modernizacja dróg, wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych.

Odciążenie centrów miejscowości gminy Gorzyce od ruchu samochodowego poprzez separację ruchu związanego z obsługą turystyki i wewnątrz gminnego, a tym samym obniżenie hałasu komunikacyjnego, jest możliwe poprzez budowę systemu parkingów z ogólnodostępną siecią przewozów pasażerskich.

Przy modernizacji dróg należy zwrócić szczególną uwagę na dobór nawierzchni właściwej dla rzeczywistej prędkości pojazdów. Asfalty porowate zmniejszają emisję hałasu dopiero przy prędkościach znacznie większych od 70 km/h, zaś tzw. „ciche asfalty” (nawierzchnia, która obniża emisję hałasu o około 5 dB przy małej prędkości pojazdów, $v < 70$ km/h) mogą być stosowana w obszarze zabudowanym. Zastosowanie cichych nawierzchni drogowych poprawi warunki akustyczne w środowisku zewnętrznym o około 5 dB. Nie zapewni to jednak warunków komfortu akustycznego w tych punktach, w których poziom dźwięku przed zastosowaniem działań ochronnych jest większy niż 65 dB w porze dziennej i 55 dB w porze nocnej.

Jedną z dostępnych metod redukcji hałasu komunikacyjnego jest stosowanie biernych zabezpieczeń akustycznych, tj. ekranów akustycznych. Jednakże w wielu przypadkach nie ma możliwości ich zastosowania. Względny architektoniczne, zbyt bliska zabudowa wzdłuż ciągów komunikacyjnych, względy bezpieczeństwa (ograniczenie widoczności przy skrzyżowaniach) uniemożliwiają ich stosowanie.

Hałas drogowy powinien być uwzględniony przez organy administracji w przypadkach udzielania pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych w bezpośredniej odległości od istniejących i planowanych dróg. Budynki z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi powinny być wznoszone poza zasięgiem uciążliwości określonych w przepisach ochrony środowiska (w tym także przed hałasem i wibracjami), a w przypadku, gdy ich lokalizacja znajdzie się w zasięgu ich oddziaływania muszą zostać zastosowane środki techniczne zmniejszające uciążliwości do poziomu określonego w przepisach ochrony środowiska.

2.5.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy winna być oparta na polskich aktach prawnych uwzględniając jednakże istniejące standardy Unii Europejskiej.

Polski system ochrony przed hałasem bazuje na systemie standardów emisyjnych (dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku) jak i procedur emisyjnych (ustalenie dopuszczalnych poziomów hałasu dla obiektów w drodze decyzji). Polityka Unii Europejskiej i jej dyrektywy w tym zakresie polegają na tworzeniu aktów prawnych ustanawiających wymagania akustyczne dla maszyn i urządzeń. Są to działania oparte na standardach emisyjnych.

W zakresie ochrony środowiska przed hałasem zarówno standardy emisyjne (obowiązujące w UE, do których Polska musi się dostosować) jak i imisyjne (które UE ma zamiar wprowadzić) mają służyć poprawie klimatu akustycznego.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Obecnie w państwach Unii obowiązują następujące akty prawne związane z ochroną przed hałasem:

- DYREKTYWA RADY z dnia 01.12.1986r. w sprawie hałasu emitowanego przez zmechanizowany sprzęt gospodarstwa domowego (numer aktu prawnego 86/594/EWG; miejsce opublikowania OJ 334, 06.12.1986),
- DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 08.05.2000r. w sprawie zbliżenia przepisów prawnych państw członkowskich dotyczących hałasu emitowanego przez urządzenia stosowane na zewnątrz pomieszczeń (numer aktu prawnego 2000/14/WE; miejsce opublikowania OJ L 162, 03.07.2000),
- WSPÓLNE STANOWISKO RADY z dnia 07.06.2001r. w sprawie przyjęcia dyrektywy 2001/.../WE Parlamentu Europejskiego i Rady (...) dotyczącej oceny i zarządzania hałasem w środowisku (numer aktu prawnego CP (EC) No 25/2001).

2.5.2.2 Aktualny stan prawa polskiego dotyczący ochrony przed hałasem

Ogólne zasady ochrony środowiska przed hałasem oraz obowiązki podmiotów gospodarczych i organów administracji wprowadzane są ustawami, zaś rozporządzenia jako akty wykonawcze wprowadzają szczegółowe zasady.

Ochrona środowiska przed hałasem realizowana jest w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 112, poz. 982 z 2002 r. z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002r. w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. Nr 8, poz. 81);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 października 2002r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinien odpowiadać program ochrony środowiska przed hałasem (Dz. U. Nr 179, poz. 1498);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 stycznia 2003r. w sprawie rodzajów pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją dróg, linii kolejowych, linii tramwajowych, lotnisk oraz portów, które powinny być przekazywane właściwym

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

organom ochrony środowiska, oraz terminów i sposobów ich prezentacji (Dz. U. Nr 18, poz. 164);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2003r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem (Dz. U. Nr 35, poz. 308);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lutego 2003r. w sprawie rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji lub urządzenia, przekazywanym właściwym organom ochrony środowiska oraz terminu i sposobu ich prezentacji (Dz. U. Nr 59, poz. 529);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 czerwca 2003r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 110, poz. 1057);
- Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 28 października 2002r. w sprawie jednostkowych stawek kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu na rok 2003 (M. P. Nr 54, poz. 743);
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz. 430);
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 20 maja 2000r. zmieniające Rozporządzenie w sprawie określenia odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew lub krzewów, elementów ochrony akustycznej, wykonywanie robót ziemnych, budynków lub budowli w sąsiedztwie linii kolejowych oraz sposobu urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych i pasów przeciwpożarowych (Dz. U. Nr 52, poz. 627);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 2002r. w sprawie wymagań zasadniczych dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. Nr 60, poz. 546);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2002r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań zasadniczych dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. Nr 231, poz. 1942);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 czerwca 2003r. w sprawie szczególnych dla zmechanizowanego sprzętu gospodarstwa domowego w zakresie poziomu hałasu emitowanego przez ten sprzęt (Dz. U. Nr 132, poz. 1228).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 lipca 2003r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. Nr 138, poz. 1316);

Powyższe akty prawne zawierają przepisy określające zobowiązania użytkowników środowiska oraz administracji na rzecz ochrony środowiska przed hałasem oraz właściwego kształtowania klimatu akustycznego środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Duże znaczenie przy rozwiązywaniu problemów w zakresie ochrony środowiska przed hałasem mają przepisy zawarte w aktach prawnych z zakresu lokalizacji i budowy obiektu budowlanego:

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. - Prawo budowlane (Dz. U. Nr 106, poz. 1126 z 2000 r. z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717).

2.5.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska gminy Gorzyce w zakresie ochrony przed hałasem wraz ze stanem docelowym

Do potrzeb związanych z ochroną środowiska na terenie gminy Gorzyce w zakresie zmniejszenia emisji hałasu należy:

1. Dbłość o stan techniczny nawierzchni dróg celem zwiększenia płynności ruchu komunikacyjnego w szczególności związanego z koniecznością przejazdu przez centra miejscowości, co wpłynie na obniżenie emisji hałasu do środowiska.
2. W planach zagospodarowania przestrzennego wydzielić tereny z zakazem realizacji działalności inwestycyjnej, w tym także zakładów rzemieślniczych (mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska).
3. Budynki z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi powinny być wznoszone poza zasięgiem uciążliwości określonych w przepisach ochrony środowiska (w tym także przed hałasem), a w przypadku, gdy ich lokalizacja znajdzie się w zasięgu ich oddziaływania muszą zostać zastosowane środki techniczne zmniejszające uciążliwości do poziomu określonego w przepisach ochrony środowiska.

2.5.3 Cele i kierunki działań

Polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. Na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa się:

1. Cele ekologiczne,
2. Priorytety ekologiczne,
3. Rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
4. Środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

W dokumencie, jakim jest „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego”, zagadnienia związane z ochroną przed hałasem nie zostało wyartykułowane w żadnym z celów strategicznych.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Drugim ważnym dokumentem jest „Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego”, w którym do celów krótkoterminowych (do 2004r.) zaliczono:

1. Inwentaryzację stanu zagrożenia hałasem.
2. Eliminację zagrożenia hałasem.

Według w/w dokumentu do celów długoterminowych (do 2015r.) zaliczono między innymi:

1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

2.5.4 Priorytety ekologiczne

Priorytetem w zakresie poprawy stanu środowiska w tym poprawy klimatu akustycznego na terenie gminy Gorzyce winny być:

1. Sprawny oraz wewnętrznie i zewnętrznie zintegrowany system transportowo – komunikacyjny.
2. Uwolnienie centrów miejscowości jak i miejsc atrakcyjnych turystycznie z ruchu indywidualnej komunikacji samochodowej na rzecz obsługi tych terenów przez zbiorowe środki.
3. Szeroko pojęta edukacja ekologiczna oraz działalność promocyjna na rzecz ekologii.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.5.5 Rejestr celów i zadań środowiskowych

LD	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
H1	Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska	H1C1	Ograniczenie hałasu komunikacyjnego	H1C1Z1	Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez m.in. budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras komunikacyjnych gdzie występują przekroczenia standardów akustycznych	UG Zarządzający drogami	W
				H1C1Z2	Opracowanie programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem	UG	G
				H1C1Z3	Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego (np. poprzez jego skanalizowanie), co wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych	UG	G
				H1C1Z4	Modernizacja dróg	UG Zarządzający drogami	W
		H1C2	Tworzenie terenów wolnych od oddziaływań akustycznych związanych z przemysłem i komunikacją	H1C2Z1	Stworzenie i aktualizacja bazy danych o obiektach przemysłowych stwarzających zagrożenie akustyczne dla środowiska	UG	G
				H1C2Z2	Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ze szczegółowym opisem dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych	UG	G

2.5.6 Matryca logiczna

Cele rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
1	2	3	4	5
Cel nadrzędny	Poprawa jakości środowiska naturalnego, a przynajmniej utrzymanie go na dotychczasowym poziomie pomimo wzrost zagrożeń akustycznych	Obniżenie poziomu hałasu przenikającego do środowiska	Pomiary emisji hałasu w środowisku	
Cele szczegółowe Programu	Ograniczenie hałasu komunikacyjnego Tworzenie terenów wolnych od oddziaływań akustycznych związanych z przemysłem i komunikacją	Modernizacja dróg poprzez zmianę struktury nawierzchni (asfalty porowate, „ciche asfalty”); Modernizacja ciągów komunikacyjnych poprzez stworzenie płynności ruchu (np. na newralgicznych skrzyżowaniach budowa małych rond); W planach zagospodarowania przestrzennego wydzielenie terenów z zakazem realizacji jakiegokolwiek inwestycyjnej, także zakładów rzemieślniczych mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska.	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska Starostwo Powiatowe Urząd Gminy WIOŚ w Katowicach	Pozyskanie odpowiednich środków finansowych Pozyskanie inwestorów
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie atrakcyjności gminy poprzez obniżenie poziomu dźwięku w środowisku	Porównawcze pomiary emisji hałasu na wybranych obszarach gminy	Ankiety Pomiary emisji hałasu	Ogólna poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy Gorzyce

2.5.7 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I ZADANIA WŁASNE GMINY*											
1	Opracowanie programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Podniesienie świadomości społeczności lokalnych o zagrożeniach związanych z zanieczyszczeniem, jakim jest hałas	20				X	Współpraca ze szkołami, organizacjami społecznymi
2	Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego ze szczegółowym opisem dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych	2004	20015	Urząd Gminy Gorzyce	Kontrola stanu środowiska, eliminacja lokalnych konfliktów	30				X	
SUMA						50					

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gmin

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Lp	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	Środki własne	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
II ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**											
1	Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego (np. poprzez jego skanalizowanie), co wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych	2004	2015	Urząd Gminy Zarządzający drogami	Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy	20			X	X	
2	Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras komunikacyjnych gdzie mogą wystąpić przekroczenia standardów akustycznych	2004	2015	Urząd Gminy Zarządzający drogami	Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy	100			X	X	
SUMA						120					

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: powiatowego, wojewódzkiego i centralne

2.5.8 Wnioski

Realizując działania w zakresie poprawy klimatu akustycznego w aspekcie ochrony środowiska przed hałasem należy:

1. Działania na rzecz ochrony środowiska przed hałasem skoncentrować na obniżeniu uciążliwości powodowanych przez komunikację.
2. Ograniczyć rozprzestrzenianie się hałasu komunikacyjnego w drodze przedsięwzięć technicznych (ekrany akustyczne, zadrzewienia, wymiana okien).
3. Zapewnić możliwość lokalizacji dla obiektów przemysłowych i produkcyjnych poprzez uporządkowanie struktury przestrzennej Gminy.
4. Ustalić, iż w planach zagospodarowania przestrzennego zostaną wydzielone tereny pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej dla obiektów mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska.
5. Przyjąć, iż w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnione będzie kształtowanie klimatu akustycznego.
6. Utrzymanie ruchu tranzytowego poza terenami mieszkaniowymi i terenami atrakcyjnymi turystycznie i krajobrazowo.

2.6 Promieniowanie niejonizujące

Promieniowaniem niejonizującym nazywamy takie promieniowanie, którego energia oddziałująca na każde ciało materialne (w tym także na ciało człowieka), nie powoduje w nim procesu jonizacji. Promieniowanie niejonizujące jest ściśle związane ze zmianami pola elektrycznego i pola magnetycznego (pole elektromagnetyczne). Powyższe pola charakteryzowane są poprzez natężenie pola elektrycznego lub gęstość strumienia energii²¹.

Ryzyko związane z narażeniem na oddziaływanie pola elektromagnetycznego, występuje głównie podczas eksploatacji źródeł (urządzeń) wytwarzających energię elektromagnetyczną. Promieniowanie niejonizujące może występować wszędzie, w domu, w pracy, a nawet w miejscu wypoczynku. Według ustawy o Ochronie Środowiska elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące stanowi uciążliwość dla środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627).

Źródłami lub urządzeniami, które wytwarzają elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, według Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 roku, są urządzenia:

- wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne stałe,
- wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz, takie jak: stacje i linie elektroenergetyczne (stacje i linie wysokiego napięcia),
- wytwarzające pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 1kHz do 300000 MHz, są to: urządzenia radiokomunikacyjne (radiowe i telewizyjne anteny nadawcze, łączność radiowa, CB radio, radiotelefony, anteny stacji bazowych telefonii komórkowej), radionawigacyjne i radiolokacyjne (radary)²².

Powyższe rozporządzenie oprócz szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem niejonizującym szkodliwym dla ludzi i środowiska, zawiera również:

- dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego, jakie może występować w otoczeniu,
- wymagania dotyczące wykonywania pomiarów kontrolnych promieniowania niejonizującego wykonywanych dla celów ochrony środowiska.

Na terenach zabudowy mieszkaniowej, a także na obszarach, na których znajdują się szpitale, przedszkola, żłobki, internaty oraz szkoły, wartość graniczna natężenia składowej elektrycznej elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego o częstotliwości 50 Hz, ustalona tym rozporządzeniem wynosi 1kV/m, natomiast składowa magnetyczna nie powinna przekroczyć poziomu 80 A/m.

Zagadnienia dotyczące ochrony ludzi i środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych, oprócz prawa ochrony środowiska,

²¹ Praca zbiorowa pod redakcją dr inż. Marka Szuba „Linie i stacje elektroenergetyczne w środowisku człowieka”, Informator wydanie II, Wydawnictwo Grupy Kapitałowe PSE, W-wa 2002.

²² Rozporządzenie Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 „w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, dopuszczalnych poziomów promieniowania, jakie mogą występować w środowisku, oraz wymagań obowiązujących przy wykonywaniu pomiarów kontrolnych promieniowania”, paragraf 1, ustęp 2a,b,c.

są również regulowane przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, prawa budowlanego, prawa zagospodarowania przestrzennego i przepisami sanitarnymi.

Ogólne zasady ochrony środowiska i ludzi przed promieniowaniem niejonizującym mówią, że źródła emisji promieniowania mogą być używane wyłącznie pod warunkiem zapewnienia całkowitej ochrony przed ich niekorzystnym oddziaływaniem przede wszystkim na ludzi i środowisko.

2.6.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

W związku z brakiem dokładnych danych dotyczących lokalizacji urządzeń będących źródłem powstawania promieniowania niejonizującego (to jest stacji i linii wysokiego napięcia, urządzeń radionawigacyjnych i radiolokacyjnych) na terenie Gminy, a także ewentualnej dokumentacji związanej z kontrolnymi pomiarami elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego, autor niniejszego programu w dalszych punktach będzie opierał się wyłącznie na danych książkowych.

Orientacyjna lokalizacja obiektów :

- stacje telefonii komórkowej :Gorzyce, Gorzyczki, Turza Śl.
- linia wysokiego napięcia – trasa przebiegu – Gorzyczki, Uchylsko, Bełsznica, Olza, Rogów, Bluszczów.

2.6.2 Określenie stanu docelowego

Osiągnięcie stanu docelowego, będzie polegało przede wszystkim na ograniczeniu uciążliwości oddziaływania pól elektromagnetycznych (promieniowania niejonizującego) dla środowiska gminy Gorzyce.

Ochrona przed niekorzystnym działaniem pola elektromagnetycznego polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska naturalnego poprzez:

- utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym,
- zmniejszenie poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego co najmniej do dopuszczalnego, wówczas gdy nie jest ono dotrzymane.

W przypadku gminy Gorzyce ochrona przed promieniowaniem niejonizującym będzie polegała głównie na przestrzeganiu przepisów zawartych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 roku dotyczących głównie dopuszczalnych poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

Szczególną uwagę należy tutaj zwrócić, że na terenach zabudowy mieszkaniowej, na obszarach, na których znajdują się szpitale, przedszkola, żłobki, internaty oraz szkoły, wartość graniczna natężenia pola elektrycznego ustalona tym rozporządzeniem, nie powinna przekroczyć wartości 1kV/m. Natomiast natężenie pola magnetycznego na tym terenie, nie powinno przekraczać wartości 80 A/m. Powyższe warunki muszą zostać uwzględnione podczas aktualizowania planów zagospodarowania przestrzennego Gminy. Utrzymanie promieniowania niejonizującego poniżej lub na poziomie dopuszczalnym, w wyżej wymienionych przypadkach, jest niezmiernie ważna i należy ich przestrzegać dla dobra zdrowia ludzi i ochrony środowiska Gminy.

Aby możliwe było przestrzeganie powyższych przepisów, program przewiduje wprowadzenie systemu monitoringu środowiska, pod względem oddziaływania pól elektromagnetycznych.

Okresowe badania kontrolne poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku na obszarze Gminy, będą prowadzone na zlecenie Wojewody. Wojewoda będzie również odpowiedzialny za prowadzenie rejestru, który zawiera informacje o terenach z przekroczonymi dopuszczalnymi poziomami pól elektromagnetycznych w środowisku. Niniejszy rejestr Wojewoda powinien aktualizować co roku (Prawo Ochrony Środowiska, Dz. U. Nr 62 z dnia 27 kwietnia 2001).

Przewiduje się kontrolowanie poziomu promieniowania szczególnie na obszarach zabudowy mieszkalnej lub innej zabudowy „specjalnej troski” (przedszkola, szkoły, internaty, itp.) na terenie gminy Gorzyce. Pozwoli to na uniknięcie w przyszłości, lokalizacji domów mieszkalnych i innych, wyżej wymienionych budynków, na terenie, gdzie promieniowanie niejonizujące przekracza poziom dopuszczalny -1kV/m i może zagrażać zdrowiu i dobremu samopoczuciu ludzi.

2.6.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

Unia nie sformułowała jeszcze odpowiednich dyrektyw dotyczących ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym.

W poniżej tabeli przedstawiono porównanie obowiązujących w Polsce dopuszczalnych natężeń pola elektrycznego z wartościami granicznymi obowiązującymi w innych krajach Europy. Analizując poniższe dane, można stwierdzić, że polskie przepisy dotyczące ochrony przed oddziaływaniem pola elektrycznego należą do najbardziej rygorystycznych w Europie.

Tabela 2-2.17 Porównanie wartości dopuszczalnych natężenia pola elektrycznego Polski i niektórych krajów Europy²³.

Kraj lub organizacja międzynarodowa	Wartość dopuszczalna natężenia pola elektrycznego E [kV/m]	Komentarz
1	2	3
Austria	5,0	Przebywanie w polu bez ograniczeń czasowych
	10,0	Przebywanie w polu krótkotrwałe
Belgia	5,0	Przebywanie w polu bez ograniczeń czasowych
	10,0	Przebywanie w polu krótkotrwałe
Niemcy	5,0	Przebywanie w polu bez ograniczeń czasowych
	10,0	Przebywanie w polu do 2 godzin dziennie
Polska	1,0	W miejscach lokalizacji budynków mieszkalnych i innych „specjalnej troski” (żłobki, przedszkola, szkoły, internaty, itp.)
	10,0	W pozostałych miejscach dostępnych dla ludzi

²³ Praca zbiorowa pod redakcją dr inż. Marka Szuba „Linie i stacje elektroenergetyczne w środowisku człowieka”, Informator wydanie II, Wydawnictwo Grupy Kapitałowe PSE, W-wa 2002.

Wielka Brytania	12,3	Przebywanie w polu bez ograniczeń czasowych
Włochy	5,0	Przebywanie w polu bez ograniczeń czasowych
	10,0	Przebywanie w polu krótkotrwałe
Propozycja dla krajów Unii Europejskiej	5,0	Przebywanie w polu bez ograniczeń czasowych

2.6.2.2 Aktualny stan prawa polskiego

Ochrona środowiska przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym w Polsce realizowana jest w oparciu o takie akty prawne, jak:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, dopuszczalnych poziomów promieniowania, jakie mogą występować w środowisku, oraz wymagań obowiązujących przy wykonywaniu pomiarów kontrolnych promieniowania (Dz. U. Nr 107, poz. 676)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 75, poz. 690)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883)

2.6.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy

W oparciu o przeprowadzone analizy stanu ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym na terenie Gminy Gorzyce, dokonano identyfikacji potrzeb w zakresie dostosowania stanu teraźniejszego do przepisów określających dopuszczalne wartości promieniowania niejonizującego.

Stwierdzono, że wymogi ochrony środowiska, zobowiązują do podjęcia odpowiednich działań mających na celu ochronę przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na otoczenie.

Ustalono, że w zakresie ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych należy:

1. przestrzegać przepisów dotyczących dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego, szczególnie na obszarach zabudowań mieszkalnych oraz na terenach, na których znajdują się żłobki, przedszkola, szkoły, szpitale, internaty, itp. (wartość składowej elektrycznej elektromagnetycznego promieniowania nie może przekroczyć 1kV/m, natomiast poziom składowej magnetycznej – 80 A/m),
2. systematycznie kontrolować poziom promieniowania szczególnie na obszarach zabudowy mieszkalnej i innej zabudowy „specjalnej troski”.

2.6.3 Cele i kierunki działań

Cel dotyczący ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych (elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego) na obszarze gminy Gorzyce, zgodny jest ze strategią Województwa Śląskiego (ujęty został w programie operacyjnym województwa).

W strategii rozwoju Województwa Śląskiego zapisano:

„Priorytet rozwoju Województwa Śląskiego F:

Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu.

Cel strategiczny C3: *Polepszenie jakości powietrza*

Kierunki działań:

- **FC3K1** – redukcja niskiej emisji, ograniczenie emisji CO₂ (oraz NO_x+SO_x), ograniczenie strat energetycznych,
- **FC3K2** – zintegrowanie i rozbudowa systemu ciepłowniczego regionu, rozwój odnawialnych systemów produkcji energii oraz mikrogeneracji; rozbudowa systemu wspierania inwestycji odnawialnych źródeł energii; przebudowa świadomości społecznej w zakresie racjonalnego użytkowania energii,
- **FC3K3** – promocja wykorzystania alternatywnych źródeł energii cieplnej.

W „Programie Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego” zapisano:

„Priorytet: Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące (PR)

Cel długoterminowy do 2015 roku: *Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska.*

Cele krótkoterminowe:

- **PR 1.** Rozeznanie skali zagrożenia promieniowaniem niejonizującym.
- **PR 2.** Ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska.

Kierunki działań:

- **PR 1.1.** Przeprowadzenie badań zagrożenia promieniowaniem niejonizującym
- **PR 2.1.** Preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego
- **PR 2.2.** Opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń promieniowaniem niejonizującym”.

2.6.4 Priorytety ekologiczne

Jednym z wymogów realizujących program ochrony środowiska na terenie gminy Gorzyce, jest ochrona środowiska i ludności przed negatywnym oddziaływaniem elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

Powinna ona być prowadzona zgodnie z założeniami polityki ekologicznej państwa w zakresie ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

2.6.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008

Zadania krótkoterminowe mogą być zrealizowane do 2008 roku. W zakresie ochrony przed promieniowaniem niejonizującym przyjęto:

1. Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego,
2. Opracowywanie przyszłych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń promieniowaniem niejonizującym,
3. Zwracanie szczególnej uwagi na lokalizację zabudowań mieszkalnych, żłobków, przedszkoli, szkół, szpitali, itp. – składowa pola elektrycznego na tym terenie, nie może przekroczyć wartości 1kV/m.
4. Przeprowadzenie okresowych badań, w celu rozeznania aktualnego oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko,

2.6.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015

W zakresie zadań długoterminowych przyjęto:

1. Stworzenie systemu monitoringu środowiska gminy Gorzyce ze względu na szkodliwe oddziaływanie pól elektromagnetycznych,
2. Ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska.

2.6.5 Rejestr celów i zadań środowiskowych

LD	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
PR1	Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	PR1C1	Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych	PR1C1Z1	Określenie stanu aktualnego promieniowanie niejonizującego na terenie gmin	UG	W
				PR1C1Z2	Stworzenie systemu monitoringu środowiska z uwzględnieniem promieniowania niejonizującego	UG	W

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.6.6 Matryca logiczna

Cele rezultaty 1	Logika interwencji 2	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć 3	Źródła i sposoby weryfikacji 4	Założenia 5
Cel nadrzędny	Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	Obniżenie poziomów szkodliwego promieniowania elektromagnetycznego w środowisku	Pomiary poziomów promieniowania niejonizującego	
Cele szczegółowe Programu	<p>Rozeznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych</p> <p>Ograniczenie emisji elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego do środowiska</p>	<p>Przeprowadzenie badań środowiska ze względu na promieniowanie niejonizujące</p> <p>Określenie terenów na których zostały przekroczone dopuszczalne poziomy promieniowania</p> <p>Przeprowadzanie okresowych pomiarów potwierdzających poziom promieniowania niejonizującego</p>	<p>Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego</p> <p>Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach</p> <p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska</p> <p>Starostwo Powiatowe</p> <p>Urząd Gminy</p>	Pozyskanie odpowiednich środków finansowych
Oczekiwane rezultaty	Ochrona środowiska i zdrowia mieszkańców Gminy przed niekorzystnym promieniowaniem niejonizującym	<p>Porównawcze pomiary promieniowania na wybranych terenach Gminy</p> <p>Poprawa samopoczucia mieszkańców</p>	Pomiary promieniowania	Ochrona środowiska i zdrowia mieszkańców

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.6.7 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I ZADANIA WŁASNE GMINY*											
1	Określenie stanu aktualnego promieniowania niejonizującego (promieniowanie elektromagnetyczne) na terenie Gminy	2004	2005	Gmina Gorzyce	Wyznaczenie terenów o przekroczonej wartości dopuszczalnego poziomu promieniowania niejonizującego	50			X	X	Wojewoda Śląski
SUMA											
L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
II ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**											
1	Stworzenie systemu monitoringu środowiska ze względu na promieniowanie niejonizujące	2004	2015	Urząd Wojewódzki	Wyznaczenie terenów o przekroczonej wartości dopuszczalnego poziomu promieniowania niejonizującego	100		X	X		
SUMA						100					

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: wojewódzkiego i centralne

2.6.8 Wnioski

Ochrona środowiska przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych, polega na ograniczeniu promieniowania niejonizującego do wartości niższych lub równych poziomom dopuszczalnym, które określone zostały polskimi przepisami prawnymi.

Niezwykle ważne jest, aby w miejscach zabudowy mieszkalnej oraz na terenach gdzie zlokalizowane są żłobki, przedszkola i szkoły, wartości składowej elektrycznej nie przekraczały 1kV/m, natomiast składowej magnetycznej – 80 A/m.

Zapewnianie jak najlepszej ochrony zdrowia ludzi i środowiska można uzyskać poprzez:

- utrzymywanie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego, szczególnie na obszarach zabudowań mieszkalnych oraz na terenach, na których znajdują się żłobki, przedszkola, szkoły, szpitale, internaty, itp. – poziom promieniowania na tym terenie nie może przekroczyć wartości 1kV/m.,
- systematyczne kontrolowanie poziomu promieniowania elektromagnetycznego szczególnie na obszarach zabudowy mieszkalnej jak i tam gdzie zlokalizowane są żłobki, przedszkola, szkoły, szpitale, itp.

W celu kontrolowania i ograniczenia niekorzystnego oddziaływania elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego, należy:

- stworzyć system monitoringu środowiska Gminy ze względu na szkodliwe oddziaływanie pól elektromagnetycznych,
- przeprowadzać okresowe badania, w celu rozeznania aktualnego oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko,
- zwracać szczególną uwagę na lokalizację zabudowań mieszkalnych, żłobków, przedszkoli, szkół, szpitali, itp. - na terenie lokalizacji powyższych budynków, poziom elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego nie może być przekroczony,
- przyszłe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy, opracowywać ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń spowodowanych promieniowaniem niejonizującym,
- preferować mało konfliktowe lokalizacje źródeł promieniowania niejonizującego.

2.7 Ochrona przyrody

2.7.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

2.7.1.1 Zbiorowiska roślinne

Stan rozpoznania środowiska przyrodniczego gminy Gorzyce, pod kątem występowania rzadkich i ginących elementów flory i fauny jest niepełny. Wskazana byłaby szczegółowa waloryzacja przyrodnicza Gminy.

W szacie roślinnej gminy Gorzyce dużą rolę odgrywają zbiorowiska antropogeniczne, rozwijające się na terenach będących pod silnym wpływem różnorodnej działalności człowieka. Należą do nich tak zwane zbiorowiska ruderalne, często z udziałem gatunków obcego pochodzenia i nie przedstawiające większej wartości przyrodniczej oraz zbiorowiska segetalne, związane z uprawami. W tej sytuacji na szczególną ochronę zasługują wszelakie fragmenty roślinności naturalnej, bądź przypominających ze względu na skład gatunkowy naturalne układy. Wymagają one jednak szczegółowego rozpoznania. Na terenie Gminy występują potencjalne siedliska żyznej buczyny niżowej — *Galio odorati-Fagetum*, łągu jesionowo-wiązowego — *Fraxino-Ulmetum* i na niewielkiej powierzchni grądów subkontynentalnych — *Tilio-Carpinetum*.

2.7.1.2 Gospodarka łowiecka, rybactwo, wędkarstwo

Jedną z podstawowych przyczyn zmian ilościowych w faunie Gminy jest odłów (pozyskanie) ssaków i ptaków stanowiących zwierzynę łowną. Na terenie gminy Gorzyce i najbliższej okolicy działają 2 koła łowieckie, które gospodarują na obszarach leśnych i polnych o łącznej powierzchni 6447 ha, gdzie lasy zajmują 836 ha (powierzchnia leśna różni się od oficjalnych danych Nadleśnictwa Rybnik oraz GUS). Zgodnie z obowiązującą nową numeracją obwodów łowieckich, tereny łowieckie na terenie Gminy wchodzą w obręb obwodów łowieckich polnych Nr: 183 i 184²⁴.

Tabela 2-2.18 Struktura powierzchniowa obwodów łowieckich na terenie gminy Gorzyce

L.P.	Nr obw.	Koło łowieckie	Powierzchnia ogólna obwodu [ha]	Powierzchnia obwodu w granicach administracyjnych Gminy [ha]	Las y [ha]	Powierzchnia wyłączona [ha]	Grunty inne [ha]
1	2	3	4	5	6	7	8
1	183	„Róg” Katowice	5257	2400	322	669	1409
2	184	„Róg” Katowice	5927	4047	514	1347	2186
OGÓŁEM				6447	836	2016	3595

W kategorii gruntów wyłączonych z gospodarki łowieckiej, stanowiących znaczny procent ogólnej powierzchni Gminy (ok. 30%), oprócz terenów zurbanizowanych (ok. 880 ha), występują również:

1. Polder Buków (ok. 540 ha).

²⁴ Rejestr powierzchniowy obwodów łowieckich województwa śląskiego — wg stanu na 3.10.2001 r. Śląski Urząd Wojewódzki. Katowice 2001, msc.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2. Ośrodek wypoczynkowy „Olza” (ok. 240 ha).
3. Stawy hodowlane (ok. 247 ha).
4. Zabytkowy park w Gorzycach (ok. 106 ha).

Każde z pól łowieckich corocznie przygotowuje plany łowieckie, obejmujące pozyskanie zwierzyny, stan populacji na podstawie corocznej inwentaryzacji oraz zagospodarowanie i szkody łowieckie.

Tabela 2-2.19 Wyciąg z rocznego planu gospodarczego koła łowieckiego „Róg” w Katowicach.

L.P.	Gatunek	Plan 2001/2002	Wykonanie 2001/2002	Plan 2002/2003
1	2	3	4	5
1	Sarna	33	41	42
2	Bażant	90	41	100
3	Dzik	6	3	6
4	Lis	25	25	45
5	Dzika kaczka	40	35	35

W gospodarce łowieckiej na terenie Gorzyc można zauważyć następujące tendencje:

1. Zupełny brak populacji jelenia (teren Gminy pozostaje poza zasięgiem zwartych, dużych kompleksów leśnych).
2. Duże wahania populacji gatunków otwartych i strefy ekotonowej (zając, bażant).
3. Obecność gatunków związanych z akwenami wodnymi (dzika kaczka).
4. Ścisła regulacja struktury wiekowej i płciowej w populacji sarny.
5. Duży plan pozyskania i wysoki odstrzał lisa — ze względu na wyrządzane szkody w łowisku.

Główne obszary łowieckie na terenie Gminy to:

1. Zwarte, choć stosunkowo niewielkie powierzchniowo izolowane obszary leśne (kompleks leśny w północnej części pomiędzy Rogowem, Czyżowicami i Belsznicą, tzw. „Szwajcaria Czyżowicka”) południowo-wschodnia część granicząca z gminą Godów.
2. Otwarte tereny rolnicze, otaczające zurbanizowane centra poszczególnych sołectw, zwłaszcza: Gorzyc, Bluszczowa, Turzy Śląskiej, Rogowa.
3. Strefa ekotonowa (na styku zbiorowisk leśnych i nieleśnych) — na terenie całej Gminy.
4. Tereny akwenów wodnych i ich obrzeży: stawy, starorzecza, zalewiska poeksploatacyjne (wyróbiska pożwirowe) w dolinie Odry i Olzy, starorzecza w dolinie Odry i Olzy, realizowany zbiornik retencyjny „Racibórz Górny”.

5. Tereny łęgowe dolin potoków i rzek: Odry, Olzy, Leńnicy, Syrynki, Łęgonia wraz z ich lokalnymi dopływami.

Gospodarka wędkarska w skali Gminy, jak i całego Powiatu Wodzisławskiego odgrywa istotną rolę (w lokalnych kołach wędkarskich: Radlin, Wodzisław i Olza zarejestrowanych jest ok. 1300 osób — w rejestrach łowisk wędkarskich Polskiego Związku Wędkarskiego występują następujące akweny wodne:

1. Zbiornik „Odra I i III” (pow. ok. 150 ha); roczny rejestrowany odłów ryb ok. 7500 kg, głównie karp (49,2%) i leszcz (12,9%).
2. Zbiornik „Buków I II III” (pow. ok. 137 ha); roczny rejestrowany odłów ryb ok. 5500 kg, głównie karp (55,3%), leszcz (14,1%).
3. Zbiornik „Olza I” (pow. 21 ha); roczny rejestrowany odłów ryb ok. 1750 kg, głównie karp (53,7%), szczupak (13,6%).
4. Rzeka Odra — roczny rejestrowany odłów ryb — ok. 2900 kg, głównie: leszcz (19,4%), karp (17,1%).

W/w akweny w połączeniu z docelowo rekultywowanymi i zagospodarowanymi wyrobiskami poźwirowymi i piaskowniami z uwagi na dogodne położenie w bliskim sąsiedztwie aglomeracji rybnickiej i katowickiej oraz oczekiwany rozwój pobytowej, kwalifikowanej turystyki weekendowej (m.in. wędkarskiej i łowieckiej), agroturystyki — mogą być wykorzystane do tworzenia ośrodka rekreacyjno-sportowego: wędkarsko-łowieckiego, z infrastrukturą towarzyszącą, zielenią urządzoną, jako uzupełnienie istniejącej bazy rekreacyjnej w dolinie Odry i Olzy.

2.7.1.3 Obszary leśne

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Gorzyce wynosi 809 ha, co stanowi około 12,5 % jego powierzchni. W administracji Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Rybnik, obręb Rybnik pozostaje około 600 ha, niemal w całości w postaci 2 izolowanych kompleksów leśnych: w części północnej Gminy, pomiędzy Rogowem, Czyżowicami oraz Belsznicą oraz południowo-wschodniej w Gorzyczkach, wzdłuż granicy z gminą Godów, natomiast ok. 215 ha stanowią lasy niepaństwowe²⁵ rozproszone w środkowej i północnej części Gminy (głównie w Gorzyczkach). Izolowane obszary leśne stanowią wskaźnik dla określenia — ogólnie nieefektywnej — z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia gospodarki leśnej na terenie Gminy.

2.7.1.4 Racjonalne gospodarowanie obszarami leśnymi

Aktualny operat urzędzeniowy dla lasów obrębu Rybnik określa strukturę typów siedliskowych lasu oraz ich zgodność ze składem gatunkowym drzewostanów. Powierzchniowo dominują:

1. Las mieszany świeży — 40,2% ogólnej powierzchni obrębu,
2. Las świeży — 26,3%
3. Bór mieszany świeży — 16,2 %.

²⁵ Informacja pisemna, Starostwo Powiatowe w Rybniku, 2003

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Procentowy udział powierzchniowy poszczególnych gatunków w strukturze drzewostanów obrębu przedstawia się następująco:

1. Sosna zwyczajna — 61,65%,
2. Brzoza brodawkowata — 13,1%,
3. Dąb szypułkowy — 10,3%.

Lasy na terenie obrębu Rybnik i Gminy Gorzyce wykazują zwiększony udział siedlisk lasów liściastych oraz gatunków liściastych w stosunku do średniej dla Nadleśnictwa, RDLP w Katowicach oraz województwa śląskiego.

Analiza gospodarki leśnej w zakresie pozyskania drewna w obrębie Rybnik na lata 1990-2000 skłania do następujących wniosków:

1. Wysokie pozyskanie drewna z cięć przygodnych (wiatrołomy, śniegołomy, cięcia sanitarne — posusz czynny) w użytkowaniu przedrębnym, natomiast znaczący spadek w — rębny;
2. Duży udział powierzchniowy i masowy trzebieży w użytkowaniu przedrębnym (tendencja malejąca w stosunku do wcześniejszego 10-lecia);
3. Udział użytków przygodnych na poziomie 55-60% użytków rębnych i przedrębnych.

W lasach niepaństwowych zakres niezbędnych prac dotyczy głównie założenia upraw leśnych na powierzchniach zrębowych oraz zadań z zakresu ochrony lasu, pielęgnacji i upraw drzewostanu.

Powyższe wskaźniki charakteryzują proekologiczny model gospodarki leśnej — zgodnie z wytycznymi i zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, którego głównym celem jest zrównoważenie zadań z zakresu pozyskania drewna z ochroną i hodowlą lasu oraz zagospodarowaniem rekreacyjno-turystycznym i edukacją ekologiczną.

Jest to podstawowy aspekt racjonalnego wykorzystania istniejących zasobów leśnych, z uwzględnieniem „ekostresów”, ukierunkowany na:

1. Minimalizację potencjalnych zagrożeń trwałości ekosystemów,
2. Ocenę zgodności biocenozy leśnej z biotypem,
3. Ograniczenie degradacji stosunków leśnych w lasach,
4. Tworzenie strefy ekotonowej na obrzeżach lasu,
5. Przywracanie utraconej różnorodności biocenoz leśnych,
6. Preferowanie biologicznych metod ochrony lasu,
7. Inicjowanie naturalnego odnowienia lasu,
8. Realizację programu małej retencji.

2.7.1.5 Stan degradacji lasów

Lasy obrębu Rybnik w całości znalazły się w II strefie uszkodzeń od emisji przemysłowych, jak również w kategorii lasów wodochronnych i glebochronnych. Kompleksy leśne w północnej części Gminy mają półnaturalny, solidnie odkształcony charakter, natomiast w części południowej są umiarkowane i słabo odkształcone. Spośród biotycznych czynników środowiska, oddziałujących na istniejące drzewostany zaznacza się ograniczona aktywność szkodników pierwotnych w drzewostanach sosnowych, z uwagi na minimalny udział siedlisk słabych, występowanie podszytów, natomiast w drzewostanach liściastych intensywne żerowanie zwójek i miernikowców wpływa na spadek przyrostu masy i owocowania dębów.

Gradacja kornika drukarza w I połowie lat 90-tych doprowadziła do znacznej redukcji występowania powierzchniowego świerka, natomiast uaktywniły się choroby grzybowe w uprawach, młodnikach i drzewostanach starszych.

Spośród biotycznych czynników środowiska, powodujących ogólne osłabienie części istniejących drzewostanów, istotne znaczenie mają szkody wyrządzone ze strony zwierzyny płowej (jeleniowate) w uprawach, młodnikach i starszych drzewostanach liściastych (jesion, dąb, buk, jawor). Ochrona upraw to głównie gradzenia, palikowanie sadzonek oraz zabezpieczanie chemiczne repelentami. W obrębie Rybnik, spośród czynników abiotycznych niewielkie znaczenie dla kondycji lasów posiadają ekstremalne warunki klimatyczne (silne wiatry, opady śniegu, ulewne deszcze).

Tereny leśne, administrowane przez Nadleśnictwo Rybnik, zaliczone są do I kategorii zagrożenia pożarowego, na co wpływa m.in. rozbudowana sieć szlaków komunikacyjnych, duża ilość zakładów przemysłowych w sąsiedztwie kompleksów leśnych, duża antropopresja wpływająca również na dewastację przyrodniczą w lasach, zaśmiecanie, niszczenie infrastruktury oraz szkodnictwo leśne (kłusownictwo, kradzież drewna).

W warunkach gminy Gorzyce jakiegokolwiek funkcje rekreacyjne o charakterze bardziej zorganizowanym (trasy i ścieżki rowerowe, szlaki spacerowe, ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne: istniejące i projektowane) realizowane mogą być w obrębie tzw. „Szwajcarii Czyżowickiej”, kompleksu leśnego północnej części Gminy, o wysokich walorach krajobrazowo-przyrodniczych, natomiast brak jest jakichkolwiek możliwości zagospodarowania rekreacyjnego rozproszonych niewielkich enklaw lasów prywatnych.

2.7.1.6 Zalesienia i zadrzewienia

Lesistość Gminy (około 12,5%), jest przeszło 2-krotnie niższa od średniej krajowej oraz województwa śląskiego, natomiast nieznacznie przewyższa bardzo niski wskaźnik dla Powiatu Wodzisławskiego (ok. 10%). Stan taki wynika wprost z bardzo dużej powierzchni akwenów wodnych, terenów zalewowych, towarzyszących dolinom Odry i Olzy oraz stosunkowo dużej powierzchni terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Istniejące zadrzewienia i zakrzaczenia to głównie „zagajniki” śródpolne, położone w terenach rolniczych oraz zieleń wysoka, łąkowa tworząca „obudowę biologiczną” potoków, innych cieków i akwenów wodnych — razem stanowiące ciągi zieleni nieurządzonej w układzie „pasmowym” lub „wyspowym”, zwiększając pulę różnorodności przyrodniczej w środowisku przyrodniczym Gminy („ptasie remizy”, ostoje zwierzyny itp.)

Docelowe zalesienia znajdują teoretyczne potencjalne możliwości realizacji w obrębie rozdrobnionych powierzchniowo i własnościowo użytków rolnych, częściowo trwale odłogowanych, ekstensywnie użytkowanych, bądź w sąsiedztwie licznych pociętych fragmentów enklaw leśnych oraz dolin cieków płynących, z niską zielenią łąkowa, czasem z mocno wciętymi „erozyjnie” stokami — zwłaszcza w północnej i wschodniej części Gminy.

Preferencje zalesieniowe, określone dla Gminy Gorzyce w oparciu o szereg parametrów środowiskowych, fizjograficznych — w ramach aktualizacji „Krajowego Programu Zwiększenia Lesistości” — określone są jako średnie (w przedziale: 10-15 pkt.), podobnie jak większość gmin Powiatu²⁶. Znajduje to wyraz w ogólnie bardzo niewielkiej podaży gruntów do zalesienia w skali Powiatu Wodzisławskiego (322 ha w latach 2001-2020, w tym sektor niepaństwowy — 165 ha), oparty na analizie dotychczas realizowanych zalesień, zainteresowania właścicieli gruntów, podaży gruntów rolnych do zalesienia — przy jednoczesnym braku opracowanych projektów granicy rolno-leśnej.

Wdrażana od 01.01.2002r. ustawa z 8 czerwca 2001r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (znowelizowana w 2003r.), łącząca zalesienie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej z prawem do ekwiwalentu finansowego dla rolnika, może zwiększyć zainteresowanie rolników tą formą zmiany profilu działalności rolniczej, także przy założeniu, iż od 2005r. zostanie ona zastąpiona regulacjami prawnymi UE w tym zakresie. Obecnie, mając na uwadze znikome zainteresowanie zalesieniami właścicieli gruntów, szacuje się ostrożnie, iż proces wyłączenia gruntów z produkcji rolnej na cele zalesienia może objąć około 2-3 ha rocznie.

2.7.1.7 Zieleń urządzona

Zieleń urządzona, w tym: parki, zieleńce, skwery, zieleń przyzagrodowa w zabudowie mieszkaniowej, izolacyjno-osłonowa wzdłuż ciągów komunikacyjnych i wokół zabudowy usługowo-przemysłowej, oraz zabytkowe założenia parkowe, chronione na mocy ustawy z dnia 15 lutego 1962r. o ochronie zabytków i muzeach — to jeden z istotnych elementów Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh), Gminy.

Szczególną rolę w strukturze zieleni urządzonej Gminy spełniają obiekty zabytkowe, objęte strefami ochrony konserwatorskiej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków tj.:

1. zespół pałacowo-parkowy z przyległymi łąkami w Gorzycach z II poł. XIX w.
2. strefa ochrony ekspozycji wokół figury Św. Nepomucena w Bluszczowie,
3. kaplica pw. Świętej Rodziny w Olzie
4. stanowisko archeologiczne nr 1 – grodzisko średniowieczne w Gorzyczkach

Spośród w/w obiektów, jedynie w obrębie punktów i panoram widokowych obowiązuje zakaz wprowadzania urządzonej zieleni wysokiej, natomiast w pozostałych przypadkach — zieleń stanowi integralną część — do zachowania i pielęgnacji lub odtworzenia w ramach programów rewaloryzacyjnych obiektów zabytkowych. Istnieje pilna potrzeba w/w działań, ponieważ generalnie starodrzew w otoczeniu kościołów, na

²⁶ Krajowy Program Zwiększenia Lesistości (aktualizacja), Ministerstwo Środowiska, 2003, msc.

mentarzach, wymaga w całości poprawy stanu zdrowotno-sanitarnego i uczynienia kompozycji poprzez likwidacje samosiewów.

W kształtowaniu systemu terenów zielonych, oprócz jednego ogólnodostępnego parku wypoczynkowego, tj. „Park Dąbki” w Rogowie (istniejący jako park w potocznym tego słowa znaczeniu, nie uchwalony przez Radę Gminy), szczególną rolę stanowią zagospodarowane już tereny ośrodków rekreacyjno-wypoczynkowych w dolinie Odry i Olzy (KWK „Anna”, „Marcel”) oraz potencjalne tereny „zieleni przybrzeżnej” (zadrzewień, zakrzaczeń, muraw trawiastych), towarzyszącej planowanym kąpieliskom z zespołem obsługi rekreacji i urządzeń sportowych, w związku z zakończeniem realizacji zbiornika „Racibórz Górny” (wschodnia część w granicach gminy Gorzyce), uzupełnionym o bazę rekreacji wędkarskiej, opartej o liczne łowiska wędkarskie oraz pozostałe, niezagospodarowane obecnie wyrobiska pożwirowe. Przyszła lokalizacja odcinka autostrady A1 w południowo-wschodniej części Gminy (do przejścia granicznego w Gorzyczkach), stwarza konieczność opracowania koncepcji zieleni izolacyjno-osłonowej wzdłuż w/w priorytetowej arterii komunikacyjnej — jako „osłony przyrodniczej” dla rozciętych ekosystemów.

Analiza zapisów planistycznych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz Studium uwarunkowań...” gminy Gorzyce wskazuje na konieczność wprowadzenia dodatkowych form zieleni urządzonej do:

1. terenów zabudowy mieszkaniowej — min. 60% niezabudowanej powierzchni działki,
2. terenów i obiektów użyteczności publicznej — min. 70% niezabudowanej powierzchni działki,
3. terenów komunikacyjnych — „ciągi zieleni izolacyjno-osłonowej” w formie szpalerów lub kęp z udziałem krzewów — z pozostawieniem luk umożliwiających „otwarcia” widokowe.

Potencjał przyrodniczo-kulturowy Gminy wskazuje na konieczność realizacji ambitnych zamierzeń w zakresie realizacji wszystkich w/w form zieleni urządzonej.

2.7.1.8 *Formy ochrony przyrody wynikające z „Ustawy o ochronie przyrody” i innych aktów prawnych*

Do chwili obecnej na terenie gminy Gorzyce powołano jeden pomnik przyrody. Ponadto w „Studium uwarunkowań...” postuluje się utworzenie zespołu przyrodniczo-

krajobrazowego „Szwajcaria Czyżowicka”. Wskazaniem byłoby powołanie szeregu użytków ekologicznych obejmujących drobnopowierzchniowe zbiorniki wodne (oczka, stawy, torfowiska), które stanowią często ważne „centra” bioróżnorodności. Obiekty tego typu na terenie gminy wymagałyby jednak uprzedniego szczegółowego rozpoznania przyrodniczego.

Tabela 2-2.20 Pomniki przyrody na terenie gminy Gorzyce

L.P.	Nr rejestru WKP	Lokalizacja	Opis obiektu
1	2	3	4
1	6/1	Czyżowice, Gorzycka 39	Głaz narzutowy

Na obecnym etapie rozpoznania walorów dendrologicznych Gminy możliwe jest powołanie dalszych około 20 pomników przyrody (uwzględniając przyjęte w stosunku do poszczególnych gatunków rozmiary).

2.7.1.9 Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

Wskazane do ochrony w formach przewidzianych w ustawie o ochronie przyrody fragmenty Gminy pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami na terenie sąsiadujących gmin. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk nieleśnych, np. niektórych zbiorowisk nieleśnych), w sytuacji bowiem zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Renaturalizacja lasów na terenie Gminy powinna wiązać się z dostosowaniem składu gatunkowego wprowadzanych drzewostanów do charakteru siedlisk. Obszary docelowo przeznaczone do zalesień występują przede wszystkim na siedliskach:

1. Żyznej buczyny niżowej (*Galio odorati-Fagetum*) — w drzewostanach tego typu lasów w układach naturalnych dominuje buk (*Fagus sylvatica*),

2. Kwaśnej buczyny niżowej (*Luzulo pilosae-Fagetum*) — w drzewostanach tego typu lasów w układach naturalnych dominuje buk (*Fagus sylvatica*), a w domieszce często występuje świerk (*Abies alba*)
3. Łęgu jesionowo-wiązowego (*Fraxino-Ulmetum*) — w drzewostanach tego typu lasów w układach naturalnych dominują jesion (*Fraxinus excelsior*), olsza czarna (*Alnus glutinosa*), a w domieszce często występują wiązy górski (*Ulmus glabra*), szypułkowy (*U. laevis*) i polny (*U. minor*).

2.7.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

2.7.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

Zgodnie z „Narodowym Programem Przygotowania do Członkostwa w UE (1998 r.) oraz „Polityką Ekologiczną Państwa na lata 2003-2006, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” przyjętą przez Radę Ministrów w grudniu 2002 r. ustalono listę priorytetów w działaniach na rzecz dostosowania do wymogów UE w zakresie ochrony przyrody, w tym jej dyrektyw i rozporządzeń, tj.:

- Dyrektywy Nr 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (zmienionej dyrektywą 97/62/WE),
- Dyrektywy Nr 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków (zmienionej dyrektywami 81/854/EWG, 91/244/EWG i in.)²⁷,
- Rozporządzenia WE/338/97 — dotyczącego uregulowania obrotu gatunkami dzikiej fauny i flory (zobowiązania wynikające z „Konwencji Waszyngtońskiej” o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem), zmienionego rozporządzeniami rady: WE/2307/97, WE/2214/98.

Wspólnie z „Polityką Ekologiczną Państwa” funkcjonują komplementarne dokumenty programowe, m.in.:

- Polityka Leśna Państwa (w tym „Krajowy program zwiększania lesistości”, „Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej”),
- Narodowa strategia edukacji ekologicznej,
- Strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich,
- Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006,

W ramach „Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich dla Polski: 2004-2006” opracowano założenia „Programu rolnośrodowiskowego” i „Zalesiania gruntów rolnych”. Nawiązują one m.in. do Rozporządzenia WE/2080/92 z dnia 30 czerwca 1992 r., ustanawiającego wspólnotowy program pomocy w związku z przeznaczaniem gruntów rolnych do zalesienia oraz innych regulacji prawnych, wiążących system dopłat bezpośrednich dla

²⁷ Wyżej wymienione dyrektywy wiążą się z koniecznością opracowania propozycji europejskiej Sieci Ekologicznej „NATURA 2000” — także w oparciu o istniejący krajowy system obszarów chronionych oraz inne istniejące projekty i opracowania

rolników, realizujących proekologiczny model produkcji rolniczej, sprzyjający wzrostowi różnorodności biologicznej.

Dyrektywy i rozporządzenia UE mają na celu zagwarantowanie korzystnego stanu ochrony dla wybranych rodzajów siedlisk i gatunków, stanowiących przedmiot zainteresowania UE.

2.7.2.2 Aktualny stan prawa polskiego

Kompetencje organów samorządowych (Wójt, Rada Gminy):

1. Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity ustawy przygotowany na podstawie obwieszczenia Ministra Środowiska w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie przyrody, ogłoszonego w Dz. U. Nr 99, poz. 1079. Zawiera zmiany wprowadzone ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy — Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085.) Zmiany te weszły w życie w dniu 1 października 2001 r.

- Art. 3 — obowiązek ochrony przyrody,
- Art. 5, ust. 1 — popularyzacja ochrony przyrody,
- Art. 34, ust.1 — wprowadzenie form ochrony przyrody: obszaru chronionego krajobrazu, pomników przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt. 4 i 6, jeżeli Wojewoda nie wprowadził tych form,
- Art. 34, ust. 2 — obowiązek sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów i obiektów poddawanych ochronie przez radę Gminy,
- Art. 47e, ust. 2 — wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów
- Art. 47f, ust. 2 — naliczanie opłat za usunięcie drzew lub krzewów
- Art. 47k — wymierzanie administracyjnych kar pieniężnych przez wójta (burmistrza) za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, spowodowanym niewłaściwym wykonaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów,
- Art. 50, ust. 2 — umieszczanie tablic obwieszczających o ograniczeniach i zakazach wprowadzanych w myśl przepisów rozdziału 3 ustawy o ochronie przyrody na obrzeżach chronionych kompleksów przyrodniczych lub w pobliżu chronionych tworów przyrody lub innych oznakowań informujących o poddaniu ochronie,

2. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity — Dz. U. Nr 56, poz. 679, zmiany: Dz. U. Nr 86, poz. 958, Dz. U. Nr 120, poz. 1268, Dz. U. Nr 145, poz. 1623): Art. 14, ust. 3 — określenie gruntów przeznaczonych do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.
3. Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. Nr 73, poz. 764, z późniejszymi zmianami: ustawa o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy — Prawo ochrony środowiska — Dz. U. Nr 46, poz. 392)
 - Art. 3, ust. 7 — akceptacja przez radę Gminy zmiany charakteru użytkowania gruntu z rolnego na leśny na wniosek starosty (brak stanowiska ze strony rady po upływie 45 dni uznaje się za wyrażenie opinii pozytywnej)
 - Art. 3, ust. 1 — grunt przeznaczony do zalesienia spełnia określone warunki i jest przewidziany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późniejszymi zmianami):
 - Art. 3 — uwzględnianie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu ograniczeń wynikających z ustanowienia w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody form ochrony przyrody
 - Art. 127 — ogólne zapisy dotyczące ochrony zwierząt i roślin oraz form jej realizacji

Tematyka ochrony przyrody, leśnictwa i edukacji ekologicznej została ujęta w celach Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 i dodatkowo wzmocniona art. 35, ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, mówiący o konieczności opracowania „Krajowej strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej” wraz z programem działania.

Polityka ekologiczna Państwa postuluje umocnienie samorządu terytorialnego jako ogniwa władzy ekologicznej m.in. poprzez wprowadzenie procedur umożliwiających Gminie występowanie w charakterze inicjatora lub strony w sprawach pozostających w kompetencji władz wojewódzkich i centralnych.

2.7.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie ochrony przyrody wraz ze stanem docelowym

Działania w kierunku ochrony wartości środowiska przyrodniczego i poprawy stanu aktualnego na terenie Gminy to przede wszystkim:

1. Wdrożenie sieci obszarów i obiektów chronionych istniejących i projektowanych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody (Ekologiczny System Obszarów Chronionych – ESOCH), w tym obszarów na styku sąsiadujących gmin;

2. Przygotowanie programów rewaloryzacji zabytkowej zieleni w zespołach dworsko-parkowych w celu odtworzenia kompozycji i poprawy stanu zdrowotno-sanitarnego starodrzewia oraz ochrony cennych punktów i ciągów widokowych;
3. Kreowanie wspólnej polityki ochrony przyrody dolin rzecznych: Odry i Olzy – przygranicznych korytarzy ekologicznych o randze regionalnej – z zachowaniem „konsensusu” wobec realizowanych programów ochrony przeciwpowodziowej;
4. Udział w tworzeniu „dynamicznego i nowoczesnego modelu” ekosystemowej i siedliskowej ochrony środowiska przyrodniczego poprzez zachowanie ciągłości „węzłów”, „korytarzy” i „łączników” ekologicznych, zwłaszcza w obrębie systemu dolin cieków wodnych, lokalnych obszarów leśnych, terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz stawów hodowlanych i innych akwenów wodnych – z uwzględnieniem m.in. przebiegu odcinka autostrady A1;
5. Promocja obszarów dla rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznych w oparciu o: dolinę rzek Odry i Olzy wraz z dopływami lokalne akweny wodne, walory krajobrazu naturalnego (panoramy i punkty widokowe), zasoby środowiska kulturowego (w tym obiektu kultu Maryjnego o randze regionalnej – Sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śląskiej);
6. Realizacja zieleni urządzonej w obrębie obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych (akomodacja terenów przywodnych do w/w funkcji);
7. Kreowanie polityki zwiększenia lesistości poprzez opracowanie nowej granicy rolno-leśnej w celu wyznaczenia obszarów do zalesień i zadrzewień w terenach rolniczych;
8. Promocja rozwoju rolnictwa ekologicznego, agroturystyki: programy rolnośrodowiskowe, jako formy zmiany wizerunku nieefektywnej gospodarki rolnej.

Dla osiągnięcia stanu docelowego w zakresie ochrony przyrody niezbędne staje się również stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej: dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez programy zintegrowanej edukacji ekologicznej, koordynowanej przez lokalne organizacje i stowarzyszenia lub własną aktywność gminy w tym zakresie.

Stosowne wsparcie w tej dziedzinie Gmina winna uzyskać od Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach oraz Nadleśnictwa Rybnik – realizujących własny zakres działań proekologicznych na terenie administrowanym przez Gminę. Zabezpieczenie realizacji wszystkich w/w potrzeb umożliwi pozyskanie środków z zewnętrznych pomocowych funduszy ekologicznych: WFOŚiGW, NFOŚiGW, EkoFundusz oraz środków przedakcesyjnych UE.

2.7.3 Cele i kierunki działań

Cele i kierunki działań w zakresie ochrony przyrody wynikają ze Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego.

Tabela 2-2.21 Cele i kierunki działań wg Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego i Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego

L.P.	Rodzaj opracowania	Cele strategiczne (długoterminowe)	Kierunki działania
1	2	3	4
1	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego	C7 — Ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych	FC7K1 — Zachowanie bioróżnorodności FC7K2 — Określenie obszarów chronionych na terenie województwa śląskiego FC7K4 — Opracowanie systemu rozwoju i funkcjonowania obszarów chronionych FC7K5 — Opracowanie programu odtworzenia i utrzymania wartości przyrodniczych i kulturowych na obszarach chronionych FC7K7 — Zalesianie terenów nieużytkowanych rolniczo i o małej wartości rolniczej
		C5 — Zwiększenie atrakcyjności turystycznej	EC5K2 — Rozbudowanie infrastruktury turystycznej na terenach o walorach przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych EC5K7 — Wspieranie rozwoju agroturystyki
2	Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego	Och 1 — Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej, ochrona i wzrost różnorodności krajobrazowej oraz wzrost lesistości województwa i ochrona lasów	Och 2.2 — Kontynuowanie waloryzacji przyrodniczej województwa, identyfikacja obszarów przewidzianych do objęcia szczególnymi formami ochrony przyrody — ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzek
		Och 2 — Rozwój systemu obszarów chronionych (cel krótkoterminowy)	
		Och 4 — Restytucja zdegradowanych obszarów leśnych i przebudowa drzewostanów	Och 4.1 — Wzbogacenie stanu gatunkowego sztucznych odnowień leśnych przy uwzględnieniu dostosowania do naturalnej mozaikowości siedlisk Och 4.2 — Rewitalizacja terenów przemysłowych w kierunku leśnym
		Och 5 — Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie ochrony przyrody	Och 5.2 — Edukacja dzieci i młodzieży — rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych

2.7.4 Priorytety ekologiczne

Priorytet I: **Utworzenie nowych podstaw systemu gospodarczego Miasta z wykorzystaniem walorów kulturowo-przyrodniczych.**

2.7.5 Mechanizmy prawno ekonomiczne

1. Zasięg ponadlokalny

- Subsydiowanie ze środków publicznych przedsięwzięć w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu (rekompensaty z tytułu ograniczeń w użytkowaniu gruntów spowodowanych wprowadzeniem ochrony prawnej, wykup terenów przyrodniczo cennych, przedsięwzięcia proekologiczne związane z rozwojem różnych form rekreacji i wypoczynku, rekultywacja terenów zdegradowanych)

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- Uzyskanie konsensusu pomiędzy realizacją celów ochronnych a nadrzędnością ochrony prywatnej formy własności w polskim prawodawstwie

2. Zasięg lokalny

- Dostosowanie struktury organizacyjnej i zakresu kompetencji w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych do obowiązujących w Polsce uregulowań prawnych (ustawy, rozporządzenia) w zakresie ochrony przyrody, leśnictwa, edukacji ekologicznej oraz dyrektyw i rozporządzeń UE
- Włączenie organizacji i stowarzyszeń ekologicznych „non profit” do współpracy w ochronie czynnej obszarów i obiektów przyrodniczych w ramach ESOCh Gminy oraz w edukacji ekologicznej
- Stymulowanie zmian w zakresie planowania przestrzennego pod kątem dostosowania obszarów działalności inwestycyjno-gospodarczej do lokalnych warunków przyrodniczych
- Stworzenie „modelu” bezpośredniego przełożenia celów strategicznych regionu na cele i zamierzenia rozwojowe Gminy

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.7.6 Rejestr celów i zadań środowiskowych

LD	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka/osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
1	2	3	4	5	6	7	8
OCH1	Ochrona różnorodności biologicznej Gminy	OCH1C1	Ochrona cennych przyrodniczo obiektów i obszarów na terenie Gminy	OCH1C1Z1	Utworzenie proponowanych małoobszarowych form ochrony przyrody	UG	G
				OCH1C1Z2	Objęcie ochroną prawną drzew — propozycji pomników przyrody	UG	G
				OCH1C1Z3	Ochrona czynna pozostałości zbiorowisk łąkowych i zadrzewień łąkowych w dolinie Olzy, Łęgonia, Leśnicy z dopływami	RZGW Gliwice, inni zarządcy cieków wodnych	L
		OCH1C2	Poprawa kondycji zdrowotno-sanitarnej lasów	OCH1C2Z1	Zalesianie gruntów porolnych	RDLP Katowice, Starosta Wodzisławski,	L
				OCH1C2Z2	Realizacja wytycznych „programu ochrony przyrody Nadleśnictwa Rybnik w zakresie hodowli, pielęgnacji i ochrony lasu	Nadleśnictwo Rybnik	L
		OCH1C3	Poprawa „estetycznego wizerunku” środowiska przyrodniczego Gminy	OCH1C3Z1	Realizacja i utrzymanie zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych obiektów turystyczno-sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych	UG	G
				OCH1C3Z2	Ochrona zabytkowych założeń zieleni parkowej	UG	G
				OCH1C3Z3	Nowe nasadzenia zieleni wysokiej, wymiana składu gatunkowego drzewostanu (topole) wzdłuż odcinków dróg ponadlokalnych	GDDKiA Katowice PZD Wodzisław Śląski	L
				OCH1C3Z4	Realizacja form zieleni izolacyjno-osłonowej wzdłuż autostrady A1	GDDKiA	L
				OCH1C3Z5	Program rewitalizacji istniejącej zieleni wysokiej oraz realizacji nowych form zieleni urządzonej w Otoczeniu Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śl.	Kuria Biskupia, Parafia rzymsko-kat. w Turzy Śl	L

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe 2004-2015	LK	Cele krótkookresowe 2004-2008	LZ	Nazwa zadania	Jednostka/osoba odpowiedzialna	KZ Kod wagi zadania
OCH2	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy			OCH2C1Z1	Utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych	UG	G
				OCH2C1Z2	Realizacja punktów widokowych na terenie Gminy	UG	G
OCH3	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie			OCH3C1Z1	Promocja działań proekologicznych: wydawnictwa ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej	UG	G
				OCH3C1Z2	Promocja programów rolno-środowiskowych: agroturystyki	UG	G

2.7.7 Matryca logiczna

Cele rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
1	2	3	4	5
Cel nadrzędny	Ochrona różnorodności biologicznej środowiska przyrodniczego Gminy, jako elementu zwiększenia jego atrakcyjności	Założenia i cele „Krajowej strategii ochrony różnorodności biologicznej” oraz „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006”	Waloryzacja przyrodnicza gminy Opracowania planistyczne, dokumentacje projektowe Program ochrony przyrody N-ctwa Rybnik	

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Cele rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
Cele szczegółowe Programu	Utworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych Gminy	Wzrost procentowy powierzchni obszarów chronionych Gminy Wzrost powierzchni terenów zieleni urządzonej i nieurządzonej Wzrost powierzchni gruntów zalesionych	Program ochrony przyrody N-ctwa Rybnik Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Pozyskanie odpowiednich środków finansowych (WFOŚiGW, NFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW, Budżet Wojewody i Starosty Wodzisławskiego, pozyskanie inwestorów (sponsorów), środki finansowe dla organizacji pozarządowych, fundusze pomocowe i środki przedakcesyjne UE)
	Realizacja ochrony czynnej w obszarach przyrodniczo cennych	Wzrost ilości gatunków flory i fauny oraz zbiorowisk roślinnych związany z renaturalizacją środowiska przyrodniczego Wzrost lesistości Gminy — wariant umiarkowany Rewitalizacja zabytkowych założeń zieleni parkowej	Monitoring przyrodniczy Kształtowanie nowej granicy rolno-leśnej Programy rewaloryzacji obiektów zabytkowych	
	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	Ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne	Wydawnictwa ekologiczne Organizacje i stowarzyszenia ekologiczne Programy edukacyjne	
	Poprawa kondycji zdrowotno-sanitarnej lasów	Przebudowa drzewostanów Porównawcze pomiary monitoringu środowiskowego	Plan urządzenia lasów Nadleśnictwa Rybnik Wewnętrzne instrukcje Lasów Państwowych, dotyczące proekologicznych zasad gospodarki leśnej	

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Cele rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
Oczekiwane rezultaty	Promocja proekologicznych form aktywizacji miasta	Programy „rolnośrodowiskowe” dla rolników Promocja działalności agroturystycznej, rolnictwa ekologicznego, odtworzenia gospodarki stawowej	System szkoleń dla rolników, osób prawnych (Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Śląski Związek Gmin i Powiatów, Urząd Marszałkowski, itp.); Wydawnictwa ekologiczne, prezentacje na targach itp. Stworzenie w strukturze organizacyjnej gminy stanowiska ds. „promocji ekologicznej”;	
	Wzrost atrakcyjności rekreacyjno – wypoczynkowej gminy z zachowaniem równowagi ekologicznej obszarów przyrodniczo cennych w stosunku do terenów zurbanizowanych	Zieleń urządzona – towarzysząca obiektom i urządzeniom infrastruktury rekreacyjno – wypoczynkowej, ciągom komunikacyjnym, itp. Platformy widokowe w miejscach szczególnej ekspozycji krajobrazu	Określenie „pojemności turystycznej” gminy, Szczegółowe plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego, Plany realizacyjne i projekty techniczne terenów zieleni urządzonej.	

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.7.8 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	partnerzy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA WŁASNE GMINY*										
1	Utworzenie proponowanych małoobszarowych form ochrony przyrody: zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Szwajcaria Czyżowicka” oraz 2 – 3 użytki ekologiczne	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy	30				X	Partnerzy: Starosta Wodzisławski, Wojewoda Śląski, Nadleśnictwo Rybnik, Rady Sołeckie, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środkie własne	partnerzy
2	Objęcie ochroną prawną drzew — propozycji pomników przyrody (w oparciu o rozpoznanie zasobów starodrzewia na terenie Gminy: parki zabytkowe, zielen przydrożna, itp.	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy	15				X	Partnerzy: Starosta Wodzisławski, Wojewoda Śląski, Rady Sołectkie, Szkolne Koła LOP, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne
3	Utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie terenów przyrodniczo cennych — w tym przewidziane do objęcia ochroną prawną (foldery, broszury, tablice informacyjne 3-4 obiekty: „Szwajcaria Czyżowicka”, „Dolina Odry”, Ścieżka kulturowo-przyrodnicza w zespole pałacowo-osiedlowym w Gorzycach)	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Poszerzenie wiedzy o środowisku przyrodniczym Gminy, rozszerzenie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej Gminy	40			X	X	Partnerzy: Organizacje i stowarzyszenia ekologiczne, Nadleśnictwo Rybnik, Fundusze Pomocowe,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	Środki własne	partnerzy
4	Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	100			X	X	Partnerzy: Fundusze pomocowe, organizacje ekologiczne, Rady Sołeckie
5	Realizacja i utrzymanie zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych obiektów turystyczno-sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych: istniejące ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe w Olzie (do rozbudowy), projektowany ośrodek sportowy w wyrobiskach poźwirowych „Olza/Uchylsko”, teren ośrodków sportów wodnych i rekreacji zbiornika wodnego „Racibórz Górny”, park wypoczynkowy „Park Dąbki” w Rogowie (adaptacja istniejącej zieleni).	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	350			X	X	Partnerzy: Fundusze pomocowe, organizacje ekologiczne, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach, Inwestorzy sektora publicznego i prywatnego

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środkie własne	partnerzy
6	Ochrona zabytkowych założeń zieleni parkowej (prace pielęgnacyjno-konserwacyjne i programy rewaloryzacyjne: Gorzyce, Gorzyczki, Kolonia Olecha)	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	300		X	X	X	Partnerzy: Fundusze Pomocowe, Nadleśnictwo Rybnik, Państwowa Służba Ochrony Zabytków, Inwestorzy sektora publicznego i prywatnego, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne
7	Realizacja punktów widokowych na terenie Gminy, (m.in.: Góra Czacza i inne wzniesienia w obrębie „Szwajcarii Czyżowickiej”; otoczenie figury Św. Nepomucena w Bluszczowie, Sanktuarium w Turzy Śl., ekspozycja parku w Gorzycach, dominanta krajobrazowa doliny Odry) 7-8 obiektów	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	80	X		X	X	Partnerzy: Fundusze Pomocowe, Państwowa Służba Ochrony Zabytków, Nadleśnictwo Rybnik, Inwestorzy sektora prywatnego

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	partnerzy
8	Promocja programów rolno-środowiskowych: agroturystyki	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	75	X		X	X	Partnerzy: Urząd Marszałkowski, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Organizacje i stowarzyszenia ekologiczne
SUMA						990					

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**										

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	Zalesianie gruntów porolnych (wariant optymalny — ok.40 ha)	2004 r.	2015 r.	RDLP w Katowicach Starosta Wodzisławski	Wzrost różnorodności biologicznej w obszarach ekstensywnej gospodarki rolnej	120		X	X		Partnerzy: Wójt Gminy Gorzyce, Fundusze pomocowe, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach
2	Ochrona czynna pozostałości zbiorowisk łąkowych i zadrzewień łąkowych w dolinie Olzy, Łęgonia, Leśnicy z dopływami	2004 r.	2015 r.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach Inni zarządcy cieków wodnych	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy. Utrzymanie lokalnych korytarzy ekologicznych	150	X	X	X	X	Partnerzy: Fundusze pomocowe, Inwestorzy sektora publicznego z zakresu gospodarki wodnej, zarządcy gruntów, Organizacje ekologiczne
3	Nowe nasadzenia zieleni wysokiej, wymiana składu gatunkowego drzewostanu (topole) wzdłuż odcinków dróg ponadlokalnych	2004 r.	2015 r.	GDDKiA w Katowicach, Powiatowy Zarząd Dróg w Wodzisławiu Śląskim	Utrzymanie ciągłości ekosystemów w obszarach zurbanizowanych	250	X		X	X	Partnerzy: Wójt Gminy Gorzyce, Fundusze pomocowe, Starosta Wodzisławski

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
4	Realizacja form zieleni izolacyjno-osłonowej wzdłuż autostrady A1 (Turza Śl., Gorzyczki)	2004 r.	2015 r.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	Utrzymanie ciągłości ekosystemów w obszarach zurbanizowanych	200	X		X		Partnerzy: Wójt Gminy Gorzyce, Fundusze pomocowe, Starosta Wodzisławski
5	Realizacja wytycznych „programu ochrony przyrody Nadleśnictwa Rybnik w zakresie hodowli, pielęgnacji i ochrony lasu (ok. 600 ha)	2004 r.	2015 r.	Nadleśnictwo Rybnik	Wzrost różnorodności biologicznej na terenach leśnych	900 (600 ha x 1,5)		X	X		Partnerzy: Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach, Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie, Starosta Wodzisławski, Wójt Gminy w Gorzycach
6	Program rewitalizacji istniejącej zieleni wysokiej oraz realizacji nowych form zieleni urządzonej w Otoczeniu Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śl.	2004 r.	2015 r.	Kuria Biskupia w Katowicach Parafia rzymskokatolicka w Turzy Śl.	Poprawa estetycznego wizerunku środowiska przyrodniczego Gminy	200		X	X		Partnerzy: Wójt Gminy w Gorzycach, Fundusze pomocowe, Rada Sołecka, lokalne stowarzyszenia i organizacje
SUMA						1820					

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Powiatu

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: wojewódzkiego i centralne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.7.9 Wnioski

Korzystne uwarunkowania w realizacji programu ochrony przyrody, leśnictwa i edukacji ekologicznej gminy Gorzyce:

1. Występowanie licznych obszarów i obiektów cennych pod względem przyrodniczo-krajobrazowym, godnych ochrony prawnej – także jako potencjał do zagospodarowania rekreacyjno turystycznego (duża ilość samodzielnie funkcjonujących ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych).
2. Proekologiczny model gospodarki leśnej Nadleśnictwa Rybnik.
3. Promocyjny charakter obecności obiektów przyrodniczo-kulturowych o randze regionalnej: zespół pałacowo-parkowy w Gorzycach, sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śląskiej.
4. Rozwinięty system dolin rzek i potoków stanowiących „korytarze ekologiczne” – w tym o znaczeniu regionalnym (dolina Odry i Olzy).
5. Lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków miejskich aglomeracji rybnickiej — możliwość realizacji różnych form rekreacji i turystyki (z głównym akcentem na wędkarstwo i agroturystykę).
6. Charakterystyczny krajobraz kulturowo-przyrodniczy z czytelnymi pozostałościami gospodarki dworsko-folwarcznej oraz kultury hydrotechnicznej.

Ograniczenia w realizacji w/w programu (elementy ryzyka):

1. Niewielki udział wydatków na ochronę przyrody, edukację ekologiczną i turystykę w strukturze wydatków budżetu Gminy.
2. Brak poważnych lokalnych partnerów w ochronie przyrody – organizacji i stowarzyszeń ekologicznych (istniejąca współpraca ma charakter incydentalny).
3. Niewielkie doświadczenie w pozyskiwaniu środków budżetowych na działania pozainwestycyjne z zakresu ochrony przyrody w ramach funduszy pomocowych.
4. Niewielki wskaźnik lesistości Gminy
5. Brak „wyrazistego elementu przyrodniczego” mogącego być przedmiotem wykorzystania w wizualnej i graficznej „ekologicznej promocji” Gminy.
6. Niski poziom świadomości ekologicznej społeczności lokalnej, w tym znajomości proekologicznych programów rolno-środowiskowych i innych, łączących zasady ekonomii z działaniami „przyjaznymi” dla środowiska.
7. Wysoki poziom zagrożenia powodziowego obszarów przyrodniczo cennych (dolina Odry i Olzy) w połączeniu z potencjalnie dużą ingerencją inwestycji hydrotechnicznych w środowisko przyrodnicze.

2.8 Edukacja ekologiczna

2.8.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

Podstawowym dokumentem, z którego wynika światowy nakaz powszechnej edukacji ekologicznej jest „Globalny Program Działań” czyli Agenda 21 przyjęta na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w 1992r.

Stwierdzono w nim, że władze lokalne 179 państw (które podpisały dokument z Rio) „powinny przeprowadzić konsultację ze swoimi obywatelami i sporządzić – lokalną Agendę 21 dla własnych społeczności”

W skali naszego kraju takim dokumentem jest „Polityka Ekologiczna Państwa” przyjęta przez Sejm w 1992 roku, a rozwinięciem zdań dotyczących EE jest „Polska Strategia Edukacji Ekologicznej” pt. „Przez edukację do trwałego i zrównoważonego rozwoju”, opracowana przez samodzielny zespół ds. Edukacji Ekologicznej w Ministerstwie Środowiska.

Zgodnie z zapisami art. 5 Konstytucji RP, uchwalonej w 1997 roku, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Narodowy Program Edukacji Ekologicznej (NPEE), będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów **Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej (NSEE)**, jest pierwszym dokumentem z zakresu tej problematyki, określającym podstawowe zadania edukacyjne, podmioty odpowiedzialne za ich realizację, możliwości i źródła finansowania, a także harmonogram ich wdrażania. Dokument ten, z uwagi na swoje przesłanie, sposób tworzenia i konstrukcję powinien stać się swoistą polską **AGENDĄ 21**. Ten dokument może i powinien stać się podstawą tworzenia **systemu edukacji ekologicznej (EE)** realizującej cele pożądane społecznie

Jednym z istotnych zadań jest stworzenie w społeczności lokalnej odpowiedniego poziomu świadomości ekologicznej. Świadomość taką kształtuje się już na poziomie edukacji przedszkolnej gdzie treści ekologiczne zawarte są w części haseł dotyczących środowiska, pór roku i towarzyszących im przemian w przyrodzie.

Na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych funkcjonuje tzw. ścieżka edukacyjna (zielona ścieżka) polegająca na wprowadzeniu treści ekologicznych do programów nauczania wszystkich przedmiotów.

Celami ogólnymi edukacji ekologicznej są:

1. Uświadamianie zagrożeń środowiska przyrodniczego, występujących w miejscu zamieszkania
2. Budzenie szacunku do przyrody
3. Rozumienie zależności istniejących w środowisku przyrodniczym
4. Zdobywanie umiejętności obserwacji zjawisk przyrodniczych i ich opisu
5. Poznanie współzależności człowieka i środowiska
6. WYROBIENIE poczucia odpowiedzialności za środowisko

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

7. Rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska

Program ścieżki edukacyjnej łączy ogólne treści niezbędne w edukacji ekologicznej w gimnazjum. Tymi koniecznymi treściami są:

1. Przyczyny i skutki niepożądanych zmian w atmosferze, biosferze, hydrosferze i litosferze
2. Różnorodność biologiczna (gatunkowa, genetyczna, ekosystemów) – znaczenie jej ochrony
3. Żywność – oddziaływanie produkcji żywności na środowisko
4. Zagrożenia dla środowiska wynikające z produkcji i transportu energii; energetyka jądrowa – bezpieczeństwo i składowanie odpadów.

Program ten uszczegóławia powyższe treści, a w kilku miejscach wykracza poza nie. Dotyczy to szczególnie tych treści, które mają nawiązywać do własnego doświadczenia dziecka i jego znajomości najbliższej okolicy oraz regionu. Program koncentruje się wokół:

1. Zagadnień zmienności w środowisku: naturalnej, jako tła porównawczego oraz zależnej od działalności człowieka w środowisku
2. Najważniejszych problemów ekologicznych współczesnego świata
3. Sposobów gospodarowania w miejscu swojego zamieszkania
4. Wartości, jaką stanowi różnorodność biologiczna

W realizacji programu tak w szkole podstawowej jak i w gimnazjum ważne jest:

1. Prowadzenie lekcji terenowych: obserwacji i prostych badań w terenie
2. Preferowanie metod aktywizujących uczniów, takich jak: praca z mapą w terenie, zbieranie danych i ich opracowanie, dyskusje, debaty, wywiady, reportaże, ankietowanie, podejmowanie decyzji – metodą drzewa decyzyjnego, tworzenie „banków pomysłów”, metaplanów itp.
3. Porównywanie zjawisk, procesów, problemów występujących w najbliższej okolicy z podobnymi i odmiennymi w innych regionach, krajach, kontynentach
4. Stosowanie różnorodnych skal przestrzennych prowadzących do porównywania i odróżniania zjawisk, procesów, przyczyn i skutków
5. Wykorzystywanie na lekcjach danych liczbowych, tabel, map, wykresów, zdjęć, rycin w celu kształcenia umiejętności interpretacji zawartych w nich informacji
6. Organizowanie wspólnych, wcześniej zaprojektowanych przez uczniów działań w najbliższym środowisku, prowadzących do pozytywnych zmian
7. Ukazywanie pozytywnej działalności człowieka w środowisku, jako dróg właściwego i realnego rozwiązywania problemów ekologicznych
8. Głoszenie idei, haseł proekologicznych, które są zgodne z własnymi czynami

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

9. Integrowanie i korelowanie treści nauczania w obrębie różnych przedmiotów i bloków przedmiotowych

Na poziomie szkół średnich elementy edukacji ekologicznej przewijają się w takich przedmiotach jak:

1. Geografia – wśród celów nauczania geografii w szkole średniej możemy znaleźć: zdobycie wiedzy o środowisku i relacjach w nim zachodzących; zrozumienie przez uczniów złożoności procesów, którym podlega środowisko i konieczności zachowania równowagi w środowisku. W treściach kształcenia problemy ekologiczne przewijają się często np.:
 - zanieczyszczenie i ochrona wód, zanieczyszczenie i ochrona powietrza, zagrożenie i ochrona lasów, motywy i zasady racjonalnej gospodarki, zasobami naturalnymi, uciążliwość przemysłu dla środowiska i zdrowia ludzi, przemiany środowiska w wyniku prowadzenia gospodarki rolnej;
 - racjonalne gospodarowanie środowiskiem, wyczerpywanie się możliwości produkcyjnych biosfery, urbanizacja, racjonalne gospodarowanie energią, zagrożenie ekologiczne związane z transportem, oraz odpowiedzialność jednostek i społeczeństw za lokalne środowisko, stanowiące część przestrzeni globalnej.
2. Biologia i ochrona środowiska – hasła programowe, które wchodzi w skład materiału z ekologii i ochrony środowiska to m.in.: przyrodnicze podstawy kształtowania środowiska; populacja – struktura, dynamika; biocenoza – podstawowe poziomy troficzne; ekosystem – struktura krążenia materii i przepływ energii, produktywność ekosystemów; homeostaza; sukcesja.
 - stan zasobów w Polsce i na świecie;
 - zasoby odnawialne i nieodnawialne;
 - racjonalna gospodarka zasobami;
 - planowanie przestrzenne;
 - kształtowanie krajobrazu;
 - degradacja środowiska i sposoby jej przeciwdziałania;
 - ekologiczne podstawy rekultywacji środowisk zniszczonych;
 - organizacja ochrony środowiska w Polsce.

Hasła te poparte są analizą materiałów źródłowych dotyczących aktualnych problemów ochrony środowiska – parków narodowych, rezerwatów przyrody, roślin i zwierząt chronionych, oraz wpływem zanieczyszczeń środowiska na zdrowie człowieka.

2.8.1.1 Działania proekologiczne w Gminie

Ważnym elementem edukacji ekologicznej jest tworzenie profesjonalnych ośrodków edukacji ekologicznej. W województwie śląskim funkcjonuje kilka takich ośrodków,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

m.in.: ośrodek edukacji ekologicznej przy oddziale Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego - Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, z różnorodną bazą dydaktyczną oraz merytorycznymi pracownikami parku krajobrazowego, realizującymi zajęcia edukacyjne w formie warsztatów, wycieczek przyrodniczych oraz wybranych zajęć tematycznych, OEE „Leśnik” w Ustroniu-Jaszowcu — własność RDLP w Katowicach, OEE w Istebnej-Dzielcu — własność RDLP w Katowicach.

Ponadto w Rogoźniku (powiat będziński), zlokalizowane jest Międzynarodowe Miasteczko Ekologiczne o randze wojewódzkiej. Miasteczko to zostało otwarte 17 września 1991 r. a pomysł jego utworzenia zrodził się podczas I Międzynarodowego Festiwalu Dzieci i Młodzieży w Asyżu, w którym uczestniczyła też grupa polskich dzieci. Od chwili powstania Miasteczka do dzisiaj, podstawowym założeniem programowym jego działalności jest traktowanie edukacji środowiskowej jako trwałego procesu, którego uczestnicy przyswajają wiedzę, zdobywają umiejętności i doświadczenie a także kształtują wolę indywidualnego i zbiorowego działania, by rozwiązywać dzisiejsze i przyszłe problemy związane z ochroną środowiska. Działalność MMEE w Rogoźniku znana jest poza granicami kraju, czego dowodem mogą być zaproszenia do udziału w dużych międzynarodowych festiwalach – takich jak organizowany w 2002 roku w Sztokholmie pn. „Błękitna Planeta”.

Działania proekologiczne Gminy powinny być skierowane do społeczności poprzez:

- organizację akcji „Dni Ziemi”, „Sprzątanie Świata”
- organizację akcji nasadzeń zieleni przez placówki oświatowe.
- wspieranie konkursów i olimpiad wiedzy ekologicznej organizowanych w placówkach oświatowych (m.in.: poprzez finansowanie nagród)
- zakup bazy dydaktycznej o tematyce ekologicznej dla szkół i przedszkoli w postaci kaset, książek, atlasów, encyklopedii, lup, mikroskopów...
- udostępnienie biblioteki i wideoteki Wydziału Rozwoju Gminy
- udostępnienie takich opracowań jak:

Waloryzacja przyrodnicza gminy, Przegląd Ekologiczny Gminy Gorzyce, itp...

- opracowywanie, wydawanie i rozpowszechnianie publikacji na tematy związane z ochroną środowiska: przewodniki przyrodnicze.

Ponadto na szczeblu gminnym mogą być organizowane konkursy wiedzy ekologicznej dla szkół podstawowych oraz gimnazjów, jak również mogą odbywać się prezentacje twórczości ekologicznej dla szkół średnich. Atrakcyjne nagrody w postaci albumów fotograficznych, gier dydaktycznych itp. mogą być finansowane przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Gminy w Gorzycach. Za udział w tych imprezach szkoły otrzymały w tym roku plansze roślin i zwierząt chronionych, książki o tematyce ekologicznej oraz gry edukacyjne.

2.8.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

Przewidziane przedsięwzięcia dotyczące dostępu do informacji, edukacji ekologicznej i udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz środowiska, obejmują zadania w zakresie:

- tworzenia, zgodnie z wymaganiami ustawy Prawo Ochrony Środowiska, publicznych rejestrów i elektronicznych baz danych o środowisku, ułatwiających dostęp obywateli do informacji gromadzonych i przechowywanych przez organa administracji
- stworzenia uzgodnionych zasad współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i społecznymi organizacjami ekologicznymi.

Uzupełnieniem tych zadań będzie, zgodnie z „Narodową strategią edukacji ekologicznej”, wsparcie finansowe, organizacyjne i techniczne udzielane przez instytucje publiczne działaniom edukacyjnym i promocyjnym realizowanym przez organizacje ekologiczne, usprawnianie przekazywania treści dotyczących środowiska i zrównoważonego rozwoju w ramach edukacji szkolnej o profilu ogólnym i zawodowym, a także rozwijanie edukacji ekologicznej przez placówki funkcjonujące przy jednostkach zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi (przede wszystkim parkami narodowymi i krajobrazowymi).

2.8.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

Przepisy dotyczące swobodnego dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku są składową podstawy systemu prawa ekologicznego i jest to jedno z rozwiązań prawnych wytyczających politykę Unii Europejskiej. Swobodny dostęp do informacji o środowisku oraz wymiana pełnej i dokładnej informacji charakteryzuje system demokratyczny państwa, dzięki któremu możliwy jest proces interakcji i wzajemnego oddziaływania na siebie różnych grup (społeczeństwa, biznesu i władz).

Obowiązujące regulacje prawa wspólnotowego

1. Dyrektywa Rady 90/313/EWG z dnia 7 czerwca 1990 w sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku
2. Dyrektywa Rady 96/62/WE z dnia 27 września 1996 w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza
3. Dyrektyw Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniu środowiska
4. Dyrektywa Rady 91/692/EWG z dnia 23 grudnia 1991 w sprawie standaryzacji i racjonalizacji raportów z wprowadzania w życie postanowień niektórych dyrektyw dotyczących środowiska

2.8.2.2 Aktualny stan prawa polskiego

1. Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 77, poz. 335)

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późniejszymi zmianami)
3. Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439 z późniejszymi zmianami)
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627)
5. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ratyfikacji Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz. U. Nr 89, poz. 970)
6. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski.
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i sportu, z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 51, poz. 458, 2002 r.)
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2002 r. w sprawie sposobu udostępniania informacji o środowisku (Dz. U. Nr 176, poz. 1453, 2002)
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie krajowego systemu informowania o produktach niebezpiecznych (Dz. U. Nr 4, poz. 28, 2001 r.)

2.8.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie edukacji ekologicznej wraz ze stanem docelowym

Istotnymi podmiotami koordynującymi działania proekologiczne na terenie Gminy są wszelkie organizacje ekologiczne czy ośrodki edukacji ekologicznej. Dostęp młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych do OEE w Rogoźniku i do pozostałych, funkcjonujących ośrodków na terenie województwa śląskiego, z uwagi na barierę odległości i kosztów transportu, może być aktualnie okazjonalny i tylko dla niewielkiej grupy uczestników (około 15-20% ogółu uczniów).

Działania proekologiczne mogą być wspierane również poprzez edukacyjny program ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej.

Gmina Gorzyce obejmuje swym zasięgiem tereny o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Takie warunki stwarzają możliwości utworzenia ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych. Ścieżki te mogą być połączone z istniejącymi znakowanymi szlakami turystyki pieszej oraz docelową siecią rekreacyjnych ścieżek i tras rowerowych.

Ścieżki dydaktyczne wzbogacane są o szereg scenariuszy działań i zajęć, przygotowanych przez nauczycieli co stanowi uzupełnienie procesu nauczania z zakresu edukacji ekologicznej i regionalnej.

Rzeźba terenu Gminy jest bardzo urozmaicona. Występują tu bogate formy krajobrazu naturalnego oraz wyraźnie zaznaczone elementy pochodzenia antropogenicznego. Udając się taką ścieżką można zaobserwować sukcesję naturalną, której przykłady występują na tym terenie. Nierzadkie są również przypadki powstawania na terenach przemysłowych atrakcyjnych przyrodniczo enklaw.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

W celu zwiększenia stopnia świadomości ekologicznej młodzieży ale i również społeczności dorosłej należałoby rozpatrzyć możliwość utworzenia organizacji czy kół ekologicznych. Organizacje takie mogłyby wspierać działania ekologiczne szkół ale przede wszystkim organizować szkolenia dla nauczycieli. Szkolenia mogłyby dotyczyć aktywnych sposobów prowadzenia zajęć na temat ekologii, których celem byłoby przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć w sposób warsztatowy, wspólne tworzenie bloków zajęć z zakresu ekologii, a także poszerzenie świadomości ekologicznej pedagogów. Szkolenia obejmowałyby: warsztaty prowadzenia zajęć metodami aktywnymi, wykreowanie własnych pomysłów przez uczestników warsztatu, przeprowadzenie próbne wykreowanych warsztatów, opracowanie i wydanie książki zawierającej wszystkie scenariusze przygotowane przez uczestników itp.

Organizacje takie nastawione są na stałe zwiększanie stopnia świadomości ekologicznej młodzieży i społeczności dorosłej poprzez aktywną edukację ekologiczną. Misją takiego zadania jest przybliżenie młodzieży spędzającej większość życia w mieście idei ochrony przyrody zarówno w kontekście życia codziennego (zmniejszanie konsumpcji, zmniejszanie zużycia zasobów nieodnawialnych, humanitarne traktowanie zwierząt), jak i poszanowania przyrody wynikającego z zasad zrównoważonego rozwoju.

2.8.3 Cele i kierunki działań

Cele i kierunki działań przyjęte w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015:

Priorytet A: Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych

Cel strategiczny: Przeprofilowanie i rozbudowa systemu szkolnictwa średniego i wyższego (C1)

Kierunki działań:

- **AC1K1** – poprawa standardu istniejącej infrastruktury i wyposażenia szkół wyższych
- **AC1K2** – wspieranie współpracy śląskiego środowiska akademickiego z zagranicą, w tym z regionami partnerskimi
- **AC1K3** – wspieranie rozwoju sieci szkół średnich we współpracy z samorządem powiatowym
- **AC1K4** – restrukturyzacja szkolnictwa zawodowego

Cele i kierunki działań przyjęte w Programie Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015

Cel strategiczny: wzrost świadomości mieszkańców w zakresie ochrony przyrody (cel krótkoterminowy)

Kierunki działań: edukacja dzieci i młodzieży – rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych,

2.8.4 Priorytety ekologiczne

Priorytetem w zakresie edukacji ekologicznej jest wykształcenie świadomości ekologicznej u przeważającej części społeczeństwa i przekonanie ludzi o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, pewnie wykraczający poza horyzont 2015 roku, do którego można się zbliżać asymptotycznie poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej coraz większej liczby ludzi na coraz wyższy poziom. Cel ten osiągnie się przez intensyfikację aktualnych działań w zakresie EE, eliminowanie działań chybionych lub mało efektywnych i poszerzenie sposobów edukowania o nowe formy, przede wszystkim sprawdzone gdzie indziej, w kraju i na świecie.

2.8.4.1 Zadania krótkoterminowe – do roku 2008

1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa społeczności lokalnej poprzez bogatą ofertę programów i wspieranie inicjatyw z zakresu edukacji ekologicznej.

2.8.4.2 Zadania długoterminowe – do roku 2015

1. Poszerzenie wiedzy o środowisku przyrodniczym oraz rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy poprzez: promocję działań proekologicznych, realizację projektowanych tras rowerowych, ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych.
2. Kształtowanie świadomości ekologicznej najmłodszych mieszkańców Gminy poprzez realizację programu edukacji ekologicznej w szkołach

2.8.5 Rejestr celów i zadań środowiskowych

<i>LD</i>	<i>Cele długoterminowe</i>	<i>LK</i>	<i>Cele krótkookresowe</i>	<i>LZ</i>	<i>Nazwa zadania</i>	<i>Jednostka / osoba odpowiedzialna</i>	<i>KZ</i>
EE1	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	EE1C1	Wzrost świadomości ekologicznej młodzieży i dzieci w wieku szkolnym	EE1C1Z1	Edukacja ekologiczna nauczycieli	UG	W
				EE1C1Z2	Inwentaryzacja bibliotek	UG	W
				EE1C1Z3	Tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej	UG	W
				EE1C1Z4	Stworzenie programu edukacji dla dzieci i młodzieży	UG	W
		EE1C2	Wzrost świadomości ekologicznej dorosłej części mieszkańców	EE1C2Z1	Szkolenia i pokazy praktyczne dla rolników i działkowców	UG	W
				EE1C2Z2	Tworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych	UG	W
				EE1C2Z3	Promocja działań proekologicznych - wydawnictwa dla dorosłej części społeczeństwa	UG	W

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.8.6 Matryca logiczna

Cele rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
1	2	3	4	5
Cel nadrzędny	Wzrost wykształcenia mieszkańców w zakresie ekologii oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych	Poprawa stanu świadomości i edukacji ekologicznej młodzieży i ludzi dorosłych Podmiotowe traktowanie roślin i zwierząt	Urząd Gminy Gorzyce Starostwo Powiatowe Urząd Wojewódzki Przepisy i normy Unii Europejskiej Raporty Unii Europejskiej	
Cele szczegółowe Programu	Edukacja ekologiczna nauczycieli Tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej Realizacja programu edukacji ekologicznej dla szkół podstawowych i gimnazjów Tworzenie kół ekologicznych Organizacja wystaw proekologicznych Promocja gospodarstw ekologicznych Szkolenia i pokazy praktyczne dla rolników i działkowców w zakresie gospodarki ekologicznej	Wzrost świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży Większa dostępność lepszych pozycji metodycznych związanych z ekologią Usuwanie złych nawyków takich jak: traktowanie rzek, potoków i lasów jako wysypisk śmieci Prawidłowe postępowanie z pestycydami, szczególnie w małych gospodarstwach Produkcja żywności dobrej jakości Wzrost liczby gospodarstw ekologicznych	Główny Urząd Statystyczny Urząd Gminy Gorzyce	Pozyskanie inwestorów Pozyskanie odpowiednich środków finansowych
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu środowiska naturalnego dzięki wyższej świadomości ekologicznej społeczeństwa			Ogólny wzrost wykształcenia mieszkańców w dziedzinie ekologii

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.8.7 Harmonogram realizacji Programu

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA WŁASNE GMINY*										
1	Szkolenia i pokazy praktyczne dla rolników i działkowców w zakresie gospodarki ekologicznej	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost liczby gospodarstw ekologicznych	10				x	ARiMR, Śląska Izba Rolnicza
2	Edukacja ekologiczna nauczycieli	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Poprawa stanu świadomości i edukacji ekologicznej młodzieży i ludzi dorosłych	5				x	Śląski Związek Gmin i Powiatów, Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim
3	Inwentaryzacja bibliotek (doposażenie)	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Wzbogacenie księgozbioru o tytuły związane z ochroną środowiska i ekologią	20				x	Śląski Związek Gmin i Powiatów, Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim
4	Tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców	20				x	Starostwo Powiatowe, Ministerstwo Kultury i Sztuki

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
5	Utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych (foldery, broszury, tablice informacyjne)	2003	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Poszerzenie wiedzy o środowisku przyrodniczym Gminy, rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	*			X	X	Partnerzy: RDLP Katowice, Starosta Wodzisławski, organizacje ekologiczne
6	Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej, szkolenia	2003	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	*			X	X	Partnerzy: fundusze pomocowe, Śląski Związek Gmin i Powiatów, ZPKWŚ, organizacje ekologiczne, Nadleśnictwo
7	Promocja agroturystyki, rolnictwa ekologicznego (szkolenia, broszury, warsztaty)	2003	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	*	X		X	X	Partnerzy: Urząd Marszałkowski, Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środkie własne	uwagi
8	Program edukacji ekologicznej dla młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów (około 10% stanu ilościowego uczniów w/w rodzajów szkół) warsztaty i wycieczki, konkursy ekologiczne)	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	95			X	X	Partnerzy: Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych LOP Organizacje ekologiczne, Fundusze pomocowe
9	Realizacja rekreacyjnych ścieżek rowerowych na terenie Gminy — odcinki tras regionalnych, trasy lokalne (broszury, mapy, tablice informacyjne) wg programu „Śląskiej Sieci Tras Rowerowych”)	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	60			X	X	Partnerzy: Fundusze pomocowe - Śląski Związek Gmin i Powiatów organizacje ekologiczne Nadleśnictwa:
SUMA						174					

* koszty oszacowano i uwzględniono w rozdziale pt.: Ochrona przyrody

2.8.8 Wnioski

1. Warunkiem koniecznym i niezbędnym realizacji celów wynikających z zapisów art. 5 Konstytucji RP, uchwalonej w 1997 roku oraz z innych zapisów najwyższej karty Praw i Obowiązków obywatelskich jest dobrze zaplanowany, zorganizowany i realizowany proces powszechnej edukacji obejmującej wszystkich mieszkańców Gminy.
2. Miarą przygotowania zawodowego, a także określenia poziomu cywilizacyjnego, jest między innymi struktura wykształcenia ludności. Dla potrzeb planistycznych, mających na celu perspektywiczne zagospodarowanie jakiegoś terenu, poziom wykształcenia społeczeństwa wydaje się jednym z najważniejszych składników.
3. Bez możliwie wczesnej regulacji prawa dostępu do informacji ekologicznej proces dostosowania polskiego prawa ochrony środowiska nie będzie możliwy do zrealizowania.
4. Dostosowanie polskich regulacji prawnych do wymagań prawa wspólnotowego będzie etapem do rozwiązania problemów występujących w Polsce związanych z dostępem do informacji o środowisku (jawność funkcjonowania administracji, powstanie poinformowanego społeczeństwa, poprawa obiegu informacji w zakresie ochrony środowiska i przez to poprawa efektywności działania w tym zakresie).
5. Prawo do informacji o środowisku jest jednym z zadań w zakresie wdrażania do praktyki zasad zrównoważonego rozwoju.

3 Uwarunkowania finansowe gminy Gorzyce

3.1 Możliwości finansowania projektów inwestycyjnych

Realizacja zadań z zakresu infrastruktury ochrony środowiska wymaga zarezerwowania środków finansowych, które znacząco przewyższają możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem konieczność pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

Wdrożenie Programu Ochrony Środowiska będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania jednostek odpowiedzialnych za realizację zadań inwestycyjnych. Głównymi źródłami finansowania zadań w zakresie ochrony środowiska i ekologii są fundusze ekologiczne, krajowe i zagraniczne fundacje i programy wspomagające oraz środki własne inwestorów. Podstawę systemu tworzą fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W Polsce działają:

- NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ – największa instytucja finansująca przedsięwzięcia ochrony środowiska o zasięgu ponadregionalnym i ogólnokrajowym w Polsce;
- WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ – dofinansowuje zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w poszczególnych województwach,
- POWIATOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ;
- GMINNY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ;

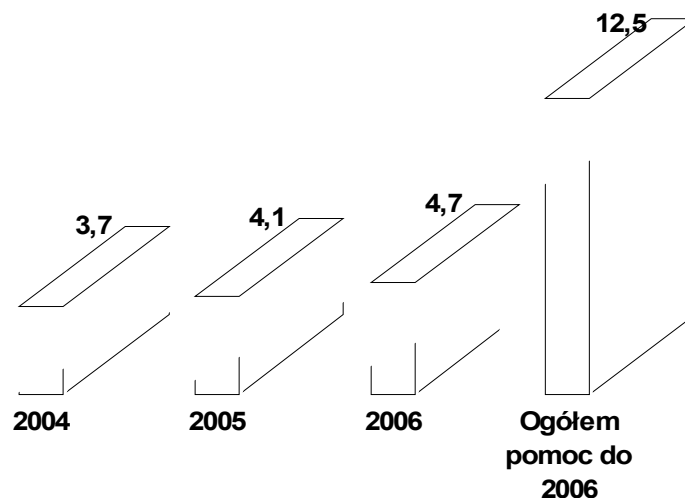
Gromadzą one wpływy z opłat płaconych za korzystanie ze środowiska i jego zasobów przez podmioty gospodarcze (opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza, rzut ścieków, składowanie odpadów) oraz kar nakładanych za ponadnormatywne zanieczyszczanie środowiska.

Przy realizacji Programu Ochrony Środowiska duże znaczenie może odgrywać współpraca z szeregiem organizacji i funduszy. W zakresie ochrony środowiska, rozwoju regionalnego i rozwoju wsi funkcjonuje m.in.:

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- EKOFUNDUSZ – celem Funduszu jest finansowe wspieranie szczególnie ważnych przedsięwzięć dla ochrony środowiska w Polsce, głównie z dziedzin: oszczędności energii, promocji odnawialnych źródeł energii, eliminacji emisji metanu z kopalni węgla i wysypisk odpadów komunalnych, eliminacji zużycia freonów z procesów produkcyjnych; środki na realizację zadań Fundusz pozyskuje z ekokonwersji polskiego długu zagranicznego;
- GLOBAL ENVIRONMENTAL FACILITY – celem Funduszu jest osiągnięcie poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez programy i projekty przyczyniające się do rozwiązywania problemów o charakterze globalnym w dziedzinach: ochrona bioróżnorodności, ochrona wód międzynarodowych, zapobieganie zmianom klimatycznym, powstrzymanie kurczenia się warstwy ozonowej oraz ochrona gruntów przed degradacją;
- PROGRAM WORLD WIDE FUND DLA POLSKI – celem Programu jest finansowe wsparcie zadań w dziedzinach: ochrona i restytucja systemów wód śródlądowych, ochrona lasów i zapewnienie ich trwałego użytkowania, ochrona i zrównoważone wykorzystanie krajobrazów rolniczych.

W kontekście akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej, najważniejszymi środkami realizacji Programu Ochrony Środowiska będą środki Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych.

Rysunek 15 Pomoc strukturalna UE przyznana Polsce na lata 2004-2006 (mld euro)

Źródło: Rzeczpospolita, nr 165 (6545), 17 lipca 2003 r.

Głównym celem polityki regionalnej Unii Europejskiej jest wyrównanie różnic międzyregionalnych w poziomie życia i w rozwoju gospodarczym pomiędzy najbiedniejszymi a najbogatszymi regionami państw członkowskich, a przez to zwiększenie społecznej i gospodarczej spójności Unii. Polityka strukturalna i regionalna UE realizowana jest poprzez współfinansowanie za pomocą funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności określonych programów i projektów rozwoju regionalnego. Na realizację wymienionego wyżej celu pomoc z funduszy strukturalnych kierowana jest

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

(w okresie budżetowym UE 2000-2006) do regionów, których zamożność, liczona za pomocą wskaźnika poziomu produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca (za ostatnie trzy lata według parytetu siły nabywczej) jest mniejsza niż 75% przeciętnej wartości tego wskaźnika w całej UE.

Obecnie Polska w całości spełnia kryteria zakwalifikowania, bowiem poziom produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca liczony za trzy ostatnie lata według parytetu siły nabywczej jest niższy od 75% średniego poziomu w UE. Według obecnych regulacji funduszy strukturalnych oznacza to możliwość uzyskania wspólnotowego wsparcia na rozwój społeczno-gospodarczy dla całej Polski, z zasobów wszystkich funduszy strukturalnych. Oprócz tego będzie możliwe uzyskanie wsparcia z Funduszu Spójności.

Istnieją cztery fundusze strukturalne Unii Europejskiej:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund - ERDF),
- Europejski Fundusz Socjalny (European Social Fund - ESF),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund -EAGGF) sekcja "Orientacji"
- Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa (Financial Instrument for Fisheries Guidance- FIFG).

Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą miały możliwości otrzymania dofinansowania głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE. Pomoc w ramach tego funduszu obejmuje inicjatywy w następujących dziedzinach:

- Inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymanie stałych miejsc pracy,
- Inwestycje w infrastrukturę, z uwzględnieniem tworzenia sieci transeuropejskich dla regionów objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- Inwestycje w edukację i opiekę zdrowotną w regionach objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- Rozwój potencjału lokalnego: małych i średnich przedsiębiorstw,
- Działalność badawczo-rozwojowa,
- **Inwestycje związane z ochroną środowiska.**

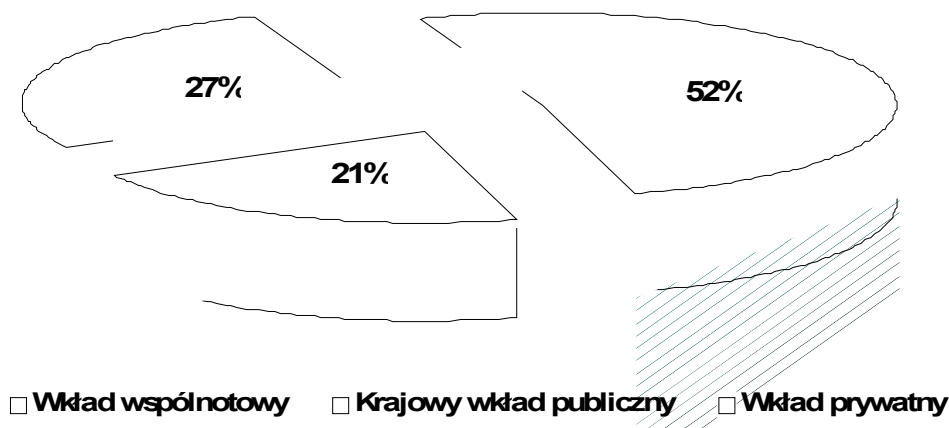
Rada Ministrów przyjęła 14 stycznia 2003 roku *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 (NPR)* będący kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. NPR określa cele, priorytetowe działania oraz ramy instytucjonalne i finansowe działań strukturalnych państwa. Jest to strategiczny, średniookresowy dokument planistyczny, scalający

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

rozwiązania horyzontalne, sektorowe i regionalne na poziomie krajowym, wskazującym na kierunki rozwoju gospodarczego Polski w pierwszych latach po akcesji. Priorytety środowiskowe współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez rząd Polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006:

- Sektorowego Programu Operacyjnego "Wzrost Konkurencyjności Gospodarki"
- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

Celem *Sektorowego Programu Operacyjnego - „Wzrost konkurencyjności gospodarki”* jest wsparcie działań (także proekologicznych) prowadzących do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki i zwiększających jej zdolność do funkcjonowania w warunkach otwartego rynku. Na program operacyjny w latach 2004 - 2006 przeznaczone będzie łącznie 2 529,7 mln euro, w tym środki unijne 1 300 mln euro, krajowy wkład publiczny 536,7 mln euro, wkład prywatny 693 mln euro.

Rysunek 16 Udział poszczególnych źródeł finansowania dla Sektorowego Programu Operacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sektorowy Program Operacyjny – „Wzrost konkurencyjności gospodarki”, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003

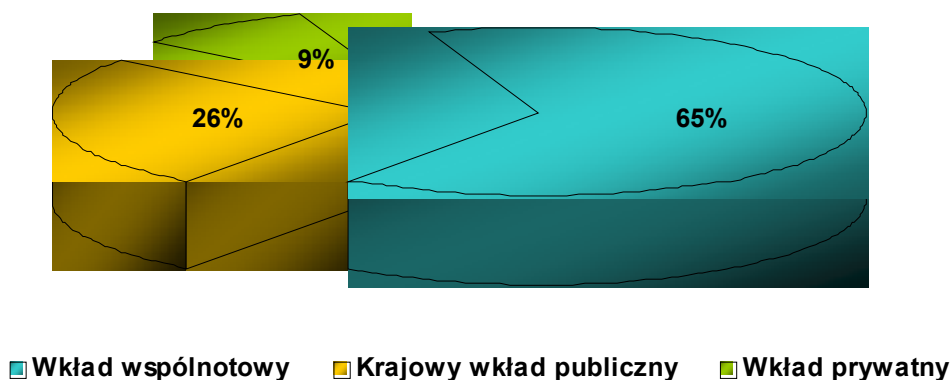
Sektorowy Program Operacyjny - „Wzrost konkurencyjności gospodarki” opiera się na trzech priorytetach:

- Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu
- Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim
- Pomoc techniczna

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Wsparcie w ramach programu adresowane jest do dużych, małych i średnich przedsiębiorstw z wyłączeniem komunalnych. Program nie jest kierowany do podmiotów publicznych.

Celem generalnym *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego* jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce, w powiązaniu z działaniami podejmowanymi w ramach innych programów operacyjnych, udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów. Program będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) i Europejskiego Funduszu Społecznego (ESF) oraz ze środków krajowych. Ogółem na program operacyjny w latach 2004 - 2006 przeznaczone będzie 4 385,2 mln euro, w tym z funduszy strukturalnych - 2 869,5 mln euro, krajowy wkład publiczny – 1 127,0 mln euro, wkład prywatny – 388,7 mln euro.

Rysunek 17 Udział poszczególnych źródeł finansowania dla Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego bazuje na czterech priorytetach:

- **Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów**
- Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich
- **Rozwój lokalny**
- Pomoc techniczna

W ramach priorytetu: *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów* przewiduje się działanie: *Infrastruktura ochrony środowiska*.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Z kolei, w kontekście priorytetu: *Rozwój lokalny* wymienia się działania: *Rozwój obszarów wiejskich* oraz *Rewitalizacja obszarów zdegradowanych*.

Tabela 3-3.1 Nakłady finansowe ZPORR na przedsięwzięcia inwestycyjne w obszarze ochrony środowiska (mln euro)

Wyszczególnienie	Koszty ogółem	Publiczne							Prywatne
		Ogółem	Wkład wspólnotowy		Krajowy wkład publiczny				
			Ogółem	ERDF	Ogółem	Budżet państwa	Budżety jednostek samorządu teryt.	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Priorytet 1: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	878,3	858,3	643,7	643,7	214,6	85,9	128,7		20,0
2. Infrastruktura ochrony środowiska	575,5	575,1	407,3	407,3	167,8		135,8	32,0	
Priorytet 3: Rozwój lokalny	878,3	858,3	643,7	643,7	214,6	85,9	128,7		20,0
1. Infrastruktura lokalna	673,3	673,3	504,9	504,9	168,4	67,4	101,0		
2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	205,1	185	138,8	138,8	46,2	18,5	27,7		20,0

Beneficjentami końcowymi pomocy są przede wszystkim województwa, powiaty, gminy, związki gmin i powiatów, instytucje naukowe, instytucje rynku pracy, agencje rozwoju regionalnego i instytucje wspierania przedsiębiorczości, a za ich pośrednictwem przedsiębiorstwa, w tym głównie małe i średnie.

Od daty wejścia Polski do Unii Europejskiej beneficjenci będą mogli składać wnioski o finansowanie projektów wpisujących się w działania SPO WKG. Jednakże przed datą akcesji beneficjenci mogą składać karty opisu potencjalnego projektu, w bazie danych potencjalnych projektów - Internetowym Systemie Ewidencji Kart Projektów ERDF (ISEKP). Celem tego systemu jest zapewnienie jak najlepszego przygotowania polskich beneficjentów do wykorzystania środków unijnych i zidentyfikowanie potencjalnych projektów do finansowania. Jego celem nie jest jednak jeszcze gromadzenie gotowych wniosków, lecz próba rozeznania co do ich ewentualnej liczby.²⁸

Kolejnym bardzo ważnym instrumentem finansowym Unii jest Fundusz Spójności. Z jego środków finansowane są duże (o minimalnej wartości 10 mln EUR) projekty infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz transeuropejskich sieci transportowych. Pomoc z Funduszu Spójności przyznawana jest krajom, w których produkt narodowy brutto na głowę mieszkańca jest mniejszy od 90 % średniej dla Unii Europejskiej. Pomoc ta ma ułatwić krajom-beneficjentom dostosowanie się do wymogów unii walutowej. W przeciwieństwie do zasad obowiązujących w funduszach

²⁸ Por. <http://www.mos.gov.pl>, w oparciu o: *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006*, Rada Ministrów RP, Warszawa, styczeń 2003

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

strukturalnych, Fundusz Spójności finansuje konkretne projekty, a nie programy operacyjne. Zgodnie z obecnie obowiązującymi kryteriami przyznawania pomocy, Polska po przystąpieniu do Unii Europejskiej będzie beneficjentem tego funduszu. Oznacza to, że wydatkowanie jego środków nie podlega zasadom i procedurom Funduszy Strukturalnych, w szczególności zaś nie wymaga przygotowania złożonych dokumentów programowych. Wystarczy przygotować dobrze opracowane projekty (grupy projektów) i z należyтым uzasadnieniem przedłożyć Komisji Europejskiej. Jakkolwiek nie jest on funduszem strukturalnym, to jednak ze względu na swój charakter jest jednym z najważniejszych instrumentów realizacji polityki spójności społeczno-gospodarczej.

Funduszu Spójności różni się od funduszy strukturalnych:

- krajowym, a nie regionalnym zasięgiem pomocy,
- podejmowaniem finalnej decyzji o przyznaniu środków na dofinansowanie przez Komitet Zarządzający Funduszem Spójności przy Komisji Europejskiej a nie indywidualnie przez państwo członkowskie; kompetencją państwa aplikującego do funduszu jest wskazanie propozycji do dofinansowania.

Środki z Funduszu Spójności kierowane są najpierw do państw członkowskich, a następnie przekazywane na realizację projektów do poszczególnych regionów potrzebujących wsparcia.

Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparte będzie na Strategii Wdrażania Funduszu Spójności utworzonej na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006. Strategia Wdrażania Funduszu Spójności jest dokumentem przygotowanym przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej w ścisłej współpracy

z Ministerstwem Infrastruktury i Ministerstwem Ochrony Środowiska, prezentującym proponowane przez stronę polską kierunki i indykatywne przedsięwzięcia do wsparcia przez Fundusz Spójności w obszarze infrastruktury transportowej oraz infrastruktury środowiskowej i wodnej (łącznie z energetyczną i odnawialnymi źródłami energii).

Zakłada się, że z Funduszu Spójności w latach 2004-2006 będzie możliwe uzyskanie na ochronę środowiska łącznie kwoty około 1 867 mln euro. Poszczególne przedsięwzięcia będą mogły uzyskać wsparcie tylko z jednego funduszu europejskiego. Przedsięwzięcia wspierane przez Fundusz Spójności powinny być efektywne ekonomicznie. Nie jest to tożsame z opłacalnością finansową. Analiza społecznych kosztów i korzyści powinna wykazać korzyść netto dla społeczeństwa wynikającą z realizacji inwestycji. Projekty, które mają szansę uzyskać wsparcie ze środków Funduszu Spójności, nie muszą być opłacalne finansowo bez subwencji ze źródeł publicznych. Jednakże wraz z subwencjami (zwłaszcza z Funduszu Spójności) wskaźniki finansowe (IRR i NPV) dla inwestora powinny przekroczyć próg opłacalności, co jest warunkiem koniecznym, aby przedsięwzięcie mogło być zrealizowane. Należy też wykazać płynność finansową projektu w okresie eksploatacji albo udokumentować, że inwestor będzie w stanie sfinansować deficyty przepływów pieniężnych, jeżeli się pojawią. Zbyt wysoka rentowność finansowa przedsięwzięcia z punktu widzenia inwestora może spowodować odmowę lub zmniejszenie subwencji z Funduszu Spójności, gdyż będzie oznaczała, że projekt może być sfinansowany ze źródeł komercyjnych. W każdym przypadku będzie analizowana zdolność przedsięwzięcia do

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

generowania przychodów. Źródłem przychodów w gminnej infrastrukturze ochrony środowiska są opłaty ponoszone przez użytkowników (gospodarstwa domowe, podmioty gospodarcze). Konieczne będzie obliczenie wysokości opłat, które pokryją koszty eksploatacji, remontów oraz odtworzenia majątku (amortyzacja). Wymagane będą także obliczenia pełnego kosztu średniorocznego (zannualizowanego), który jest odpowiednikiem pełnego zapotrzebowania inwestycji na roczne przychody, aby mogła się ona samofinansować. Opłaty za korzystanie z infrastruktury publicznej będzie można podwyższać stopniowo pod warunkiem wykazania, że zbyt szybkie podniesienie stawek opłat nie obciążą nadmiernie budżetów gospodarstw domowych. Przychody z opłat, które użytkownicy będą w stanie zapłacić, powinny obniżyć udział Funduszu Spójności w finansowaniu przedsięwzięcia, gdyż po skapitalizowaniu zostaną odjęte od kosztów kwalifikowanych stanowiących podstawę obliczania udziału środków publicznych. Innymi słowy, w projektach, które generują dochód, wskaźnik pomocy z Funduszu będzie niższy niż 80-85% wartości (kosztów kwalifikowanych) i ustalany indywidualnie dla każdego projektu przez Komisję Europejską, z uwzględnieniem szacowanego dochodu netto. Udział środków pochodzących z Funduszu Spójności w finansowaniu projektów może osiągnąć do 85% udziału funduszy publicznych. Dodatkowe finansowanie ze źródeł publicznych będzie dostępne w formie dotacji i subwencjonowanych pożyczek z Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Część wydatków inwestycyjnych będzie musiało być zapewnione z zysków albo funduszy amortyzacyjnych przedsiębiorstw komunalnych. Domknięcie inwestycji może odbywać się dzięki środkom samorządowym, (np. budżet gminy), środkom międzynarodowych instytucji finansowych (np. EBI czy EBOR).

Tabela 3-3.2 Zestawienie priorytetów środowiskowych proponowanych do wsparcia z Funduszu Spójności w ramach NPR 2004-2006

Lp.	Nazwa priorytetu	Indykatorywna kwota i udział	
		mln euro	%
1	2	3	4
1.	Poprawa jakości wód powierzchniowych, polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	1 548,2	82,9
2.	Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi	242,5	13,0
3.	Poprawa jakości powietrza	75,9	4,1
4.	RAZEM	1 866,6	100

Inną metodą realizacji zadań Jednostki samorządowej może być rozważenie (zalecanego w rozporządzeniach unijnych) Partnerstwa Prywato-Publicznego (PPP). Termin „prywatno-publiczne partnerstwo” (PPP) jest pojęciem ogólnym, które może oznaczać co najmniej kilka form powierzenia podmiotom prywatnym obowiązku świadczenia usług o charakterze publicznym. Poszczególne formy partnerstwa różnią się między sobą stopniem ponoszonego ryzyka gospodarczego, podziałem odpowiedzialności za jakość świadczenia, okresem świadczenia usług oraz charakterem własności majątku służącego do spełniania świadczeń. Główne cechy najczęściej występujących form publiczno-prywatnego partnerstwa opisane zostały w Tabeli 3-3.3. W praktyce stosuje się kombinacje przedstawionych rozwiązań.

Tabela 3-3.3 Podstawowe formy publiczno-prywatnego partnerstwa w sektorze usług komunalnych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

<i>I.p.</i>	<i>Forma ppp</i>	<i>Własność majątku</i>	<i>Bieżąca działalność i konserwacja</i>	<i>Inwestycje</i>	<i>Ryzyko gospodarcze</i>	<i>Okres świadczenia</i>
1	2	3	4	5	6	7
1	Umowa świadczenie usług ^o	publiczna	jednostki publiczne i prywatne	sektor publiczny	sektor publiczny	1-2 lata
2	Kontrakt Menedżerski	publiczna	jednostki prywatne	sektor publiczny	sektor publiczny	3-5 lat
3	Leasing	publiczna	jednostki prywatne	sektor publiczny	współdział	8-15 lat
4	Koncesja	publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	25-30 lat
5	Umowa typu budowa-eksploatacja-przekazanie (BOT)	prywatna i publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	20-30 lat
6	Przeniesienia prawa własności komunalnego mienia	prywatna lub prywatna i publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	nieokreślony (może być określony w licencji)

Poszczególne formy partnerstwa mogą stać się atrakcyjne dopiero wtedy, gdy określone zostaną stabilne regulacje prawne zapewniające równowagę pomiędzy interesami prywatnych podmiotów gospodarczych a interesami ich klientów, warunkując tym samym możliwość uzyskania zwrotu z inwestycji prywatnego kapitału.

3.2 Ogólna sytuacja finansowa gminy Gorzyce

Analiza ekonomiczno-finansowa gminy Gorzyce dotyczy przede wszystkim oceny skali osiągniętych i planowanych dochodów i wydatków oraz źródeł pozyskiwania środków finansowych w latach 2001-2003. W oparciu o te dane będzie możliwe przeprowadzenie symulacji długoterminowej podstawowych kategorii ekonomicznych budżetu i powiązanie ich z oszacowanymi nakładami inwestycyjnymi w zakresie ochrony środowiska.

Syntezę uwarunkowań finansowych gminy Gorzyce w latach 2001-2003 przedstawia Tabela 3-3.4.

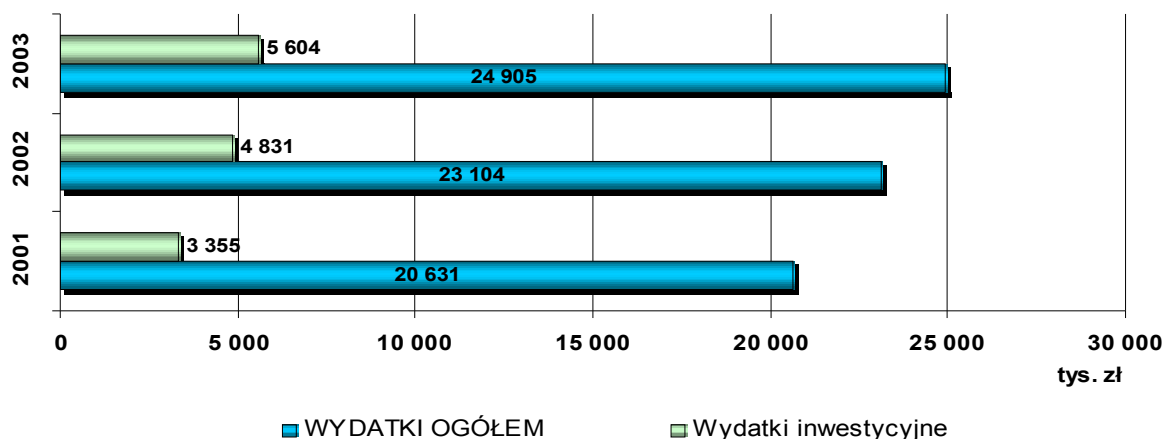
Tabela 3-3.4 Sytuacja finansowa gminy Gorzyce w latach 2001-2003.

<i>Lp.</i>	<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Wykonanie</i>		<i>Plan</i>
		<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>
1	2	3	4	5
I	DOCHODY OGÓŁEM	21 164 146	23 838 132	24 172 519
II.	WYDATKI OGÓŁEM	20 630 627	23 103 742	24 905 241

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

1.	Wydatki bieżące	17 275 689	18 272 643	19 300 748
-	w tym: spłata odsetek	349 239	191 945	68 200
2.	Wydatki inwestycyjne	3 354 938	4 831 099	5 604 493
III.	NADWYŻKA / DEFICYT	533 519	734 390	-732 722
IV.	PRZYCHODY	334 420	204 624	1 505 053
1.	Kredyty i pożyczki	0	133 753	1 482 807
2.	Pozostałe	334 420	70 871	22 246
V.	ROZCHODY	797 068	916 769	703 029
1.	Spłata kredytów i pożyczek	797 068	916 769	703 029
2.	Pozostałe		0	0
VI.	STAN ZOBOWIĄZAŃ NA KONIEC ROKU	2 321 117	1 110 136	1 871 301
1.	Kredyty i pożyczki	1 874 539	1 091 523	1 871 301
2.	Pozostałe	446 578	18 613	0
VII.	WSKAŹNIKI			
1.	Udział wydatków majątkowych w dochodach ogółem	15,9%	20,3%	23,2%
2.	Spłata zobowiązań w dochodach ogółem	5,4%	4,7%	3,2%
3.	Kwota długu w dochodach ogółem	11,0%	4,7%	7,7%

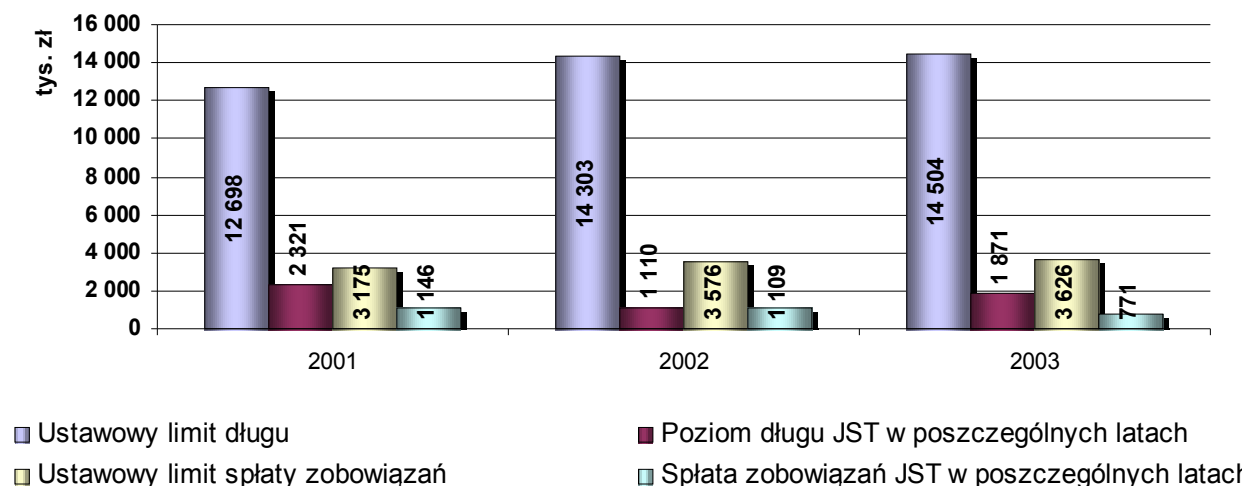
W 2002 roku nastąpił wzrost dochodów i wydatków budżetowych odpowiednio o ok. 12,6% i 12,0% w stosunku do roku 2001. Należy zaznaczyć, iż wzrost wydatków odnotowano także w obszarze środków przeznaczanych na rozwój Gminy – nakłady inwestycyjne zwiększyły się o ok. 44,0% w stosunku do roku poprzedniego. Plan na rok 2003 przewiduje 1,4% wzrost dochodów oraz 7,8% wzrost wydatków budżetowych w relacji do roku 2002. Środki przeznaczone na inwestycje zwiększą się o ok. 16% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Rysunek 18 Wydatki inwestycyjne w wydatkach ogółem Gminy

Ważnym z punktu widzenia polityki pozyskiwania środków finansowych na inwestycje jednostek samorządu terytorialnego jest określenie limitu długu na koniec roku oraz limitu zobowiązań do pokrycia w danym roku. Szczegółowo kwestie te reguluje Ustawa o finansach publicznych (art. 113 i art. 114).

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Rysunek 19 Zobowiązania gminy Gorzyce w odniesieniu do limitów ustawy o finansach publicznych

Gmina Gorzyce posiada zdolność do zaciągania zobowiązań.

Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć gminy Gorzyce w zakresie ochrony środowiska jest Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Syntezę stanu środków finansowych pozostających w gestii tego funduszu przedstawia Tabela 3-3.5.

Tabela 3-3.5 Środki finansowe Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska w latach 2001-2003.

Lp.	Wyszczególnienie	2001	2002	2003
1	2	3	3	3
I.	ŚRODKI OGÓŁEM	33 356	777 001	330 556
1.	Stan środków obrotowych netto na początku okresu sprawozdawczego	14 786	15 524	70 556
2.	Przychody	18 570	761 477	260 000
III.	WYDATKI	17 832	706 445	*208 000
IV.	STAN ŚRODKÓW OBROTOWYCH NETTO NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO	15 524	70 556	122 556

*wydatki w 2003 roku zostaną zrealizowane w ok. 80% Projektu planu przychodów i wydatków Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2003 r.

3.3 Zdolności inwestycyjne – prognoza finansowa Gminy na lata 2004-2015

Na podstawie danych finansowych gminy Gorzyce można przeprowadzić ogólną symulację dochodów budżetowych i wydatków majątkowych, a także prognozę

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

przychodów i rozchodów Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Symulacja budżetowa zakłada następujące uwarunkowania:

- Wariant I – realny wzrost dochodów ogółem na poziomie 2% rocznie
- Wariant II – realny spadek dochodów ogółem na poziomie 2% rocznie
- Udział wydatków majątkowych jako 10% i 15% dochodów ogółem dla każdego z wariantów.

Prognoza przychodów i wydatków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oparta została o następujące założenia:

- Ze względu na uporządkowanie systemu zarządzania środowiskowego przewiduje się poprawę ściągalności kar i opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska. Z tego względu w latach 2004-2006 dynamika wzrostu przychodów wyniesie ok. 6% w skali roku, natomiast w latach 2007-2015 ustabilizuje się na poziomie 2% rocznie.
- Udział rozchodów Funduszu na cele środowiskowe przewyższy przychody (stan wolnych środków obrotowych będzie ulegał corocznemu zmniejszeniu).

Odpowiednie dane prognostyczne przedstawiają: Tabela 3-3.6 i Tabela 3-3.7.

Tabela 3-3.6 Symulacja dochodów i wydatków inwestycyjnych gminy Gorzyce na lata 2004-2015 (tys. PLN)

Lp.	Wyszczególnienie		2004	2005	2006	2014	2015	Suma
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	DOCHODY (wariant wzrostowy)		24 656	25 149	25 652	30 055	30 657	330 688
2.	Wydatki inwestycyjne	10%	2 466	2 515	2 565	3 006	3 066	33 069
3.		15%	3 698	3 772	3 848	4 508	4 598	49 603
4.	DOCHODY (wariant malejący)		23 689	23 215	22 751	19 356	18 969	254 993
5.	Wydatki inwestycyjne	10%	2 369	2 322	2 275	1 936	1 897	25 499
6.		15%	3 553	3 482	3 413	2 903	2 845	38 249

Suma wydatków przeznaczanych na inwestycje w latach 2004-2015 może wahać się od ok. 25,5 mln złotych do ok. 49,6 mln złotych w zależności od przyjętego wariantu dynamiki dochodów.

W oszacowanej kwocie wydatków inwestycyjnych mieszczą się nakłady na ochronę środowiska. Można przyjąć, iż wydatki te stanowić będą 80% sumy nakładów inwestycyjnych.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Tabela 3-3.7 Prognoza finansowa Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (tys. PLN)

Lp.	Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2014	2015	Suma
1	2	3	4	5	6	7	8
I.	ŚRODKI OGÓŁEM	398,2	406,4	415,2	388,6	385,0	4 809,4
1.	Stan środków obrotowych netto na początku okresu sprawozdawczego	122,6	114,3	105,5	25,8	14,9	850,9
2.	Przychody	275,6	292,1	309,7	362,8	370,1	3 958,5
III.	ROZCHODY	283,9	300,9	319,0	373,7	381,2	4 077,2
IV.	STAN ŚRODKÓW OBROTOWYCH NETTO NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO	114,3	105,5	96,2	14,9	3,8	732,2

Środki finansowe GFOŚiGW mogą wesprzeć realizację zadań Programu Ochrony Środowiska na poziomie ok. 4 mln złotych w latach 2004-2015.

3.4 Nakłady na inwestycje związane z ochroną środowiska a możliwości finansowe Gminy

Podstawowe znaczenie dla realizacji Programu Ochrony Środowiska ma określenie nakładów finansowych na inwestycje związane z ochroną środowiska oraz powiązanie ich z możliwościami budżetowymi gminy Gorzyce.

Tabela 3-3.8 Oszacowane nakłady finansowe w poszczególnych kierunkach ochrony środowiska na lata 2004-2015

Lp.	Wyszczególnienie	Nakłady (tys. PLN)	Udział %
1	2	3	4
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	145 402	94,82%
2.	Gospodarka odpadami	2 320	1,51%
3.	Ochrona powierzchni ziemi i gleb	290	0,19%
4.	Ochrona powietrza	4 070	2,65%
5.	Ochrona przed hałasem	50	0,03%
6.	Ochrona przyrody	990	0,65%
7.	Promieniowanie niejonizujące	50	0,03%
8.	Edukacja ekologiczna	174	0,11%
9.	SUMA	153 346	100%

Zdecydowanie największą część środków finansowych pochłonie realizacja zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

Tabela 3-3.9 Udział poszczególnych źródeł a finansowania zadań Programu Ochrony Środowiska (zadania własne)

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Lp.	Wyszczególnienie	Środki własne						Środki zewnętrzne	
		Budżet			GFOŚiG W	Ogółem	%	Kwota	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Wariant wzrostowy	8,0%	26 455	2%	4 077	30 532	19,91%	122 814	80,09%
2.		12,0%	39 683			43 760	28,54%	109 586	71,46%
3.	Wariant spadkowy	8,0%	20 399	-2%		24 477	15,96%	128 869	84,04%
4.		12,0%	30 599			34 676	22,61%	118 670	77,39%

W zależności od przyjętego wariantu dynamiki dochodów budżetowych, realizacja zadań w poszczególnych kierunkach ochrony środowiska wymagać będzie udziału kapitału zewnętrznego na poziomie od ok. 71,5% do ok. 84% ogółu nakładów inwestycyjnych.

Biorąc pod uwagę ograniczone możliwości finansowe Gminy należy przy wyborze przyjmując następujące mierniki stosowane przy ekonomicznej ocenie inwestycji:

1. koszt zadania,
2. okres realizacji inwestycji,
3. koszt eksploatacji obiektu,
4. okres zwrotu nakładów,
5. rentowność przedsięwzięcia,
6. wielkość ryzyka inwestycyjnego,
7. niewymierne korzyści ekologiczne.

Mierniki te wykorzystywane są również przy ocenie wniosków o dofinansowanie inwestycji ze źródeł zewnętrznych.

3.5 Wnioski wynikające z analizy ekonomiczno-finansowej

Podsumowując przedstawiony zakres informacji i danych liczbowych należy zaznaczyć, iż:

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- koniecznym źródłem finansowania przedsięwzięć środowiskowych są środki zewnętrzne krajowe i zagraniczne,
- nakłady inwestycyjne Gminy w latach 2001-2003 kształtują się odpowiednio na poziomie 15,9%, 20,3% oraz 23,2% dochodów budżetowych w poszczególnych latach,
- w świetle ustawy o finansach publicznych gmina Gorzyce posiada zdolność do zaciągania zobowiązań.
- suma wydatków budżetowych przeznaczanych na inwestycje w latach 2004-2015 może wahać się od ok. 25,5 mln złotych do ok. 49,6 mln złotych w zależności od kierunku dynamiki dochodów.
- możliwości finansowania inwestycji środowiskowych przez GFOŚiGW do roku 2015 kształtują się na poziomie 4 mln zł.
- realizacja Programu Ochrony Środowiska w zakresie zadań własnych Gminy wymagać będzie udziału zewnętrznych środków finansowych na poziomie od ok. 71,5% do ok. 84% ogółu nakładów inwestycyjnych.

4 Wdrażanie i realizacja Programu

Program ochrony środowiska gminy opracowany został w sposób zintegrowany z programem powiatowym i pozostałych gmin działających na terenie powiatu. Program realizowany będzie przez gminę w ramach zorganizowanego systemu

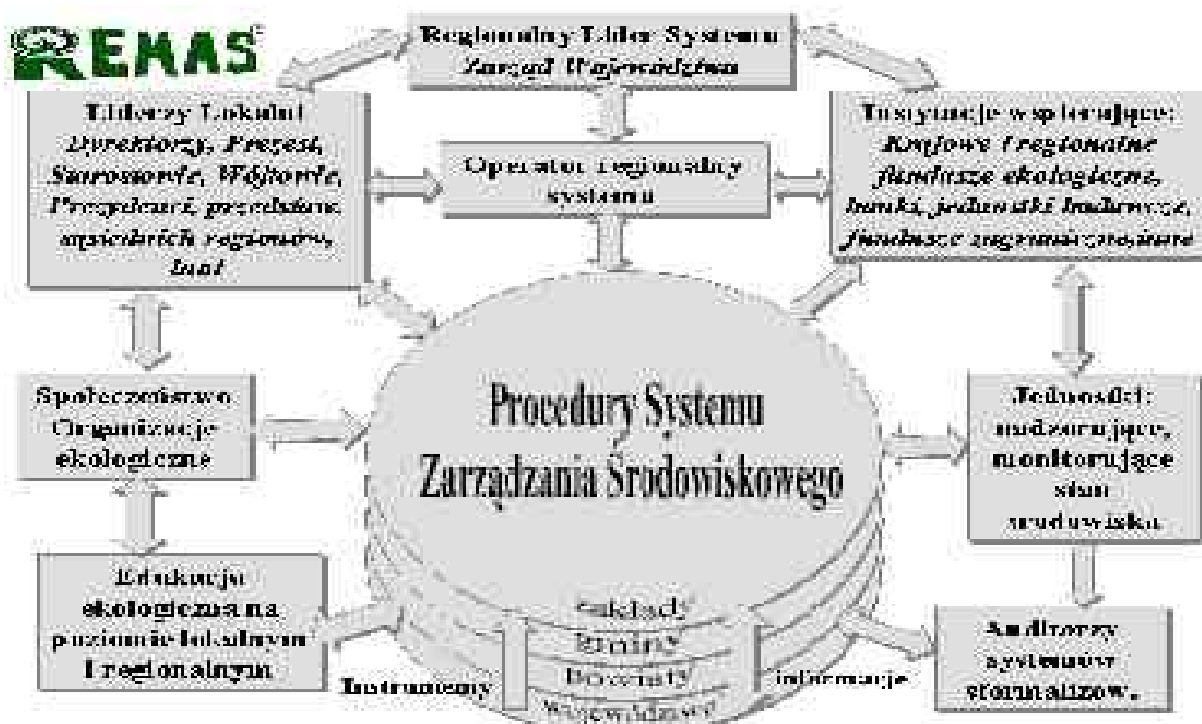
Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

zarządzania środowiskowego, z zastosowaniem modelu, procedur i narzędzi Regionalnego Systemu Zarządzania Środowiskowego (REMAS) [1,2,7,8,9], które opisano w kolejnych punktach niniejszego rozdziału, na podstawie pracy [9], za zgodą autora.

4.1 Przeznaczenie REMAS

Zgodnie z nową ustawą Prawo ochrony środowiska każde województwo, powiat i gmina musi co 4 lata opracowywać program ochrony środowiska, z uwzględnieniem działań na kolejne 4 lata, a co 2 lata przedstawiać raport z jego realizacji. Podstawą opracowania programów wojewódzkich jest polityka ekologiczna państwa.

W praktyce zapisy ustawowe mogą być skutecznie realizowane jedynie wówczas, jeśli programy powiatowe i gminne są opracowywane a następnie realizowane w sposób wzajemnie zintegrowany i są spójne z programem ochrony środowiska województwa, a więc gdy zapewni się w województwie funkcjonowanie (na zasadach dobrowolności) Regionalnego Systemu Zarządzania Środowiskowego. REMAS umożliwia integrację działań liderów lokalnych na rzecz poprawy stanu środowiska w województwie.

Ogólny schemat funkcjonowania REMAS w województwie
Źródło: [1,2,7,8,9] - opracowanie na podstawie publikacji: [1,2,7,8,9] - [1,2,7,8,9] - [1,2,7,8,9]

Rysunek 20 Ogólny schemat funkcjonowania REMAS w województwie

Celem REMAS jest wspomaganie procesu integracji Polski z Unią Europejską wyrażone dążeniem do spełnienia wymagań akcesyjnych przez uzyskiwanie w województwie sukcesywnego z roku na rok ograniczania negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla program ochrony środowiska województwa, zintegrowany z programami opracowanymi przez powiaty i gminy, a potwierdzeniem jego osiągnięcia jest ocena

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (ustawowo co 2 lata) z wykorzystaniem zestawu takich samych dla gmin i powiatów wskaźników, które podlegają również weryfikacji w okresach rocznych.

W modelu REMAS instrumenty instytucjonalne spełniają rolę stymulującą samorządy i przedsiębiorstwa do podejmowania priorytetowych dla regionu inwestycji proekologicznych, wśród których istotne znaczenie mają instrumenty ekonomiczne, będące w dyspozycji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Zorganizowanie w województwie śląskim, na zasadzie dobrowolności, REMAS stwarza warunki do opracowywania programów ochrony środowiska gmin i powiatów w sposób zintegrowany, ukierunkowany na generowanie i realizację dużych zadań inwestycyjnych, spełniających kryteria dofinansowania z funduszy europejskich.

Sam fakt posiadania programu ochrony środowiska i wynikających z niego planów, oprócz spełnienia wymogu ustawowego, zwiększa szanse pozyskania środków europejskich na realizację zawartych w nich zadań. Ich realizacja w ramach systemu zarządzania środowiskowego może również znakomicie ułatwić monitorowanie uzyskiwanych efektów ekologicznych i ekonomicznych. Efekty te zadecydują bowiem o faktycznym osiągnięciu w województwie śląskim stanu środowiska wynikającego z ustaleń akcesyjnych. Jest to podstawowe zadanie wszystkich partnerów uczestniczących w zarządzaniu środowiskowym w skali regionalnej, a możliwość organizowania w ramach REMAS skutecznego zarządzania informacjami ekologicznymi, w tym związanymi z kontrolą i prognozowaniem opłat środowiskowych stanowiących dochody funduszy ekologicznych w skali całego województwa, stanowi istotny atut omawianego modelu.

4.2 Model i procedury REMAS

Podstawą REMAS jest zintegrowany (wielopoziomowy) model systemu zarządzania środowiskowego [1,2,7,8,9], stanowiący rozwinięcie klasycznego modelu Czystszej Produkcji [3,8], o zasadnicze elementy modelu zgodnego z ISO 14001 [4,5] oraz dodatkowe narzędzia, w tym informatyczne [8,9].

Na omawiany model składają się szczegółowe algorytmy postępowania, opisane za pomocą podstawowych trzech, wzajemnie ze sobą powiązanych procedur operacyjnych:

1. **Procedura PR 1 - „Zarządzanie środowiskowe”** określa sposób organizacji systemu zarządzania środowiskowego w gminie/powiecie, w tym opracowywania: polityki środowiskowej, ustalania celów i zadań środowiskowych, generowania programów zarządzania środowiskowego, stanowiących zasadnicze elementy programu ochrony środowiska gminy/powiatu. Procedura stanowi rozwinięcie procedury Czystszej Produkcji [3,8] o najistotniejsze wymagania międzynarodowej normy PN-EN ISO 14001 [4,5],
2. **Procedura PR 2 - „Ocena efektów działalności środowiskowej”** określa zasady monitorowania i okresowego przeglądu wpływu gminy/powiatu na środowisko, identyfikacji aspektów środowiskowych, określania aspektów

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

istotnych i priorytetów. Procedura pozwala dokonywać okresowego przeglądu i oceny efektów działalności środowiskowej gminy/powiatu, będących skutkiem wdrażania programów ochrony środowiska, opracowywać propozycje działań korygujących i zapobiegawczych oraz stale doskonalić funkcjonowanie systemu. Wykorzystuje wymagania międzynarodowej normy EN ISO 14031 [6], normy PN-EN ISO 14001 [4,5] oraz narzędzia monitorowania, przeglądu i oceny wpływu na środowisko danej organizacji (powiatu, gminy oraz przedsiębiorstw działających na ich terenie) z zastosowaniem jednolitych kryteriów i wskaźników oceny efektów działalności środowiskowej [9].

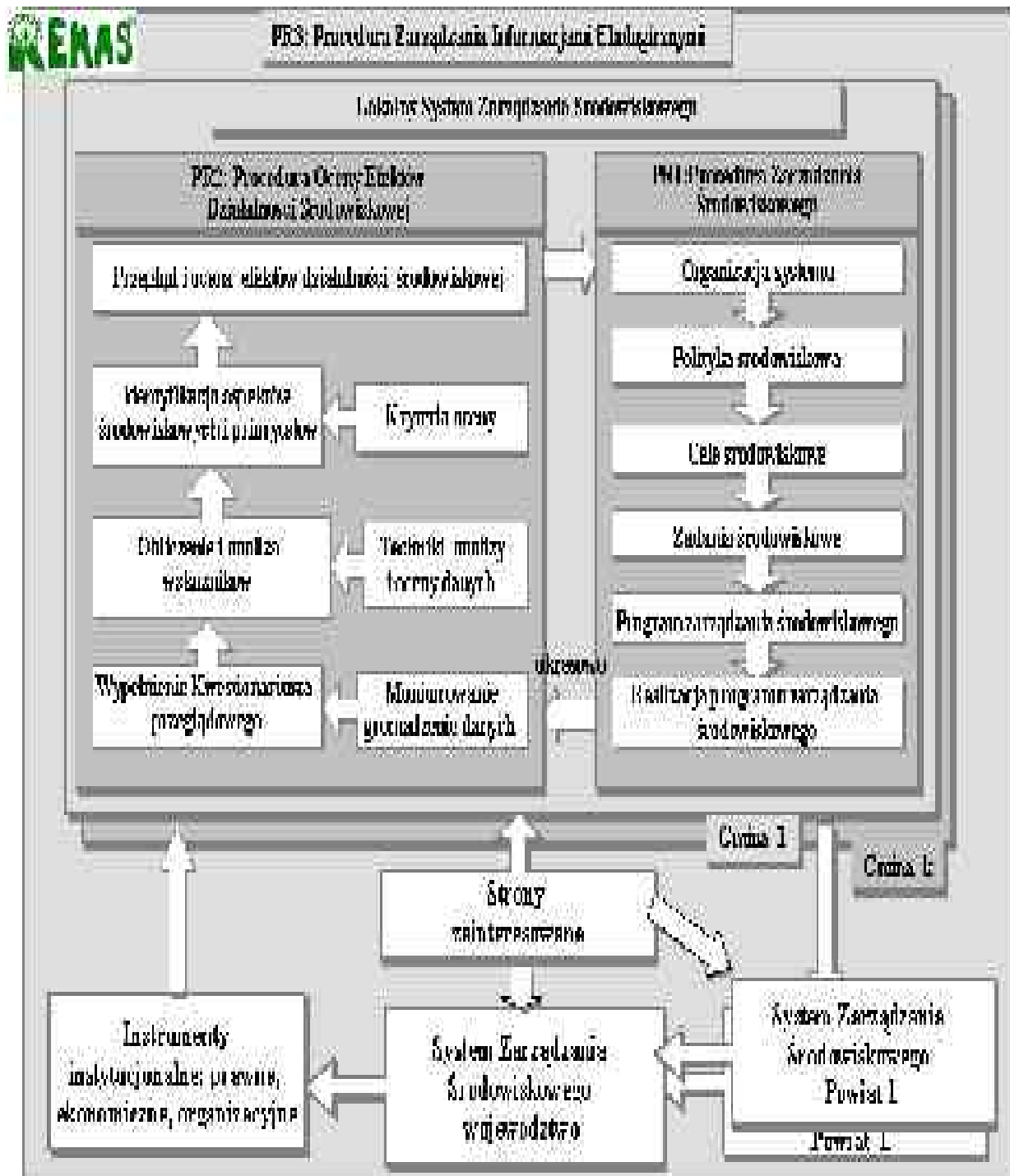
3. **Procedura PR 3 - „Zarządzanie informacjami ekologicznymi”** [7,9], której przedmiotem są zasady gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji ekologicznych w skali województwa, dotyczących:
- opracowywania programów ochrony środowiska, ich realizacji oraz okresowej oceny uzyskiwanych efektów i informowania o tym,
 - *wspomagania systemu kontroli (dla gmin i powiatów-prognozowania) wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska stanowiących dochody funduszy ekologicznych,*
 - dostępu do informacji ekologicznych zgromadzonych w ramach systemu.

Procedura PR3 stanowi podstawę organizowanego w województwie śląskim **systemu kontroli (na poziomie województwa) i prognozowania (na poziomie gmin i powiatów) wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska** przez podmioty do tego zobowiązane, zapewniającego wzrost przychodów funduszy ekologicznych – gminnych, powiatowych i WFOŚiGW w Katowicach, a także NFOŚiGW.

Jej celem jest dążenie do zapewnienia wkładu własnego samorządów w celu maksymalnej absorpcji środków unijnych na realizacji priorytetowych dla województwa zadań, poprawiających stan środowiska do poziomu wynikającego z ustaleń akcesyjnych- w szczególności do zapewnienia wkładu własnego samorządów.

Realizacja REMAS za pomocą modelu zintegrowanego (wielopoziomowego) zapewnia integrację gminnych i powiatowych programów ochrony środowiska przez skorelowanie polityk, celów i zadań oraz programów zarządzania środowiskowego. Ponadto REMAS gwarantuje powiązania informacyjne pomiędzy poszczególnymi szczeblami samorządowymi, w tym porównywalność danych o osiągniętych efektach działalności środowiskowej. W wyniku tego uzyskuje się możliwość kreowania zmian lokalnych i regionalnych instrumentów instytucjonalnych: prawnych, finansowych i organizacyjnych, zachęcających uczestników systemu regionalnego do osiągania celów środowiskowych przyjętych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych programach ochrony środowiska.

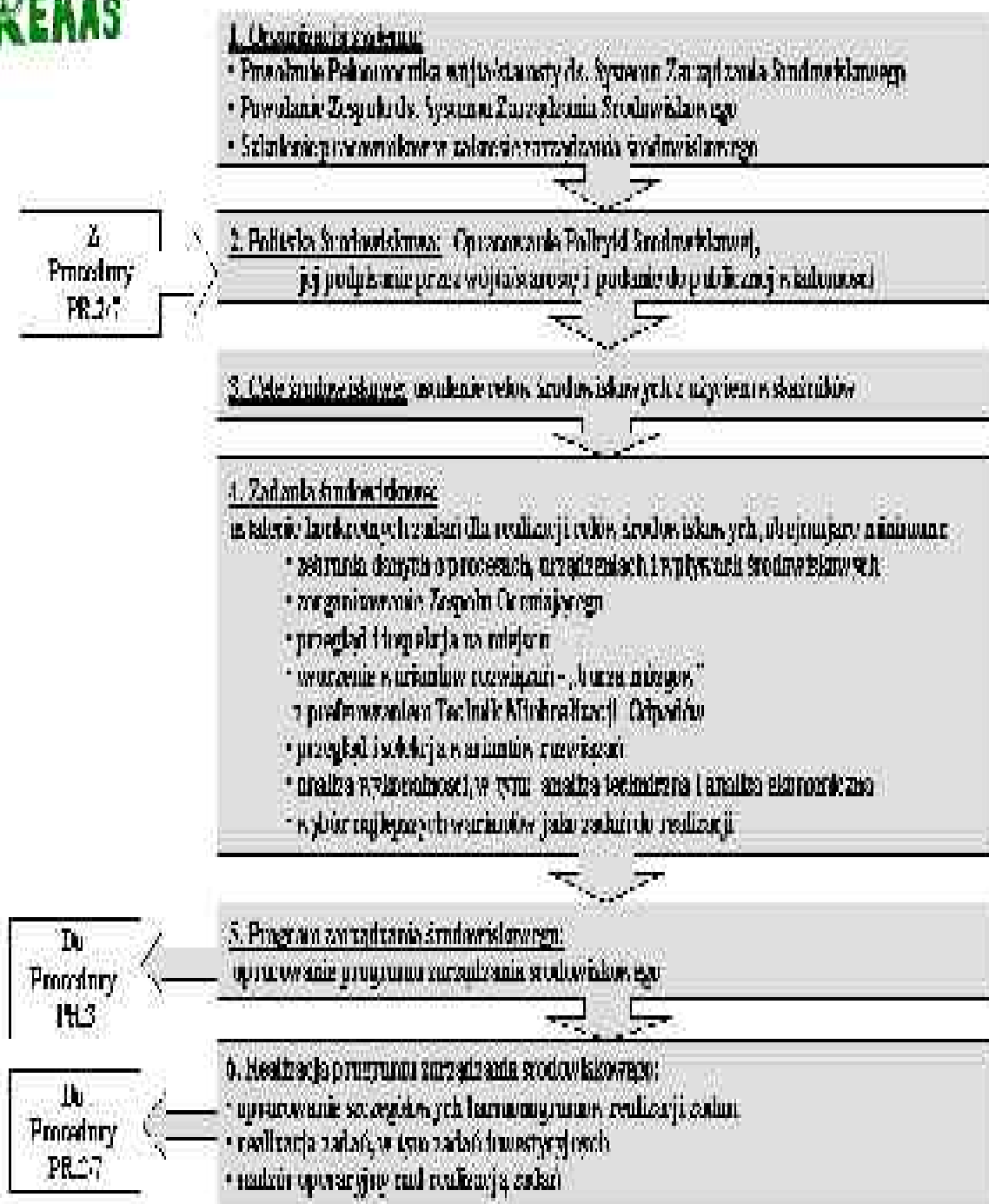
Zaletą modelu REMAS jest fakt, że wszystkie dokumenty systemowe opracowane i dostępne są w wersji elektronicznej, a więc nie wymagają stosowania zbędnej biurokracji.

Podstawowe elementy zintegrowanego modelu systemu zarządzania środowiskowego

Źródło: autorzy opracowania, opracowanie: Pracownia Nauk i Studiów Regionalnych i Lokalnych, Powiat Gorzyce – 11 projektów, Gorzyce.

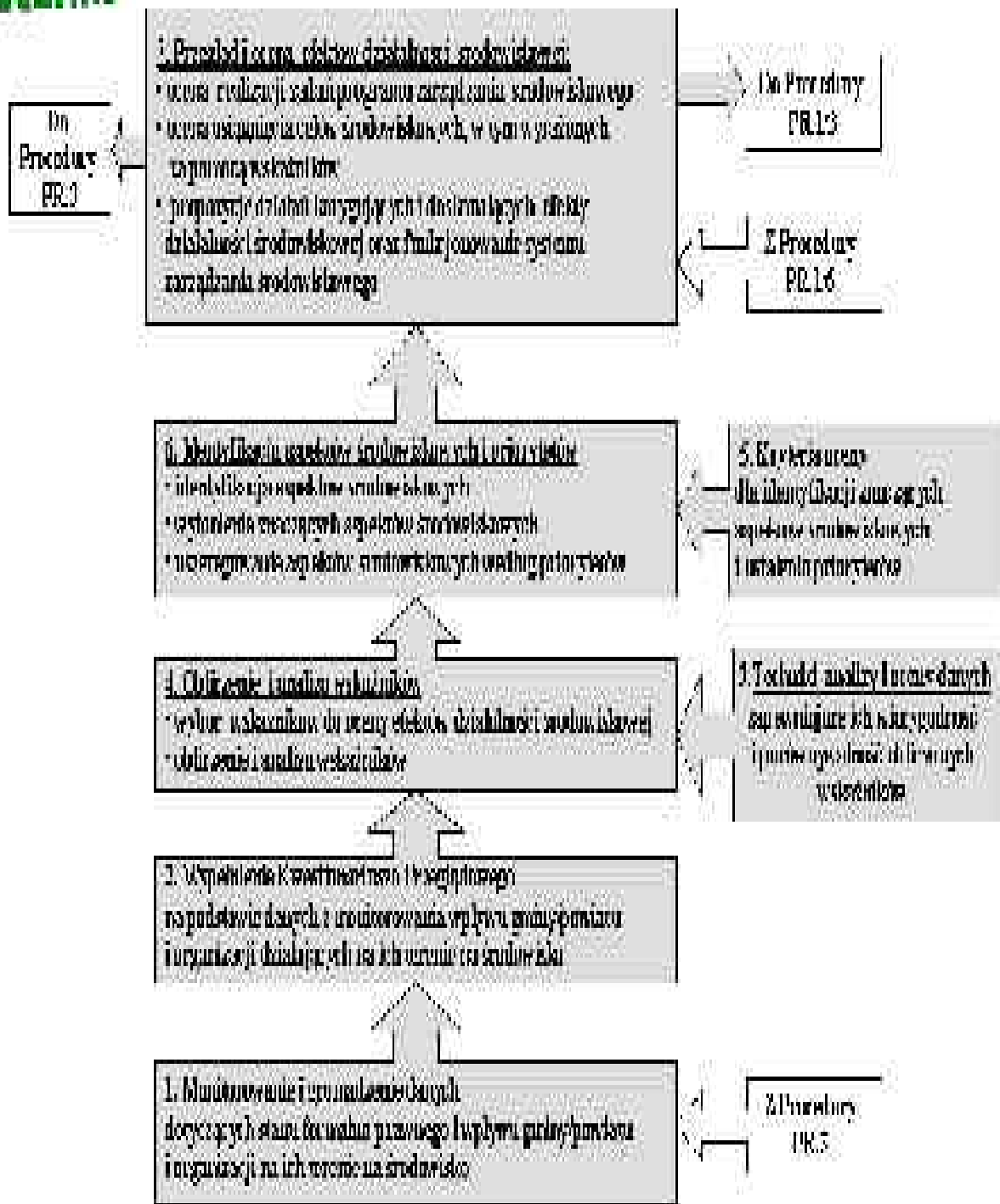
Rysunek 21 Podstawowe elementy zintegrowanego modelu systemu zarządzania środowiskowego

Schemat Procedury PR1 „Zarządzanie środowiskowe”

Zadanie Środ. 2/1: „Zorganizowanie Zarządzania w obszarze środowiska” - Rozw. Wokreślu: 600 - Komunikat - w projekcie do druku

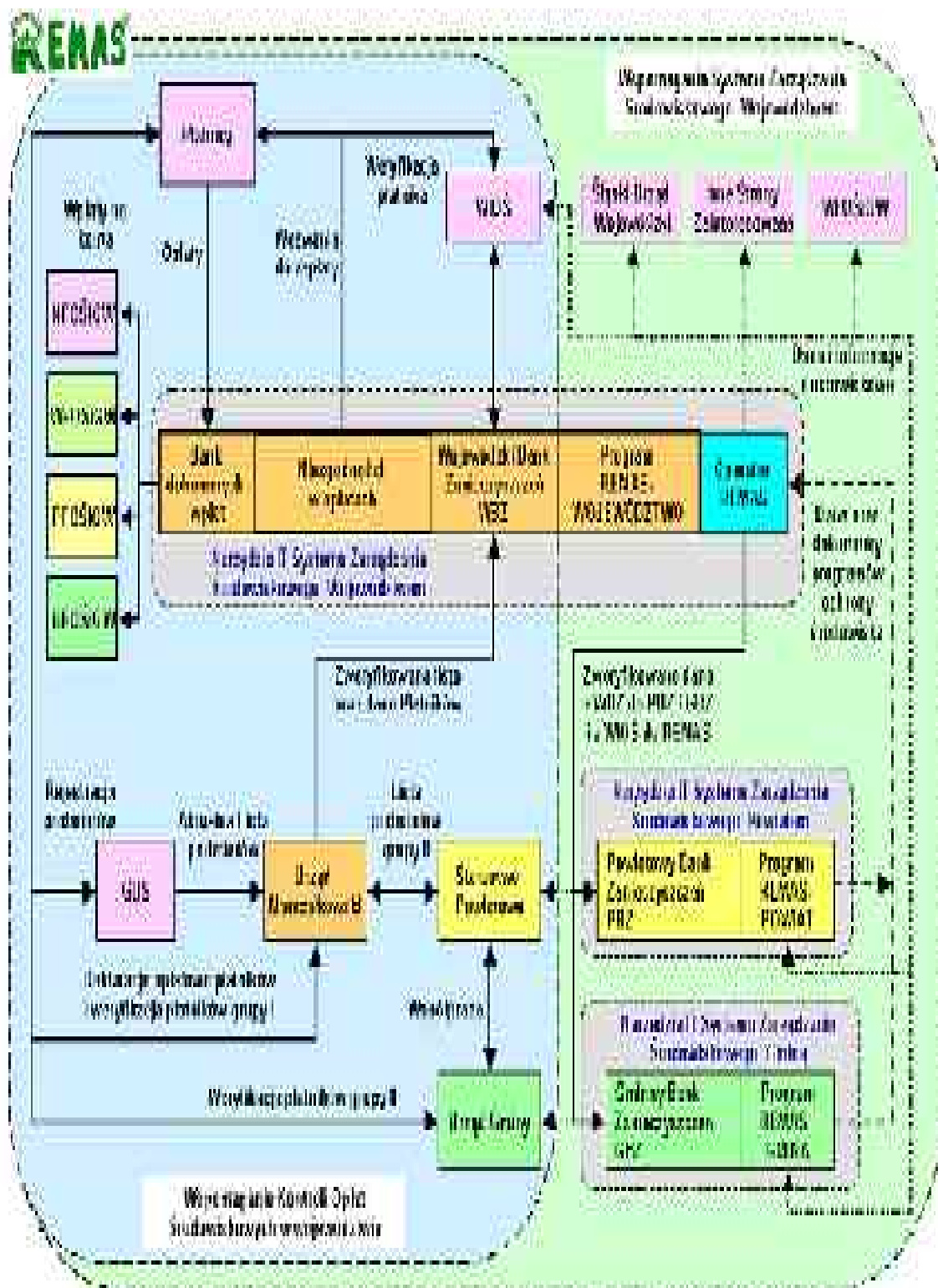
Rysunek 22 Schemat Procedury PR1 „Zarządzanie środowiskowe”

Schemat Procedury PR2 „Ocena efektów działalności środowiskowej”

Źródło: OPA SA „Zaplanuj Środowisko w Każdej Osobie”. Związek Miasteczko Górcz. Zakresy – w projekcie do druku

Rysunek 23 Schemat Procedury PR2 „Ocena efektów działalności środowiskowej”

Schemat Procedury PR3 „Zarządzanie informacjami ekologicznymi”

Wzrost świadomości ekologicznej i społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w gospodarstwie lokalnym – w projekcie „Zarządzanie informacjami ekologicznymi”

Rysunek 24 Schemat Procedury PR3 „Zarządzanie informacjami ekologicznymi”

4.3 Narzędzia informatyczne wspomagające wdrażanie programu ochrony środowiska

Wdrożenie i funkcjonowanie REMAS w gminie wspomagają odpowiednio:

- Gminny Bank Zanieczyszczeń Środowiska – **SOZAT** w zakresie **systemu kontroli i prognozowania opłat środowiskowych**,
- programu komputerowy z bazę danych **REMAS** w zakresie **opracowania i wdrażania programu ochrony środowiska** z zastosowaniem procedur zarządzania środowiskowego PR1, PR2 i PR3.

Współpracę programów REMAS i SOZAT pokazuje schemat procedury zarządzania informacjami ekologicznymi PR3.

Przewidziano integrację programów komputerowych REMAS i SOZAT, co zapewnia wzajemne przeniesienie wybranych danych z gminnego banku zanieczyszczeń odpowiednio do kwestionariusza przeglądowego programów REMAS oraz w odwrotnym kierunku tj. opracowanych w ramach programów ochrony środowiska ujednoczonych dokumentów systemowych do bazy danych wojewódzkiego systemu zarządzania informacjami ekologicznymi. Powiązanie systemu zarządzania środowiskowego z systemem zarządzania informacjami ekologicznymi pozwala między innymi na pełniejsze wykorzystanie walorów banku zanieczyszczeń SOZAT.

4.3.1 Program REMAS

Program REMAS [9] zawiera:

- księgę szczegółowych procedur systemu zarządzania środowiskowego powiatem: PR1, PR2, PR3 w wersji numerycznej,
- kwestionariusz przeglądowy tj. bazę monitorowanych parametrów, obejmującą około 200 parametrów, z których 36 wykorzystywanych jest do obliczenia zestawu wskaźników oceny efektów działalności środowiskowej- takich samych dla wszystkich gmin i powiatów (a więc porównywalnych). Dane do bazy REMAS mogą być importowane w sposób zagregowany z bazy SOZAT, z bazy danych o stanie środowiska WIOŚ oraz są wprowadzane przez powiat (wskazane dla ostatnich 3 lat),
- wskaźniki oceny efektów działalności środowiskowej (tablica 2),
- zestaw dokumentów systemowych w wersji numerycznej, stanowiących podstawę programu ochrony środowiska, zapisanych do bazy danych i możliwych do przesyłania pomiędzy programami REMAS gminy, powiatu i województwa tj.: dokument powołujący Pełnomocnika i Zespół ds. Systemu Zarządzania Środowiskowego w powiecie²⁹, tabela priorytetów¹, rejestr aspektów środowiskowych¹, polityka środowiskowa¹, rejestr celów i zadań środowiskowych¹, program zarządzania środowiskowego¹, przegląd stanu realizacji celów i zadań środowiskowych, ocena efektów działalności

²⁹- dokumenty (lub synteza programu²) wymagane przez WFOŚiGW w Katowicach dla potwierdzenia faktu wdrożenia REMAS w przypadku dofinansowania opracowania programu ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

środowiskowej, raport o stanie środowiska i synteza programu ochrony środowiska powiatu².

Tabela 4-4.1 Wskaźniki oceny efektów działalności środowiskowej [9]

Symbol	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika
1	2	3
OA1	Emisja gazów cieplarnianych do atmosfery	Emisja CO ₂ +CH ₄ /ludność ogółem/rok
OA2	Emisja gazów do atmosfery	Emisja gazów ogółem/ludność ogółem/rok
OA3	Emisja pyłów do atmosfery	Emisja pyłów ogółem/ludność ogółem/rok
OE1	Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych/ ludność ogółem/rok
EO1	Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnej	produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych/ produkcja energii elektrycznej ogółem
OW1	Stopień oczyszczania ścieków	Ścieki oczyszczone/ścieki wymagające oczyszczenia
OW2	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ścieków/ludność ogółem
GW1	Ludność obsługiwana przez wodociągi	Ludność obsługiwana przez wodociągi/ludność ogółem
GW2	Zużycie wody	Zużycie wody ogółem/ ludność ogółem/rok
GO1	Wytwarzanie odpadów komunalnych	Ilość wytworzonych odpadów komunalnych/ludność ogółem/rok
GO2	Wytwarzanie odpadów niebezpiecznych	Ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych/ludność ogółem/rok
GO3	Wykorzystanie odpadów komunalnych	Ilość odpadów komunalnych wykorzystanych/wytworzonych
GO4	Recykling odpadów komunalnych	Odpady komunalne poddane recyklingowi/wytworzonych
OG1	Grunty zdegradowane na powierzchni gminy/powiatu	Powierzchnia gruntów zdegradowanych/powierzchnia gminy ogółem
OP1	Lasy na powierzchni gminy/powiatu	Powierzchnia lasów/powierzchnia gminy ogółem
OP2	Powierzchnia obszarów chronionych na powierzchni gminy/powiatu	Powierzchnia obszarów chronionych/powierzchnia gminy ogółem
RO1	Ochrona środowiska w wydatkach gminy/powiatu	Nakłady na ochronę środowiska/dochody budżetowe ogółem
RO2	Rynek pracy na tle wydatków na ochronę środowiska	Nakłady na ochronę środowiska/liczba pracujących

4.3.2 Program SOZAT

Program SOZAT, opracowany przez ATMOTERM S.A., powiatu stanowi kopię zawartości Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska, wykorzystywanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, w odniesieniu do podmiotów działających na terenie powiatu. SOZAT jest podstawowym instrumentem informatycznym budowanego w województwie systemu kontroli i prognozowania opłat środowiskowych stanowiących dochody funduszy ekologicznych i zawiera między innymi:

1. Katalogi:

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- odpadów zgodne z klasyfikacją odpadów,
- cenowe zanieczyszczeń i odpadów,
- zanieczyszczeń – nazwy i normy,
- podział administracyjny Polski,
- wskaźniki dla spalania energetycznego paliw,
- urządzeń redukujących,
- paliw,
- źródeł,
- rodzajów wód oraz rodzajów ścieków zgodnie z rozporządzeniem opłatowym,
- tabelę wartości wskaźników w poszczególnych klasach czystości wód,
- tabelę dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń w ściekach wprowadzonych do wód i ziemi.

2. Moduł Odpady (współpracuje z modułem Powietrze):

- wpisywanie danych o odpadach wytworzonych, unieszkodliwionych, wykorzystanych, składowanych w poszczególnych jednostkach organizacyjnych,
- prowadzenie ewidencji składowisk na terenie powiatu: dane i charakterystyka- wpisywanie ilości odpadów umieszczanych na poszczególnych składowiskach,
- wprowadzanie technologii wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów występujących w jednostkach na terenie powiatów,
- obliczanie ilości wytworzonych popiołów i żużli na podstawie zużycia paliwa na źródle,
- wprowadzanie tras przewozu odpadów,
- rejestrowanie decyzji i pozwoleń odpadowych – (np. limity, zadania, treść).

3. Moduł Odpady - Raporty

- raportowanie danych wpisanych w module Odpady, na różnych poziomach szczegółowości, np. dane o ilości odpadów na składowiskach, ilości odpadów wykorzystanych, unieszkodliwianych, na poziomie jednostki, gminy, powiatu.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- uzyskiwanie wydruków kart ewidencyjnych, np. karty ewidencji odpadów, karty obrotu odpadami niebezpiecznymi, karty informacyjnej o ilości odpadów umieszczanych na składowiskach, karty GUS OS-6, formularzy SOZAT,
- obliczanie opłaty za składowanie odpadów i czas ich składowania,
- policzenie należności przypadającej na Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska z tytułu korzystania ze środowiska,
- uzyskiwanie raportów o wywiązywaniu się jednostek organizacyjnych z nałożonych decyzji,
- uzyskiwanie zestawień dotyczących parametrów składowisk na terenie powiatu.

4. Moduł Powietrze:

- wprowadzanie danych o źródłach emisji, emitorach, paliwach, urządzeniach oczyszczających dla poszczególnych jednostek organizacyjnych,
- obliczanie ładunku zanieczyszczeń na podstawie wskaźników ministerialnych dla spalania,
- ewidencję czasów pracy źródeł i jego obliczanie na podstawie cykli pracy
- rejestrowanie decyzji dopuszczalnej emisji i innych decyzji dot. ochrony powietrza,
- wpisywanie wykonanych pomiarów na źródle, z możliwością wykorzystania ich do obliczeń wskaźników pomiarowych.

5. Moduł Powietrze -Raporty

- raportowanie danych wpisanych w module Powietrze, na różnych poziomach szczegółowości, np. dane o ilości emitowanych zanieczyszczeń, ilości zużytego paliwa i ich parametrów, redukcji zanieczyszczeń na poziomie jednostki, gminy, powiatu,
- uzyskiwanie wydruków ewidencji emisji, ewidencji opłatowej, raportu opłatowego,
- obliczanie opłaty emisję zanieczyszczeń do powietrza,
- policzenie należności przypadającej na Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska z tytułu korzystania ze środowiska,
- uzyskiwanie raportów o wywiązywaniu się jednostek organizacyjnych z nałożonych decyzji,
- prowadzenie Publicznie dostępnego rejestru decyzji o dopuszczalnej emisji.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

6. Moduły Woda i Ścieki:

- tworzenie kompletnej bazy danych zawierającej informacje o dystrybucji wody oraz informacje o przepływie ścieków od źródła powstania do odbiornika,
- prowadzenie rejestru obserwacji ujęć wód podziemnych,
- tworzenie graficznych bilansów wody i ścieków,
- kontrolę stanu formalno – prawnego jednostki oraz kontrolę spełniania wytycznych zawartych w pozwoleniach wodno – prawnych.

7. Moduły Woda i Ścieki - Raporty (funkcjonują tylko z modułami Woda i Ścieki)

- wykonywanie różnego rodzaju raportów, zestawień i analiz wg dowolnie wybranych kryteriów,
- uzyskiwanie wydruków ewidencji poboru wód i zrzutu ścieków,
- policzenie należności przypadającej na Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska z tytułu korzystania ze środowiska,
- uzyskiwanie raportów o wywiązywaniu się jednostek organizacyjnych z nałożonych decyzji,
- prowadzenie Publicznie dostępnego rejestru pozwoleń wodno – prawnych.

4.4 System kontroli i prognozowania opłat środowiskowych stanowiących dochody funduszy ekologicznych

System kontroli i prognozowania opłat środowiskowych realizowany jest w ramach procedury PR3 - „**Zarządzanie informacjami ekologicznymi**”, [7,9] z wykorzystaniem do tego celu Banków Zanieczyszczeń Środowiska SOZAT (WBZ, PBZ i GBZ na rysunku 4.5). Gminy i powiaty posiadają taki sam program SOZAT jak Urząd Marszałkowski, lecz jego zawartość jest ograniczona do podmiotów działających na terenie danej gminy czy powiatu. Zagregowane dane z tych banków mogą być importowane do programów REMAS i wykorzystywane w procesie opracowania programów ochrony środowiska, ich monitorowania i opracowywania raportów dla władz samorządowych.

Zakres powiatu i gminy w funkcjonowaniu systemu kontroli i prognozowania opłat środowiskowych sprowadza się do aktualizacji zawartości baz danych SOZAT i ich przekazywaniu raz na kwartał Operatorowi REMAS i jest następujący:

A. W odniesieniu do podmiotów, które są już zarejestrowane w Wojewódzkim Banku Zanieczyszczeń SOZAT (gmina/powiat otrzymuje kopię zawartości bazy SOZAT od Operatora REMAS z podmiotami z jej terenu):

- a. **gmina:** weryfikacja już istniejącej bazy z Urzędu Marszałkowskiego pod względem adresowym np. nazwa jednostki , nazwa gminy, adres itd. i przekazanie Operatorowi REMAS,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

b. powiat:

- i. jeśli powiat nie wydał żadnych pozwoleń - wprowadza w polu uwagi lub w zakładce stan formalno-prawny wpis., który by świadczył o akceptacji wprowadzonych danych ze strony powiatu,
- ii. w przypadku gdy powiat wydał jakieś pozwolenia wystarczy, że je wprowadzi i to będzie rodzajem akceptacji danych z Urzędu Marszałkowskiego,
- iii. przekazanie zweryfikowanej bazy Operatorowi REMAS.

B. W odniesieniu do podmiotów nowych, które nie są zarejestrowane w Wojewódzkim Banku Zanieczyszczeń SOZAT:

1. **gmina:** wprowadza dane adresowe podmiotów (wybranych z danych GUS lub na podstawie własnego rozeznania) oraz uwagi z uzasadnieniem z jakiego powodu gmina uważa za stosowne wprowadzenie danego podmiotu, np. firma transportowa – powinna wносить opłaty i składać kwartalną ewidencję, firma wytwarza odpady – powinna mieć wydane zezwolenie na wytwarzanie odpadów, firma posiada kolektor ściekowy, studnię – powinna mieć pozwolenie wodnoprawne itp. i przekazuje powiatowi za pośrednictwem Operatora REMAS.

2. **powiat:** wprowadza dane adresowe oraz uzupełnienia wydane przez siebie pozwoleń dla tych podmiotów i przekazuje Operatorowi REMAS.

4.5 Okresowa kontrola realizacji celów i zadań zapisanych w programie ochrony środowiska

Zgodnie z nową ustawą Prawo ochrony środowiska każde województwo, powiat i gmina jest zobowiązana co 2 lata przedstawiać raport z realizacji programu ochrony środowiska.

Monitorowanie i kontrola realizacji celów i zadań środowiskowych oraz ocena efektów ekologicznych poprawiających stan środowiska, następować będzie zgodnie z procedurami systemu zarządzania środowiskowego PR1, PR2 i PR3. Stosowanie procedur wspomaga program komputerowy REMAS, który ułatwia dokonywanie okresowego przeglądu stanu realizacji celów i zadań zapisanych w programie ochrony środowiska i pozwala na wydruk raportu o stanie środowiska w powiecie. Przewiduje się dokonywanie takiego przeglądu i sporządzenie stosownego raportu nie tylko raz na 2 lata, jak tego wymaga ustawa, ale raz w roku w celu podjęcia niezbędnych działań korygujących lub usprawniających realizację programu ochrony środowiska.

4.6 Podstawa opracowania rozdziału i wykorzystane materiały źródłowe

1. Sokół W.A.: „Zarządzanie środowiskowe w województwie”. Środowisko i Rozwój, nr 3,/2001
2. Sokół W.A.: „Zarządzanie środowiskowe w skali regionalnej a gospodarka odpadami komunalnymi”. Szkoła Gospodarki Odpadami 2001, Ryto, 2001
3. Sokół W.A.: „Ochrona środowiska. Podstawy Czystszej Produkcji”. Zespół Wydawnictw i Usług Poligraficznych GIG, 1998
4. Sokół W.A., Krajewski M., Gruszka A.: „Poradnik wdrażania ISO 14000 z uwzględnieniem Czystszej Produkcji”. Zespół Wydawnictw i Usług Poligraficznych GIG, 1998
5. PN-EN ISO 14001:1998 „Systemy zarządzania środowiskowego. Specyfikacja i wytyczne stosowania”
6. EN ISO 14031:1999 „Zarządzanie środowiskowe. Ocena efektów działalności środowiskowej. Wytyczne”
7. Sokół W.A.” „Absorpcja środków unijnych a zarządzanie środowiskowe w województwie”- IV Konferencja Ekologiczna Regionu Tarnogórskiego, 29 maj 2003
8. Piotrowski Z, Sokół W.A. i inni: „Technologie Czystszej Produkcji w górnictwie węgla kamiennego”. Biblioteka Szkoły Gospodarki Odpadami, Kraków, 2003
9. Sokół W.A.: „Zarządzanie Środowiskowe w skali regionalnej”. Prace Naukowe GIG, Katowice– w przygot. do druku

5 Sposoby i kryteria określania priorytetów inwestycyjnych umożliwiającymi przygotowywanie wieloletnich planów inwestycyjnych

Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI) winien spełniać dwa podstawowe zadania:

1. Wyznaczać hierarchię ważności poszczególnych inwestycji dla Gminy (ustalić priorytety) z uwzględnieniem w pierwszym rzędzie żywotnych, strategicznych interesów wspólnoty samorządowej,
2. Wyznaczać optymalny harmonogram realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy z uwzględnieniem dostępności finansowania, koncentracji środków w celu skracania cykli inwestycyjnych i uzyskiwania planowanych efektów w możliwie najszybszych terminach.

Realizacja inwestycji bez wieloletniego planowania stwarza dla Gminy wiele niebezpieczeństw, których Wieloletni Plan Inwestycyjny pozwala uniknąć. Powinien on zapobiec takim niekorzystnym zjawiskom, jak:

1. Jednoczesne otwieranie zbyt wielu frontów inwestycyjnych w stosunku do zdolności finansowania, a przez to – nieuzasadnione przewlekanie realizacji poszczególnych inwestycji i podrażanie ich kosztów,
2. Przypadkowość w decydowaniu o kolejności inwestycji (brak uzgodnionych kryteriów przy ustalaniu kolejności).

Przez Wieloletni Plan Inwestycyjny rozumiemy świadomie przyjęty harmonogram realizacji optymalnie dobranego pakietu inwestycji (zarówno pod względem potrzeb strategicznych, jak i możliwości finansowania Gminy) ułożony tak, aby najlepiej wykorzystać dostępne środki inwestycyjne (własne i zewnętrzne) przy założeniu możliwie najkrótszych cykli realizacji inwestycji. Aby zapewnić optymalny dobór pakietu inwestycji do realizacji, a zarazem móc każdorazowo uzasadnić decyzję o odłożeniu, bądź odmowie realizacji danej inwestycji. Zakłada się, że w gminie Gorzyce. WPI będzie układany w oparciu o zestaw kryteriów odzwierciedlających dwie grupy czynników:

1. Zbieżność danej inwestycji z celami strategicznymi gminy Gorzyce
2. Możliwość korzystnego finansowania w danym momencie, w szczególności – dofinansowania ze źródeł zewnętrznych

W tym celu przyjmuje się zestaw kryteriów, które będą stosowane przy przyznawaniu priorytetów poszczególnym inwestycjom. Ważność poszczególnych kryteriów oceny inwestycji nie jest jednakowa. Z tego też względu poszczególnym kryteriom oceny zostają przypisane wagi liczbowe³⁰, odzwierciedlające ważność danego kryterium dla przyznania danemu zadaniu inwestycyjnemu wyższego lub niższego priorytetu w WPI. Poszczególnym kryteriom przyznaje się zróżnicowaną ważność, wyrażoną odpowiednimi wagami liczbowymi. Oceny inwestycji dokonuje się odpowiadając na kolejne 8 pytań kryteriów i ustalając odpowiedni współczynnik stopnia spełnienia danego kryterium przez daną inwestycję. Współczynnik może przybierać wartości: 0,1 lub 2 i dla każdego z ośmiu kryteriów jest wyznaczony oddzielnie. Ocena

³⁰ Analogicznie do procedury stosowanej przy ocenie ofert w Ustawie o zamówieniach publicznych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

(przyznanie niższego lub wyższego priorytetu) inwestycji powstaje poprzez zsumowanie ocen cząstkowych (dla poszczególnych kryteriów) powstałych jako iloczyn stałej wagi (wyrażającej istotność danego kryterium w całej ocenie) i ocenionego współczynnika (stopnia spełnienia przez inwestycję danego kryterium). W zależności od przyjętych wag określających istotność problemów w porównaniu z innymi zakresami uzyskamy możliwość porównania poszczególnych inwestycji.

Kluczową rolę w tym przypadku odgrywać będzie sposób, w jaki Gmina zdecyduje się na podejmowanie decyzji o „ważności „ poszczególnych kryteriów. Poniżej przedstawione wagi są jedynie przykładowymi propozycjami.

Przy podejmowaniu decyzji o zastosowaniu tego narzędzia, można uwzględnić system oceny realizacji Programu i poszczególne kryteria powiązać ze wskaźnikami ekorozwoju – priorytetowe mogą być te zadania, które w sposób znaczący wpłyną na poprawę ustalonych kluczowych wskaźników.

Tabela 5-5.1 Wagi przeliczeniowe i opis znaczenia poszczególnych wartości współczynnika oceny dla kolejnych kryteriów oceny inwestycji

Kryterium	Waga	Znaczenie poszczególnych wartości współczynnika		
		0	1	2
ZGODNOŚĆ Z CELAMI STRATEGII				
Czy inwestycja jest związana z rozwojem gospodarki ekologicznej opartej o wyspecjalizowaną produkcję i przetwórstwo produktów rolnych i rybactwa?	10	nie	pośrednio	bezpośrednio
Czy inwestycja przyczyni się do rozwoju infrastruktury?	10	nie	pośrednio	bezpośrednio
Czy inwestycja przyczyni się do wykreowania wizerunku Powiatu – „Powiaty o wysokim poziomie usług” oraz „Powiaty sprawnie zarządzanego”?	9	nie	pośrednio	bezpośrednio
Czy inwestycja podniesie walory miejsca zamieszkania poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej?	8	nie	pośrednio	bezpośrednio
Czy inwestycja podniesie walory miejsca zamieszkania poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej?	8	nie	pośrednio	bezpośrednio
Czy inwestycja dotyczy poprawy stanu środowiska?	8	nie	pośrednio	bezpośrednio
Czy inwestycja wpłynie korzystnie na wizerunek i promocję Powiatu?	2	nie	pośrednio	bezpośrednio
KRYTERIA FINANSOWE				
Czy inwestycja jest dofinansowywana ze środków pozabudżetowych?	9	nie	do 25%	powyżej 25%
Czy inwestycja po zakończeniu będzie generować dochody dla Powiatu?	6	będzie generować koszty	dochody pokryją koszty	będzie generow. Więcej doch. Niż kosztów
Czy inwestycja została poprzedzona studium wykonalności?	7	nie	wstępne studium wykonalności	pełne studium wykonalności

6 System oceny realizacji Programu wraz z proponowanymi wskaźnikami

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

Analogicznie jak na poziomie wojewódzkim, system monitoringu i oceny zawiera:

- system zbierania i selekcjonowania informacji,
- system oceny i interpretacji zgromadzonych danych.

Procesy te powinny być analogiczne na poziomie gminy, powiatu i województwa. Proponowany więc system monitoringu dla gminy Gorzyce powinien zawierać działania określone w Programie Operacyjnym Województwa:

- systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu; wynikiem tych działań będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
- uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych empirycznych; otrzymany materiał będzie służył przygotowaniu raportów,
- przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w Programie
- analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
- analiza przyczyn odchyień oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
- przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących.

Zbudowanie takiego systemu monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji Programu. Podstawą dla sprawnego zbierania danych monitoringu jest opracowany zestaw mierników.

6.1 Mierniki (wskaźniki) ekorozwoju

Niemożność mierzenia i monitorowania wszystkiego i związane z tym koszty narzucają konieczność stosowania specjalnie do tego celu opracowanej listy wskaźników ekorozwoju, jakimi zamierzamy posługiwać się przy ocenie postępów w realizacji idei ekorozwoju. Odpowiadają na pytanie: **jaki jest stan i jak mierzyć postęp oraz efekty ekorozwoju?**

Mierniki ekorozwoju oznaczają nowe podejście do określania znaczenia środowiska dla jakości życia człowieka. Przyjęcie koncepcji ekorozwoju jako podstawowej filozofii

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

rozwoju w perspektywie XXI wieku wymaga jednak podjęcia nowych wyzwań, a zwłaszcza:

- szczegółowego przeglądu istniejących baz danych, nowych form administrowania nimi,
- zaangażowania pewnych sił i środków do regularnego wyliczania i zestawiania wskaźników, a także do opracowywania i analizowania nowych mierników.

Należy przypomnieć, że istota ekorozwoju może być wyrażana jako zbiór cech, celów, zasad i jako ład zintegrowany, oparty na wzajemnym przenikaniu i harmonizacji pięciu łańcuchów dziedzinowych: ekologicznego, społecznego, gospodarczego, przestrzennego i polityczno-instytucjonalnego. Wyznacza to różne, uzupełniające się podejścia do konstruowania wskaźników pomiaru wprowadzania tej koncepcji na poziomie globalnym, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Konieczność ich tworzenia wynika z tego, że:

- społeczność światowa oraz społeczności regionalne i lokalne mają prawo do informacji o efektach ekorozwoju;
- istnieje potrzeba precyzyjnego kontrolowania postępu w realizacji ekorozwoju na każdym poziomie, tzn. globalnym, krajowym, regionalnym i lokalnym;
- posługiwanie się powszechnie zaakceptowanymi wskaźnikami stwarza możliwość dokonywania wiarygodnych porównań międzynarodowych, międzyregionalnych i osiągnięć społeczności lokalnych we wprowadzaniu w życie koncepcji zrównoważonego rozwoju;
- praca nad wskaźnikami to dobra okazja do uporządkowania i udoskonalenia istniejących baz danych o środowisku i systemu sprawozdawczości statystycznej z punktu widzenia wymogów trwałego i zrównoważonego rozwoju;
- opracowanie oryginalnych wskaźników odpowiednich dla danego kraju pozwala uwypuklić i wyjaśnić jego specyfikę, np. w okresie transformacji gospodarczej;
- wprowadzenie na szczebel lokalny oraz regionalny wskaźników ekorozwoju jest istotnym bodźcem rozwoju lokalnej demokracji i samorządności.

Zasadniczym zadaniem wskaźników ekorozwoju jest wymierne zobrazowanie stopnia realizacji zasad i celów przyjmowanych w Programie zrównoważonego rozwoju. Przyjęte w konkretnych warunkach wskaźniki ekorozwoju powinny:

- ułatwiać władzom danego obszaru (kraju, regionu, powiatu, gminy) i jego mieszkańcom ocenę stopnia realizacji idei ekorozwoju,
- uświadamiać tempo realizacji ekorozwoju i istniejące problemy,
- pobudzać do większej aktywności w działaniach na rzecz ekorozwoju,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- weryfikować obowiązujące kierunki polityki i przyjęte wcześniej cele rozwojowe oraz strategie ich osiągnięcia.

Wybór, zaprojektowanie i uzgadnianie wskaźników ekorozwoju nie jest sprawą prostą. W odniesieniu do konkretnych wskaźników doprowadzenie do pełnej zgodności poglądów w odniesieniu do metodyki ich konstrukcji, własności i zakresów stosowania nie jest obecnie możliwe. Przy obecnym stanie wiedzy brak jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, które wskaźniki i ich systemy są bardziej przydatne i pożyteczne od pozostałych.

Proponowane w ostatnich latach przez organizacje międzynarodowe systemy wskaźników nie zawsze spełniają postulat harmonizacji ładów dziedzinowych (ekonomicznego, społecznego i ekologicznego). Systemy takie zostały m.in. opracowane przez agendy ONZ, OECD, Bank Światowy, IUCN i Europejską Agencję ds. Ochrony Środowiska (EEA). Najczęściej wskaźniki dzielą się na:

- wskaźniki presji/przyczyny,
- wskaźniki stanu,
- wskaźniki reakcji.

Schematy: presja <-> stan <-> działanie, mogą być stosowane jako punkt wyjścia dla programowania ekorozwoju w każdej skali, globalnej, kontynentalnej, narodowej, regionalnej i lokalnej. Podział na powyższe trzy grupy wskaźników środowiskowych wynika z elementarnych pytań dotyczących środowiska przyrodniczego:

1. Jaki jest stan środowiska?
2. Co determinuje aktualny stan środowiska?
3. Jakie działania są podejmowane aby ten stan poprawić

Ostateczne wskaźniki dla Programu Ochrony Środowiska Gminy Gorzyce zostały opracowane zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa, Programem Ochrony Środowiska oraz Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego – z uwzględnieniem określonych w tych Programach wymogów sprawozdawczych. Istotnym w tym zakresie może być również wskazanie wymogów dotyczących sporządzanych co 2 lata Raportów z realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Poniżej przedstawiono jako punkt wyjścia dla Gminy – do rozważenia propozycje wskaźników na różnych poziomach.

6.1.1 Wskaźniki ekorozwoju w Unii Europejskiej

Unia Europejska nie przyjęła jeszcze jednoznacznie określonego zestawu wskaźników³¹. Próby opracowania takiego zestawu wskaźników podjęte zostały przez Europejską Agencję Środowiska (EEA), która w roku 2000 zaproponowała ujęcie wskaźników ekorozwoju w cztery grupy: wskaźniki społeczno-ekonomiczne, środowiskowe, wskaźniki wydajności ekologicznej i wskaźniki efektywności realizowanych polityk. Jednocześnie EEA wspólnie z Komisją Europejską zaczęła stosować w praktyce komplet 32 wskaźników, tzw. TERM (Transport and Environment

³¹ na podstawie www.zielonasiec.pl

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Reporting Mechanism) publikując w grudniu 1999 roku we współpracy z Eurostatem pierwszy ich zestaw.

Również w 1999 roku ukazał się zestaw wskaźników dotyczących polityki energetycznej UE przygotowany przez Komisję Europejską. Obejmował on 65 wskaźników ujętych w pięć grup: podaż energii, zużycie energii, środowisko, przemysł energetyczny i rynki energetyczne.

Z kolei w roku 2000 ukazał się dokument przedstawiający zbiór wskaźników dotyczących kwestii środowiska we Wspólnej Polityce Rolnej. Na samym początku roku 2001 Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki (Enterprise) – powstała z połączenia Dyrekcji Generalnej ds. Przemysłu i DG ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw – podjęła kroki zmierzające do opracowania zestawu wskaźników ekorozwoju w polityce przemysłowej. W raporcie opracowanym na jej zlecenie przez konsorcjum utworzone na Uniwersytecie Sussex zatytułowany „Indicators for Monitoring Integration of Environment and Sustainable Development in Enterprise Policy” proponuje się używanie trzech grup wskaźników: **głównych (headline), wskaźników integracji oraz wskaźników odnoszących się do procesu.**

Główne wskaźniki powinny odzwierciedlać najważniejsze trendy ekonomiczne, społeczne i środowiskowe. Zaliczono do nich np. procent populacji z dostępem do internetu (sfera społeczna), dzienną produkcję odpadów (sfera środowiskowa) i procent dochodu narodowego brutto przeznaczony na badania i rozwój (sfera ekonomiczna).

Zadaniem drugiej grupy – **wskaźników integracji** - jest wskazanie połączeń między polityką gospodarczą a ekorozwojem. Zaliczono tu takie parametry jak np. liczba nowo tworzonych firm, które oferują usługi związane ze środowiskiem oraz ilość odpadów wytwarzanych przez przemysł na jednostkę wartości dodanej. Natomiast ostatnia grupa wskaźników – **odnoszących się do procesów** - ma umożliwić śledzenie procesów zachodzących wewnątrz instytucji administracyjnych i w przedsiębiorstwach. Pojawiły się tu takie parametry jak procent wydatków publicznych, do których stosowano kryteria środowiskowe, oraz liczba przedsiębiorstw, które produkują choć jeden produkt oznaczony etykietą EU Eco-Label.

European Environmental Bureau, przygotowało własny zestaw 10 wskaźników, mogących służyć do oceny realizacji polityki ekologicznej Komisji Europejskiej. Są to:

- emisja do powietrza czterech rodzajów zanieczyszczeń (SO_x, NO_x, NH₃, LZO);
- procentowy udział czystych wód powierzchniowych;
- całkowita emisja CO₂ i pięciu innych gazów cieplarnianych (CH₄, N₂O, typu HFC i PFC oraz SF₆);
- indeks uwolnionych do środowiska substancji niebezpiecznych, ważony względem toksyczności dla ludzi i ekotoksyczności;
- udział obszarów zabudowanych w ogólnej powierzchni;
- indeks różnorodności biologicznej oparty na zróżnicowaniu na poziomie genetycznym i siedliskowym (nie przyjęto jeszcze dokładnej definicji);

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- całkowite zużycie wody i procentowy udział naturalnego uzupełniania jej zasobów;
- całkowite zużycie surowców i ogólna ilość wytworzonych odpadów, w tym udział materiałów wykorzystywanych wtórnie lub uzyskanych z recyklingu;
- całkowita liczba przejechanych pasażerokilometrów (pkm) i tonokilometrów (tkm) oraz całkowite zużycie energii;
- zużycie pestycydów (w tonach czynnego składnika, ważone względem toksyczności dla ludzi i ekotoksyczności).

6.1.2 Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa³²

Do szczególnie ważnych mierników realizacji polityki ekologicznej zaliczono:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w wielkościach fizycznych lub wartością sprzedaną),
- stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska),
- techniczno-technologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie, zawartość rtęci w bateriach, jednostkowa emisja węglowodorów przy eksploatacji samochodu, poziom hałasu w czasie pracy samochodu itd.), zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na metkach lub dokumentach technicznych produktu.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej państwa w dwóch przekrojach: terytorialnym (do zakładu włącznie) i branżowym. Poza wymienionymi wyżej miernikami stosowane będą również wskaźniki:

1. Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- utrzymanie systematycznego wzrostu PKB oraz systematycznego wzrostu poziomu życia obywateli;
- poprawę stanu zdrowia obywateli, mierzoną przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności na obszarach, w których szkodliwe oddziaływania na środowisko i zdrowie występują w szczególnie dużym natężeniu (obszary najsilniej uprzemysłowione i zurbanizowane);
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;

³² Projekt Nowej Polityki Państwa – Ministerstwo Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- wzrost dochodów z rolnictwa dzięki wykorzystaniu potencjału biologicznego gleb;
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych;
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska;

2. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych i morskich, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych) oraz poprawę jakości powietrza;
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu na granicy własności wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego w Miastach oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych;
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów oraz rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania;
- ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych i terenach po byłych bazach wojsk radzieckich, w tym likwidacja starych składowisk odpadów, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków
- wzrost lesistości kraju, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrostu masy drzewnej, a także wzrost poziomu kultury; różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby;
- zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślnie reintrodukcje gatunków;
- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą;

3. wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- kompletność i stabilność regulacji prawnych;
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli;
- zakres i efekty działań edukacyjnych;
- opracowywanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

6.1.3 Mierniki na poziomie województwa

Istotnym dla Programu Ochrony Środowiska jest zestaw mierników charakteryzujących priorytety F Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego³³.

Tabela 6-6.1 Zestaw mierników charakteryzujących priorytety F Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego

³³ Na podstawie Programu operacyjnego na lata 2001-2002

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

<p>PRIORYTET F: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEG O KULTUROWEGO W TYM ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI TERENU</p>	<p>Ilość odprowadzanych ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczenia w hm3, w tym oczyszczonych,</p> <p>% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków,</p> <p>Długość sieci kanalizacyjnej,</p> <p>Długość sieci wodociągowej,</p> <p>redukcja zanieczyszczeń w ściekach:</p> <p>Ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku w tys. ton, w tym niebezpiecznych,</p> <p>Ilość wykorzystywanych odpadów,</p> <p>Ilość unieszkodliwianych odpadów niebezpiecznych,</p> <p>Oszczędzanie zasobów naturalnych poprzez wtórne wykorzystywanie surowców pochodzenia odpadowego,</p> <p>Oszczędzanie pojemności składowiska,</p> <p>poprzez zmniejszenie ilości deponowanych odpadów ,</p> <p>Ilość odbieranych odpadów zielonych</p> <p>% udział powierzchni zagospodarowanych rolniczo, w tym na cele leśne (dot. gruntów zdewastowanych i zdegradowanych),</p> <p>Powierzchnia terenów nie zdegradowanych i zwartych terenów rolnych,</p> <p>Ilość gospodarstw agroturystycznych i prowadzących produkcję ekologiczną</p> <p>Emisja zanieczyszczeń pyłowych w tys. ton</p> <p>Emisja zanieczyszczeń gazowych w tys. ton</p> <p>Wzrost zużycia paliw ekologicznych</p> <p>Pełny i konsekwentny zakaz wypalania traw, spalania odpadów na powierzchni ziemi,</p> <p>Unowocześnienie układu komunikacyjnego</p> <p>Obniżenie poziomu dźwięku w środowisku</p> <p>Modernizacja dróg miejskie poprzez zmianę struktury nawierzchni (asfalty porowate, „ciche asfalty”);</p> <p>Utrzymanie ruchu tranzytowego poza terenami mieszkaniowymi i terenami atrakcyjnymi krajobrazowo;</p> <p>Rozbudowa istniejących oraz budowa nowych parkingów prowadzona z utrzymaniem standardów ochrony przed hałasem.</p> <p>Wzrost procentowy powierzchni obszarów chronionych w Mieście</p> <p>Wzrost ilości gatunków flory, fauny i zbiorowisk roślinnych związanych z renaturalizacją środowiska</p> <p>Przebudowa drzewostanów</p>
--	---

6.1.4 Warianty — scenariusze wdrażania zrównoważonego rozwoju

Scenariusze wdrażania rozwoju zrównoważonego stanowią **katalog przedsięwzięć rozwojowych**, których wyboru dokonuje się w oparciu o kryteria ekonomiczne, ekologiczne i społeczne.

Potencjał rozwoju tworzą: **potencjał społeczny, gospodarczy i środowiskowy**. Jest to konsekwencją trójskładnikowej budowy makrosystemu **społeczeństwo-gospodarka-środowisko**. Można powiedzieć, że uwarunkowania dynamiki tego potencjału przyjmują formę trzech czynników produkcji: **kapitału ludzkiego, rzeczowego i przyrodniczego**. Ranking tych elementów nie jest zasadny, ponieważ są one wobec siebie z całą pewnością **komplementarne**.

Trójskładnikowy potencjał rozwoju wskazuje na potrzebę przestrzegania zasady kompleksowości w analizie uwarunkowań zmian w gospodarce. Nie jest to zadanie proste, jednakże nie upoważnia to do akceptacji nietrafnych, chociaż łatwiejszych ujęć.

Aby zagwarantować spójność wyboru zadań wynikających ze Strategii Rozwoju oraz zadań wynikających z niniejszego Programu, proponuje się aby kryteria oceny istotności i efektywności przedsięwzięć były jednakowe dla Strategii i Programu.

Dla każdego zadania inwestycyjnego konieczna jest analiza kosztów i korzyści. Szczególnie zadania realizowane przy wsparciu środków pomocowych Unii Europejskiej będą musiały posiadać opracowane studium wykonalności zadania (wg zakresów określonych w zasadach korzystania z tych środków). Integralną częścią tego zakresu jest każdorazowo analiza kosztów i korzyści (CBA – cost benefits analysis), w wyniku której efektywność zadania jest każdorazowo określana nie tylko w aspekcie ekonomicznym ale także społecznym i ekologicznym.

Analizując zamierzenia inwestycyjne w zakresie ich roli w rozwoju zrównoważonym należy określić (co będzie zadaniem studium wykonalności):

- inwestycje proekologicznej w przedsiębiorstwie i regionie, w tym również inwestycje infrastruktury ochronnej,
- znaczenie inwestycji w procesie proekologicznej restrukturyzacji gospodarki oraz poszczególnych jej dziedzin (przemysłu, rolnictwa, turystyki, transportu etc.),
- wpływ działalności inwestycyjnej na otoczenie przyrodnicze, ocenianej m.in. przez procedury ocen oddziaływania na środowisko (OOS),
- inwestycje proekologiczne w przedsiębiorstwie i regionie, w tym również inwestycje infrastruktury ochronnej,
- ekologiczne czynniki lokalizacji inwestycji, w tym wpływ stanu środowiska na decyzje lokalizacyjne i na motywację inwestorów (także inwestorów zagranicznych),
- związki pomiędzy stanem środowiska a ryzykiem inwestycyjnym,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- związki pomiędzy procesami inwestowania a ryzykiem ekologicznym,
- związki pomiędzy ryzykiem inwestycyjnym, ryzykiem ekologicznym i ryzykiem finansowym,
- finansowanie inwestycji proekologicznych (w przedsiębiorstwie, w regionie, w gminie),
- ekologiczne, ekonomiczne i społeczne kryteria efektywności inwestycji,
- związki pomiędzy gospodarką przestrzenną, działalnością inwestycyjną a ochroną środowiska,
- uwarunkowania działalności inwestycyjnej na obszarach chronionych,
- inne problemy pozostające w bezpośrednim lub pośrednim związku z procesami inwestowania a gospodarowaniem zasobami przyrodniczymi (gospodarowania ziemią, zasobami wodnymi, zasobami leśnymi etc.).

Uściślając relację pomiędzy procesem inwestowania a procesem rozwoju zrównoważonego można dodać, że tworzenie scenariuszy wdrażania rozwoju zrównoważonego jest tożsame z procesem tworzenia określonego portfela projektów inwestycyjnych. Proces tworzenia wariantów/scenariuszy polega bowiem na znalezieniu wśród rozpatrywanych projektów zestawu inwestycji (odpowiedniego zbioru projektów) zapewniającego największe oszczędności zasobów przyrodniczych. Podstawowa różnica w stosunku do tradycyjnie ujmowanego portfela projektów inwestycyjnych sprowadza się tutaj do określenia spodziewanych korzyści. Spodziewane korzyści w ujęciu tradycyjnym definiowane są jako największy przyrost wartości firmy, zaś zgodnie z ideą rozwoju zrównoważonego spodziewane korzyści definiowane są jako największa oszczędność zasobów środowiskowych przy danym przyroście wartości podmiotów działających na danym terenie.

Wzór efektywności takich działań można określić następująco³⁴:

$$E = (P + Snw + Kpzag) / (N + Ne + Ns)$$

gdzie:

E – zintegrowana efektywność ekonomiczna, ekologiczna i społeczna,

N - nakład przeznaczony na uzyskanie efektu ekonomicznego,

Ne- nakład przeznaczony na uzyskanie efektu ekologicznego,

Ns- nakład przeznaczony na uzyskanie efektu społecznego,

P – efekt ekonomiczny,

Snw – straty ekonomiczne, które nie wystąpiły w wyniku poniesionych nakładów Ne,

Kpzag – korzyści pozagospodarcze, które uzyskano w wyniku poniesionych nakładów, np. na służbę zdrowia, prorodzinną politykę, edukację.

³⁴ F. Piontek, Sterowanie ekorozwojem, t. I Teoretyczne aspekty ekorozwoju, rozdz. I Środowisko przyrodnicze w strategii wzrostu gospodarczego i w rozwoju zrównoważonym.

7 Bibliografia

1. Bednarek R. Prusinkiewicz Z, Geografia Gleb, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
2. Charakterystyka klimatologiczna woj. Katowickiego, IMGW Oddz. Katowice, Katowice 1992.
3. Chroboczek E, Skępski H: Ogólna uprawa warzyw, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1975.
4. Cieślak J. Wskazówki dla rolników podejmujących produkcję metodami ekologicznymi, Wydawca- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Społecznego i Gospodarczego, Modliszewice 2001.
5. Cymerman R: Rekultywacja gruntów zdewastowanych, Wydawnictwo Art., Olsztyn 1988.
6. Czerwiński E, Dobrzański B: Nowoczesna uprawa roślin, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa, 1975
7. Dane udostępnione przez Gminę Gorzyce w ramach opracowania programu ograniczenia niskiej emisji.
8. Duży rocznik statystyczny 2000 r. GUS, Warszawa 2001.
9. Dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza nr 96/62/WE wraz z innymi dyrektywami dotyczącymi powietrza.
10. Dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza nr 96/62/WE wraz z innymi dyrektywami dotyczącymi powietrza.
11. Działalność wydziału ekologii urzędu Wodzisławia Śląskiego w zakresie ochrony środowiska w mieście, marzec 2000r.,
12. Ekonomiczna wycena środowiska przyrodniczego pod red. G. Andersona,
13. Gospodarka odpadami na wysypiskach, ARKA KONSORCJUM, Poznań 1993.
14. J. Śleszyńskiego, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 1996.
15. Kempa. E. Gospodarka odpadami miejskimi, Arkady, Warszawa 1983 r.
16. Kompleksowa Gospodarka odpadami (materiały konferencyjne), ABRYS, Poznań 1998 r.
17. Kompostowanie odpadów organicznych w praktyce (materiały konferencyjne), ABRYS, Poznań 1997 r.
18. Koncepcja studium energetycznego dla centrum Pszowa, grudzień 1999r.
19. Koncepcja studium energetycznego dla centrum Rydułtowy, grudzień 1999r.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

20. Lokalny Program Ochrony Powietrza dla miasta Wodzisławia Śląskiego, czerwiec 1999r.,
21. Narodowy Program Przygotowania do członkostwa w UE, Rozdział 23 – Ochrona Środowiska; MOŚZNiL, 1999 r.
22. Neuerburg W, Padel S: Rolnictwo ekologiczne w praktyce, Stowarzyszenie Ekoland, Warszawa 1994.
23. Nowa Polityka Ekologiczna Państwa – założenia; MOŚZNiL, październik 1999r
24. Ocena oddziaływania na środowisko projektowanego ukształtowania i zagospodarowania terenu w kierunku rekreacyjno - sportowym rejonu zwałowiska "Wrzosa" i zlikwidowanych osadników mułowych KWK "Anna" w Pszowie, sierpień 1999r.
25. Ochrona środowiska po reformie administracji publicznej, PROEKO sp. z o.o., Warszawa 1999.
26. Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, marzec 2001r.
27. Polityka Ekologiczna Państwa – Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa; Warszawa 1990.
28. Polska 2025. Długookresowa Strategia Trwałego Rozwoju i Zrównoważonego Rozwoju, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych przy współpracy z Ministerstwem Środowiska, Warszawa czerwiec 2000r.;
29. Pomiar gazowych zanieczyszczeń powietrza za pomocą próbników pasywnych na terenie miasta Radlin, Katowice 1998r.,
30. Poradnik do opracowania gminnego programu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, M. Kistowski, W. Staszek, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 1998.
31. Poskrobka B: Sterowanie ekorozwojem tom I i III Regionalne i gospodarcze aspekty ekorozwoju, Wydawnictwo Politechniki białostockiej, Białystok, 1998. Prof, dr hab. Franciszek Piontek, tom I, rozdział I Środowisko przyrodnicze w strategii wzrostu gospodarczego i w rozwoju zrównoważonym.
32. Prawo ochrony środowiska wraz z rozporządzeniami.
33. Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015, Katowice, 2002 rok.
34. Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do 2004 roku oraz Cele Długoterminowe do 2015r., Arcadis Ekokonrem, Sp. z. o.o. we Włocławku, Katowice 2002r.;
35. Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010, Warszawa, listopad 2002.
36. Programowanie rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej; J. Szlachta, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 1999.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

37. Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Radlin, lipiec 2001r.
38. Przepisy Unii Europejskiej w zakresie odpadów (mat. seminaryjne) Ogólnopolskie Towarzystwo Zagospodarowania Odpadów „3R”, Osieczany 1999.
39. Przewodnik dostosowania prawa do prawa Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska, Komisja Wspólnot Europejskich, Warszawa styczeń 1998.
40. Przewodnik po Unii Europejskiej; The Economist Wydawnictwo Studio EMKA, Warszawa 1998.
41. Raport z wyników ze spisu powszechnego w 2002r. dla województwa śląskiego,
42. Regionalny monitoring jakości wód podziemnych na obszarze działania RZGW w Katowicach – Raport z dwóch serii opróbowań (lato i jesień 1998); Uniwersytet Śląski, Katowice 1998.
43. Richling A., Solon J. „Ekologia krajobrazu“ Wyd. 2. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 1996.
44. Sozoeconomiczny rachunek efektywności działalności gospodarczej w warunkach gospodarki rynkowej i samorządności terytorialnej, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 1996.
45. Stan ochrony środowiska w województwie śląskim w 2001r.
46. Stan ochrony środowiska w województwie śląskim w latach 1999-2000r.
47. Stan Środowiska dla Województwa Śląskiego 1999-2000, Katowice 2001.
48. Stan środowiska w Polsce; Raport PIOŚ, Warszawa 1998.
49. Strategia Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego, maj 2001r.
50. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2015, Katowice maj 2000r.;
51. Strategia wykorzystania funduszu ISPA jako uzupełnienie instrumentu realizacji polityki ekologicznej państwa; MOŚZNIŁ, Warszawa 1999.
52. Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego Gminy, T. Domański, Wydawnictwo Hamal Books, Warszawa 1999.
53. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Mszana.
54. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gorzyce.
55. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Wodzisławia Śląskiego; maj 1999r.,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

56. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Radlin,
57. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Pszowa; Katowice 2002r.
58. Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rydułtowy; Katowice 2002r.
59. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Powiatu Wodzisławskiego
60. Uchwała nr XXIII/168/2000 z dn.31.03.2000 r w spr. zatwierdzenia "Regulaminu dofinansowania modernizacji systemów ogrzewania budynków mieszkalnych na terenie miasta Pszowa", marzec 2001r.
61. Uchwały Zarządu Miasta Rydułtowy z dnia 25 marca 1999r. w sprawie "Regulaminu dofinansowania modernizacji systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych i mieszkaniach" na terenie miasta Rydułtowy", marzec 2001r. wraz z późniejszymi zmianami.
62. Ustawa Prawo Energetyczne.
63. Ustawa Prawo Energetyczne.
64. Wartość środowiska, J.T. Winpenny, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1995.
65. Wieloletni program gospodarki odpadami komunalnymi dla województwa katowickiego, PHARE Projekt EC/EPP/911/2.1.1/MP, GWK Consult i IETU, Katowice 1995.
66. Wieloletni program ochrony i kształtowania środowiska w województwie katowickim na lata 1996 – 2005 oraz kierunki działań do roku 2020, Wojewoda Katowicki, Katowice 1997.
67. Województwo Śląskie - Raport o rozwoju społecznym UNDP Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju - Warszawa, Wydawnictwo Forum Sztuk, Katowice 1999.
68. Zanieczyszczenie atmosfery w województwie śląskim w latach 1999 – 2000"; Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna; Katowice – 2001r;
69. Zanieczyszczenie atmosfery w województwie śląskim w latach 2000 – 2001"; Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna; Katowice – 2002r;
70. Zanieczyszczenie atmosfery w województwie śląskim w latach 2001 – 2002" Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna; Katowice – 2003r.
71. Zbiór jednostkowych wskaźników cenowych robót budowlano instalacyjnych; BISTYP- CONSULTING, Warszawa 2001.
72. Zestawienia podmiotów wyprowadzających gazy i pyły do powietrza na terenie Powiatu Wodzisławskiego;

8 Załączniki do systemu REMAS

- ZAŁĄCZNIK NR 1 – Projekt polityki środowiskowej
- ZAŁĄCZNIK NR 2 – Wskaźniki
- ZAŁĄCZNIK NR 3 – Rejestr celów i zadań środowiskowych

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- ZAŁĄCZNIK NR 4 – Program zarządzania środowiskowego

ZAŁĄCZNIK NR 1

8.0.1 Projekt polityki środowiskowej gminy Gorzyce

I. Charakter gminy Gorzyce i jej walory.

Obecnie kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego jest jednym z istotnych elementów strategii rozwoju gminy Gorzyce, w której obowiązują dwie zasady:

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

- eksponowanie istniejących walorów przyrodniczych Gminy oraz ich ochrona i wzbogacanie,
- likwidacja istniejących zagrożeń środowiskowych.

II. Zidentyfikowane problemy środowiskowe na terenie gminy Gorzyce:

- wytwarzanie odpadów komunalnych,
- wytwarzanie ścieków komunalnych,
- niska emisja do atmosfery.

Gmina deklaruje podjęcie następujących działań w celu zminimalizowania problemów środowiskowych:

zwiększenie strumienia odpadów komunalnych poddanych odzyskowi,

zminimalizowanie poszczególnych sołectw oraz oczyszczanie ścieków komunalnych,

systemowe zmniejszanie emisji do atmosfery z obiektów gminnych.

Gmina realizuje i będzie realizowała nadal swoje zadania zgodnie z przepisami prawa .

Gmina będzie prowadziła działania zmierzające do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Gminy mają na celu przede wszystkim zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska.

Gmina w sposób bezpośredni lub pośredni wspiera wszelkie działania proekologiczne podejmowane przez gospodarstwo oraz społeczeństwo.

Gmina prowadzi działania mające na celu promocję przedsięwzięć przyjaznych środowisku np. stosowanie rozwiązań ekologicznych .

Polityka środowiskowa stanowi podstawę do ustalenia i przeglądu celów i zadań środowiskowych.

Polityka środowiskowa jest dostępna publicznie, opublikowana w prasie lokalnej, znajduje się na stronie internetowej Urzędu Gminy.

NR 2

8.0.2 Wskaźniki oceny efektów działalności środowiskowej

Nr	Nazwa parametru	Jednostka	Wartość
1	2	3	4
A	Dane ogólne		
A1	rok		
A2	kod GUS powiatu		
B	Powierzchnia gruntów		
B1	powierzchnia gminy ogółem	ha	6 447,00
B5	powierzchnia lasów ogółem	ha	809,00
C	Ludność		

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

Nr	Nazwa parametru	Jednostka	Wartość
C1	ludność ogółem	osoby	19 341
D	Rynek pracy		
D1	pracujący ogółem	osoby	2 101,00
F	Dochody i wydatki		
F10	wydatki budżetowe ogółem	PLN	
F11	wydatki inwestycyjne na ochronę wód	PLN	
F12	wydatki inwestycyjne na gospodarkę wodną	PLN	
F13	wydatki inwestycyjne na gospodarkę odpadami	PLN	
F14	wydatki inwestycyjne na ochronę powietrza	PLN	
F15	wydatki inwestycyjne na ochronę przed hałasem	PLN	
F16	wydatki na usuwanie skutków katastrof ekologicznych	PLN	
F17	wydatki na edukację ekologiczną	PLN	
F18	wydatki na ochronę przyrody i lasów	PLN	
F19	wydatki na profilaktykę zdrowotną dzieci	PLN	
F20	wydatki na ochronę powierzchni ziemi	PLN	
G	Ochrona gruntów		
G1	zdegradowane grunty przemysłowe	ha	bd
I	Ochrona wód i gospodarka wodna		
I9	odprowadzone ścieki komunalne wymagające oczyszczenia ogółem	dam3	
I14	ścieki komunalne oczyszczone ogółem	dam3	
I20	odprowadzone ścieki przemysłowe wymagające oczyszczenia ogółem	dam3	
I21	ścieki przemysłowe ogółem	dam3	
I32	zużycie wody ogółem	m3	49 000,00
I36	ludność obsługiwana przez oczyszczalnię ogółem	osoby	580+18761*
I42	ludność obsługiwana przez wodociągi	osoby	19 341
J	Ochrona powietrza		
J1	emisja zanieczyszczeń pyłowych	Mg	521
J2	emisja zanieczyszczeń gazowych ogółem	Mg	70 326
J5	emisja metanu CH ₄	Mg	
J7	emisja CO ₂	Mg	67 363
K	Gospodarka odpadami		
K1	odpady komunalne wytworzone ogółem	Mg	4 313,05
K2	odpady komunalne wykorzystane	Mg	
K4	odpady komunalne poddane recyklingowi	Mg	
K13	odpady niebezpieczne wytworzone ogółem	Mg	
L	Ochrona przyrody i krajobrazu		
L1	powierzchnia obszarów prawnie chronionych ogółem	ha	
M	Gospodarka komunalna		
M8	produkcja energii elektrycznej ogółem	KWh	
M9	produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych	KWh	
M12	zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	KWh	

*3% ludności podłączona jest do sieci kanalizacyjnych, pozostała część mieszkańców odprowadza ścieki do zbiorników bezodpływowych, z których są one okresowo wywożone wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Wodzisławiu Śl.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

8.0.3 Rejestr celów i zadań środowiskowych

<i>LD</i>	<i>Cele długoterminowe</i>	<i>LK</i>	<i>Cele krótkookresowe</i>	<i>LZ</i>	<i>Nazwa zadania</i>	<i>Jednostka / osoba odpowiedzialna</i>	<i>KZ</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ		
W1	„Przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zapewnienie mieszkańcom wody o wysokiej jakości	W1C1	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i deszczowej	W1C1Z1	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Gorzyce	UG Gorzyce	G		
				W1C1Z2	Budowa kanalizacji deszczowej na terenie gminy Gorzyce w tym rowy melioracyjne i odwodnienia dróg	UG Gorzyce	G		
		W1C2	Ograniczenie ilości ścieków nieczyszczonych	W1C2Z1	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Belsznicy	UG Gorzyce	G		
		W1C3	Ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawa zaopatrzenia ludności w wodę	W1C3Z1	Uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej	UG Gorzyce	G		
				W1C3Z2	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	UG Gorzyce	G		
		W1C4	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	W1C4Z1	Propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne.	UG Gorzyce	G		
		W1C5	Zmniejszenie zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych	W1C5Z1	Rozpoznanie problemu starych studni prywatnego celu ochrony przed zanieczyszczeniem	UG Gorzyce	G		
				W1C5Z2	Rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie	gospodarstwa indywidualne	L		
		W2	Minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi	W2C1	Ochrona przed powodzią	W2C1Z1	Rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego	UG Gorzyce	G

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
O1	Ograniczenie do minimum uciążliwości odpadów dla środowiska przy maksymalnym ich wykorzystaniu gospodarczym	O1C1	Usystematyzowanie gospodarki odpadami	O1C1Z1	Opracowanie Planu Gospodarki Odpadami w Gminie	UG	G
				O1C1Z2	Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie Gminy	UG	G
				O1C1Z3	Wprowadzenie na terenie Gminy systemu odbioru odpadów biodegradowalnych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych	UG	G
				O1C1Z4	Objęcie wszystkich mieszkańców systemem zorganizowanego wywozu odpadów	UG	G
		O1C2	Wzrost stopnia odzysku i recyklingu odpadów	O1C2Z1	Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów	Zakłady Gospodarki odpadami	L
				O1C2Z2	Rozbudowa ZUO o instalację do energetycznego wykorzystania biogazu, składowisko	Zakłady Gospodarki odpadami	L
				O1C2Z3	Budowa instalacji do termicznego przetwarzania odpadów	Zakłady Gospodarki odpadami	L
		O1C3	Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska	O1C3Z1	Zorganizowanie na terenie Gminy punktu odbioru odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych	UG	G
				O1C3Z2	Opracowanie systemu sezonowego gromadzenia i wywozu odpadów z terenów rekreacyjnych	UG	G
							Inwentaryzacja materiałów zawierających

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
TPGL 1	Poprawa jakości środowiska pod względem ziemi i gleb, w tym zwiększenie atrakcyjności Gminy	TPGL1C1	Zagospodarowanie terenu w sposób racjonalny	TPGL1C1Z1	Tworzenie grup producenckich, realizacja działań w kierunku scalania i wymiany gruntów rolnych	UG	W
				TPGL1C1Z2	Promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	UG	W
				TPGL1C1Z3	Wykorzystanie nieużytków i gruntów na terenach zalewowych na uprawy energetyczne,	UG	W
		TPGL1C2	Przywrócenie pożądaných właściwości biologicznych gleb	TPGL1C2Z1	zapobieganie degradacji i erozji gleb	UG	W
				TPGL1C2Z2	Okresowa kontrola pH i zawartości metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo	UG	W
				TPGL1C2Z3	Coroczna aktualizacja rejestru zawierającego informacje o terenach na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi	UG	W
				TPGL1C2Z4	Kontrola ilości zużytych nawozów mineralnych i środków ochrony roślin	UG	W
				TPGL1C2Z5	Okresowa kontrola szczelności oraz remonty zbiorników na odchody zwierzęce w gospodarstwach hodowlanych	UG	W
				TPGL1C2Z6	Zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników obejmujących Zasady Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych połączonych z zajęciami praktycznymi	UG	W

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
OCH1	Ochrona różnorodności biologicznej Gminy	OCH1C1	Ochrona cennych przyrodniczo obiektów i obszarów na terenie Gminy	OCH1C1Z1	Utworzenie proponowanych małoobszarowych form ochrony przyrody	UG	G
				OCH1C1Z2	Objęcie ochroną prawną drzew — propozycji pomników przyrody	UG	G
				OCH1C1Z3	Ochrona czynna pozostałości zbiorowisk łąkowych i zadrzewień łąkowych w dolinie Olzy, Łęgonia, Leśnicy z dopływami	RZGW Gliwice, inni zarządcy cieków wodnych	L
		OCH1C2	Poprawa kondycji zdrowotno-sanitarnej lasów	OCH1C2Z1	Zalesianie gruntów porolnych	RDLP Katowice, Starosta Wodzisławski,	L
				OCH1C2Z2	Realizacja wytycznych „programu ochrony przyrody Nadleśnictwa Rybnik w zakresie hodowli, pielęgnacji i ochrony lasu	Nadleśnictwo Rybnik	L
		OCH1C3	Poprawa „estetycznego wizerunku” środowiska przyrodniczego Gminy	OCH1C3Z1	Realizacja i utrzymanie zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych obiektów turystyczno-sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych	UG	G
				OCH1C3Z2	Ochrona zabytkowych założeń zieleni parkowej	UG	G
				OCH1C3Z3	Nowe nasadzenia zieleni wysokiej, wymiana składu gatunkowego drzewostanu (topole) wzdłuż odcinków dróg ponadlokalnych	GDDKiA Katowice PZD Wodzisław Śląski	L
				OCH1C3Z4	Realizacja form zieleni izolacyjno-osłonowej wzdłuż autostrady A1	GDDKiA	L

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
OCH2	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy			OCH2C1Z1	Utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych	UG	G
				OCH2C1Z2	Realizacja punktów widokowych na terenie Gminy	UG	G
OCH3	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie			OCH3C1Z1	Promocja działań proekologicznych: wydawnictwa ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej	UG	G
				OCH3C1Z2	Promocja programów rolno-środowiskowych: agroturystyki	UG	G
PR1	Kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska	PR1C1	Rozpoznanie stanu zagrożenia oddziaływania pól elektromagnetycznych	PR1C1Z1	Określenie stanu aktualnego promieniowanie niejonizującego na terenie gmin	UG	W
				PR1C1Z2	Stworzenie systemu monitoringu środowiska z uwzględnieniem promieniowania niejonizującego	UG	W

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
H1	Zapewnienie sprzyjającego komfortu akustycznego środowiska	H1C1	Ograniczenie hałasu komunikacyjnego	H1C1Z1	Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez m.in. budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras komunikacyjnych gdzie występują przekroczenia standardów akustycznych	UG	W
					Zarządzający drogami		
				H1C1Z2	Opracowanie programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem	UG	G
				H1C1Z3	Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego (np. poprzez jego skanalizowanie), co wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych	UG	G
		H1C1Z4	Modernizacja dróg	UG Zarządzający drogami	W		
		H1C2	Tworzenie terenów wolnych od oddziaływań akustycznych związanych z przemysłem i komunikacją	H1C2Z1	Stworzenie i aktualizacja bazy danych o obiektach przemysłowych stwarzających zagrożenie akustyczne dla środowiska	UG	G
				H1C2Z2	Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ze szczegółowym opisem dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych	UG	G

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
P1	Poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu	P1C1	Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji niezorganizowanej (obszarowej)	P1C1Z1	Opracowanie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	UG Gorzyce	W
				P1C1Z2	Wdrażenie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	UG Gorzyce	W
				P1C1Z3	Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, en. Elektr. i paliwa gazowe” zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami).	UG Gorzyce	W
				P1C1Z4	Wprowadzenie zakazu wypalania traw i rżysk	UG Gorzyce	L
				P1C1Z5	Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska	UG Gorzyce	L
				P1C1Z6	Oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od terenów działalności uciążliwej - wyznaczenie terenów pod lokalizację przemysłu przyjaznego dla środowiska, uporządkowanie zabudowy zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	UG Gorzyce	L

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

LD	Cele długoterminowe	LK	Cele krótkookresowe	LZ	Nazwa zadania	Jednostka / osoba odpowiedzialna	KZ
EE1	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	EE1C1	Wzrost świadomości ekologicznej młodzieży i dzieci w wieku szkolnym	EE1C1Z1	Edukacja ekologiczna nauczycieli	UG	W
				EE1C1Z2	Inwentaryzacja bibliotek	UG	W
				EE1C1Z3	Tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej	UG	W
				EE1C1Z4	Stworzenie programu edukacji dla dzieci i młodzieży	UG	W
		EE1C2	Wzrost świadomości ekologicznej dorosłej części mieszkańców	EE1C2Z1	Szkolenia i pokazy praktyczne dla rolników i działkowców	UG	W
				EE1C2Z2	Tworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych	UG	W
				EE1C2Z3	Promocja działań proekologicznych - wydawnictwa dla dorosłej części społeczeństwa	UG	W

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

ZAŁĄCZNIK NR 4

8.0.4 Program Zarządzania Środowiskowego

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ZADANIA WŁASNE GMINY*											
WODA-ŚCIEKI											
1	Rozpoznanie problemu starych studni w celu ochrony przed zanieczyszczeniem	2004	2006	Urząd Gminy Gorzyce	Poprawa jakości wód podziemnych	20				X	Właściciele gruntu
2	Rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego	2004	2005	Urząd Gminy Gorzyce	Ochrona przed powodzią	10				X	Spółka Wodna, RZGW Gliwice
3	Propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	40				X	

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
4	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Zmniejszenie zużycia wody	10				X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski
5	Uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej, L = ok. 5,0 km	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Zaopatrzenie ludności w wodę do picia	2 500				X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski
6	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej I Etap L = ok. 69 km,	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	38 634	X	X	X	X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski
7	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej II Etap L = ok. 98 km,	2006	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	84 678	X	X	X	X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski
8	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Belsznicy	2005	2010	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	15 000	X	X	X	X	Urząd Gminy PWiK Wodzisław Śląski

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
9	Budowa kanalizacji deszczowej na terenie gminy L = ok. 10 km, w tym rowy melioracyjne i odwodnienia dróg	2007	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami komunalnymi	4 500	X	X	X	X	zakł. przemysłowe, zarządcy dróg
GOSPODARKA ODPADAMI											
1	Opracowanie Planu Gospodarki Odpadami w Gminie	2004	2004	Gmina Gorzyce	Uregulowanie gospodarki odpadami w Gminie	20			X	X	
2	Objęcie wszystkich mieszkańców systemem zorganizowanego wywozu odpadów	2004	2004	Gmina Gorzyce	Zapobieganie powstawaniu dzikich składowisk odpadów	50			X	X	

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
3	Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów na terenie Gminy	2004	2008	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości odpadów dla środowiska, poprawa jakości środowiska w Gminie	100			X	X	Firmy zajmujące się odbiorem i transportem odpadów
4	Zorganizowanie na terenie Gminy punktu odbioru odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych	2004	2008	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości odpadów niebezpiecznych dla środowiska, uregulowanie systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi	200		X	X	X	Firmy zajmujące się utylizacją, odzyskiem, transportem odpadów niebezpiecznych
5	Inwentaryzacja materiałów zawierających azbest	2004	2006	Gmina Gorzyce	Określenie miejsc negatywnego oddziaływania materiałów zawierających azbest	50				X	
6	Kontynuowanie na terenie Gminy programu usuwania azbestu	2004	2015	Gmina Gorzyce	Poprawa jakości środowiska w Gminie	600		X	X	X	UG, Powiat, Inwestorzy prywatni
7	Zastąpienie niskiej jakości paliw stałych paliwami ekologicznymi lub innymi nośnikami energii	2004	2015	Gmina Gorzyce	Ograniczenie niskiej emisji	700			X	X	Inwestorzy prywatni

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
8	Wprowadzenie na terenie Gminy systemu odbioru odpadów biodegradowalnych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych	2007	2015	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości odpadów tego typu dla środowiska	100			X	X	
9	Prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców z zakresu gospodarki odpadami	2004	2015	Gmina Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	500			X	X	
OCHRONA ZIEMI I GLEB											
1.	Zlecenie przeprowadzenia badań zanieczyszczeń glebowych i kwasowości,	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Dostosowanie upraw do specyfiki podłoża	120			x	x	Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu
2.	Przeciwdziałanie procesom erozyjnym	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce właściciele terenów	Ochrona gruntów rolnych przed działaniem wody i wiatru	100			x	x	Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
3.	Organizacja lekcji wychowania ekologicznego dla dzieci i młodzieży oraz szkoleń dla rolników z zakresu Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, prowadzenia gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wyrobienie świadomości ekologicznej wśród młodzieży	40			x	x	
OCHRONA POWIETRZA											
1	Opracowanie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	2004	2005	Gmina Gorzyce	Obniżenie zapotrzebowania na energię ciepłą. Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	10	x		x	x	Starostwo Powiatowe
2	Wdrażenie obszarowego programu likwidacji niskiej emisji w celu polepszenia jakości powietrza	2004	20015	Gmina Gorzyce		(2)	x	x	x	x	właściciele posesji

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
3	Opracowanie „Założeń do planu zaopatrzenia ...” zgodnie z Ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. nr 54, poz. 348 wraz z późniejszymi zmianami).	2004	2008	Gmina Gorzyce		10			x	x	
4	Poprawa stanu technicznego dróg w tym dróg śródpolnych	2004	2015	Gmina Gorzyce	Poprawa płynności ruchu, ograniczenie emisji spalin	4 000	x			x	
5	Wprowadzenie zakazu wypalania traw i rżysk	2004	2004	Gmina Gorzyce	Ograniczenie emisji niezorganizowanej	(1)					
6	Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska	2004	2015	Gmina Gorzyce	Ograniczenie emisji pyłowej i gazowej	(1)				x	WSSE, WIOŚ

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
7	Oddzielenie zabudowy mieszkaniowej od terenów działalności uciążliwej - wyznaczenie terenów pod lokalizację przemysłu przyjaznego dla środowiska, uporządkowanie zabudowy zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	2004	2008	Gmina Gorzyce	Zmniejszenie uciążliwości zakładów dla mieszkańców	(1)				x	
8	Zorganizowanie programów edukacyjnych dla szerokich kręgów społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza	2004	2015	Gmina Gorzyce	Wzrost świadomości mieszkańców na temat konieczności ochrony powietrza	50	x		x	x	
OCHRONA PRZED HAŁASEM											

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
1	Opracowanie programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Podniesienie świadomości społeczności lokalnych o zagrożeniach związanych z zanieczyszczeniem, jakim jest hałas	20				X	Współpraca ze szkołami, organizacjami społecznymi
2	Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego ze szczegółowym opisem dopuszczalnych wartości poziomu dźwięku w środowisku dla poszczególnych jednostek strukturalnych	2004	20015	Urząd Gminy Gorzyce	Kontrola stanu środowiska, eliminacja lokalnych konfliktów	30				X	

OCHRONA PRZYRODY

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
1	Utworzenie proponowanych małoobszarowych form ochrony przyrody: zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Szwajcaria Czyżowicka” oraz 2 – 3 użytki ekologiczne	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy	30				X	Partnerzy: Starosta Wodzisławski, Wojewoda Śląski, Nadleśnictwo Rybnik, Rady Sołeckie, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne
2	Objęcie ochroną prawną drzew — propozycji pomników przyrody (w oparciu o rozpoznanie zasobów starodrzewia na terenie Gminy: parki zabytkowe, zielen przydrożna, itp.	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy	15				X	Partnerzy: Starosta Wodzisławski, Wojewoda Śląski, Rady Sołeckie, Szkolne Koła LOP, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
3	Utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie terenów przyrodniczo cennych — w tym przewidziane do objęcia ochroną prawną (foldery, broszury, tablice informacyjne 3-4 obiekty: „Szwajcaria Czyżowicka”, „Dolina Odry”, Ścieżka kulturowo-przyrodnicza w zespole pałacowo-osiedlowym w Gorzycach)	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Poszerzenie wiedzy o środowisku przyrodniczym Gminy, rozszerzenie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej Gminy	40			X	X	Partnerzy: Organizacje i stowarzyszenia ekologiczne, Nadleśnictwo Rybnik,
4	Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	100			X	X	Partnerzy: organizacje ekologiczne, Rady Sołeckie

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
5	Realizacja i utrzymanie zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych obiektów turystyczno-sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych: istniejące ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe w Olzie (do rozbudowy), projektowany ośrodek sportowy w wyrobiskach poźwirowych „Olza/Uchyłsko”, teren ośrodków sportów wodnych i rekreacji zbiornika wodnego „Racibórz Górny”, park wypoczynkowy „Park Dąbki” w Rogowie (adaptacja istniejącej zieleni).	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	350			X	X	Partnerzy: organizacje ekologiczne, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach, Inwestorzy sektora publicznego i prywatnego

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
6	Ochrona zabytkowych założeń zieleni parkowej (prace pielęgnacyjno-konserwacyjne i programy rewaloryzacyjne: Gorzycei i in.)	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	300		X	X	X	Partnerzy: Nadleśnictwo Rybnik, Państwowa Służba Ochrony Zabytków, Inwestorzy sektora publicznego i prywatnego, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne
7	Realizacja punktów widokowych na terenie Gminy, (m.in.: Góra Czacza i inne wzniesienia w obrębie „Szwajcarii Czyżowickiej”; otoczenie figury Św. Nepomucena w Bluszczowie, Sanktuarium w Turzy Śl., ekspozycja parku w Gorzycach, dominanta krajobrazowa doliny Odry) 7-8 obiektów	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	80	X		X	X	Partnerzy: Fundusze Pomocowe, Państwowa Służba Ochrony Zabytków, Nadleśnictwo Rybnik, Inwestorzy sektora prywatnego

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
8	Promocja programów rolno-środowiskowych: agroturystyki	2004 r.	2008 r.	Wójt Gminy w Gorzycach	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	75	X		X	X	Partnerzy: Urząd Marszałkowski, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Organizacje i stowarzyszenia ekologiczne
PROMIENIOWANIE NIJONIZUJĄCE											
1	Określenie stanu aktualnego promieniowania niejonizującego (promieniowanie elektromagnetyczne) na terenie Gminy	2004	2005	Gmina Gorzyce	Wyznaczenie terenów o przekroczonej wartości dopuszczalnego poziomu promieniowania niejonizującego	50			X	X	Wojewoda Śląski
EDUKACJA EKOLOGICZNA											
1	Szkolenia i pokazy praktyczne dla rolników i działkowców w zakresie gospodarki ekologicznej	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost liczby gospodarstw ekologicznych	10				x	ARiMR, Śląska Izba Rolnicza

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
2	Edukacja ekologiczna nauczycieli	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Poprawa stanu świadomości i edukacji ekologicznej młodzieży i ludzi dorosłych	5				x	Śląski Związek Gmin i Powiatów, Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim
3	Inwentaryzacja bibliotek (doposażenie)	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Wzbogacenie księgozbioru o tytuły związane z ochroną środowiska i ekologią	20				x	Śląski Związek Gmin i Powiatów, Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim
4	Tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej	2004	2008	Urząd Gminy Gorzyce	Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców	20				x	Starostwo Powiatowe, Ministerstwo Kultury i Sztuki
5	Utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych (foldery, broszury, tablice informacyjne)	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Poszerzenie wiedzy o środowisku przyrodniczym Gminy, rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	*			X	X	Partnerzy: RDLP Katowice, Starosta Wodzisławski, organizacje ekologiczne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
6	Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej, szkolenia	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	*			X	X	Partnerzy: fundusze pomocowe, Śląski Związek Gmin i Powiatów, ZPKWŚ, organizacje ekologiczne, Nadleśnictwo
7	Promocja agroturystyki, rolnictwa ekologicznego (szkolenia, broszury, warsztaty)	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	*	X		X	X	Partnerzy: Urząd Marszałkowski, Ośrodek Doradztwa Rolniczego
8	Program edukacji ekologicznej dla przedszkoli i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów (około 10% stanu ilościowego uczniów w/w rodzajów szkół) warsztaty i wycieczki, konkursy ekologiczne)	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie	95			X	X	Partnerzy: Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych LOP Organizacje ekologiczne, Fundusze pomocowe

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	part-nerzy
9	Realizacja rekreacyjnych ścieżek rowerowych na terenie Gminy — odcinki tras regionalnych, trasy lokalne (broszury, mapy, tablice informacyjne) wg programu „Śląskiej Sieci Tras Rowerowych”)	2004	2015	Urząd Gminy Gorzyce	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej Gminy	60			X	X	Partnerzy: Fundusze pomocowe - Śląski Związek Gmin i Powiatów organizacje ekologiczne Nadleśnictwa:

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFO S [PLN]	środek i własne	partnerzy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I	ZADANIA KOORDYNOWANE GMINY**										
	WODA-ŚCIEKI										

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

	Rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym	2004	2015	gospodarstwa indywidualne	Wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	200				X	Urząd Gminy Gorzyce
GOSPODARKA ODPADAMI											
1	Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów	2007	2012	Zakłady Gospodarki odpadami	Zmniejszenie strumienia odpadów deponowanych na składowisku	12000	X	X	X	X	Powiat wodzisławski
2	Rozbudowa ZUO o instalację do energetycznego wykorzystania biogazu, składowisko	2012	2015	Zakłady Gospodarki odpadami	Ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska	3000	X	X	X	X	Powiat wodzisławski
3	Budowa instalacji do termicznego przetwarzania odpadów	2012	2015	Zakłady Gospodarki odpadami	Zmniejszenie ilości odpadów deponowanych na składowisku	24000	X	X	X	X	Powiat wodzisławski
OCHRONA ZIEMI I GLEB											
1.	Dostosowanie gospodarstw w celu przyjęcia turystów w gospodarstwach rolnych przez rolników	2004	2015	Właściciele gospodarstw rolnych	Zwiększenie dochodów rolników	150			x	x	Bank Ochrony Środowiska ,

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

2.	Wykorzystanie gruntów rolniczych i nieużytków na uprawy energetyczne,	2004	2015	Właściciele terenów	Zmniejszenie zużycia nie ekologicznych paliw	150			x	x	Śląski Związek Gmin Powiatów WFOŚiGW
OCHRONA POWIETRZA											
1	Unowocześnienie układu komunikacyjnego na terenie powiatu wodzisławskiego	2004	2010	Starostwo powiatowe	Poprawa płynności ruchu, ograniczenie emisji spalin	(3)			x	x	
2	Budowa ścieżek rowerowych	2004	2010	Starostwo powiatowe	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony przyrody	40			x	x	
OCHRONA PRZED HAŁASEM											
1	Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego (np. poprzez jego skanalizowanie), co wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych	2004	2015	Urząd Gminy Zarządzający drogami	Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy	20				X	X
2	Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras komunikacyjnych gdzie mogą wystąpić przekroczenia standardów akustycznych	2004	2015	Urząd Gminy Zarządzający drogami	Poprawa klimatu akustycznego na terenie gminy	100				X	X
PROMIENIOWANIE NIENIONIZUJĄCE											

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

1	Stworzenie systemu monitoringu środowiska ze względu na promieniowanie niejonizujące	2004	2015	Urząd Wojewódzki	Wyznaczenie terenów przekroczonej wartości dopuszczalnego poziomu promieniowania niejonizującego	100		X	X		
OCHRONA PRZYRODY											
1	Zalesianie gruntów porolnych (wariant optymalny — ok.40 ha)	2004 r.	2015 r.	RDLP w Katowicach Starosta Wodzisławski	Wzrost różnorodności biologicznej w obszarach ekstensywnej gospodarki rolnej	120		X	X		Partnerzy: Wójt Gminy Gorzyce, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach
2	Ochrona czynna pozostałości zbiorowisk łąkowych i zadrzewień łąkowych w dolinie Olzy, Łęgonia, Leśnicy z dopływami	2004 r.	2015 r.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach Inni zarządcy cieków wodnych	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy. Utrzymanie lokalnych korytarzy ekologicznych	150	X	X	X	X	Partnerzy: Inwestorzy sektora publicznego z zakresu gospodarki wodnej, zarządcy gruntów, Organizacje ekologiczne

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce

3	Nowe nasadzenia zieleni wysokiej, wymiana składu gatunkowego drzewostanu (topole) wzdłuż odcinków dróg ponadlokalnych	2004 r.	2015 r.	GDDKiA w Katowicach, Powiatowy Zarząd Dróg w Wodzisławiu Śląskim	Utrzymanie ciągłości ekosystemów w obszarach zurbanizowanych	250	X		X	X	Partnerzy: Wójt Gminy Gorzyce, Starosta Wodzisławski
4	Realizacja form zieleni izolacyjno-osłonowej wzdłuż autostrady A1 (Turza Śl., Gorzyczki)	2004 r.	2015 r.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	Utrzymanie ciągłości ekosystemów w obszarach zurbanizowanych	200	X		X		Partnerzy: Wójt Gminy Gorzyce, Starosta Wodzisławski
5	Realizacja wytycznych „programu ochrony przyrody Nadleśnictwa Rybnik w zakresie hodowli, pielęgnacji i ochrony lasu (ok. 600 ha)	2004 r.	2015 r.	Nadleśnictwo Rybnik	Wzrost różnorodności biologicznej na terenach leśnych	900 (600 ha x 1,5)		X	X		Partnerzy: Regionalna dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach, Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie, Starosta Wodzisławski, Wójt Gminy w Gorzycach
6	Program rewitalizacji istniejącej zieleni wysokiej oraz realizacji nowych form zieleni urządzonej w Otoczeniu Sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej w Turzy Śl.	2004 r.	2015 r.	Kuria Biskupia w Katowicach Parafia rzymskokatolicka w Turzy Śl.	Poprawa estetycznego wizerunku środowiska przyrodniczego Gminy	200		X	X		Partnerzy: Wójt Gminy w Gorzycach, Rada Sołecka, lokalne stowarzyszenia i organizacje

(1) zadanie organizacyjne

(2) zadanie zależne od ilości złożonych wniosków mieszkańców

(3) Pełne nakłady inwestycyjne na terenie wszystkich gmin i miast powiatu wodzisławskiego określa się na 20 000 tys. zł

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gorzyce